C 6

Digitized by the Internet Archive
in 2014

https://archive.org/details/pantheummythicum00pome

MATER DEUM.
PANTHEUM
MYTHICUM
Auctore
P. FRANCISCO POMEY
J. Goerée del.
J. v. Vianen F.
Apud GUILIELMUM vande WATER, Bibliopolam.
cIↄDCLXXXVIII.

PANTHEUM
MYTHICUM,
SEU
FABULOSA
DEORUM
HISTORIA,

Hoc Epitomes eruditionis volumine breviter dilucidéque comprehenſa.

Auctore

P. FRANCISCO POMEY
è Societate JESU.

Editio ſexta, denuo recenſita, à quamplurimis erroribus repurgata, & æneis figuris ornata.

ULTRAJECTI.

Apud GUILIELMUM van de WATER,
Academiæ Typographum. M.DCCI.

Sum Ph. Hyresij: 1703.

Nella speranza vita:

LECTOREM BENEVOLUM

Salvere jubet

SAMUEL PITISCUS.

LIlius Gregorius Gyraldus de Deis Gentilium variam, & multiplicem, & ad antiquitatem noſcendam admodum neceſſariam hiſtoriam, libris, ſive ſyntagmatibus ſeptemdecim: Johannes Boccatius Deorum Gentilium Genealogiam libris quindecim: & Nata-

lis Comes Mythologiam, ſive fabularum explicationem libris decem comprehenſam ediderunt, & de Deorum imaginibus & cognominibus fuſius egerunt. Horum veſtigia legens, imo ex his, quia illum occupaverant, ne prior foret, multa tranſſcribens, e ſocietate Jeſu dici qui voluit, Franciſcus Pomey Pantheum Mythicum, ſive fabuloſam Deorum hiſtoriam proxime elapſo ſæculo publicavit, opus certe nec inutile, nec contemnendum. Præclare enim apud juventutem antiquitatis cupidam depoſuit, qui, quod variis quaſi in mappis, eiſque prolixioribus modo laudati, in brevi quaſi

ſi tabella, ex qua & ſuperſtitioſi fictorum numinum cultus rationem perciperet, & quid ſub immenſa illa Deorum turba, qua *major cœlitum populus*, ut alicubi Plinius, *etiam quam hominum intelligi poteſt, cum ſinguli quoque ex ſemetipſis totidem Deos fecerint, Junones Genioſque adoptando ſibi* veteres adumbraverint, intelligeret, exhibuit. Gratum quoque fuit ſtudioſæ juventuti. Ea de cauſa quinquies intra quadraginta annos typis deſcriptum vidimus. Et editionis quintæ exemplaria mille & trecenta minus quatuor annis diſtracta ſunt. Ejus editionem ſextam adornaturus Typographus opere me orabat maximo,

mo, ut recenſendam ſuſciperem. Addebat ſe a viris doctiſſimis & Antiquitatum periтiſſimis in libellis, ut ſolent, confabulandi gratia convenientibus hunc libellum innumeris & graviſſimis erroribus deformatum eſſe plus vice ſimplici accepiſſe. Illiberalis ille mihi labor eſt viſus, & non unius ſudoris, & a quo ſi abhorruiſſem, minus culpandus eſſem. Pæne gemellum enim in Roſini & Dempſteri Antiquitatibus Romanis ad eundem modum recenſendis eodem tempore devoraveram. Tamen, quia ille me utitur familiariter, & ego tuam B. L. volui gratiam,

labo-

laborioſum hoc onus ſubii. Simul ac aggreſſus ſum, in ipſo operis limine obſervavi pluribus in locis turpiter erratum eſſe partim typothetarum craſſa inſcitia, partim ipſius auctoris ſupina oſcitantia, qua meditabundus, memoria fiſus, auctorum non denuo inſpectorum, quos deſcribit, loca haud ſàtis fideliter laudat. Multa enim hoc vel illo auctorum loco deprompta dicit, quæ quidem apud illos, ſed loco longe ab illo, quem laudat, remoto inveniuntur. Vin' exempla? En tibi ex multis pauca. *Marſyæ fabulam* ab Ovidio Faſt. 6. deſcribi ſcribit in Apolline.

Deſcribit illam Metam. 6. num. 382. *Minervales manubias* apud Servium Æneid. 8. inveniri ſcribit in Jove. Inveniuntur apud illum in Æneid. 11. num. 259. *Jovis Piſtoris* Lactantium lib. 12. meminiſſe ſcribit itidem in Jove. Meminit ejus lib. 1. cap. 20. *De Bacchanalibus* Auguſtinum de Civitate Dei lib. 6. cap. 11. ſcripſiſſe ſcribit in Baccho. Scripſit de illis lib. 7. cap. 21. *Ambarvaliorum etymon* Servium Georg 1. poſuiſſe ſcribit in Cerere. Poſuit illud Eclog. 3. num. 77. *Herculem trucidaviſſe Albionem & Bergiona iter ſuum impedire volentes* apud Melam Geogr. lib. 26. legi ſcribit in Hercules. Le-

gitur

gitur apud illum lib. 2. cap. 5. *Gallum gallinaceum Latonæ eſſe amatum* apud Ælianum in Varia Hiſtoria legi ſcribit in Diis Nuptialibus. Legitur apud illum de Animalibus lib. 4. cap. 29. Præterea hunc laudat, cum illum laudare debuiſſet ſcriptorem. Et hujus erroris pauca exempla adfero. *Bacchum in lucta contra Pallenem ſponte ceſſiſſe* habere Homerum Iliad. 48. ſcribit in Baccho, quod ex Bocharto Phaleg. lib. 1. cap. 18. perperam intellecto tranſtulit. Habet hoc Nonnus Dionyſ. lib. 48. num. 159. *Minervæ imaginem* Apollodorum lib. 90. delineaſſe ſcribit in Minerva. Delineat il-

lam Apulejus Mileſ. lib 10. pag. 348. Et Apollodorum non nonaginta, ſed tres duntaxat libros memoria prodidiſſe norunt etiam quibus adhuc muccus & mala pituita naſi fluunt. De *Junone pronuba* mentionem apud Senecam Medea fieri ſcribit in Junone. De *pinu pronuba* mentionem facit Seneca act. 1. num 37. De illa meminit Virgilius Æneid. lib 4. num. 166. *In Floralibus ædiles fabam, & cicer aliaque legumina populo ſparſiſſe* apud Valerium Maximum lib. 2. cap. 5. legi ſcribit in Flora. De Floralibus vero illic nihil Valerius Maximus. *Ludos* ſaltem *Florales Meſſium ædilem feciſſe* narrat

lib.

lib. 2. cap. 10. §. 8. Legitur hoc apud Porphyr. in Horatii Sat. 2. carm. 3. num. 182. Hæc & his ſimilia ut bona fide emendarem, ſcriptores ab auctore noſtro laudatos ſedulus evolvi, libros, numeros & paragraphos, in quos diviſi ſunt addidi. Veterum etiam loca, quibus ſua, quæ tradit, maxime ad finem cum properaret, probare neglexit, de meo adjeci. Quæ loca in margine notata quam reſpicerent contextus materiam, te numeris inſertis quoque docere volui. Hiſce B. L. vale, & aureo hoc opuſculo multo cum fructu utere.

LECTORI,

ERUDITIONIS

ÆMULO.

INGREDERE, *quiſquis es*, Benevole Lector, *qui ad hujus libelli adſtas veſtibulum, ejuſque fores curiosè pulſas. En; Aperio tibi, non iſtius modo voluminis oſtium; ſed quæ mea eſt in te propenſio, interius conſilii mei conclave, quod ſolis patere ſolet intimis. Intra, inquam, quando huc tua te abduxit, demiſitque humanitas, ut ad me tam benigne diverteres; & tantus hoſpes, tantillum ſubire dignareris hoſpitium. Quid faciam, tali beneficio provocatus, tibi ut, non verbo tenùs, quod pleri-*

plerique faciunt; ſed re, quod pauci, grates agam? Majus grati erga te animi argumentum præbere nequeo, quàm ſi te ex animo rogem, hiſce meis ut reculis, utâre tanquam tuis, tenuémque doctrinæ ſupellectilem, quam hîc explicatam haud inordinatè reperies, tecum aſportes, ſi libuerit, univerſam: gratius certè mihi facere nihil potes. Ac jam ingreſſus, literatæ hujuſce atrium domunculæ, rogas me, ut promiſſi memor, muſeolum patefaciam tibi meum, & quid in illo commenter, quiſve ſtudiorum ſit ſcopus, aperiam. Faciam libenter; ac primùm, ut de ſcopo dicam, miror ſanè, quî tibi venerit in mentem percunctari, quis ille ſit. Perinde quaſi alius eſſe debeat, cùm omnibus, tum mihi maxime, ac ſtudium & propagatio Divinæ gloriæ? Hanc unam ſpecto videlicet, cum utilitate tua conjunctam; hanc vigiliæ meæ omnes & elucubrationes propoſitam habent; hùc acies ingenii, quantumvis obtuſa, collineat; ad illam metam decurrit calamus;

lamus; in hoc centrum, quaſcunque duco, lineæ confluunt; ad hanc denique aram appendo exile hoc opuſculum, & quæcumque præterea molior in poſterum: Hoc enim alterum eſt, quod ſciſcitaris, de q o ingenuè, quod ſentio proloquar. Opus molior, niſi mea me, ut ſua fermè quemque fallunt, haud inutile, atque, ut quam modeſtiſſimè dicam, non contemnendum. Nihil adjungam, ne velle videar, quod ferè ſit, verbis facere pretium rei per ſe pretioſæ. De titulo, quem gerit, unum duntaxat ſubjicio. Epitome, *ipſi nomen eſt; nec immeritò ſanè, meâ quidem ſententiâ: Quidquid enim ſexcentis ſparſum voluminibus, perplexum plerumque, indigeſtúmque continetur; ſtylo, ſi minùs eleganti, nitido certè quidem perſpicuóque, paucis complectetur. Agnomen habet* eruditionis, *non ex vano, ſi benè philoſophor, cùm, is demùm eruditus haberi ſoleat, qui vel eorum partem callet, quæ comprehendet hæc epitome. Quid comprehendet autem?*

tem? verbo dicam, theſauros omnes antiquitatis venerandæ. Sumptuoſam nempè, inquis, pollicitationem iſtam tuam, planéque theſaurariam ac magnificam: ſic eſt, non deprimam tamen loquendi modum; Theſauros iterum, reſeraturum me tibi, in hac epitome ſpondeo. Quid? Galbæ Imperatoris, exempli causâ, numiſma unum, materiâ vile, figurâ deforme, corroſum pulvere, exeſúmque annorum ſitu, Patritiis ingeniis, hâc ætate maximè pro theſauro eſt, idcircò ſolùm, quia vetus eſt: Vetuſtatem verò ipſam, ipſos mores veterum, & illuſtria quæque priſcorum monumenta temporum, è parietînis ſæculorum eruta, perpurgatáque, in lucem ſi produxero: Theſaurum non jure dicam, me protuliſſe? Atque ut cernas velut oculis, quàm haud vana ſint, quæ polliceor, attexo hîc, rerum indicem, quas ſeparatis, exiguiſque voluminibus perſequar, olim inter ſe copulandis; vires modò det, otiáque nobis faciat Deus.

Pri-

Primum, quod nunc in manu habes, De Diis eſt.
II. De Sacerdotiis erit, & Sacrificiis.
III. De Comitiis, & Magiſtratibus.
IV. De Nuptiarum Ritibus.
V. De Re Bellica.
VI. De Ludis & Spectaculis.
VII. De Re Veſtiaria.
VIII. De Menſis & Epulis.
IX. De Variis urbanæ vitæ officiis,
X. De Funeribus & Sepulchris.

Porrò, quia Romanæ res, ut ſunt ipſæ ſæculorum omnium memoriâ illuſtriſſimæ, cuivis ſuppeditant ſcribendi legendíque uberrimam ſegetem, idcircò Romam in ipſam, hoſpitem induco, quem Palæophilum, *hoc eſt, Antiquitatis ſtudioſum nomino, per celeberrima quæque loca, deducendum à* Myſtagogo, *(ita vocabantur olim, qui ducebant hoſpites, & oſtendebant quæ viſenda eſſent) docendúmque de ſingulis, quæ cognitu maximè digna videbuntur.*

Non

Non ſic tamen, in una hærebunt Urbe, quin ad alios ſubinde populos, ex occaſione ſint excurſuri.

At quid te diutiùs moror in limine, Amice Lector; *Evolve paginam, primíquè hujus opuſculi recens nati, meorúmve liberorum (librorum dicere volui) natu maximi frontem contemplare; aut potiùs Myſtagôgum ſequere noſtrum, ſi Palæophilus es, & eruditionis amore raperis. Ducet te ille hodie ad* Pantheum Mythicum; *& de Diis, Deabuſque omnibus, ea te docebit, in quorum ignoratione verſari non poteſt, ſine ſummo dedecore, qui liberalium diſciplinarum peritus audire vult, doctrinæque laudem prehenſat. Nec veró, te fabulæ nomen deterreat; quaſi inane, nugatorium, inutiléque ſit negotium, fabulis animum adjicere. Non ſunt hæ fabulæ anilia commenta, aut inſulſæ narrationes ſomniorum. Habent, & ab ſcriptoribus clariſſimis auctoritatem; & venerationem, à vetuſtate, & ab hiſtoria, cujus ingenioſæ um-*

umbræ ſunt, commendationem; & ſenſu, quem quaſi nucleo reconditum continent, utilitatem maximam pari delectatione condîtam. Verùm quid hederam appendo vino vendibili? Meis nolo verbis adhibeas fidem, ſed oculis probes, an fucum fecero. Proinde, legeſis tantiſper, ac ſemper, Vale.

FA-

Facultas R. P. Provincialis Societatis JESU, *in Provincia Lugdunenſi.*

HUGO GUILIELMUS, Provincialis Societatis JESU in Provincia Lugdunenſi, juxta privilegium eidem Societati, à Regibus Chriſtianiſſimis Henrico III. 10. Maji 1583. Henrico IV. 20. Decembris 1606. Ludovico XIII. 14. Februarii 1611. & Ludovico XIV. regnante, 23. Decembris 1650 conceſſum; quo Bibliopôlis omnibus prohibetur, ne libros ab ejuſdem Societatis hominibus compoſitos abſque Superiorum permiſſione imprimant; Permittit ANTONIO MOLIN, Bibliopôlæ Lugdunenſi, ut librum qui inſcribitur, *Pantheum Mythicum*, Auctore P. FRANCISCO POMEY, ejuſdem Societatis, ad decem proximos annos imprimere ac liberè divendere poſſit. Datum Lugduni 20. Aprilis 1658.

DEO.

DEORUM
AC
DEARUM

cœlum, terram, maria, inferos, incolentium nomina.

Dii cœleſtes

Apollo 33
Aurora 110
Bacchus 47
Juno 70
Jupiter 9
Latona 107
Mars 62
Mercurius 41
Minerva ſeu Pallas 78
Sol 34
Venus 88

Dii terreſtres

Æolus 137
Ariſtæus 173
Aſtræa 161
Ceres 149
Cybele 143
Diana 175
Fauni 170
Feronia 183
Flora 182
Janus 123
Momus 138
Muſæ 156
Nemeſis 161
Nymphæ 185
Pales 181
Pan 164
Pomona 184
Priapus 171
Saturnus 114
Satyri 170

Sile-

Silenus 169
Sylvanus. 168
Terminus 174
Themis 161
Veſta 139
Vulcanus 130

Dii marini

Canopus, Glaucus, Ino 197
Neptunus 191
Nereus, Oceanus 196
Palæmon 197
Triton 196

Dii inferi

Charon 204
Furiæ 214
Mors, Nox 215
Parcæ 213
Pluto 207
Plutus 209
Proſerpina 210
Somnus 215

OPU-

OPUSCULI PARTITIO.

Pars I. *De Diis cœleſtibus.*

II. *De Diis terreſtribus.*

III. *De Diis marinis.*

IV. *De Diis inferis.*

V. *De Diis minoribus ac miſcellaneis.*

VI. *De Diis adſcriptitiis, ſeu indigetibus.*

ACCES-

ACCESSUS AD PANTHEUM.

IDOLOLATRIÆ ORIGO.

PALÆOPHILUS. Quod illud ædificii genus eſt, in conſpectu poſitum, tam inuſitatæ figuræ? Rotundum enim eſſe puto, niſi loci diſtantia fallit oculos.

MYSTAGOGUS. Non te fallit. Locus eſt in paucis viſendus, in hac regina urbium, nobis omnium primus perluſtrandus hodiè.

PAL. Quod ei nomen?

MYST. Pantheum Mythicum, hoc eſt, templum Deorum omnium, quos religioſa hominum fatuitas ſibi finxit, per ſummam veri, uniuſque Numinis, vel ignorationem, vel contumeliam.

 PAL.

PAL. Quæ fingendi fuit occaſio?

MYST. Quaternæ 1. præ multis aliis, aſſignari cauſæ poſſunt; quibus quaſi columnis univerſa hujus ædificii moles innititur.

1. Vid. Euſeb. Lactant. Clem. Alex. Auguſt. Plat. Cicer.
2. Sap. 14.
3. Jerem. 9. 13.

Prima eſt 2. humanæ mentis ſtulta perverſitas, quæ bonorum omnium inexhauſtæ origini denegavit, quod turbidis eſt elargita rivulis; *fodiens ſibi*, ut queritur 3. Propheta ſanctus, *ciſternas diſſipatas* & lutulentas; neglecto ac *derelicto* puriſſimo *fonte aquarum viventium*. Sic autem accidebat fermè. 4. Eminebat quiſpiam ſtaturâ corporis, valebat animi magnitudine, 5. ingenii fulgebat claritate; movebat ille ſibi apud rudem plebeculam, primùm admirationem; quæ ſenſim in venerationem verſa, cultum conciliabat humano majorem; ac demùm adſcribebat hominem in Deorum numerum; prudentioribus, torrente vulgi opinione, vel abreptis, vel obluctari non valentibus, aut certè non audentibus.

4. Diodor. lib 17. Plutarch. in Lyſandro.
5. Val. Max. l 8. c ult. Cic. de rep. ap. Aug. 3. de civ. c. 15.

Altera, Deos comminiſcendi cauſa fuit, vecors in principes ſuos, adulatio ſubditorum. Illorum enim ut vanitati velificarentur, ſervirentque ſuperbiæ, blandiuſque tumorem palparent; excitarunt aras, ſuperque ipſas erectis in eorum memoriam ſimulacris, thuris odores, tanquam Diis adhibuere; 6. ſæpè etiam tum, cùm adhuc eſſent in vivis.

6. Athen. lib. 6. dipnoſoph. cap 6. de Demetrio Polyorcete. Sueton. in Julio c. 76. & 84.

Tertia, 7. fuit veſanus amor immortalitatis, quam plerique mortalium, ab imaginibus ſtudebant acceſſere, rati nimirum, ſubducturos nomen ſuum edacitati temporis, mortiſque rapacitati; ſi poſt fata viverent in ære; aut in marmore, in ſtatuas animato, ſpirarent exanimes.

7. Pontan. l. 1. c. de Saturn.

Quarta, 8. ſtudium fuit præpoſterum perpetuandæ apud poſteros, eorum memoriæ, à quibus eſſet in alios profectum ſingulare quodpiam beneficium. 9. Hos enim ut proſequerentur, grata æternáque recordatione, fecere, aut potiùs finxere Deos.

8. Thucydid. l. 7. Plutarch. Apopht. Lacon
9 Cic 1. de nat. Deor. 1. Sap. 14.

PAL.

PAL. Quis verò primus fictor extitit, aſſertorque falſorum Numinum?

MYST. 10. Ninus fertur, primus Aſſyriorum Rex; qui Belum, ſeu Nemrodum parentem ſuum jam defunctum, ut immortalitate donaret, divinis affecit honoribus. 10. Vid. Annal. Salian. a. m 2000. Hier. in Ezech, & in O

PAL. Quandonam, aut quo pacto id contigiſſe perhibent?

MYST. Dicam. Cùm Ninus ille, debellatis jam longè latéque multis gentibus, conditaque de nomine ſuo Ninive urbe, Belum patrem ſuum, Babylonis, regnique Babylonici fundatorem, in publico Babyloniorum conventu, vehementius, ut aſſolet, commendaſſet; atque eum, non ſolùm immortali apud poſteros gloria, ſed apud ſuperos etiam, immortalitate dignum prædicaſſet; ſtatuam ipſius affabrè eleganterqne factam exhibuit, cui, quaſi viventi deferretur honos: ad quam, ſi quis reus confugeret, abripi non poſſet ad pœnam, eſſetque miſerorum commune perfugium. Ea res, mortuo, divinitatis opinionem facilè conciliavit; & ſub titulo *Jovis*, vel ut aliis placet, *Saturni Babylonii*, Deus creatus eſt, eique templum magnificentiſſimum, Babylone, à filio excitatum, variiſque ſacrificiis dedicatum eſt. Id contigit anno mundi bis milleſimo, Noëmi verò vitæ penultimo: Indéque velut à peſtilenti capite, contagione quadam manavit ad alias nationes, latiſſiméque proſerpſit ſacrilega lues idolorum.

PAL. Quid? Belúmne veneratæ ſunt cæteræ orbis nationes?

MYST. Non Belum quidem omnes, ſed inde facto idololatriæ initio, effinxere ſibi Deos aliæ alios. Nec mortales ſolum, mortuoſque homines; ſed brutas animantes etiam, & quod magis mirere, res ipſas inanimes, viliſſimaſque ac turpes, repoſuerunt in Deos. Conſtat enim Scriptorum authorita-

te innumerabilium, Africanis cœlum; Perſis ignem, aquam, & ventos; Libyis ſolem ac lunam; Thebanis ovem ac muſtelas; Babyloniis Memphis cetum; Mendeſiis capram; Theſſalis ciconias; Syrophœnicibus columbas; Ægyptiis canem, felem, crocodilum, accipitrem; imò, quod rideas, porros, cepas, & alia, pro Diis fuiſſe; Quibus facetè Juvenalis ſic occinit ſat. 15. n. 10.

O ſanctas gentes, quibus hæc naſcuntur in hortis Numina!

PAL. At certè, Romanæ hujus urbis veteres incolæ, civeſque ſapientiſſimi non impegerunt in hæc Deorum inanium ſimulacra tam turpiter, ut gentes illæ barbaræ; Quippe quas, non armis tantùm & humanitate; ſed ingenii judiciique laude vicerunt.

MYST. Erras, mi hoſpes; nam & illas, in hoc genere, ſtoliditate ſuperarunt.

PAL. Ais?

MYST. Ajo ſanè; Neque enim pecudes modò, reſque ſenſus omnis expertes; verum etiam, quæ longè major inſania eſt, homicidas, adulteros, fures, ebrioſos, latrones, aliaſque id genus hominum peſtes, cœlo intulere, & coluere tanquam Deos.

PAL. Quot autem, qualeſve Deos coluere Romani?

MYST. Quis recenſeat? cum præter patrios & populares, nullus ad urbem Deus peregrinus accederet, quem non civitate donarent. Ex quo factum eſt poſtea; ut cùm anguſtiora viderentur urbis pomœria, tot Numinibus capiendis; neceſſe fuerit, ut hominum, ita Deorum, ducere per univerſum orbem colonias. At commodiùs, jucundiuſque mox cernes oculis, quæ curſim ex me audis; ubi ſubieris mecum hoc Pantheum; cujus limen attigimus, Ineamus. IN-

INGRESSUS IN PANTHEUM.

DEORUM

In claſſes varias diſtributio.

PALÆOPHILUS. Deus immortalis! Quantam mortuorum turbam Deorum intueor! ſiquidem Dii omnes iſti fuere, quorum picta in his parietibus, fictaque ſimulacra conſpicio.

MYSTAGOGUS. Quantulam partem aſpicis? Neque enim urbis hujus quanta eſt, nedum iſtius templi parietes ſufficiant, vel titulis illorum complectendis.

PAL. Fuerénе hi Dii, ejuſdem omnes ordinis ac dignitatis?

MYST. Nequaquam. Sed, ſicut populus Romanus fuit in triplicem diſtributus ordinem, in *Patricios*, ſcilicet, *Equites*, ac *Plebejos*; itemque in *Nobiles*, *Novos*, & *Ignobiles*; (*Novi* dicebantur, 1. qui nobilitatem a majoribus non acceperant, ſed ſuâ ipſi virtute fecerant.) Ita populus hic Deorum, in tres veluti claſſes diſpartitus eſt. 1. Cic. pro Mur.

Prima eorum eſt, qui *majorum gentium Dii* appellati ſunt; quòd ſcilicet major eis cultus, ob majores in mundo adminiſtrationes, a populis exhiberetur majoribus: Iidemque *ſelecti* dicuntur, quòd cœleſtes ſemper habiti, inſignes inter alios, & eximii, præcipuæ authoritatis eſſent ac nominis. Ex his ſelectis, duodecim erant, *conſentes*, quaſi *conſentientes*, appellati, 2. quòd eos in maximis rebus agendis adhiberet in conſilium Jupiter. Eorum imagines in Romano foro viſebantur; ſuntque ſex mares, totidemque fœminæ, qui ſine adjectione, 2. Senec. l. 2 c. 42. quæſt. nat. Lucian. Dial. de Deorum concil.

3. Plaut. in Epidico. 5. 1. 4. *Dii duodecim* vulgò vocantur, 3. & quorum nomina hoc diſticho complexus eſt Ennius: 4.

4. Dempſter. Paralip. ad l. 2. Ant. Roſ. c. 3. *Juno, Veſta, Minerva, Ceres, Diana, Venus, Mars,*

Mercurius, Jupiter, Neptunus, Vulcanus, Apollo.

Alii non, *Jupiter*, ſed *Jovis* legunt; & meliùs meo judicio; olim enim *Jovis* in nominativo dicebatur, eliſâ, metri ergò, ultimâ literâ. Hi duodecim Dii, præſidere credebantur, duodecim menſibus, ſinguli ſingulis; Januario Juno, Februario Neptunus, Martio Minerva, Aprili Venus, Majo Apollo, Junio Mercurius, Julio Jupiter, Auguſto Ceres, Septembri Vulcanus, Octobri Mars, Novembri Diana, Decembri Veſta: Itemque duodecim ſignis cœleſtibus; ut Manilius 5. explicat. His autem duodecim Diis conſentibus, octo iſtos ſi addideris, Janum, Saturnum, Genium, Solem, Plutonem, Bacchum, Tellurem, Lunam, ſelectos omnes habebis, omninò viginti.

5. l. 2. aſtronom. n. 435.

Secunda claſſis eſt illorum, qui dicuntur, *Dii minorum gentium*, minori fulgentes honore, quos ſua merita, inquit Tullius, 6. in cœlum vocarunt & Diis adſcripſerunt: unde *adſcriptitii* 7. dicti, & *minuſcularii*, & *putatitii* 8. atque *indigetes*, 9. ſic nuncupati; quòd nullius rei *indigerent*, vel quod *in Diis agerent*, in cœlum evecti, & ab hominibus in Deos relati; vel quòd certis quibuſdam locis velut affixi, in iis degerent, eorumque præcipuam ſuſciperent curam, & quaſi demandatam ſibi provinciam adminiſtrarent. Sic Æneas, *Jupiter indiges*, 10. habitus eſt, de quo ab genitrice Venere expiato & Deo facto, ita Ovidius: 11.

6. 2 de Nat. c. 24. 7. Varr. ap. Aug. 8. Lucian. Dial. de Deor. conc. 9. Serv. in 1. Georg. n. 498. Æn. 12. n. 794. 10. Liv. l. 1. c. 2. 11. 14. Metam n. 605.

Luſtratum genitrix, divino corpus odore
Unxit, & ambroſiâ cum dulci nectare mixtâ
Contigit os; fecitque Deum, quem turba Quirini

Nun-

Nuncupat Indigetem, temploque, ariſque recepit.

Tertia fuit 12. *minutorum*, ſeu 13. *veſcorum* aut *miſcellaneorum*, locum obtinentium in Diis ultimum; *ſemones* vulgò dicti, quaſi *ſemihomines*, 14. (antiqui enim hominem dicebant hemonem) 15. quos, nec cœlo adſcriberent, ob meriti paupertatem; nec terrenos reputare vellent, propter gratiæ venerationem. *Patellarios* eos vocat Plautus, 16. à patellis, ſeu pateris, quibus veteres ſacra Diis faciebant, teſte Naſone. 17.

Fert miſſos Veſtæ pura patella cibos.

Iis adjungi poſſunt, 18. *Novenſiles*, à Sabinis Romam deducti, Tatii Regis juſſu; ſic dicti, ut cenſent aliqui, quod noviſſimi omnium inter Deos numerati ſunt, novitatum præſides, quòd omnia novitate conſtent aut redintegrentur. Cincius putat, 19. peregrina fuiſſe Numina ſubactarum urbium, quorum multitudo cùm ingens eſſet, ne quod fortè præteriretur, communi nomine, *Novenſiles* Deos appellare placuit.

Ad hanc claſſem referri ultimam debent, Dii illi Deæque, propter quos, inquit Tullius, 20. datur aſcenſus in cœlum; cujuſmodi ſunt Virtutes præcipuæ, de quibus ſuo loco ſingillatius.

12. Horat. l. 3. carm. 22. 15.
13. Ap. Guther. l. 1. c. 3. de jur. man.
14 Lipſ. l. 2. ant. lect. c. 18.
15. Fulgent. Placid. c. 11.
16 in Ciſtella. 2. 1. 46.
17. In faſt. l. 6 n. 310.
18. Liu. l. 8. c. 9. Varr de ling lat. 4. 10.
19. Ap. Gyrald. ſynt. 1. p. 20. Arnob. 3. adverſ. Gent. p. 123.
20. 2 de Nat, c. 25.

INSPECTIO PANTHEI.

Commodior Deorum diviſio.

PALÆOPH Omnem in partem oculos converto curioſiùs; nec tamen triplicem illam, quam deſcripſiſti modò, Deorum claſſem deprehendo.

MYSTAGO. Nempè, alia hîc, commodiorque, Deorum diviſio facta eſt, quam ſequemur & nos, in hac collocutione, ſi annues.

PAL. Quidni annuerem voluptati maximè omnium fructuoſæ, quam ex iſto congreſſu ſum collecturus?

MYST. Tres illæ claſſes, quarum nunc memini, in ſenas, uti vides, diſtributæ ſunt, diverſis hujus Panthei adpictas partibus. Nam

I. COELESTES Deos ac Deas, in fornice ſuſpicis.
II. TERRESTRES cernis, in dextro pariete.
III. MARINOS ac fluviales, in ſiniſtro.
IV. INFEROS, in hac inferiori regione, juxta pavimentum.
V. MINUTOS, SEMONES, & MISCELLANEOS, à fronte.
VI. ADSCRIPTITIOS verò, ſeu INDIGETES; à tergo.

Hæ ſenæ partes erunt noſtri colloquii; quarum ſingulæ tibi ob oculos ponent, quæcunque de hoc argumento, probos apud auctores, maximè memoranda comperi; ſi loquacitatem meam tolerare poteris.

PAL. An jocans loqueris, qui te loquacem? Mihíne accidere quidquam jucundius queat?

MYST. Conſideamus ergo hîc tantiſper, quando ita cupis: & quoniam vacuus ab interventoribus nunc locus eſt; luſtremus per otium, univerſum hunc Deorum exercitum, inſpiciamuſque ſingulos; ducto, uti par eſt, à *cæleſtibus*, atque adeo, quod Poëta præcipit, à JOVE, principio.

Virg. Ecl. 3. n. 60.

PANTHEI

I. van Vianen del. et fec

PANTHEI
MYTHICI
PARS PRIMA,
DE
DIIS COELESTIBUS.

DII COELESTES vulgò crediti, qui ſequuntur: Jupiter, Apollo, Mars, Mercurius, Bacchus.

Deæ COELESTES; Juno, Veſta, Minerva ſeu Pallas, Venus, Latona, Bellona. Ordiamur ab illorum, iſtarumque Rege, qui eſt

JUPITER.

Ejus imago.

PAL. Ubinam ille Jupiter?

MYST. Erige oculos in cameram illam; Ex habitu facilè dignoſces. Ille eſt 1. *Divum pater atque hominum Rex*, quem in eburneo aureoque ſolio ſedentem aſpicis, barbatum, præferentem & dextrâ fulmen, quod in ſubjectos gigantes, a ſe olim

1. Virg. æn. 1. n. 69. Pauſan. in Eliac. Lucian. de ſacris.

olim devictos intorquet. Sceptro (quod ajunt ex cupreſſo factum, æterni ſymbolum imperii, cum lignum illud corruptionis ſit exſors 2.) inſidet aquila, vel quod educatus ab illa ſit 3. vel quod in ejus olim conſederit capite, regnum portendens; vel quod dimicanti contra gigantes fulmina miniſtrarit, 4. unde *Jovis Armiger* ales dicta eſt. 5. Aureos habet calceos, & pallium aureum; variis diſtinctum floribus, animaliumque figuris; quod ei abſtuliſſe in Sicilia dicitur 6. Dionyſius Tyrannus, & tradidiſſe pro aureo laneum; iſtud commodius, inquiens fore, quovis tempore anni: nempe, hyeme calidius, æſtate verò, multo levius. Ne mirere porro, ſi alio alibi cultu ornatum fortè videas; Etenim pro varietate nominum quæ ſortitus eſt, & populorum apud quos cultus fuit, ornatu vario inſigniri ſolet. Quin etiam, apud Lacedæmonios, ridebis captum auribus, 7. quem Cretenſes ſic fecere auritum, ut aures quatuor præbuerint. Hæc de Jovis imagine: nam de illius ſtatua ſi ſermo eſſet, referrem hoc loco, quod Verrius 8. habet; Ejus faciem minio, diebus feſtis, oblini; 9. ut cæterorum etiam Deorum ſimulacra; unguentis perliniri, corolliſque decorari ſolita, notat Plautus 10.

PAL. Penéſne unum Jovem fuit, vibrandi fulminis poteſtas.

MYST. Novem Diis conceſſam eſſe, Etruſcorum literæ docent. 11. Qui fuerint, non ſatis liquet. Nonnulli, præter Jovem; Vulcanum, & Minervam annumerant; 12. unde, *Minervales manubiæ*, (manubias vocant, fulminum jactus Etruſcorum libri) quod triſte Minervæ ſydus graves, æquinoctio verno, tempeſtates moveat. 13. Alii, fulminum manubias, Junoni quoque, Marti, & auſtro vento attributas fuiſſe, aſſerunt; 14. eorumque varia genera recenſent 15. ut *Peremptalia, peſtifera, poſtu-*

la-

2. Apud Laërt l. 8. c. 10.
3. Mæro ap. Nat. Com. l. 2. c. 1.
4. Serv. in Æn. 1. n. 398.
5. Virg. 5. Æn. n. 255.
6. Cic. 3. de nat. c. 34.
7. Plu. de Oſir. & Iſid. p. 381.
8. Ap Guther de Jur. man. l. 1. c. 4.
9. Plin. l. 33. c. 7.
10. in Aſinar. a. 4. ſc. 1 n. 58.
11. Plin. l. 2. c. 52.
12. Serv 1. Æn. n. 46.
13. Idem 11. Æn. n. 259.
14. Idem 8. Æn. n. 430.
15. Plin. l. 2. c. 43. 51. 52. Feſtus.

laria, perverſa, renovativa, oſtentatoria, clara, familiaria, bruta, conſiliaria: Ex quibus, duo tantum Romanorum vulgus agnovit, *diurna*, κεραυνοβόλια ἡμερικὰ, quæ Jovi; *nocturna*, κεραυνοβόλια, ἀπὸ πρὸ νυκτερικὰ, quæ Summano, ſeu Plutoni tribuebant. 16. Ac jam deſcendamus, ad

16. Ammian. Marc. l. 23. c. 5. Ex Guth. de jur. man l. 1. c. 2.

Jovis genus.

PAL. Quibus parentibus ortus eſt Jupiter?

MYST. Quæſtioni uni, una non poteſt ſatis eſſe reſponſio; cum non unus ſed plurimi ferantur Joves, ideoque diverſo nati genere. Sic igitur habeto. *Tres numerari Joves*, inquit Tullius 17. *ab iis qui Theologi nominantur, ex quibus primum & ſecundum, natos in Arcadia, alterum patre Æthere, ex quo etiam Proſerpinam natam ferunt ac Liberum; alterum, patre Cælo, qui genuiſſe Minervam dicitur; tertium Cretenſem, Saturni filium, cujus in illa inſula ſepulcrum oſtenditur.* At Varro; 18. trecentos recenſet; Et alii, prope innumeros; cum nulla ferme ſit natio, quæ Jovem non coluerit ſuum, & apud ſe non cenſuerit fuiſſe editum. Ille tamen, omnium facilè celeberrimus Jupiter vulgò habitus, qui Opem matrem, & Saturnum habuit patrem; cui idcirco adſcribi ferè ſolent, quæ de aliis Jovibus Poëtæ fabulati ſunt.

17. 3. de nat. Deor. c. 2.

18. Ap. Aug. de civ. Euſeb. Cæſ. l. 3. præp. Euang. c 10.

PAL. Ubinam verò, & à quibus educatus eſt?

MYST. Ibidem educatus, ubi natus; videlicet, in Ida Cretæ monte. A quibus autem educatus ſit mira eſt opinionum varietas. 19 Sunt enim, qui à Curetibus, ſeu Corybantibus; &, qui à Nymphis; &, qui ab Amalthæâ, Meliſſi Cretæ Regis filiâ enutritum aſſerant. Alii contra ab apibus liquore melleo; alii, caprino lacte alitum: non pauci, à columbis; nonnulli ab aquila; multi ab urſa paſtum prodidere. De AMALTHÆA porrò illa, eſt quo-

19. Vid. Nat Com. l. 2. c 1.

CORNU AMALTHÆÆ

quorumdam opinio, non fuiſſe Meliſſi filiam, ut modo diximus, ſed capram ipſam, cujus lacte nutritus eſt Jupiter; cujus deinde cornu, nutricibus ſuis, in præmium officii dediſſe fertur, hâc prærogativâ mirabile, ut qui illud haberet, nihil expeteret, quod non conſequeretur illicò. Addunt præterea, mortuæ illius capræ detractâ pelle, Jovem feciſſe ſcutum, quo in pugna deinde uſus eſt adversùs gigantes, indéque ſcutum hoc, *ægis* dictum eſt, ἀπὸ τῆς αἰγὸς, id eſt, à capra, quam denique vitæ reſtitutam, obductamque aliâ pelle, inter aſtra retulit.

Jovis facinora.

PAL. Simul adolevit Jupiter, quid geſſit memoratu dignum?

MYST. Titanibus, (de quibus in Saturno plura), gigantibuſque bello domitis, Saturnum patrem exemit vinculis; eundemque, aliquantò poſt, inſidias ſibi parantem ſolio dejecit, regnoque pepulit; diviſitque cum fratribus, Neptuno & Plutone, hæreditatem paternam; (ut ſuo loco fuſiùs, cum de utroque ſeparatim) magnis denique humanum genus beneficiis ita ſibi demeruit, itaque juvit, ut non modò inde nomen *Jovis* habuerit, quaſi *Juvans pater*, verùm etiam obtinuerit divinos honores, *Deorum atque hominum Pater* creditus. 20. Ad ejus præclarè facta revocari fabula poteſt Lycáonis. 21.

20 Cic 2. de nat. Deor. c. 25.

21. Ovid. l. 1. Metam. n. 210. LYCAON.

Cum enim ad Jovis aures perveniſſet rumor, de ſceleribus & impietate mortalium, rem certius exploraturus, è cœlo in terras deſcendiſſe dicitur, veniſſeque in Lycáonis, Arcadiæ Regis domum: Ubi ſe Deum teſtatus, dum ſacrificia parant alii, irridetur à Lycâone; qui contemptum ſcelere cumulans, periclitandi causâ, an Deus eſſet Jupiter, uti jactabatur, unum è domeſticis jugulat, & carnes ejus aſ-

aſſas, elixaſque Jovi apponit ad epulum. Hic verò Jupiter, hominis execratus immanitatem, immiſſo fulmine, regiam incendit, & Lycáonem vertit in lupum.

PAL. Nulláne alia ſunt illius facta?

MYST. Sunt quidem, ſed turpia, ſed quæ memorare pudet. Quod enim flagitii genus eſt, quod in ſe non admiſerit? aut quæ turpitudinis nota, quæ illius non fuerit inuſta famæ? 22. Pauca de infinitis delibare placet. 22. Apollon. 4. Argon. n. 793.

1. JUNONEM ſororem ſuam, eodem cum illo, partu editam, in cuculum mutatus, ſpe nuptiarum factâ, compreſſit. 23. Quàm multas etiamnum, ſpes illa fallit! 23. Doroth. 1. Metam.

2. DANAEN, Acriſii Argivorum Regis filiam, turri incluſam à patre, (oraculo fuerat ille monitus, fore ut occideretur à nepote) conſtupravit, in imbrem verſus aureum, per tegulas immiſſum in puellæ gremium. 24. Quid enim tam munitum atque tam clauſum, quo non pervadat libido? Quod pectus adeo durum, ferreumque, quod aurum non emolliat? Quod non *tutum iter, & patens, Converſo in pretium Deo.* 25. 24. Ovid. 4. Metam. n. 610. 25. Horat. 3. carm. 16. 7.

3. LEDAM, Tindari Laconiæ Regis uxorem, in cygnum transformatus, violavit. 26. Sic cutis ſæpè candor nigros affectus obtegit; turpiſſimiſque mentibus liberale prætendit velum. 26. Arat. in Phænom. n. 275.

4. ANTIOPAM, Lyco Regi Thebarum nuptam indutâ ſatyri perſonâ corrupit. 27. 27. Ovid. 6. Met. n. 24.

5. ALCMENAM, Amphitryonis conjugem, per mariti abſentiam, ementitâ ipſius ſpecie, vitiavit. 28. 28. Id. ibid. n. 112.

6. ÆGINAM, Æſopi Bœotiæ Regis filiam, in ignem commutatus; (o metamorphoſin crimini congruam! in ignem, inquam, commutatus, inflammavit libidine, virginitate ſpoliavit. 29. 29. Ovid. Met. l. 6. n. 113.

7. CLYTOREM, excellentem venuſtate virginem, apud Theſſalos converſus quam in rem?

Audi ac ride: converſus in formicam ſtupro maculavit. Nimirum, ingentia plerumque à minimis mala oriuntur. 30.

30. Arnob. l. 4. p. 145.

8 CALISTO, (Nymphæ huic, id erat nominis) Lycáone Rege Arcadum genitæ vitium intulit; virgineum, mirum dictu! mutuatus Dianæ pudorem & vultum, nec abſtulit inde ſecutum dedecus. Cum enim fœtu gravidæ cœpiſſet gremium tumere; dum in fonte lavat, una cum Diana, aliiſque Nymphis, detecto ſcelere, ignominiosè abigitur, & à Junone mutatur in urſam: fallor; dedecus Jupiter abſtulit; dum Urſam retulit in aſtra, quæ etiamnum hodie, *Urſa major*, ſeu, *Helice*, à Græcis dici vulgò ſolet. 31.

31. Boccat. l. 5. de Gen. Deor. c. 49.

9. GANYMEDEM Trois filium, pulcherrima formâ puerum, in Ida monte venantem, per immiſſam rapuit aquilam; aut ipſe potius aquila factus, unguibus correptum, in cœlum tulit, habuitque in deliciis; & nectari Deorum miſcendo, atque miniſtrando præfecit. 32. ASTERIÆ item Coei filiæ puellæ modeſtiſſimæ pudorem expugnavit, & rapuit unguibus aquilæ; nam videbatur aquila. 33.

32. Ovid. 10. Metam. n. 155. Virg. Æn. 1. 32.

33. Ovid. Met. c 6. n, 208.

10. EUROPAM, Agenore Phœnicum Rege oriundam, ſumpta tauri ſpecie, candoris eximii, avexit in Cretam, ſtupravitque. 34. Quot belluarum induit figuram, qui ſemel exuit pudorem! Quam multis fabulis, veritas una adumbratur! Vel ipſos Deos, impura libidine, brutos reddi. Porrò taurus ille, fuit reipsâ navis, quâ rapta Europa eſt, cujus inſigne, taurus erat: Ut Pegaſus equus, in Bellerophontis; & aries, in Phrixi & Helles navi depicti, amplam Poëtis fingendi materiam præbuere. Sed redeamus ad fabulas. Europam illam

34. Ovid. 6. Met. n. 104.

CADMUS, ejus frater, cum fruſtrâ toto orbe quæſiiſſet, nec auderet ad patrem reverti, quòd indixiſſet ſi non inveniſſet, 35.

35. Ovid. 3. Metam. n. 3.

Exilium;

Exilium; factoprius & ſceleratus eodem,

Thebanam urbem, non procul à Parnaſſo monte condidit; ſocioſque, dum aquatum eunt, à ſerpente necatos ultus eſt, ipſiuſmet ſerpentis nece. Ejus deinde dentes evulſos, hortatu & conſilio Minervæ, cùm ſeminaſſet; repentè pullulare cœperunt in ſegetem armatorum militum, qui, eâdem celeritate, quâ enati erant, coortâ inter eos rixâ, ſeipſi demeſſuere: exceptis quinque, per quos loca illa deinceps frequentata ſunt. Cadmus autem, ejuſque conjux HERMIONE, ſeu HARMONIA, experti inconſtantis fortunæ caſus innumeros, in ſerpentes denique commutati ſunt. Græcas literas ſedecim, α, β, γ, δ, ε, η, ι, λ, μ, ν, ο, π, ρ, σ, τ, υ, inveniſſe dicitur, (quibus Palamedes, belli Trojani tempore quatuor has adjecit. θ, ξ, φ, χ) ſcribendique ſoluta oratione rationem docuiſſe; & primus apud Græcos ſtatuas Diis conſecraſſe. 36. 36. Plin. c 29. l. 5.

Hujus porrò Cadmææ fabulæ ſenſus hiſtoricus hic eſſe poteſt. 37. Fuit reverâ Cadmus Sidonis Rex, natione Cadmonæus, ut nomen indicat; ex illorum numero, de quibus agit Moyſes; qui Cadmonæi, iidem cum Hevæis erant, montemque *Hermonem*, occuparunt, dicti proptera *Hermonæi*; atque hinc factum, ut Cadmi uxor vocetur *Harmonia*, vel *Hermione*, nimirum ab *Hermone* monte; & cur in ſerpentes dicantur mutati; *Hevæus* enim Syris eſt ſerpens. 37. Bochar. 1. P. Georg. c. 19. Geneſ. 15. 19. Quod autem ex ſerpentis dentibus enati milites putentur, fabulæ locum dedit, Phœniciæ vocis ambiguitas; Idem enim verbum ſignificat, *dentes ſerpentis*, & *æreas cuſpides*: quibus primus in Græcia Cadmus armavit milites ſuos. Is enim fuit repertor æris; 38. unde ipſe lapis ex quo fit æs, à Cadmo, *Cadmia*, etiam nunc dicitur. 38. Hygin. c. 274. 39. Quinque porrò milites, ex eorum numero, qui ex illius ſerpentis dentibus exorti fuerant, ſuperfuiſſe dicuntur; quia vox Syriaca, quæ 39. plin. l. 34 c. 1. & 10.

quinque ſignificat; pro ſoni varietate, exprimit etiam *hominem ad bella expeditum.*

Jovis nomina.

PALÆOPHIL. Quotuplex fuit Jovis nomen?

MYSTAGOG. Quis enumeret? Quas enim, vel à locis, quæ incoluit, & in quibus cultus eſt, vel à rebus quas fecit, appellationes non traxit? Illuſtriores tamen recenſeo, alphabeti ordine.

40. Plut. in Oſir. p. 354 Curt. l. 4. c. 7. n. 6.

AMMON, ſeu *Hammon*, à Græcis dictus eſt, 40. id eſt Arenarius: (ἄμμος quippe arena eſt) qui ſub arietis figura colebatur in Libya; quod Baccho ſitienti, in fabuloſis Arabiæ tractibus, & Jovis opem imploranti, adfuiſſet, arietis formam præferens, pede fontem aperientis & indicantis. Cauſam alii aliam afferunt; quòd ſcilicet uteretur in bello galeâ, cujus inſigne caput erat arietis.

41 Beroſ. l. 4. 42. Euſeb. l. 1. præp. Eu. Hier. I. in Oſeam.

BELUS, à Babyloniis & Aſſyriis, quibus imperavit, 41. idololatriæ auctor impius, ob incertum genus, parentibus carere creditus, ideoque Deorum primus exſtimatus eſt: 42. dictus etiam *Beel, Baal, Beelphegor, Beelzebut, Belzemen*, pro linguarum, locorumque varietate.

43. Cic 2. de nat. c. 25. Plin. 35: 12. Liv. 28. 39. Plut. Poplic. p. 104. Tacit. 15. 23. 3.

CAPITOLINUS, 43. à Capitolino colle, in cujus vertice templum habuit, omnium primum, quæ Romæ fuere, quod Tarquinius Priſcus vovit, Tarquinius Superbus erexit, Horatius Conſul dedicavit. Idem, TARPEJUS, dictus eſt, ab ipſa Tarpeja rupe, in qua ſitum erat hoc templum. Idem OPTIMUS, MAXIMUS, quod velit, & poſſit omnibus prodeſſe. *Quocirca, te Capitoline*, inquit Tullius, *quem propter beneficia, populus Romanus, Optimum; propter vim, Maximum appellavit*, &c.

44. Apul. de mundo p. 75 Senec 2 ...

CUSTOS, 44. cujus extat imago in Neronis numiſmatis, in quibus Jupiter in ſolio ſedens, dextrâ fulmen

fulmen habet, & haſtam lævâ, cum hac epigraphe, JUPITER CUSTOS. 45. 45. Gyrald. Synt. 2. 79.

DIESPITER, 46. olim, quaſi *Dieipater*, in jurandi formulis, paſſim appellatus, ut mox in *Lapide* Jove dicemus. *Diem* etiam dixere Jovem Cretenſes, teſte Macrobio. 47. Et fuit etiam Gallorum quondam Deus *Dieſpiter*; indeque, putant aliqui, illam loquendi formulam, ad noſtra uſque fluxiſſe tempora; *Ouy dia*, idem fermé quod Græcè *νὴ τὸν Δία. Per Jovem.* 46. Varr. de ling. lat. 4. 10: 8. 47. 47. 1. Saturn. c. 15.

DODONÆUS, 48. à Dodona Chaoniæ urbe in Epiro: ſic dicta, à Dodona, marinâ Nymphâ. Huic urbi finitimum erat nemus, Jovi ſacrum, quercubus conſitum, vetuſtiſſimo totius Græciæ oraculo celebre; in quo duæ columbæ, conſulentibus reſponſa dabant; aut, quod aliis placet magis, vocalibus quercuum ipſarum foliis, edebantur oracula. 48. Alex. ab Al. 6. c. 2.

ELICIUS, quod cælo precibus eliciatur. Sic enim Ovidius. 49. 49. 3. Faſt. 327.

Eliciunt cælo, te Jupiter; unde minores
Nunc quoque te celebrant, Eliciumque vocant.

FERETRIUS, à *feriendo*, quùd hoſtes feriat aut à ferenda pace, ut vult Feſtus. Ex eodem enim templo ſceptrum ſumebant, per quod jurarent; cum lapide ſilice, quo fœdus ferirent; vel *à ferendis* in ejus templum ſpoliis opimis; 50. qualia ipſi, primus omnium Romulus obtulit, cæſo Acrone Cæninenſium Rege. Altera verò opima ſpolia eidem Feretrio Jovi dedicavit Cornelius Coſſus, Tolumnio Etruſcorum Rege devicto. Tertia M. Marcellus, ex Viridomaro, Rege Gallorum, de quo ita Virgilius. 51. 50. Plut. in Rom. p. 27. Dion. 2. p. 102. 51. 6. Æn. n. 859. & Serv. ibid.

Tertiaque arma Patri ſuſpendet capta Quirino.

Opima dicebantur ſpolia illa, quæ in pugna dux hoſtium duci detrahebat.

FULMINATOR, *Κεραύνιος* appellatus, a fulmine vibrando; quod proprium illius munus erat, ſi poëtis credimus. 52. 52. Horat. Carm. 3. 40: 12. 59. Virg. 1. Æn. n. 234.

O qui

O qui res hominumque, Deûmque
Æternis regis imperiis, & fulmine terres.

53. Ap. Lycophr. n. 537. Virg. 1. Æn. n. 8. 159: 4. 208.

GRAGUS, in Lycia colebatur, Γυράψιος, 53. itemque Genitor.

54. Pauſan. Achaj. p. 230. & Heſychius

HOMOGYNUS, in Ægio, versùs mare, templum habuiſſe dicitur. 54.

55. Liv. l. 6. c. 29.

IMPERATOR, apud Præneſtinos, celebratiſſimus, cujus ſimulacrum, cum apud illos eſſet, Romam tranſlatum eſt. 55.

56. Cic. pro Mil. c, 86.

LATIALIS, 56. ab ipſa Italiæ regione, quam *Latium* vocant, unde *Latinæ feriæ*; ad quas, urbes omnes Italiæ, ſacrorum participes confluebant, varia ferentes munuſcula: quo tempore, taurus unus communi omnium nomine mactabatur, ex illoque partem quæque ſuam auferebant. 57.

57. Dion. l. 4. p 250.
58. Cic. 7. Epiſt. 12.]
59. In Chron.
60. Feſtus.

LAPIS, & ab aliquibus, LAPIDEUS, per quem jusjurandum concipiebant Romani omnium ſanctiſſimum, quo dicebantur, *jurare Jovem Lapidem.* 58. Id autem cognomenti traxit, vel ab ipſo *lapide*, quem Saturno oblatum, Ops ejus uxor, Jovem eſſe dixit: quo ſenſu ſcripſit Euſebius, 59. *In Creta regnaſſe Lapidem*; Vel ab *lapide ſilice*, quem in ſanciendis fœderibus, juraturi tenebant, hâc formulâ: *Si ſciens fallo, ita me Dieſpiter, ſalvâ urbe arceque, bonis ejiciat, ut ego hunc lapidem*: quem tunc projiciebat. 60. Aliam fœderis faciendi formulam Romani adhibebant, huic non abſimilem, quam idcircò, haud abs re fuerit, hîc apponere. *Si prior defexit* populus Romanus *publico conſilio, dolo malo, tu illo die Jupiter, populum Romanum ſic ferito, ut ego hunc porcum hodie feriam, tantoque magis ferito, quantò magis potes, polleſque.* 61. Quo dicto porcum feriebat.

61. Liv l. 1. c, 24.
62. Serv. 9 Æn. n. 570.

LUCETIUS, lingua Oſca, *à luce*, idem quòd latina lingua, *Dieſpiter.* 62. Sic dictus inquit Gellius, 5. 12. *quod nos die ac luce, quaſi vita ipſa afficeret*

ac

adjuvaret. Vel, ut ait Feſtus, quòd lucis eſſe cauſa crederetur.

MARTIUS, Ἀρεῖος Ζεὺς, hoc eſt *Pugnax*, ab Eleis coli ſolitus. 63.

MUSCARIUS, Ἀπομύιος, *muſcarum abactor.* 64. Cui, cùm Hercules rem ſacram faciens, muſcarum multitudine convolantium interpellaretur, ſacrificium obtulit, quo peracto evolavere muſcæ ad unam omnes.

63 Plut. in Pyrrho. p. 385.
64. Pauſan. Eliac. p. 161.

NICEPHORIUS, Νικηφόριος, *victoriam geſtans*; cujus reſponſo, Adrianus Imperator, ad imperium, evectum ſe iri, accepit. 64. Hujus mentionem Livius 65. ſæpè facit, & viſuntur multa numiſmata, in quibus imago Jovis, victoriam manu præferentis. 66.

64. Æl. Spart. in ejus vit. c. 2.
65. 32. 33.
66. Gyrald. Synt. 2. 93.

OPITULUS, & OPITULATOR, quaſi *Opis lator*: 67. Dictus etiam à ſtabilitate *Centipeda*, quod eò firmiùs res conſiſtere dicuntur quò pluribus nituntur pedibus. Idem etiam, *Stabilitor*, & *Tigillus*, quod mundum ſuſtentare putaretur, *Almus*, item, & *Alumnus*, quòd aleret omnia, & *Ruminus*, à ruma, ſeu mamma, quâ enutriret animalia. 68.

67. Feſt.
68. Auguſt. de civ. Dei 7. 11.

OLYMPIUS, ab *Olympo*, ejus præceptore, vel à cœlo, quod *Olympum* Græci dicunt; vel ab urbe *Olympia*, Olympo monti proxima, templo Jovis, & quinquennali ludorum celebritate, toto orbe olim clariſſimâ. 69. Huic Jovi Olympio, primus cratèr in conviviis libabatur. 70.

69. Pauſ. in At. p. 16. & Eliac. p. 157. Liv. l. 2. c. 20.

PISTOR, 71. cujus ara in Capitolio poſita eſt, cùm obſideretur à Gallis, à *pinſendo* ſic appellatus, quòd Romanis cogitationem injeciſſet, de conficiendis, jaciendiſque panibus in Gallorum caſtra; ex quo ſecuta obſidionis ſolutio eſt.

70 Pollux. 6. 2.
71. Ovid. 6. Faſt. n. 310. Lact. l. 1. c. 20.

PLUVIUS, 72. cujus ſimulacrum Athenienſes venerabantur, in Hymetto monte collocatum. De illo Tib. 1. 8. 13.

Arida, nec pluvio, ſupplicat herba Jovi.

72. Phurnut. N.D. c. 9.

PRÆ-

PRÆDATOR, non quo prædatoribus præſit; ſed quod, ex omni præda, pars ipſi una deberetur. Solebant enim Romani, ad bella profecturi, è prædis, quas acturi erant; vovere partem aliquam Diis, ad eamque rem, *Jovis Prædatoris* templum Romæ fuit. 73.

73. Serv. 3. Æn. n. 222.

QUIRINUS, ut ex allato ſuprà, Virgilii verſu patet in *Feretrio.*

74. 1. Æn. 69: 10. 2. 7. Æn. n. 558.

REX, &, Regnator, paſſim apud Virgilium 74. Homerum, & Ennium.

Divûm atque hominum Rex.

Summi Regnator Olympi.

STATOR, à ſtando, ſeu ſiſtendo; cui, templum alterum conſecravit Romulus; quòd ſuorum fugam ſtitiſſet, adversùs Sabinos malè pugnantium. Illum ſic Livius 75. facit precantem. *At tu, Pater Deûm hominumque; hinc ſaltem arce hoſtem, deme terrorem Romanis, fugamque fœdam ſiſte. Hic ego tibi templum Statori Jovi, quod monumentum ſit poſteris, tua præſenti ope ſervatam urbem eſſe, voveo.*]

75. Lib. i. c. 12.

SERVATOR, à Græcis σωτὴρ, 76. quod eos à Medis liberaſſet; itemque CONSERVATOR, ut varia probant Diocletiani numiſmata, in quibus Jovis effigies ſtantis habitu, duplex dextrâ fulmen, haſtam ſiniſtrâ vibrantis, adſcriptâ epigraphe, CONSERVATORI. In alio verò; loco fulminum, victoriolam porrigit, cum hac inſcriptione: *Jovi Conſervatori urbis.* 77.

76. Strabo, l. 9. p. 273. Arrian. Ind. p. 589.

77. Gyrald. Synt. 2. p. 107.

TONANS & Fulgens, ab Auguribus; 78. cui templum dicavit Auguſtus, ejuſque ſimulacro appendit tintinnabulum; Βρονταῖος, ab Orpheo, dicitur quem Apuleius *Tonitrualem* appellat; Et viſitur Romæ in quodam lapide, inſcripto, *Jovi Brontonti.*

78. Cic. 2. de nat. c. 25. Dio. l. 54 p. 532.

TRIOCULUS, à Græcis, Τριόφθαλμος, quod Triplex eſſe crederetur, Cœleſtis, Terreſtris, & Marinus. Hujus ſtatuam habuit in regia, Priamus, quæ præter geminos, ut aliæ, oculos; tertium habebat in fronte, 79.

79. Pauſan. ap. Gyrald. Synt. 3. p. 101.

VE-

VEJOVIS, ſeu VEJUPITER, & VEDIUS, id eſt, *Parvus Jupiter*; ac ſine fulmine. 80. Habebatur apud Romanos inter ſiniſtra noxiaque Numina; quem ideo tantùm venerabantur, ne quid inferret mali. Effingebatur, minaciter intentans ſpicula, quæ manu tenebat. 80. Gel. l. 5. c. 12. Ovid. in faſt. 3. n. 447.

ULTOR; cui, ab Agrippa dicatum eſſe Romæ Pantheum, ſcribit Plinius. 81. 81. Lib. 36. 15.

XENIUS ſeu HOSPITALIS, quòd hoſpitibus jura dare crederent. 82. Inde munera illa quæ dabantur olim hoſpitibus, quæ à Latinis *Lautia*; à Græcis *Xenia* dicebantur. 82. Ser. 1. æn. n. 735. Cic. pro. Dejor. c. 6.

Ζεὺς, *Jovis* proprium nomen; ſic dictus, ἀπὸ τῆς ζωῆς, quòd animalibus tribuat vitam. Plut Exſ. p. 605. Cic. Fin. 3 24. Phurnut. N.D. c. 9.

FABULÆ SENSUS.

Quid JOVIS nomine ſignificatum.

PAL. Quid de Jove Poëtæ ſomniarint, expoſuiſti; nunc, quid hiſtorici, & mythologici, de eodem perhibeant, amabo, aperi.

MYST. Libenter. Fuit, reverâ, Jupiter, Cretenſium Rex. Abrahamo Patriarchæ ſuppar, ut cenſet Euſebius, qui patre pulſo, cum Neptuno & Plutone fratribus ſuis, regnum diviſit. Cum autem ſortito, Jovi regiones ad orientem ſitæ, Plutoni autem occidua pars, & Neptuno tractus maritimi obtigiſſent; hinc data fingendi occaſio; Jovem cœli, Neptunum maris, Plutonem inferorum eſſe Reges, ac Deos. Tantum verò fuit, *Jovis* nomen apud poſteros, ut ab illo, Reges omnes ac Dynaſtæ, *Joves*, dicti ſint; illorumque uxores, *Junones* à Junone Jovis conjuge. Apud Salian. in Ann. & Epitom. Turſell.

De mythologicis, ſeu interpretibus fabularum, hoc unum dicam obiter; tantam eſſe in hoc genere, inter illos, opinionum diſcrepantiam; quodque eſt pejus, uſque adeo inſulſa eſſe & inepta, quæ plerique tradunt, tamque parùm ipſis quas explicant, con-

gruentia fabulis; ſatiùs ut putem, ſcribere hac de re nihil, quàm quicquam afferre, in quo non acquieſcat legentis animus. Id ubi aſſequi me non poſſe videro, præteribo tacitus, & cuilibet relinquam integrum, excogitare quidlibet: Præſtat enim, authorem fieri erroris quemque ſui, quam induci ab aliis: levior eſt lapſus, ſi quis labatur incitante nemine, quàm impulſu alieno ſi præcipitetur incautus. Si quando contra poſtulabit locus, ut figmenta iſta enucleem, ad eruendum ſenſum aliquem, à communi ſenſu non alienum; mihi non deero; neque committam, ut me quis negligentiæ accuſare jure poſſit. Atque ut primæ hujus exemplo fabulæ dicta comprobem, audi, quàm variæ ſint de *Jovis* ſignificatione ſententiæ; ut de cæteris conjecturam capias.

83. Cic. 2. de nat. Deor. c. 25.
84. Virg. 10. Æn. n. 1.
85. Theocr. Ecl. 4. n. 43.
86. 1. Od. 1. 125.
87. Homer. Iliad. T. 19. T. 357.
88. Lucret. l. 1. n. 251.
89. 2 Georg. n. 325.

JOVIS nomine, Phyſici quidam COELUM putant intelligi, ex quo locutiones illæ, *Iove tonante, fulgente*, &c. 83. & illud Poëtæ. 84.

Panditur interea Domus omnipotentis Olympi.

AEREM alii, eaque omnia quæ in aëre fiunt, ut fulgura, imbres, tonitrua, cæteraque hujuſmodi meteora ſignificari putant: 85. Ita enim Horatius. 86.

Manet ſub Jove frigido.

Quod vulgò, *ſub dio*, dicimus ὑπὸ τȣ̃ διὸς, à nomine Ζεὺς, quod eſt Jupiter. 87. Contra ſunt qui *aërem*, Junonem eſſe dicant, & *IGNEM*, Jovem; quo calefactus aër, multarum rerum generationi ſubſerviat. ÆTHERA, nonnulli vocant Jovem; *Terram* verò, Junonem ejus conjugem, ex quibus oriantur omnia. 88. Quod eleganter Virgilius expreſſit his verſibus. 89.

Tum Pater omnipotens, fœcundis imbribus Æther,
Conjugis in gremium lætæ deſcendit, & omnes
Magnus alit, magno commiſtus corpore fœtus.

90. Ap. Cic. 2. de nat. c. 25.

Idem quoque cenſuit Euripides, 90. qui Æthera, ſummum Deum appellandum eſſe dixit. At non item

Plato

PMTR. PXV

Plato; SOLEM enim putavit eſſe Jovem; quem Homerus cum eodem, Euripide, FATUM, credidit. Eſt autem Fatum, ut Tullius 91. interpretatur; *Cauſſa æterna rerum, cur ea quæ præterierunt facta ſint, & quæ inſtant, & quæ ſequuntur, futura ſint.* Alii 92. denique ANIMAM MUNDI, Jovis nomine ſignificari voluerunt, quæ per omnia diffuſa ſit humana corpora, atque etiam per orbis partes univerſas, ut Maro cecinit. 93.

91. De div. c.55.

92. Arat, init. Aſtron.

93. 6. Æn. n. 724.

Cœlum ac terras, campoſque liquentes
Spiritus intus alit, totamque infuſa per artus
Mens agitat molem,, & magno ſe corpore miſcet.

MORALEM ſenſum nihil moror; eſſet enim infinitus, & inanis labor. Cuivis liberum eſt, uti ſupra dicebam, quidvis fingere; & abundare, quod ajunt, in ſuo ſenſu.

APOLLO.

Ejus imago.

PALÆOPHILUS. Quis verò, imberbis ille, intonſuſque juvenis; 1. dextrâ ſagittas & arcum, ſiniſtra verò tenens citharam, lauro coronatus, aureoque veſtitu fulgens.

MYSTAGOGUS. Apollinis imago eſt; cui aliquando addunt in manu altera clypeum; in altera Gratias. 2. Et quia triplex ejus eſt poteſtas, idemque eſſe dicitur, Sol in cælo; Liber pater in terra; & Apollo in inferis: cum tribus hiſce rebus plerumque pingitur, lyra, clypeo, & ſagittis; lyra coeleſtem, ob concentum rerum cœleſtium; clypeo terreſtrem, ob conſervationem ac ſalutem, quam affert terrenis corporibus; ſagittis, infernum quaſi Regem indicantibus, quod ſagittis, quos ferit, mittat ad inferos.]

1. Horat. l. 1. Carm. Od. 21. n.
2. Cic. N. D. l. 1. c. 30.
2. Porphyr. l. de ſole.

Genus

Genus ejuſdem.

PAL. Quo genere natus Apollo eſt?

MYST. Scies, ubi audieris prius, quot fuerunt.

PAL. Quot vero fuere?

3. Cic. 3. de nat. Deor. c. 22. *MYST.* Quatuor; 3. quorum primus & antiquiſſimus fuit is, qui ex Vulcano natus; Alter, Corybantis filius, in Creta editus. Tertius, Jove natus & Latonâ. Quartus, in Arcadia, quem *Nomionem* Arcades appellant. Atque, *cùm tot Apollines fuerint*, inquit Cicero, *reliqui omnes ſilentur, omneſque res aliorum geſtæ, ad unum Apollinem Jovis & Latonæ filium referuntur.*

PAL. Quo in loco, Apollo iſte, Latonæ filius eſt natus?

MYST. Plura reſpondebo, quam quæris. Ita rem habuiſſe fabulantur. Latona Cœi Titanis filia, à Jove compreſſa, geminam ex eo prolem concepit. 4. Id ægrè ferens Juno, Pythonem ſerpentem in illam immiſit; quem Latona fugiens, ſe recepit in Delum inſulam, ubi Apollinem ac Dianam eodem partu in lucem edidit.

4. Heſiod. in Theog. n. 918.

Apollinis facinora.

PAL. Quibus gradibus Apollo ad honores ſupremos adſcendit?

MYST. His quatuor potiſſimum: Inventione medicinæ, muſicæ, poëticæ, nec non rhetoricæ; ideóque Muſis præeſſe creditus. Adhæc, vaticinandi, & jaculandi artem docuiſſe dicitur; quibus beneficiis ita genus humanum ſibi devinxit, ut fuerit in Deorum numero recenſitus. Audi Apollinem ipſum, eximias illas naturæ animique dotes, gloriosè prædicantem, ſeque venditantem fugienti Nymphæ, quam deperit. 5.

5. Ovid. Metam. l. 1. n. 514.

— Neſcis,

--- Neſcis, temeraria, neſcis
Quem fugias, ideoque fugis.
Jupiter eſt genitor; per me, quod eritque, fuitque,
Eſtque, patet: per me, concordant carmina nervis.
Certa quidem noſtra eſt, noſtra tamen una ſagitta
Certior, in vacuo quæ vulnera pectore fecit.
Inventum medicina meum eſt, opiferque per orbem
Dicor, & herbarum eſt ſubjecta potentia nobis.

PAL. Quæ memoranda præſtitit?

MYST. Multa quidem, ſed hæc præ cæteris.

1. CYCLOPAS fabricatores fulminum, ad unum omnes, ſagittis confixit, ad ulciſcendam Æſculapii filii ſui necem, quem Jupiter fulmine peremerat, propterea quod mortuos, medicinæ operâ, revocaret ad vitam. Eamque ob rem cœlo deturbatus Apollo, divinitate ſpoliatus, calamitatibus obnoxius, exulare juſſus in terris, inopia compulſus eſt ad paſcendos Admeti greges. 6. Interea, pertæſus otii, & temporis fallendi causâ, citharam inveniſſe, & primus efformaſſe dicitur; 7. occaſione inde Mercurio forte datâ furtim abigendi de grege boves aliquot. Quod, dum queritur Apollo, intentatque Mercurio minas, ni abactos reducat; advertit ſubreptam ſibi ab eodem citharam, & iram vel invitus vertit in riſum. 8.

6. Lucian. de ſacrif. p. 363.

7. Pauſan. in Eliac. p. 162.

8. Horat. 1. Carm. 10. n. 9.

2. Ad lyræ cantum Trojanæ urbis conſtruxit mœnia; ſi Poëtæ 9. credimus.

9 Ovid. in Epiſt Parid. n. 189.

Ilion aſpicies, firmataque turribus altis
Mœnia, Phœbeæ ſtructa canore lyræ.

Monſtrari ſaxum, ſcripſere quidam, ſupra quod lyram depoſuiſſe Apollo fertur; quò contactu, ita canorum factum eſt, ut quoties percuteretur lapide, ſonum redderet lyræ ſimilem.

3. HYACINTHUM quendam puerum, elegantis formæ ac indolis, quem in amoribus habebat, imprudens cum occidiſſet, (invidia Zephyri; qui dolens, ſibi ab Hyacintho in amore præferri Apollinem, occaſionemque nactus ulciſcendi doloris, diſcum, dum illi diſco ludunt, flatu ſuo impulit, impegitque in pueri caput, quo ictu concidit exanimis) ſecit Apollo, ut ex ejus cruore in terram fuſo, flores Hyacinthi erumperent. 10.

10. Ovid. Met l. 10. n. 210.

Ecce cruor, qui fuſus humi ſignaverat herbas,
Deſinit eſſe cruor, Tyrioque nitentior oſtro,
Flos oritur, formamque capit, quam lilia, ſi non
Purpureus color his, argenteus eſſet in illis.

CYPARISSUM quoque, adoleſcentem venuſtiſſimum mirè dilexit. Hic, cum cervum præſtanti corpore, quem à teneris corniculis educarat, amabatque ardentiſſimè, imprudens occidiſſet, nullamque admitteret conſolationem dolor, quem à cervi morte perceperat, Apollo miſericordiâ commotus, illum in arborem ſui nominis cypariſſum, ſeu cupreſſum commutavit. Petierat autem puer moriturus à ſuperis, 11.

11. Ovid. l. 10. Metam. n. 141.

----- ut tempore lugeat omni,
Ingemuit, triſtiſque Deus, lugebere nobis,
Lugebiſque alios, aderiſque lugentibus, inquit.
(nam cupreſſus, funebris arbor eſt.)

4. DAPHNEN virginem, pudore inclytam, cùm efflictim diligeret, & fugientem inſequeretur aliquando; pudicitiam illa ſuam Apollinis ſubduxit libidini, in laurum mutata, arborem caſtiſſimam, quæ nec frigoris violentiâ, nec ardoris, violari ſe patiatur, ubique virens, ſemper illibata. 12. De hac arbore virgine exemplum memoratur, plus ſanè admirationis habiturum, quàm fidei. Cùm pictor quidam, in laurina tabula, Apollinem picturus eſſet

12. Idem. ibi l. 1. n. 452.

eſſet, appoſitos colores lignum reſpuiſſe dicitur: Quaſi trunco ſenſus ineſſet, & ita viveret adhuc in mortua lauro, ut vel ipſam horreret impuri Numinis imaginem. 13. 13 Liban. in Progymn. p. 147.

5. BOLINAM quoque Nympham diu perſecutus, aſſecutus tamen numquam eſt; maluit illa ſiquidem, fluvii, in quem ſe demerſit, undis extingui, quam impuris ardere flammis. Nec caruit præmio pudor invictus; à morte quippe immortalitatem accerſiit; & morti ſe Nympha, pro defenſione virginitatis objiciens, mortem pariter vicit & Apollinem, immortalis exinde facta. 14. 14. Pauſ. Achaj. p. 229.

6. LEUCOTHOE, Orchami Babyloniorum Regis filia, pudicitiæ non æquè fuit retinens. Ceſſit enim denique Apollinis amori. Quod inuſtum familiæ dedecus non ferens pater, vivam 15. 15. apud. Ovid. Met. 4. 239.

-----defodit altâ
Crudus humo, tumulumque ſuper gravis addit arenæ.

Indoluit Apollo, & quando aliud nihil poterat. 16. 16. apud. eund. n. 250.

Nectare odorato ſparſit, corpuſque, locumque,
Multaque conqueſtus, Tanges tamen æthera, dixit.
Protinus imbutum cœleſti nectare corpus
Delicuit, terramque ſuo madefecit odore.
Virgaque per glebas, ſenſum radicibus actis,
Thurea ſurrexit, tumulumque cacumine rupit.

CLYTIA verò Leuchotoes ſoror, quæ amores Apollinis parenti patefecerat, ſe ab Apolline, qui illam pariter amaverat, deſertam videns, amoris impatientiâ ſic extabuit, ut converſo ſemper in Solem ſuum vultu, in florem denique mutata ſit, quem propterea *heliotropium* dicimus. 17. 17. Idem ibi n. 256.

7. MARSYÆ ſuperbo tibicini, muſicâ concertatione à ſe victo, pellem detraxit, quod cum ipſo auſus eſſet in certamen venire. Qui deinde in flumen ſui nominis commutatus eſt. 18. 18. Ovid. 6. Met n. 382.

8. MIDÆ autem, Phrygiæ Regi, protraxit auriculas, produxitque aſininam in longitudinem ac figuram, propterea quòd Deo Pani, cum quo Apollo canendo certaverat, palmam ſtolidus adjudicaſſet. 19.

19 Ovid. l. 11. Met. n. 178.

---- Partem damnatur in unam,
Induiturque aures lentè gradientis aſelli.

Hanc Midas ignominiam capillis utcumque tegens, tonſorem cùm celare non potuiſſet, enixè oravit, exoravitque magnis promiſſis, ne cuiquam vulgaret, quod vidiſſet. At ille, ſecretum adeò mirum continere diutiùs non valens,

Secedit, humumque
Effodit, & domini quales aſpexerit aures,
Voce refert parvâ. 20.

20 Id. n. 185.

Aures aſininas, inquiens, *habet Rex Midas*, foſſamque regeſtâ terrâ complet, & abit. Mirabile dictu, audituque! Enaſcentes ex ſcrobe illa arundines, flatu commotæ licet leviſſimo, vocem reddebant, quam tonſor infoderat, *Aures aſininas habet Rex Midas.*

Apollinis nomina.

21. Chryſip. ap. Gyr. Synt. 7. p. 214 Varr. de ling. lat. l. 4. c. 10
22. Phurnut. N. D. c. 32.
23 Plato apud Gyraldi l. 1.
24 Feſtus.
25. Macrob Sat. 1. 17 & Phorn. N. D. c. 32.

APOLLO dictus eſt, ab α particulâ privativâ, & πολλοὶ; quod *non multi*, ſed ſolus claritatem obtineat. Quemadmodum Latini dixere *ſolem*, quod ſit *ſolus*: 21. Vel, ὡς ἀπολύοντα ἡμᾶς τῶν νόσων, ἢ ἀπελαύνοντα ἀφ' ἡμῶν αὐτάς, *liberantem nos morbis vel illos a nobis abigentem.* 22. Vel ἀπὸ τοῦ πάλλειν τὰς ἀκτίνας, *à jaculando radios.* 23.

CYNTHIUS, à Deli monte Cynthio, unde & Diana *Cynthia.* 24.

DELIUS, à Delo inſula, ubi natus eſt. Vel, quòd ſua luce (cùm Sol ipſe ſit) cuncta τὰ δῆλα, id eſt, clara, & manifeſta faciat; unde etiam *Phanæus* dicitur, à φαίνειν, *apparere.* 25.

DEL-

DELPHINIUS, quòd Pythona ſerpentem *Delphina* dictum, occiderit; 26. vel, quod Caſtalio Cretenſi, coloniam deducenti, ſe obtulerit ducem Delphini ſub imagine. 27.

26. Pauſ. Attic p. 17.

27. Gyrald Synt. 7. p. 219.

DELPHICUS, à Delphis, Bœotiæ urbe, quæ terræ umbilicus dicta eſt, ὄμφαλος τῆς γῆς, quod in illam, aquilæ duæ, juſſu Jovis emiſſæ, altera ab occidente, ab oriente altera, æquabili volatu, Delphis ſibi occurriſſent. 28. In ea urbe, templum habuit Apollo, omnium longè clariſſimum, ubi reſponſa dabat conſulentibus, non priùs tamen, quàm illa ipſe accepiſſet à Jove. Ipſumque eſt famoſum oraculum, quod nato Chriſto ſiluiſſe dicitur; & Auguſto Apollinis ſtudioſiſſimo, ſilentii cauſam ſciſcitanti reſpondiſſe in hæc verba. 29.

28. Phurnut. N. D. c. 17. Lactant. apud Gyrald. Synt. 7. p. 220.

Me puer Hebræus, Divos Deus ipſe gubernans
Cedere ſede jubet, triſtemque redire ſub orcum.
Aris ergo dehinc noſtris, abſcedito, Cæſar.

29. Niceph. hiſt. l. 1.

DIDYMÆUS, à gemino ſydere, ſole & luna, quibus nocturno, diurnoque tempore, illuſtratur orbis, nam δίδυμοι, *gemini* dicuntur. 30.

30. Macrob. Sat. l. 1. c. 17.

NOMIUS, non ſolùm quòd Admeti gregem paſtor egerit in paſcua, à Græco nomine νομεύς, quod eſt, *paſtor*, ſed etiam, quod ſol omnia quæ terra generat, calore, influxuque ſuo, quaſi *paſcat*. 31. Vel, ob legum nimiam ſeveritatem, quas olim Arcadiæ Rex condiderat. νόμος enim latinè *lex eſt*. 32.

31. Macrob. Sat. l. 1. c. 17.

PÆAN, παρὰ τὸ παύειν τὰς ἀνίας, *à ſedando moleſtias*; vel à παίειν, *ferire*; ideò ſagittis inſtruitur. Sol enim radiis, velut jaculis ſæpe ferit, ac nocet. 33. Hinc illæ voces, ἴη παιὰν, *medere Pæan:* & per ε, ἴε παιὰν; *jace, immitte Pæan.* Sic enim pugnanti cum Pythone Apollini acclamabatur à matre, & ſpectatoribus, ἴε παιὰν. Ex quo conſuetudo tenuit, non ſolùm ut hymni omnes in Apollinis laudem,

Phurnut. N.D. c. 17. 32. Cic. de nat. l. 3. c. 23. 33. Feſtus.

dem, *Paanes* 34. dicerentur; ſed etiam, ut in Epiniciis omnibus, ac cujuſcumque celebratione victoriæ, *Io*, *Paan*, acclamaretur. Hoc certè modo, triumphum agebat amator libidinoſus & leviſſimus.

Dicite, Io, Paan, & Io, bis dicite, Paan:
Decidit in caſſes præda petita meos.

Cæterùm, ab *Io*, dictus eſt *Ieïus*.

PHOEBUS, *ἀπὸ τῦ φοιτᾶν βίᾳ*, quòd *vi feratur*; vel, à *φοιβάω*, *purgo*; quòd ejus beneficio, & medicinæ, quam invenit, opera, purgentur, ſanenturque corpora. 35.

PYTHIUS, non tantùm à Pythone ſerpente, quem interfecit; 36. ſed etiam *ἀπὸ τῦ πυνθάνεσθαι*, ab *interrogando*, ſeu *conſulendo*. Nemo quippe Deorum fuit, quem ſæpius conſulerent, qui reſponſa plura daret, & crebriora funderet oracula: præſertim in illo templo Delphico, de quo ſuprà, quò nationes omnes confluebant, ideoque orbis terræ vocabatur oraculum. Edebantur autem ibi oracula, per puellam virginem, donec earum unâ violatâ, ſtatutum eſt deinceps, ut à grandæva muliere, puellæ habitu, redderentur: Quæ à Pythio, *Pythia*, & *Phœbas* à Phœbo dicta eſt. 37. Quonam verò pacto illa numen conciperet, non una eſt omnium opinio. 38. Credit Tullius, 39. *anhelitus quoſdam fuiſſe terrarum, quibus inflatæ mentes oracula funderent. Traditur*, inquit Joan. Chryſoſt. 40. *hæc Pythia fuiſſe fœmina, quæ in tripode ſedens, expanſa malignum ſpiritum per inferna emiſſum, & per genitales partes ſubeuntem excipiens, furore repleretur, ipſaque reſolutis crinibus debaccharetur, ex ore ſpumas emittens, & ſic furoris verba loquebatur.* Hinc *ventriloquus vates* dictus, qui & pectore vaticinaretur, *ἐγγαστρίμαντις, ἐγγαστρίμυθος*: 41. quo eodem vocabulo, mulier illa, quæ in ſacris literis, dicitur habuiſſe ſpiritum Pythonis à

34. Ovid. 2. de arte am. n. 1.
35. L. Gyrald. Synt. 7. p. 217.
36. Hygin. in fab. c. 140.
37. Diodor. l. 16. p. 524.
38. Diodor. l. 1. p. 62. Orig. 7. adv. Celſ. Epicur.
39. 1. De Divin. c. 50.
40. Ap. Lil. Gyrald. Synt. 7. p. 222.
41. Ariſtoph. Schol. in

Sep-

Septuaginta Interpretibus appellatur γυνὴ ἐγγαςρίμυθος. 42. Veſp. p. 503.

PAL. Quid erat ille TRIPUS, in quo ſediſſe Pythia vates dicitur? 42. 1 Reg. 28. n. 7.

MYST. Sunt qui dicant, tripodem illum fuiſſe *menſam* tribus fultam pedibus, ſupra quam recumbebat vates, dum reddere vellet oracula: Quam etiam menſam, *cortinam* dixere à Pythonis ſerpentis *corio*, quo obtegebatur. Alii *vas*, in quo mergebatur Phœbas reſponſura. Alii melius, vas fuiſſe putant aureum, anſatum, ternis nixum pedibus (unde, *tripus*, dictum) cui inſidebat Pythia ſacerdos. Hunc tripodem cum piſcatores, jactis in mare retibus, fortè reperiſſent, graviſque inter eos rixa orta eſſet, ſingulis illum ſibi vindicantibus; conſulta Pythia reſpondit, totius Græciæ ſapientiſſimo mitti oportere. Itaque delatus eſt ad Thaletem Mileſium; at iſte, ad Biantem, ut ſapientiorem remiſit; & hic viciſſim ad alium; quod ab aliis miſſus deinceps ad ſapientes alios, orbe confecto ſapientium, tripus rediit ad Thaletem, qui eum denique dicavit Apollini Delphico. 43. 43. Plutarch. in Solon. p. 80. Laert. in vit. Phil. l. 1. c. 28.

PAL. Qui fuere illi Græciæ ſapientes?

MYST. Hi ſeptem, quorum nominibus adjungo locum, unde orti ſunt. Thales Mileſius, Solon Athenienſis, Chilo Lacedæmonius, Pittacus Mitylenæus, Bias Prienæus, Cleobulus Lindius, Periander Corinthius. De quibus memoranda quædam attexo.

THALES inter ſapientes annumeratus, quòd geometriam primus in Græciam invexiſſe creditur: primuſque obſervaſſe temporum ambitus, ventorum flatus, tonitruorum reboatus, & ſolis, ſtellarumque converſiones. 44. Interrogatus, quid in rerum natura putaret eſſe difficillimum, *Seipſum*, inquit, *noſſe*. 45. Quæ fortè cauſa fuit, cur monerentur, Apollinis Delphici templum 44. Laërt. in vit philoſ. l. 1. c. 23. & 34. 45. Id. ibid. c. 40.

ſubeuntes, adſcriptis in ejus fronte his duabus vocibus, Γνῶθι σεαυτὸν, *Noſce teipſum*. Perpauci enim ſunt, qui ſeſe norint.

SOLON, ad Crœſum Lydorum Regem cum ſe contuliſſet, theſauros ingentes oſtentanti Regi, quærentique, num quem putaret ſe fœliciorem in orbe eſſe? Etiam, inquit, Tellum quendam novi, admodum pauperem, virtute non vulgari hominem in ſuo prædiolo, Athenis commorantem te multò fœliciorem, ô Rex; Neque enim illa nos reddere beatos poſſunt, quæ temporum mutationi ſubjaceant: Nec quiſquam ante cineres beatus cenſendus eſt. 46. Cujus deinde ſententiæ meminiſſe Crœſus dicitur, à Cyro captus, & flammis addictus: pyræ ſiquidem impoſitus, cùm crebro Solonis nomen appellaret, ſciſcitatus Cyrus, cur Solonem ſic inclamaret, & quinam ille Deus eſſet, cujus opem expoſceret? Reſpondit Crœſus, quòd ab eo audiſſet aliàs, experiri nunc ſe; ſimulque rem totam expoſuit. His auditis, Cyrus, Crœſum incendio liberavit humanæ memor viciſſitudinis, magnoque in poſterum in honore habuit. 47.

46. Plutarch. in Solon. p. 93. Herod. l. 1. p. 12.

47. Herod. l. 1. p. 39. 40.

CHILO effatum hoc in ore aſſiduè habuit, *Ne quid nimium cupias*. 48. Ejus filius cum in ludis Olympicis palmam tuliſſet, gaudio expiravit pater, ejuſque funus univerſa Græcia cohoneſtavit. 49.

48. Plin. l. 7. c. 32.

49. Laërt. phil. vit. l. 1. p. 72.

BIAS, vir non minus ſapientiâ, quam nobilitate inſignis, ſuos diu cives tutatus eſt. *Cujus cùm patriam Prienen cepiſſet hoſtis*, ait Tullius 50. *cæterique ita fugerent, ut multa de ſuis rebus ſecum aſportarent, cùm eſſet admonitus à quodam, ut idem ipſe faceret: Ego verò, inquit, facio, nam omnia mea mecum porto*. Dicere etiam ſolitum accepimus, meminiſſent amici, *ita amare oportere, ut aliquando eſſent oſuri*. 51.

50. 1. Paradox. 1.

51. Cic. de Amici. c. 16.

De tribus aliis, nihil occurrit ſingulare.

FABU

FABULÆ SENSUS.

Apollo, ſiderum princeps.

APOLLINEM, aliud nihil eſſe quam ſolem, omnes conſentiunt: 52. quippe cui, quatuor illa, quæ Apollini vulgo tribuuntur, mirè conveniant. Primum fuit, *vaticinandi ſcientia*, rerumque occultarum cognitio; quod ſolis proprium eſt, qui lumine diſcuſſis tenebris, occultam veritatem detegit, manifeſtamque facit. Alterum, *medendi ars*, quæ ſolarem vim adumbrat. Sole ſiquidem, nihil in orbe ſalutarius, & ad conſervationem neceſſarium magis. Adde quod ſimplicium eò major efficacia & facultas eſt, quò ſolaribus radiis, & calori propiùs expoſita ſunt. Tertium, *jaculandi peritia*, ſoli quoque congruit, qui radios, ſeu ſagittas ejaculatur in terras; ob illorumque longitudinem, intonſus pingebatur Apollo, promiſſam radiorum cæſariem quotidie explicans. Ei propterea capillos dicabant adoleſcentes, ubi ex ephebis exceſſerant; quemadmodum & Dianæ zonam puellæ conſecrabant, cùm virginitatis pertæſum erat. Quartum, *Muſica* fuit, à ſole etiam non aliena: Nam medius inter planetas, numeroſo motu, quaſi quendam concentum efficit; cytharáque ſeptem nervis conſtante canere creditus, pari numero planetis conſonantibus.

52. Cic. 2. de nat. c. 27.

Solem quoque oſtendunt ea, quæ ſacrificabantur Apollini. 1. *Olea*, quæ idcircò illi ſacra, quòd ſolem amet, nec in frigidis locis à ſole remotis conſervari poſſit. 2. *Laurus*, quia ejus natura calida, ſemper virens, nunquam ſeneſcens; & divinationi non parum confert; ejus quippe folia pulvinari ſuppoſi-

poſita, ſomnia vera gignere putantur; quocirca lauro coronati vates. Quæ omnia, quiſquis videat in ſolem cadere? Ex animalibus, *cygni, non* 53. 1. Tuſcul. 6. 30. *ſine cauſa,* inquit Cicero, 53. *Apollini dicati ſunt, quod ab eo divinationem habere videantur, quâ prævidentes, quid in morte boni ſit, cum cantu & voluptate moriuntur.* 4. *Gryphi* etiam & *corvi*, ob eandem cauſam. 5. *Accipiter*, quòd acutiſſimos habet oculos, uti ſol. 6. *Gallus gallinaceus*, quia ejus adventum nuntiat. 7. *Cicada*, quia canorum animal, ex quo Athenienſibus in more fuit, in honorem Apollinis cicadas aureas capillis adnexas geſtare. 54.

54. Schol. Ariſtoph. Nubib. p. 179.

Quid? quod ipſum Latonæ nomen, quæ Apollinem & Dianam peperit, id ipſum videtur innuere; præſertim ſi Latona, à verbo Græco, λανθάνω, *lateo*, ducatur; quòd ſcilicet, ante productionem ſolis ac lunæ, laterent omnia involuta tenebris, è quibus duo illa clariſſima ſydera, velut è genitalibus latebris, prodiiſſe conſtat. 55.

55. Vid. 7. l. Gyrald. in Apoll.

Quæ quamvis ita ſe habeant, non pauca tamen à Poëtis inventa ſunt, quæ Soli attribuunt; Apollini verò nequaquam. Quapropter, de illo hîc ſeorſum nobis agendum eſt.

S O L.

Genus & ejus nomina.

1. 2. de nat. c. 27.

SOL iſte aſpectabilis, qui ſuo lumine colluſtrat omnia, *ſic dictus,* inquit Cicero, 1. *vel quia ſolus ex omnibus ſyderibus eſt tantus, vel quia, cùm exortus eſt, obſcuratis omnibus, ſolus appareat.* Unicus eſt quidem ac ſolus, Poëtæ tamen ajunt

ajunt fuiſſe quinque, quos Tullius 2. idem recenſet. De quibus ſingulis, quæcunque ſeparatim fabulantur, ad unum fermè referunt, Hyperionis filium, Ætheris nepotem, incertâ matre natum.

2. de nat. 3. c. 21.

MITRAM vocant Solem Perſæ, ſuorumque Deorum maximum putant, quem in antro colunt. Ejus ſimulacrum capite leonem referebat, habitu Perſico & tiara fulgens, ambabus manibus ferocientis, & obluctantis bovis cornua retinens. 3. Qui autem Mitræ ſacris initiari cuperent, ſubeunda illis erant mala quamplurima, & per contumelias, verbera, frigus, calorem, alioſque cruciatus, ad ſacerdotiorum procurationem, myſteriorumque intelligentiam inveniendus aditus. 4. At religionis mirare ſanctimoniam. Perſarum Regibus, eo tantum die licebat obruere vino mentem; quo die Deo Mitræ ſacra facerent. 5.

3. Heſych. & Lactant. Gramm. in Stat. Theb. l. 1. n. 720.
4. Greg. Naz. orat. 1. in Iul. p. 77.
5. Duris 7 hiſt. ap. Athen l. 10 p. 434.

HORUM appellant Ægyptii Solem, 6. unde *Horæ* diei partes, quem Sol efficit; & ſceptro ejus poteſtatem adumbrant, in cujus apice reſplendet oculus, ut ſignificent, illum videre, & per illum videri omnia. 7. Ut autem redeam ad *horas*, cenſentur illæ, Solis Chronidiſque filiæ; quæ currum, & equos patri ſummo manè præparent, & Diei portas aperiant. 8.

6 Plut. in Iſid. & Oſir. p. 373. Gyrald. Synt. p. 229.
7 Macrob. Sat l. 1. c. 21.
8 Boccat. Gen. Deor. l. 4. c 4.

Ejuſdem geſta.

Geſta Solis, non alia, quàm ſtupra fuere, amoreſque meretricii, quibus lucem nominis ſui obſcuravit. Illuſtriora refero.

1. In Rhodo inſula Venerem compreſſit, quo tempore aurum pluiſſe ferunt, & roſis, liliiſque terram ſe induiſſe, ex quo locus ipſe *Rhodus* eſt dictus: Ῥόδον enim *roſam* ſignificat. 9. E Clymene

9. Schol. Pindar. in Olymp. 7. apud Bochart. Geogr. 3. 6.

Phaëtontem, ejuſque ſorores ſuſcepit. 3. E Neæraâ Paſiphaën. 4. E Perſeide Circem; (ut cæteros omittam obſcurioris famæ nothos) de quibus pauca nunc, pro inſtituti ratione, dicam; poſtquam ex occaſione Rhodi, quædam de coloſſo, qui in illa inſula viſebatur, & unum erat è ſeptem orbis miraculis, perſtrinxero.

Septem orbis miracula.

PAL. Quæ fuere illa ſeptem orbis miracula?

MYST. Hæc quæ ſequuntur, 1. COLOSSUS, 10 quæ fuit Solis ſtatua, ad maris oram collocata, altitudine ſeptuaginta cubitorum, cujus pollicem vix potuiſſet unus homo complecti brachiis; tanta porrò tibiarum intercapedo, facile ut navis ingens, velis explicatis, in portum inveheretur, per media coloſſi crura ſubiens. Duodecim annorum ſpatio perfectus eſt, conſtititque trecentis talentis: (talentum ſex aureorum valet millia) Quinquaginta ſex annis ſtetit, ac demum terræ motu diſturbatus eſt. Ab hoc coloſſo, Rhodii, *Coloſſenſes* appellati; & quævis ſtatua inuſitatæ magnitudinis, *coloſſus*, dicta.

10. Plin. 34. c. 7.

2. TEMPLUM Dianæ Epheſiæ, 11. quod ſummæ magnificentiæ fuit, & admirationis apud priſcos, ducentis viginti annis, conſtat factum eſſe à tota Aſia. Columnæ, quibus innitebatur, centum viginti ſeptem, à ſingulis Regibus factæ, ſexaginta pedum altitudine. Ex his triginta ſeptem cælatæ. Ipſius Deæ ſimulacrum ex ebeno fuiſſe tradunt.

11. Plin. l. 7. c. 37. & l. 16. c. 40.

3. MAUSOLÆUM, 12. Mauſoli Cariæ Regis ſepulcrum ab Artemiſia uxore conſtructum; cujus materiam, quamvis pretioſam (erat enim ex marmore candidiſſimo) longe ſuperabat opus. Patebat

12. Plin. l. 36. c. 5.

bat à ſeptentrione, meridiem verſus, ſpatio trium ſupra ſexaginta pedum; ambitu quadringentorum circiter & undecim; altitudine viginti quinque cubitorum. Columnis mirabili opere elaboratis cingebatur triginta ſex. Ab hoc Mauſolæo ſepulcra ſumptuoſa quælibet *Mauſolæa* dicta ſunt.

4. Jovis Olympici ſimulacrum, amplitudine maximum, artificio pulcherrimum, quod Phidias fecit ex ebore.

5. Muri Babylonis (quæ urbs Chaldææ caput erat] à Semiramide Regina conſtructi, 13. quorum circuitus, ſexaginta millia paſſuum, altitudo ducentos pedes; latitudo quinquaginta complectebatur; ſic, ut ſenæ rhedæ, junctis frontibus, prætervehi commodè poſſent

13. Idem l. 6. c. 26.

6. Pyramides in Ægypto; 14. è quibus tres extare dicuntur viſenda altitudine. Prima baſin habet quadratam: ambitus per frontem centum duos pedes colligit; longitudo pedum centum quadraginta trium; altitudo millenos pedes habet. Lapidibus conſtat adeò enormibus, ut minimus pedes triginta complectatur. Trecenta ſexaginta hominum millia annis viginti eam conſtruxiſſe perhibent. Duæ aliæ paulò minores, non minorem intuentibus pariunt admirationem. In iis ſepulta fuiſſe Regum Ægyptiorum corpora, fama tenet.

14. Plin. l. 36. c. 12.

7. Domus Cyri Medorum Regis, quam Menon arte prodiga alligatis auro lapidibus fabricavit. 15.

15. Calepin. V miraculum.

Solis filii.

Ac jam ad Solis liberos convertamus ſermonem; quorum clariſſimus extitit

PHAETON, qui magnam Poëtis præbuit inde anſam ingenioſè mentiendi, quod cùm ei Epaphus quidam Jovis filius in jurgio objeciſſet, fruſtra il-

lum Sole patre gloriari; commentum illud eſſe matris adulteræ: tam inſigni convitio, hortatuque Clymenes matris incitatus, ad Solis regiam contendit, legitimi generis haud dubia ſigna quæſiturus. Sol venientem comiter accipit, filium agnoſcit, nullumque relicturus dubitationi locum, Phaëtonti optionem dat petendi quidlibet; nihil ſe negaturum, per Stygiam paludem jurans: (quod juramenti genus Deorum nemini violare fas eſt) Petit Phaëton, fieri ſibi poteſtatem, paternum uno die regendi currum. Ingemuit Sol, animo-
16. Ovid. 2. Metam. n. 50. que proſpiciens filii caſum 16.

—— Temeraria, dixit,
Vox mea facta tuâ eſt: utinam promiſſa liceret
Non dare: confiteor, ſolùm hoc tibi, nate, negarem,
Diſſuadere licet: non eſt tua tuta voluntas.
Magna petis Phaëton, & quæ non viribus iſtis
Munera conveniunt, nec tam puerilibus annis.
Sors tua mortalis: non eſt mortale, quod optas.

17. Id. ib. n. 104. 17 *—— Dictis tamen ille repugnat,*
Propoſitumque premit, flagratque cupidine currus.

Quid multis? cogitur parens obſequi temeritati filii; & monitis inſtructo, ut mediam teneret viam, concedit invitus, quod negare non po-
18. Id. ib. n. 150. terat: 18.

Occupat ille levem juvenili corpore currum:
Statque ſuper, manibuſque datas contingere habenas
Gaudet, & invito grates agit inde parenti.
Interea volucres Pyroeis, & Eous, & Æthon
Solis equi, quartuſque Phlegon, hinnitibus auras
Flammiferis implent, pedibuſque repagula pulſant.

Ilicet, Phaëton, aurigandi imperitus, cùm cœ-
lum

lum terramque miſceret incendiis fulmine, curru excutitur à Jove; & præcipitatur in Padum fluvium. Fratris caſum, dum ſine fine deflent PHAETUSA, LAMPETIA, & PHOEBE, ad Padi littora; Deorum commiſeratione, in populos arbores commutatæ ſunt, electrum, lacrymarum loco, exudantes. Fabulæ huic materiam dedit incendium maximum, quod in Italia, ad flumen Eridanum, ſeu Padum, Phaëtonte Rege exarſit. Docentur autem ambitioſi; quem exitum ſperare debeant, dum ſe immoderatiùs attollunt, quàm deceat.

CIRCE, 19. veneficiorum peritiſſima, Sarmatarum Regem, cui nupſerat, veneno ſuſtulit; ideòque ab ſubditis ejecta regno, profugit in Italiam; & in Circæo monte ſedem fixit. Ubi cùm Glaucum, marinum Deum adamaret, Scyllam puellam, quam ille deperibat, infectis fontibus, in quibus lavare aſſueverat, in marinum monſtrum convertit. Ulyſſem, vi tempeſtatis in loca illa delatum, excepit hoſpitio; ejuſque comites, quos more ſuo, in porcos, urſos, lupos, aliaſque hujuſmodi belluas mutaverat, priſtinæ formæ redditos, ipſi Ulyſſi, quem adversùs ejus præſtigias armatum, fruſtra ſollicitârat, coacta reſtituit. Quin & ſtellas è cœlo detraxiſſe dicitur, ut vel inde clariùs eluceat, à voluptate, cujus Circe emblema fuit, homines in belluas immanes, ac fœdas verti; ipſoſque etiam, qui virtutum, ingeniique ſplendore, in orbe micant velut in firmamento ſydera, ſi ſemel ſe addixerint turpiſſimis voluptatibus; obſcœnis vitiorum tenebris offundi; & velut è cœlo ruere in cœnum præcipites.

19. Ovid. 14. Metam. n. 9.

PASIPHAE, 20. Minoï Cretæ Regi nupta tauri amore ardens, votique compos, arte Dædali, qui eam vaccæ ligneæ in hunc finem incluſerat, Mi-

20. Ovid. 8. Metam. n. 136.

Minotaurum peperit; monſtrum, mediâ corporis parte hominem, reliquâ taurum referens. Cui fabulæ locum inde ajunt fuiſſe præbitum, quòd Paſiphaë, viri cujuſdam, cui Tauro nomen, amore inſaniens, gemellos ex eo genuit, peperitque in ædibus Dædali; alterum Minoi marito, alterum Tauro adultero ſimilem. Ut ut ſit Minotaurus, labyrintho, quem Dædalus Minoïs juſſi fecerat, incluſus eſt. 21.

21. Serv. apud Boccat. Gen. l. 4. c. 10.

LABYRINTHUS enim locus erat, variis viarum ambagibus, & flexuoſis mæandris, in ſeſe redeuntibus, anfractibuſque inexplicabilibus implicatus. Quo pacto autem monſtrum illud occiſum fuerit, & à quo, dicetur ſuo loco fuſius, in *Theſeo.*

22. Ovid. 8. Metam. n. 159. Pauſan. in Attic. p. 25.

DÆDALUS verò ille, 22. Athenienſis faber fuit egregius, qui aſciam, ſerram, perpendiculum, terebram, glutinumque inveniſſe fertur, malumque & antennas navi primus impoſuiſſe: Statuas quin etiam tam eleganti artificio fabricatus eſt, ut non modò vivere viderentur, ſed etiam ſtare loco neſcirent, & niſi vinculis cohiberentur, aufugerent. Hic à Minoë in ſuo ipſe labyrintho concluſus, cum Icaro filio, quod Paſiphaës ſerviſſet amoribus; alas ſibi, ac ſuo filio, ex cera, aviumque pennis confecit; quibus dorſo aſſutis è Creta in Siciliam volando pervenit. At Icarus, ſpreto patris conſilio cùm ſeſe libraret intemperantius, juſtoque altius exultans juveniliter evolaſſet; liquefactâ ſolis calore cerâ, alis diſſolutis, in mare decidit; quod illius nomine *Icarium* poſtea dictum eſt, Ovidio ita teſtante. 23.

23. Triſt. l. 1. n. 89.

Icarus Icariis nomina fecit aquis.

24. Ovid. 9. Metam. n. 453.

BIBLIS & CAUNUS; 24 illa, iſtum tametſi fratrem, turpi amore proſequens, cum formoſiſſimum juxta caſtiſſimumque juvenem, blanditiis nullis pelli-

I. van Vianen del. et fec.

licere poſſet ad ſcelus, fugientem tamdiu inſecuta eſt, donec labore fracta, oppreſſaque mœrore, ſub arbore conſidens, tantam profudit lachrymarum vim, ut in fontem converſa ſit. 25. 25. apud eund. ib. n. 662.

Sic lachrymis conſumpta ſuis Phœbeia Biblis
Vertitur in fontem, qui nunc quoque vallibus imis
Nomen habet dominæ, nigraque ſub ilice manat.

MERCURIUS.

Ejus imago, & genus.

PAL. Quis ille adoleſcens, 1. ore hilari, ſpecie honeſtâ, argutis oculis, ac ſine fuco pulcher, alatum habens galerum, alatoſque calceos, virgam manu tenens alatam, duobus illigatam ſerpentibus? 1. Galen. ap. Nat. Com. l. 5. c. 5.

MYST. Mercurii cernis imaginem quem Ægyptii depingebant, vultu partim atro, fuſcoque, partim candido & ſplendido; quòd ille modò ſuperos, modò ſoleat adire inferos. Alatos gerit calceos; qui proprio nomine *talaria* dicuntur; & galerum alatum, qui *petaſus* dicitur; quòd, cum ſit Deorum nuntius, non currere modò, ſed volare debeat.

PAL. Quo genere ſatus eſt?

MYST. Jovem & Majam, 2. Atlantis filiam, parentes habuit, quam forte ob cauſam, Majo menſe, ipſi ſacrificare ſolebant. Ajunt quidam, Junonem aliquandiu mammam infanti præbuiſſe; ejuſque lac cùm avidiùs ſugeret, ore jam pleno, effluxiſſe in cœlum; ex quo *via*, quam vocant, *lactea* facta 2. Heſiod. in Theogon. n. 938. Horat. l. 1. Carm. 10. n. 1. Macrob. Sat.

1. 19. & Suidas. ɠa eſt, Græcis *galaxia*, à nomine, *γάλα*, quod *lac* ſignificat.

PAL. Quæ fuēre

Ejus officia & facultates.

MYST. Officia fuere varia: Primum ac præcipuum, Jovis mandata perferre; unde Deorum nuntius vulgò vocatus. 3. 2. Deorum cœnaculum verrere, ſternere lectos aliaque hujuſmodi abjecta miniſteria exercere. Hinc dictus, *Camillus*. ſeu *Caſmillus*, hoc eſt, *Deorum miniſter*. Nam olim, pueri omnes & puellæ impuberes, *Camilli*, & *Camillæ* dicebantur, quod nomen retinuere in ſacris, iidem pueri ac virgines, qui ſacerdotibus ad ſacrificia præminiſtrabant. 4. Bœoti, pro Camillo, *Cadmilum* dicunt, à voce forſan Arabica, *chadama*, *miniſtrare*, aut Phœniciâ, *chadmel*, id eſt, *miniſter Dei*, ſeu *miniſter ſacer*. 5. 3. Adeſſe morituris, & animas corporeis ſolvere vinculis, ſolutaſque ad orcum deducere; & quæ jam apud Elyſios campos tempus expleſſent, iterum in vitam revocare, reducereque in nova corpora. Quæ ferè omnia, his verſibus Maro 6. complexus eſt.

3 Lucian. dial Majæ & Mercur. t. 1. p. 133. Phurnut. N. D. c. 16.

4. Sta. Tullian. l. 1. de vocab. rer. & Pacuv. in Med. apud Serv. 11. Æn. n. 543. & Macrob. Sat. l. 3. c. 8. Dion. Halic. l. 2 p. 93.

5. Boch. l. 1. c. 12. ſuæ Geog.

6. Æn. n. 237.

Dixerat: ille patris magni parere parabat
Imperio; & primum pedibus talaria nectit
Aurea; quæ ſublimem alis, ſive æquora ſupra,
Seu terram, rapido pariter cum flamine portant.
Tum virgam capit; hac animas ille evocat Orco
Pallentes, alias ſub triſtia Tartara mittit:
Dat ſomnos, adimitque, & lumina morte reſignat.

Fa-

Facultates item fuere multiplices. 1. Literas inveniſſe dicitur; 7. facundiâ certé, dicendique facultate claruiſſe conſtat: unde *Hermes* à Græcis dictus, *ἀπὸ τοῦ ἑρμηνεύειν*, id eſt, *ab interpretando*, ſeu, *verbis explicando*. Ideòque Deus oratorum ac rhetorum habitus. 2. Fœderum, menſurarum, ponderum inventor eſſe perhibetur, & emendi, vendendique, ac mercaturam faciendi, artem docuiſſe primus; & à *mercibus* ſeu, *mercium* curâ, *Mercurii* nomen habuiſſe. 8. Hinc Deus mercatorum creditus, & Deus lucri; 9 proptereaque, lucra & theſauri ex inopinato reperti, *ἑρμεῖα καὶ ἑρμαῖα*, dicta ſunt, 10. furandi ſcientiâ inter omnes, quotquot ſunt ac fuere fures, excelluit, furum antesignanus & Deus. Nam quo die natus eſt, boves Admeti regis abegit, cuſtode Apolline, cui, dum de furto queritur, ſagittas, quas intentabat, ſubripuit. Ad hæc, infans adhuc, à Vulcano exceptus hoſpitio, fabrilia inſtrumenta furtim abſtulit. Veneri ipſum amplectenti zonam ſubtraxit; & Jovi ſceptrum, & propè fuit ut injiceret in fulmen manum, ni flammam timuiſſet. 11. 4. Ineundæ pacis exſtitit mirus artifex; quocircà pingebatur nonnunquam catenulis aureis, quibus devinciret mentes audientium, ex ore defluentibus; non mortales ſolum ſed immortales etiam, ſuperos & inferos, ſi quando diſſiderent, ad concordiam revocans; ut Naſo teſtatur. 12.

Pacis & armorum, ſuperis, imiſque Deorum
Arbiter, alato qui pede carpit iter.

Et Claudianus: 13.

Atlantis Tegeæ nepos, commune profundis
Et ſuperis numen, qui fas per limen utrumque
Solus habes, geminoque facis compendia mundo.

7. Tertull. l. de teſt. anim. c. 5. cor. mil. c. 8.

8. Feſtus: Fulgent. Myth. l. 1. c. 18.

9. Albric. de deor. imag c. 6. Phornut. N. D. c. 16.

10. Philoſtr. in ſoph. 3.

11. Lucian. Dial. Apoll. & Vulc. t. 1. p. 198.

12. Ovid. 5. faſt. n. 665.

13. De rapt. Proſer. l. 1. n. 89.

Hanc

Hanc vim & facultatem virga illa ſignificat, quam manu præfert, acceptam olim, muneris loco, ab Apolline, cui lyram priùs dederat. 14. Ei quippe virgæ vis inerat admiranda prorsùs, quaſvis controverſias dirimendi; quod primùm patuit in duobus anguibus; in quos ex itinere cùm incidiſſet Mercurius, virgâ interpoſitâ, conciliavit illicò, hique mutuo nexu implicati, hæſere deinceps eidem implexi virgæ, ſeu caduceo: 15. (*caduceum* enim vocatur:) ex quo *caduceatores* dicti, qui de pace facienda mittuntur nuntii. Nam ſicut per *feciales* bella olim indicebantur, ita per *caduceatores* finiebantur.

14. Hom. hymn. 2. n. 25.

15. Hyg. P. A. l. 2. c. 7. Nat. com. Myth. l. 5. c. 5.

Geſta Mercurii.

PAL. Extántne quædam de illo mandata literis?

MYST. Multa quidem, ſed haud digna ſatis meo quidem judicio, quæ mandentur memoriæ. Non indignum tamen, quod ſequitur.

HERMAPHRODITUM genuit ex ſorore Venere, quaſi latinè dicas, Mercurio Venerem. (Ἑρμῆς enim, Mercurius; & Ἀφροδίτη, Venus eſt.) Puerum illum formâ inclytum, pudore eximium, amabili fœminarum odio mirabilem, perditè diligebat Salmacis Nympha, ſylvarum incola, quas ille venando ſæpè perragrabat. Sæpè illa adoleſcentem aggreſſa, ſemper repulſam tulerat; nec tamen deſperabat. Igitur ſtruit inſidias ad fontem; quò dum venit ille ad balneas, inſilit pariter in aquam Salmacis; nec ſic tamen expugnat caſtiſſimi juvenis pudicitiam. Ad ſuperos ergò converſa oraſſe fertur, ut ex duobus ſaltem corporibus coaleſceret unicum; quod & impetravit. Hic, Hermaphroditus, dum

ſtu-

ſtupet mutatione ſui corporis; ad doloris ſolatium, ſibi pares habere cupiit, exoravitque ideò parentes ſuos, ut fonti, in quo lavabat, (fons erat Cariæ, nomine Salmacis,) ea natura maneret, ut qui vir eum iniret, Ἀνδρόγυνος, hoc eſt, utrumque ſexum habens, ſeu *Hermaphroditus*, ex illius aquis exiſteret. 16. Nec involvendum ſilentio, quod ſubjungo. 16. Ovid. Metam. 4. n. 288.

BATTUS quidam, equarum cuſtos, Mercurium fortè viderat vaccas Admeti Regis ſubducentem paſcenti Apollini. Id ſimul advertit Mercurius, hominem adit, rogat nemini aperiat furtum; & precibus addit munus, vaccam nitidiſſimam. Promittit ille. At Mercurius Batti fidem periclitaturus, mutatâ tantiſper perſonâ, ad illum redit paulò poſt; quærit de vaccis quæ abactæ fuerant, eaſne viderit, ſciatne locum quò fur eas abduxit. Negat ille. Inſtat Deus; & taurum cum vacca ſe daturum pollicetur, ſi indicet. Promiſſis captus, locum & vaccas indicat. Hic, Mercurius, depoſitâ perſonâ, excandeſcens, perfidum in lapidem vertit, dictum etiam nunc *Indicem*, inquit Ovidius, 17. cujus carmen ob venuſtatem hîc attexo. 17. Met. 2. n. 702.

At Battus; *poſtquam merces geminata; ſub illis*
Montibus, inquit erunt; & erant, ſub montibus illis.
Riſit Atlantiades; & me mihi, perfide, prodis?
Me mihi prodis? ait; perjuraque pectora vertit
In durum ſilicem, qui nunc quoque dicitur index.

Solebant enim veteres, in viarum divortiis, ſtatuas ponere, quæ protensâ manu, porrectoque digito, quaſi loca indicarent; unde dictæ *indices*. At verò ſtatuæ, quæ apud Romanos in triviis com-

compitiſque locabantur; apud Athenienſes autem, pro foribus ædium, ad cuſtodiam nimirum, fureſque arcendos, *Hermæ* dicebantur, ab ipſo Mercurii nomine, qui, ut jam dictum eſt, *Hermes*, Græcè vocatur. Obſervandum porrò eſt,

1. Hermas hujuſmodi, pedibus, manibuſque caruiſſe, ἄποδας, καὶ ἄχειρας: Ex quo fortè *Cyllenii* cognomentum Mercurius traxit, & per ſyncopen, *Cyllii*; non à *Cyllene* tantùm Arcadiæ monte, in quo educatus eſt, ſed etiam, quòd, qui manuum & pedum expertes ſunt, κυλλοὶ dicuntur. 18.

18. Vid. Lil. Gyr. Synt. 9. p. 291.

2. Marſupium, Mercurii ſtatuis appendi ſolitum, ut ſignificaretur, quæſtus eſſe & lucri Deus, nec non mercaturæ præfectus; qua in arte, quod plerumque multa per fraudem ac dolosè fiant, *Dolius*, idcirco fuit appellatus. 19.

19. ap. Lil. Gyr. Synt. 9. p. 299.

3. Romanos conſueſſe Mercurii ac Minervæ ſtatuas conjungere, quas *Hermathenas* nuncupabant; & in eâdem communique ara utrique ſacrificia facere. 20. Mercurio quidem ſemper ſacrificabant, qui gravi quopiam perfuncti fuiſſent periculo; eique vitulum immolare, mel & lac offerre ſolebant, & maximè victimarum linguas; quas præcipuâ quâdam religionis cæremonia projiciebant in ignem; eratque pars illa ſacrificiorum ultima; quem ritum primos Megarenſes induxiſſe ferunt. 21.

20. Cic. Ac. 1. 4.

21. Gyrald. Synt. 17. p. 520.

BAC-

LIBERO. P. CONS. AVG.
PATRI

BACCHUS.

Ejus imago.

MYSTAGOUS, Quid rides, Palæophile?

PAL. Quis riſum teneat, ad aſpectum Dei tam turpis, quem Mercurio vicinum intueor, inverecundum, inhoneſtum, nudo corpore, ore rubicundo, laſcivo obtutu, geſtu languidulo, mollitie fractum, vinoque madidum; cujus inflatas genas dum aſpicio, duas mihi lagenas videre videor: Dolium certè potiús, quàm Deum, illo curru vehi, facit ut credam, obeſus ille venter, & adipale pectus, diſtentuſque ac tumens aqualiculus.

MYST. Ne mirere, Bacchus ipſe eſt, vinolentorum Deus, ebrioſorum dux & imperator. Nam, ut cernis, coronâ pampineâ & hederaceâ inſignis eſt: & thyrſum pro ſceptro præfert, hoc eſt, haſtam ferro præfixam; quod hedera conveſtit aut
pampinus: 1. Et curru vehitur, quem modo tigri- 1. Ovid. l.
des, ac leones; modò lynces, atque pantheræ 1. arte n.
trahunt; 2. & Regem ſtipat temulenta cohors Saty- 549 Met. 3. n. 666.
rorum, Cobalorum; (ſunt dæmones) Lenarum. 2. Ovid.
(Nymphæ erant torcularibus præſidentes) Naja- M. 3. 668. 4. 25.
dum, atque Baccharum, claudit agmen Silenus, 3. Strab.
pando aſello inſidens. 3. l. 10. p.

PAL. Hem! quid cerno? cornutus tuus hic 322. Ovid. 4. Metam.
Bacchus eſt, & imberbis puer, quem tamen bene n. 25.
barbatum ſenem audieram fuiſſe, apud Elienſes. 4. 4. Pauſan.

MYST. Ita eſt; & ſenex aliquando, ſed perum- in Eliac. p. 178.
que

5. Metam. l. 4. n. 17. que puer pingitur imberbis, & comptulus: ſic enim de illo Ovidius: 5.

—— Tibi non ſumpta juventa:
Tu puer æternus, tu formoſiſſimus alto
Conſpiceris cælo; tibi, cùm ſine cornibus adſtas,
Virgineum caput eſt.

6. l. 1. 4. 44 Et Tibull. 6.

Solis æterna eſt, Phœbo, Bacchoque juventa.

7. Ovid. Her. 15. n. 24. De cornibus autem, 7.

Accedant capiti cornua, Bacchus eris.

Rationem poſt paulò ſubdam, & cornuum & cæterorum ſub fabulæ finem.

Bacchi genus.

Mirabile ſimul, ridiculumque fuit Bacchi genus, ſi Poetæ ſunt audiendi, ut ſanè audiendi ſunt, cùm de fabulis agitur. Ajunt enim, SEMELES, Cadmi filiæ, captum amore Jovem, tantam moviſſe Junoni ſuæ zelotypiam, ut nunquam majorem. Ergo pellici molitur inſidias Juno, anûs ſpeciem induit, inviſit officii causâ Semelem, gratulatur conſuetudinem cum Jove; hortaturque, ut venientem Deum inviolabili jurejurando adigat, ſibi ut promittat, quodcunque peteret: petes autem, inquit, ſemel ut ſaltem accedat ad te, qualis ad Junonem ſolet. Glorioſus nempè congreſſus tibique perhonorificus, & gratiſſimus accidet. His dictis incenſa Semele, ut primùm videt Jovem,

8. Ovid. 3. Metam. n. 288. rogat. 8.

——ſine nomine munus.
Cui Deus, elige, ait? nullam patiêre repulſam;
Quoque magis credas, ſtygii quoque conſcia ſunto
Nu-

Numina torrentis; Timor, & Deus ille Deorum eſt,
Læta malo, nimiumque petens, perituraque amantis
Obſequio Semele: Qualem Saturnia, dixit,
Te ſolet amplecti, Veneris cum fœdus initis.
Da mihi te talem.

Ingemuit Jupiter; indicta quippe eſſe nequeunt quæ dicta ſunt; & injurata, quæ juravit. Itaque, tremenda majeſtate terribilis, domum intrat Semeles. At

—— Corpus mortale tumultus
Non tulit æthereos, doniſque jugalibus arſit.

perſtricta fulgure, exanimata tonitruo, fulmine redacta in cineres. En iterùm, quò temeritas effert, quò redigit ambitio. At, quid infanti factum, quem gerebat in utero infelix mater? Audi ac ride.

—— Genetricis ab alvo
Eripitur, patrioque tener (ſi credere dignum eſt)
Inſuitur femori, maternaque tempora complet.

Inſutum ergò femori geſtat Bacchum Jupiter, & maturo jam partu, parit; 9. natumque tradit Mercurio, deferendum in Eubœam, ad Macrim Ariſtæi filiam, quæ melle primùm infantis labra illinit, magnaque curâ educat, in antro quodam geminas habente portas. 10.

9. Euripid Bacch. n. 243. Nat. Com. l. 5. c. 13.

10. Apoll. 4. Argon. n. 1130.

Bacchi nomina.

Inchoandum à nomine proprio; deinde veniemus ad cognomina.

BACCHUS, dictus eſt, ἀπὸ τῦ βαχέειν, ſeu βαχεῖν, ab inſaniendo, immodeſtè agendo. 11. In- 11. Euſtath. ap.

didemque nomen duxere ſuum, mulieres inſanæ illæ, Bacchi comites, *Bacchæ* appellatæ 12. quæ etiam *Thyades*, 13. ἀπὸ τῆς θυᾶς, à furore ac rabie; & *Mænades*, 14. à μαίνομαι, deſipio, ferocio; & *Mimallones*, 15. à μιμέομαι, imitor, quòd Bacchum imitarentur.

BIFORMIS, δίμορφος, quòd juvenis fingeretur & ſenex; imberbis & barbatus; vel quia vinum, cujus Bacchus emblema refert, hilares & iracundos, ac moroſos homines reddere ſoleat. 16.

BIMATER, ſeu BIMETOR, quod geminas quaſi matres habuerit, alteram (nempe Semelem) quæ conceptum tulit in utero; alteram (nempe Jovem) quæ incendio ereptum tulit in femore.

BRISÆUS, vel à Nympha ejus nutrice, ut quidam autumant; vel ab uvæ & mellis uſu quem invenit. *Bris* enim, idem ac *jucundum* eſt; 17. vel à Briſa Lesbi promontorio, ubi colebatur. 18.

BROMIUS ἀπὸ τοῦ βρόμου, ab incendii crepitu, tonitruique ſonitu, tum cùm ejus periit parens, exaudito. 19.

BUGENES, βουγενὴς à bove genitus, ex quo nuncupatur à Græcorum pleriſque, *tauriformis*, & *tauriceps*. 20. Idcircò cornua ejus affixa capiti, quòd primus aratro boves conjugaſſe, vel, quod Ammonis filius fuerit, cui arietinum caput erat.

DÆMON BONUS, in cujus honorem, ſublatis menſis, poculum extremum circumferri ſolebat in conviviis. 21.

DIONYSIUS, ſeu DIONYSUS, ἀπὸ τοῦ Διός, id eſt, à Jove, à quo genitus; & à Nyſæis Nymphis, à quibus, ut vulgò tradunt, educatus eſt: 22. vel à νύσσω, *pungo*, *ferio*, quòd corniculis latus Jovis naſcens pupugiſſet, 23. vel, à νῦσος, claudus, quòd

Lil. Synt. 7. p. 261.
12. Prop. 3. 20. 33.
13. Virg. Æn. 4. n. 302.
14. Catull. 63. n. 23. Phurnut. N. D. c. 30.
15. Ovid. Art. 1. n. 541.
16. Diodor. l 3. p. 149.
17. Cornut. in Perſ. Sat. 1. n. 76.
18. Stephanus in βρισα.
19. Diodor. l. 3. p. 149.
20. Clem. in ſtrom. Euſeb. l. 2. præp. Evang. apud Gyrald. Synt. 8. p. 272.
21. Schol. Ariſtoph. Equit. p. 293. Pac. p. 642.
22. Diodor. l. 3. p. 147. Lucian. Dial. Nept. & Merc. p. 202.
23. Steſimbrot. apud Nat. Com. 5. 13.

quòd Jupiter, illum dum geſtaret in femore, claudicaret: 24. vel, à *Dia* inſulâ, una de Cycladibus, *Naxos* etiam dictâ, quæ poſt ductam Ariadnem, ipſi conſecrata fuit, aut à Nyſa civitate, in qua regnavit.

DITHYRAMBUS, ἀπὸ τȣ̃ δὶς εἰς θύραν ἀναβαίνειν, à *bis in januam ingrediendo*, quod nimirum, bis editus in lucem credatur. Vel; quod ſpelunca, in qua nutritus eſt, δίθυρον eſſet, hoc eſt, duo haberet oſtia, vel quod ebrii ſecreta continere nequeunt, ſed primùm à pectore prodeunt in os, & ex ore foras erumpunt, quaſi per geminam portam: vinum quippe, τὸ ϛόμα δίθυρον facit. 25.

ELELEUS, & ELIUS, ab adverbio ἐλελεῦ; quæ exclamatio bellica, hortantis ad pugnam; qua voce utebantur, celebrantes Orgia, & in ipſo cum hoſte conflictu. 26.

EVAN, à voce Bacchantium, unde *Euantes* ipſæ quoque dictæ 27.

EUCHIUS, ab εὐχέω, benè ac largè fundo; quòd vinum largiter ac liberaliter fundat in pocula. 28.

EVIUS, 29. vel EVOHUS 30. quod in bello Gigantæo cum non apparuiſſet, occiſum ratus Jupiter, *Eheu*, dixerit, adjiciens deinde; υἱὲ, id eſt, *fili*, 31. vel quod mutatus in leonem Bacchus, gigantem cum peremiſſet, audierit à Jove, εὖ υἱὲ; *Macte fili, præclare fili.* 32.

JACCHUS, ἀπὸ τȣ̃ ἰακχέω, *clamo, vociferor,* de quo Claudianus: 33.

—— leniſque ſimul procedit Jacchus
Crinali florens hedera, quem Parthica tigris
Velat, & auratos in nodum colligit ungues.

Non enim ſemper nudus incedebat, ſed pelle quandoque tectus tigridis.

LENÆUS, quod *leniat* mentem vinum, inquit Donatus; quam interpretationem meritò non pro-

24. Nonn. l. 9. n. 20.
25. Phornut. N.D, c. 30.
26. Ovid. 4. Metam. n. 15. Æſcyl. in Prometh. ap. Gyrald. Synt. 8. p. 278.
27. Serv. in Virg. 6. Æn. n. 517. Ovid. 4. Metam. n. 15.
28. Nat. Com. l. 5. c. 13.
29. Eurip. in Bacch. n. 566.
30. Hor. Od. 2. 19. 5.
31. Cornut. in Perſ. Sat. 1. n. 102.
32 Acron. in Horat. Od. 2. 11. 17.
33. L. 1. de rapt. n. 16.

bat Servius, 34. quòd *Lenæus* vox Græca ſit, & *lenire* Latina. Alii igitur, hoc nomen ducunt, ἀπὸ τῶ ληνῶ, à torculari, quo vinum exprimitur. 35.

LIBER, & LIBER PATER, à *liberando*; nam Græcé Ἐλευθέριος, *Liberator*, eſt dictus; ideòque in univerſis colebatur liberis civitatibus; & libertatis erat ſymbolum. 36.

LYÆUS, 37. idem quod *Liber*, Latinè; quòd vinum ſolvat curis animum, & vinolenti liberè effutiant, quidquid in buccam venit. Ita enim Ovidius: 38.

Cura fugit multo, diluiturque mero.

Eodem ſenſu cognominatus quoque fuit LYSIUS.

NYCTELIUS, 39. ἀ νυκτελέω, à *nocte perficio*, quòd ejus ſacra nocte peragerentur.

NYSÆUS, 40. à monte Nyſa, ubi educatus eſt.

RECTUS, Ὀρθὸς; 41. quòd quendam Athenarum Regem docuiſſet vinum aquâ diluere; ex quo factum, ut homines qui priùs vino madidi, greſſu labante vacillarent, *recta* ire cœperint. 42.

THYONÆUS, à Thyone matre, vel nutrice; hoc enim etiam nomen habuit Semele. 43.

TRIUMPHUS, Θρίαμβος. quòd triumphantibus acclamarent milites, dum aſcendebatur in Capitolium, *Jo triumphe*. 44.

Bacchi geſta.

Bacchus tanta geſſit, 45. tot in humanum genus beneficia contulit, quà dirimendis controverſiis, qua condendis urbibus, legibuſque ferendis, victoriiſque reportandis, ut propterea cunctis populorum ſuffragiis relatus ſit in Deorum ſenatum. Quid enim Bacchum non feciſſe credendum eſt; cum Bacchæ ejus ſacerdotes ac ſociæ, thyrſis terram ferien-

34. in 2. Georg. n. 4.
35. Euſeb. Præp. Euang. l. 2. c. 2. Diod. or. l. 3. p. 149.
36. Plutar. in probl. p. 289. Pauſan in Attic. p. 18.
37. Ovid. 4. Metam. n. 11. Virg. Æn. 4. n. 58.
38. De arte 1. n. 238.
39. Plut. de EI apud Delph. p. 389. Pauſ. Att. p. 38.
40. Ovid. Met. 4 n. 15.
41. Pauſ. in Bœot. p. 304.
42. Philochor. apud Athen. l. 1. p. 38.
43. Hor. l. 1. Carm. 17. n. 23.
44. Varr. de ling. lat. l. 5. c. 7.
45. Diodor. l. 3. p. 147. Eurip. Bacch. n. 708. 710.

rientes, mellis, lactis ac vini rivulos elicerent, ſimiliaque patrarent labore nullo miracula? Sed vim omnem illam, quâ pollebant, à Baccho utique acceperant; qui.

1. Vini uſum invenit, ſerendi vites artem edocuit, melliſque conficiendi rationem, agrorumque colendorum apud Ægyptios. 46. à quibus idcircò pro Deo habitus, & Oſiris dictus. 47. Sed ſit in laude Bacchus, quod vites primus ſeverit: ſuam modò non invideat laudem aſino Naupliæ, qui eas abrodendo, putandas eſſe, primus docuiſſe fertur, 48.

46. Ovid. faſt. 3. n. 736. Tib. 1. 8. 39. Dionyſ. de ſit. orb. n. 232.
47. Herod. 2. p. 165.

2. Mercaturæ faciendæ modum, & navigationem primus aperuit, cùm Phœnicibus imperaret 49.

48. Nat. Com. l. 1. c. 13.

3. Homines, pecudum more palantes, ad civilem vitæ cultum, Deorumque cognitionem traduxit, & vaticinandi arte præcelluit. 50.

49. Idem ib.
50. Ovid. 3. faſt n. 727. Dion. Ib.

4. Indos ſubegit, nationes domuit plurimas, elephanto vectus Indico; Ægyptum, Syriam, Phrygiam, totumque orientem victoriis peragravit, ubi columnas ſtatuit, ut Hercules in occidente. Triumphos denique regiumque diadema adinveniſſe dicitur. 51.

51. Idem. eod. lib. de ſitu orbis. n. 625.

5. MIDAM Phrygiæ Regem, de cujus aſininis auribus dictum in Apolline, benè de ſe meritum, munere affecturus aliquo, cum ille, à Baccho petiiſſet, ut, quidquid attingeret, verteretur in aurum, 52.

52. Ovid. 11. Met. n. 104.

Annuit optatis, nociturаque munera ſolvit
Liber, & indoluit, quod non meliora petiſſet.

At verò,

Lætus abit, gaudetque malo,

Midas, & quidquid tangit, aurum eſt. At cum cibum ſumpturus & potum, aurum etiam illa fierent, ſibique fame ac ſiti pereundum eſſe videret, ſenſit tandem ſtolidus, munus ſe perniciosum flagitaſſe,

 gitaſſe,

gitaſſe, pretioſumque damnum. Et facti pœnitens, Bacchum precatur, ſuum ſibi habeat donum, & munus auferat. Annuit Bacchus, jubetque; ut in Pactolo flumine Lydiæ ſe lavet. Obtemperat Midas, exindéque aureas cœpit fluvius ille volvere arenas, & *Chryſorrhoos*, ſeu *Aurifluus* appellari.

6. In Naxum inſulam navigare cupiens, Tyrrhenos nautas, qui illum adhuc puerum & dormientem in navim impoſuerant, primùm ſtupore perculit, ſtatuta eodem in loco immobiliter navi, deinde timore penè exanimes, ob enatas repentè vites & hederas remis inſerpentes, in mare præcipitavit, & in delphinos convertit. 53.

53. Ovid. 3. Metam. n. 671.

Bacchi ſacra.

In ſacris tria ſpectari poſſunt. Res quæ offeruntur, ſacerdotes, & ſacrificia ipſa, certis conficienda cæremoniis.

1. Res Baccho ſacræ ſeu conſecratæ, fuere in plantis & arboribus, abies, hedera, ſmilax, quercus, ficus, & vitis. 54. Ex animalibus, draco, & pica ob garrulitatem ebrioſorum. 55. Immolabatur in ejus ſacrificiis hircus, animal vitibus inimicum; 56. ſus etiam, apud Ægyptios, pro foribus domorum, in ejus honorem. 57.

2. SACERDOTES ejus, Satyri erant, Sileni, Lenæ, Naïades, in primis verò fœminæ, furore percitæ, quas dixere *Bacchas*, ab ipſomet Baccho. 58.

3. Sacrificia fuere varia, & pro varietate nationum ac locorum, variis contenta ritibus; certiſque anni diebus, ſumma cum religione, aut potius impietate, ſceleribuſque celebrata. Prima omnium à Phœnicibus inſtituta.

OSCHOPHORIA, 59. in quibus pueri pampinos manibus geſtantes, è ſacro Dionyſii templo, in

54. Plut. de Iſid. & Oſir. p. 365. E. Symp. 3. 1. & 5. Eurip. in Bacch. n. 701. 106. Nat. Com. l. 5. c. 13.
55. Plut. Symp. 3. 5. Bochart. Phal. l. 1. c. 18.
56. Virg. l. Georg. 2. n. 394.
57. Herodot. l. 2. p. 121.
58. Vid. Nat. Com. l. 5. c. 13.
59. Pauſan. in Attic. p. 2.

in ſacellum Palladis, precabundi decurrebant.

TRIETERICA, biumali nocturnoque tempore celebrari ſolita, Bacchis armatis, cum vociferatione, & rerum futurarum, ut credebatur, prædictione, palantibus. Sic dicta, quòd tertio poſt anno Bacchus ab Indica navigatione revertiſſet. 60. 60. Ovid. 1. faſt. r. 393. & 6. Met. n 587.

EPILENÆA, certamina vocabantur, quæ fiebant vindemiæ tempore, cum torcular exprimendis uvis eſſet inventum. Certabant enim inter uvas calcandas, quis citius plus muſti exprimeret; intereaque Bacchi laudes cantillabant, rogantes, ut quàm ſuaviſſima muſta defluerent. 61. 61. Nat. Com. l. 5. c. 13.

CANEPHORIA, apud priſcos Athenienſes, quo tempore caniſtros ferebant aureos, virgines nubiles, frugum primitiis refertos. 62. Quanquam non deſint, qui hujuſmodi ſacra in Dianæ honorem inſtituta dicant; quibus caniſtris, non fruges, ſed alia munuſcula, quæ ſua ipſæ manu elaboraſſent, huic Deæ offerebant, quò teſtarentur, nuncium ſe virginitati remittere, & ad nuptias adſpirare. 63. 62. Demarat. in certam. Dionyſ. apud Nat. Com. l. l.

63. Doroth. Sydon. ap. Nat. com. l. l.

APATURIA, à *decipiendo* ſic dicta, apud eoſdem Athenienſes celebrata. 64. 64. Nat. Com. l. l.

AMBROSIA, menſe Januario, qui Dionyſio ſacer erat, agi ſolita; unde & illum menſem, *Lenæum*, aut *Lenæonem* à Baccho appellarunt, quòd per id tempus vina importarentur in urbem. Hæc autem ſacra, *Brumalia*, Romanis erant, bis in anno celebrata, Februario ſcilicet, & Auguſto menſe; ita vocata à *Brumo*, quo nomine, Bacchum Romani appellabant. 65. 65. Cœl. Rhod. l. 28. c. 25. Nat. Com. l. l.

ASCOLIA, à nomine Græco ἀσκὸς, quod *utrem* ſignificat; quod in iis, utres vento, aut, ut alii volunt, vino plenos adhiberent. Agebantur autem apud Athenienſes eo ritu, ut ſuper utres hujuſmodi inflatos, inſilientes pede altero, ſæpiùs laberentur; qua in re magnum ſe putabant habere

honorem Baccho, quòd ſic hirci pellem, vitibus infeſti, proculcarent. 66. Apud Latinos autem præmia inſuper proponebantur iis, qui per utres, ex arte ſaltando, cæteros vincerent. Tum incondito carmine, confuſiſque vocibus Bacchum inclamantes, ejus ſtatuam per vineas circumferebant, larvati, arborum corticibus, vinique fœce ora linientes. Deinde ad ipſius aram, unde diſceſſerant, redeuntes, victimas in lancibus oblatas cremabant. Appendebant denique arboribus altiſſimis ligneas, fictileſve Dei ejuſdem imagunculas, quas ab oris parvitate, *oſcilla* vocabant; ut ex iis veluti ſublimibus ſpeculis, vineis proſpiceret Bacchus, ne quid detrimenti caperent. Expreſſit id eleganter Maro. 67.

66. Tzetz. in Heſiod. Menand. l. de myſter. apud Nat Com. l. l.

67. 2. Georg. n. 382.

—— Atque inter pocula læti,
Mollibus in pratis, unctos ſaliere per utres.
Verſibus incomptis ludunt, riſuque ſoluto
Oraque corticibus ſumunt horrenda cavatis.
Et te, Bacche, vocant per carmina læta, tibique
Oſcilla ex altâ ſuſpendunt mollia pinu.
Hinc omnis largo pubeſcit vinea fœtu, &c.

BACCHANALIA demum, ſeu Dionyſia, ſeu Orgia, feſta fuere apud Romanos, à ſolis primùm fœminis, mediâ luce, menſe Februario convenientibus. Poſtea, celebrari cœpta, per fœminas viris mixtas, puelliſque adjunctos juvenes; à quibus, ut uno verbo dicam, nulla turpitudinis ac furoris aberat nota. Per eam ſiquidem occaſionem, obtentu religionis ſacrilegæ, ſtupra, adulteria, veneficia, parricidia, cæteræque peſtes ac ſcelera graſſabantur, donec edicto ſenatûs, exitialia ſacra ſublata ſunt. 68. Quod etiam Diagondas Thebanus fecit, ut teſtatur Cicero, 69. propter eorum turpitudines. Idem tentarat Pentheus Rex Thebanorum, ſed eventu luctuoſo, nam vitâ crudeliter ſpoliatus eſt, à bac-

68. Liv. 39. 9. 15. Aug. l. 7. de Civ. Dei c. 21

69. 2. de Leg c. 15.

à bacchantibus; fecitque locum fabulæ, à matre, ſororibuſque fuiſſe diſcerptum, cùm aprum, illum eſſe crederent. 70. Fabula quoque eſt, ALCITHOEN, Minei filiam, ejuſque ſorores; quòd dum celebrarentur Orgia, lanificio intentæ, domi quieſcerent; & aſpernarentur Bacchi ſacra; in veſpertiliones fuiſſe mutatas. 71. Et merum etiam commentum eſt, quod aliqui de Lycurgo ferunt, cum ſæpè Bacchanalia hæc impedire fruſtrà eſſet conatus, ſibi crura amputaſſe, quia vites cæderet in contemtum Bacchi. 72.

70 Ovid. 3. Met. n. 714.

71. Idem 4. Met. n. 1.

72. Apollod. l. 3. c. 5. Hor O. 2. 19. 16.

SENSUS FABULÆ HISTORICUS.

Bacchus, Nemrodis aut Moſis emblema.

DUplicem invenio huic fabulæ de Baccho attributum fuiſſe ſenſum. Sunt enim qui Nemrodum Bacchum putent, 73. his adducti præcipuè rationibus. 1. Similitudine nominis, *Bacchus* & *Barchus*, id eſt, *Cuſi filius*, qui eſt ipſe Nemrod. 2. Alluſione ad Hebræum nomen, *Nimra*, quod apud Chaldæos *tigrem* ſignificat; Inde tigres in curru Bacchi, & amictus è pelle trigidis. 3. Vocant quidam Bacchum, Νηβρώδεα, quod ipſiſſimum eſt Nemrodi nomen. 74 In nominibus Bacchi iſtud eſt, quod omiſeramus (nec enim omnium texere debuimus indicem) Ζαγρεύς, id eſt,

73. Bochart. in ſuo Phaleg. l. 1. c. 2.

74. Anthol. 1. c. 38. ep. 1.

Robuſtus venator, quo epitheto Nemrodum ſeu Nebrodem inſignit Moſes. 5. Nec immeritò vitibus præſidere creditus, qui Babylone primus imperavit; ubi vinum præſtantiſſimum, celebratum apud veteres. 75.

75 Athen. l. 1. p. 32.

Alii 76. Bacchum Moyſem fuiſſe putant, quòd in ejus fabula multa petita videantur ex hiſtoria Moyſis. Primum enim, à nonnullis fingitur in Ægypto natus, & ſtatim arcæ incluſus, & aquis impoſitus, item ut Moyſes. 2. Διμήτωρ, Bimater, quod Bacchi cognomen eſt, adſcribi etiam Moyſi poteſt; duplicem quippe matrem habuit, alteram naturâ, adoptione alteram, filiam ſcilicet Pharaonis Regis. 3. Uterque formâ clarus & educatus in Arabia, & bellis præſtans: & fœminas habuit in exercitu. 4. Bacchum Orpheus vocat μόσην, hoc eſt, *Moſem*, & Θεσμοφόρον, *Legiſlatorem*, & eidem tribuit δίπλακα θεσμόν, quaſi duplices legis tabulas. 77. 5. Addit idem, vocari bicornem; ut cornuta Moyſis facies fuiſſe dicitur, ex quo ſcilicet cum Deo collocutus in monte radiis coruſcum caput quaſi promicantibus è fronte cornibus videbatur. 6. Et angues eſſe in Bacchi myſteriis; & canem illi ſocium, ut Moyſi *Calebum*, cujus nomen Hebræis *canem* ſonat. 7. Et Bacchæ quoque aquam è petrâ, virgâ, ſeu thyrſo, percuſſa eduxere; & terra, quacumque illis erat iter, lacte, vino, & melle fluebat: Quemadmodum terra Chanaan, ad quam Iſraëlitas perduxit Moyſes, non lacte ſolùm & melle, ſed vino affluebat etiam, ut ex illo patet nobili palmite cum uva ſua abſciſſo, quem in vecte portabant viri duo. 78. 8. Bacchus Orontem & Hydaſpem fluvios thyrſo tactos, & ſiccatos trajecit, ut in mari rubro à Moyſe factum eſt. 79. 9. Et baculus hederaceus, à Bacchâ in terram projectus, draconis inſtar reptaſſe dicitur, ſeque implicuiſſe quercui. 10. Et

76 Voſſius apud Bochart. in ſuo Phal. l. 1. c. 18.

77. Exod. 34. 29.

78. Num. 13. 24.

79. Nonn. in Dionyſiac. l. 23. & 25. & 35. & 45.

Et Indos in tenebris verſatos eſſe ferunt; dum Bacchæ luce fruebantur.

Ex quibus colligas, priſcos fabularum architectos, è ſcriptoribus ſacris multa eſſe mutuatos, ad conſarcinanda ſua commenta; cujuſmodi illud eſt, quod Nonnus 80. habet, Bacchum, in lucta contra Pallenem, ſponte ceſſiſſe, inſtar Angeli, qui luctabatur contra Jacobum. Tale fuit, quod Pauſanias 81. memoriæ prodidit; Græcos apud Trojam reperiſſe arcam Libero ſacram, quam cum aperuiſſet Eurypilus, & in ea reconditam Bacchi ſtatuam eſſet intuitus, ſtatim mentis impos eſt factus. Sumptum id, ex primo Regum, 82. ubi Bethſemitas ideo percuiſiſſe dicitur Deus, quod Arcam fœderis curioſiùs inſpexiſſent. Tale, quod Bacchum fabulantur Athenienſibus iratum, quòd ſacra ſpreviſſent ſua nec illa excepiſſent cum ea, quâ par erat, reverentiâ, cùm è Bœotia in Atticam à Pegaſo primùm allata ſunt, illos in pudendis afflixiſſe gravi morbo: A quo nulla fuerit ſalus, donec ab oraculo moniti, debitos Deo honores præſtitiſſent, & *phallos*, hoc eſt, imagines illarum partium quas afflixerat, in ejus honorem erexiſſent; unde feſta & ſacra *phallica* apud eoſdem Athenienſes quotannis celebrari ſolita. 83. An ovum ovo ſimilius eſt, quam fabula hæc, hiſtoriæ de Philiſthæis? Quibus cum propter arcam indignè habitam Deus immiſiſſet hæmorrhoidas, conſulti vates reſponderunt, ſanari eos aliâ ratione non poſſe, quam ſi aureas hæmorrhoidum imagines Deo conſecrarent, 84.

80 Dionyſ. l. 48. n. 159.

81. in Achaic. p. 225.

82. c. 6. n. 19.

83. Ariſtoph. Schol. in Acharn. act. 3. ſc. 2.

84 1 Reg. c. 5. n. 6.

SENSUS MORALIS.

Bacchus, vini ſymbolum.

BAcchi fabula, *vinum*, & quæ à vino fluere ſolent exprimit. Ordiamur ab ejus ortu. Mihi quidem, Jovis femur, infante Baccho tumens intuenti, & à pondere claudicans, hominem videre videor, vino preſſum ac gravidum; nec enim ſolùm claudicat, verum etiam titubante greſſu ſe agit demens, quo vinolentus rapit impetus.

Fulgura inter tonitruaque extrahitur è Semeles matris alvo Bacchus: & educitur vinum è dolio inter rixas, clamores, ac jurgia.

Naïades, Nymphæ fluviorum ac fontium, Bacchum educarunt, ut merum aquâ diluendum eſſe doceant.

Puer æternus, Bacchus eſt: num, vel ipſi repueraſcunt à vino ſenes? Num rationis uſum iis eripit, qui compotationibus indulgent liberaliùs!

NUDUS eſt Bacchus: Et ille nudus, qui pergræcando mentem exuit; quippe, *in vino veritas*:
85.Eraſm. in adag. 85. Arcana quævis aperit, etiam pudenda, Noëmo teſte.

86. Ovid in Ep. Sapph. n. 24. CORNUTUS eſt, ut teſtatur 86.

Accedant capiti cornua, Bacchus eris.

An cornutos Bacchus pauciores, quàm Venus
87. Idem de art. l. 1. 238. efficit? Si dubitas audi poëtam. 87.

Cura fugit multo, diliturque mero.

88. Porphyr. 1: 2. car. Hor. Od. 2. 19. 30. *Tunc veniunt riſus, tunc pauper cornua ſumit.*

Audaculos nempe, ac protervos, truceſque reddit vinum, vel ipſos pauperes. 88. Quanquam non ſum neſcius, putare quoſdam, cornutum dici Bacchum à po-

à poculis, quæ primis temporibus, cornua erant; unde *κρατὴρ, poculum*, quaſi *κεράςης*, à *κέρας. cornu.* 89.

89. Lil. Gyr. Synt. 8. p. 272.

HEDERA coronatur; quod planta hæc, ſemper virens ac florens, & velut iuvenis, ut Bacchus; nativo frigore, ebrietatis æſtum temperet.

ADOLESCENS, & ſenex; quia nimirum creſcit à vino robur, modò adhibeatur moderatio; idemque vires exhaurit, ſi extra modum hauriatur.

FOEMINÆ Bacchi ſacra fermè curant, ſed furiatæ, ſed lymphaticæ, ſed ad omne nefas projectæ. Sic viriles emollit animos vinum, facitque ut luxu diffluant. Idem etiam ad furorem ſtimulat, inflammat ad iram: ideo tigres, ac leones trahunt Bacchi currum.

LARVATI viri, fœminæque Bacchanalia celebrant. Scelus erubeſcunt, ſalva res eſt, non funditùs interiit pudor, aliquod illius veſtigium ſub larvis latet adhuc, & tegitur ne obruatur, verbis & factis impudentibus. Quid vinum? num larvas objicit? num perſonatos efficit? num belluarum mores inducit; & iſtum in leonem, illum in aprum, hunc in ſuem, aſinúmve mutat?

HILARIS quandòque Bacchus, (quod penè exciderat calamo) & quandoque moroſus ac triſtis. Quid æque cor hominis, ac vinum lætificat? Quid ſuavius vires, animumque reficit, ac ipſa vitis vini parens, uberque naturæ nectareum, ambroſiumque pharmacum? Quo ſumpto,

Tunc dolor, & cura; rugaque frontis abeſt. 90.

90. Ovid. de art. l. 1. n. 239.

In vite vitam hominis eſſe diceres, adeò vitæ grata vitis eſt; ideò multi vitæ felicitatem cum vite copulant. Et tamen non advertunt cæci; vitæ cunas, ſi vitis præbeat; præbere contrà, rationi ſepulchrum, & mergi mentem in mari rubro

doliorum, dum ſæpius navigatur in poculis: verè cæci, nam tenebras obducit vinum, tum maximè, cúm ſcintillas, ſtellulaſque elicit ab oculis. Sic, dum jacet corpus mero obrutum, mens plerumque fluitat ſine navi, & natat in ſicco. Sic, qui plus æquo diligit vitem, negligit vitam. Nam à vite plura vitia, quam botri pullulant; plura mala ab illa pendent, quam racemi. Vin' uſurpare, quæ legis, oculis? ebrium cerne, vel ebriam: ô ſordes? Viden' ut jactatur caput, ſuccidunt genua, labaſcunt pedes, manus contremiſcunt? ut ſpumat os, ut genæ diffluunt, ut micant lachrymantque oculi, ut incerta verba lingua titubans molitur, ut exhalat guttur teterrimam crapulam! At, quid ago? Meæ, hoc loco, non ſunt partes afferre vera, ſed enarrare fabulas,

MARS.

PALÆOPHILUS. Ut video, pernoctandum nobis erit in hoc loco.

MYST. Pone metum, non pernoctabimus: neque enim tam multus ero in ſingulis, ac in Baccho fui. Mars quidem, quem vides proximum, non diu, uti ſpero, nos remorabitur.

Ejus imago.

PAL. Martem dicis illum, vultu trucem, aſpectu ferocem; toto ore habituque terribilem, quem in illo curru equis duobus tracto, aurigante neſcio quâ furibunda fœmina, armis undique tectum cerno, dextrâ vibrante lanceam ut cædem anhelare, ut ſpirare incendia, ut exitium ac peſtem minitari videatur?

MYST.

MART PATRI PRO PVG
PLN
VIC TOR M.A
S C

MYST. Mars ipſe eſt, belli Deus, quem etiam expeditum in equo ſæpè vidi, flagello, haſtâque formidabilem. Nequid autem, ex illa pictura, te lateat; ſic habeto. Equos illos currui junctos, equos non eſſe, ſed *Pavorem* ac *Terrorem:* pone ſequentibus *Clamore* & *Irâ*, præeunte verò, diſciſſâ veſte, diſcordiâ. Sunt tamen, qui Pavorem ipſum, Terroremque, Marti pro miniſtris attribuant. Audi, ut illis imperet.

1. *Fer galeam Bellona mihi, nexuſque rotarum* 1. Claud. in Ruff.
Tende Pavor; fræna rapidos Formido jugales. n. 342.

Quæ mandata, ut primum exhauſere;

2. *—— ſævit medio in certamine Mavors* 2. Virg. Æn. 8.
Cælatus ferro: triſteſque ex æthere Diræ: n. 700.
Et ſciſſâ gaudens vadit Diſcordia pallâ,
Quam cum ſanguineo ſequitur Bellona flagello.

PAL. Ubi Bellona illa eſt?

MYST. Ipſa eſt auriga currûs, belli Dea, 3 Martis comes, utque aliis placet, illius ſoror, aut conjux, aut utrumque ſimul; cui in bella eunti currum & equos parare creditur. A bello, ut patet, *Bellona* dicta eſt: & *Duellona* quoque, à duello, aut à nomine Græco *βελόνη*, *acus*, quam à Bellona inventam ajunt. Huic autem Deæ proprio ſanguine ſacerdotes Bellonarii ſacrificabant, *ſectiſque humeris*, inquit Lactantius, 4. *& utrâque manu diſtrictos gladios exerentes, currunt, efferuntur, inſaniunt.* Quibus ſacris peractis, putabantur futura prædicere. 5. Bellonam inducit Claudianus, 6. *pectentem hydros.* Sic verò illam deſcribit Silius. 7.

3. Silius l. 4. n. 221. Stat. 7. Theb. n. 73.

4. l. 2. c. 1.

5. Juvenal. Sat. 3. n. 124. Lucan. l. 1. n. 569.

Ipſa facem quatiens, & flavam ſanguine multo
Sparſa comam, medias acies Bellona pererrat.
Stridit tartareæ nigro ſub pectore Divæ
Lethiferum murmur.

6. in Eutrop. l. 2. n. 111.

Ante hujus Deæ templum columna fuit, quæ dice-

7. l. 5. n. 221.

dicebatur *Bellica*, ſupra quam jaciebat haſtam Fecialis, bellum indicens. 8.

8. Feſtus in Bellona Serv. Æn. l. 9. n. 53.

Martis genus.

Jovis, Junoniſque filius dicitur; 9. etſi Ovidius 10. ſolâ Junone natum fabuletur. Cùm enim inquit, demirari ſatis non poſſet, qui potuiſſet fieri, ut Jupiter maritus concepiſſet Minervam, ac procreaſſet ipſe ſolus; (ut dicetur in Minerva) ubi collegit à ſtupore animum, ſimile quid affectans, animoque volutans, ad Oceanum ſe confert, exquiſitura ejus conſilium, num videlicet, & ipſa poſſet ſine viro ſuſcipere prolem. Ibat ergò, cùm ex itinere fatigata, ad fores Deæ Floræ, fortè conſidet, quæ, cognitâ itineris ſuſcepti causâ, bono Junonem jubet eſſe animo; & habere ſe florem unum in horto ſuo, quem ſi vel attingat primoribus digitis, ex ejus odore concepturam filium illico. Itaque introducitur; flos indicatur, illum Juno tangit, & Martem concipit: Qui deinde, uxorem duxit *Neriam*; ſeu *Nerienem*, ſic dictam, quòd voce Sabina, *virtus*, ac *robur*, eo vocabulo ſignificetur; unde Claudia familia *Neronis* nomen deſumpſit.

9. Homer. Iliad. 5. n. 896. Heſiod. in Theog. n. 922. 10. Faſt. l. 5. n. 241.

Martis nomina.

MARS, dictus quòd maribus in bello præſit, 11. & à poëtis, *Mavors* nuncupatus, quòd magna vertat. 12.

Ἄρης, Græcè nominatur, *ἀπὸ τῦ ἄιρειν*, *à tollendo*, vel *ἀναίρειν*, *interficiendo*. 13. Aut à verbo *ῥῶ*, *ῥήσω*, *dico*, *loquor*, & *α* privante, inquit Suidas, *ὅτι ἐν τῷ πολέμῳ ὔ λόγων ἀλλ᾽ ἔργων χρεία*, *quod in bello*

11. Varro de l. lat. l. 4. c. 10. 12. Cic. 2. de nat. c. 26: 3 24. 13. Phurnut. c. 21. N.D.

bello neceſſaria non ſint verba ſed facta. Unde autem dicatur Ἄρης, ab hoc certe, celeberrima illa, *Areopagus*, & *Areopagita*, fluxere nomina. Areopagus, Ἀρειοπάγος, id eſt, *Martis pagus*, aut *collis*; locus fuit Athenis, in quo primum Mars ipſe, accuſatus de cæde, & inceſtu, quod Halirothium Neptuni filium occidiſſet, ejuſdemque filiæ Alcippæ ſtuprum obtuliſſet, cauſam dicere coactus eſt, coram Diis duodecim: ſexque ſententiis abſolutus eſt: ibidemque deinceps judicia exerceri cœpta, rerum duntaxat capitalium, aut ad religionem pertinentium. 14. *Areopagitæ* vero, ipſi judices erant, quorum tanta erat integritas, ea æquitatis opinio, ut nemo in eorum collegio cenſeri poſſet, qui non prius anteactæ vitæ rationem reddidiſſet publicè, à nemine ulla in re reprehenſus. Actores autem, ne verborum illecebris fucum facerent judicibus, tenebantur, ſine ullo prorſus orationis ornatu, agere cauſas; ſecus ſi facerent, ſtatim jubebantur tacere: Præterea, ne reorum miſerabili aſpectu commoverentur, noctu ſemper, ac ſine luminibus, jus dicebant; ſummoque ſilentio tabellâ, hoc eſt, non voce & apertè, ferebant ſententiam; unde in parœmiam illud venit, *Areopagita taciturnior.* 15.

14. Pauſan. in Attic. p. 26. Meſſen. p. 115. Suidas.

15. Budæus in Pandect. p. 68.

GRADIVUS, appellatus *à gradiendo*; vel ab haſtæ vibratione; quod Græci dicunt κραδαίνειν. 16.

16. Feſtus. Serv. l. Æn. 3. n. 35.

QUIRINUS à Sabina voce, *curis*, ſeu *quiris*, quæ haſtam ſignificat; unde *ſecuris*, quaſi *ſemicuris*. & haſta brevior. Idque nominis poſtea Romulo, ipſius Martis, ut creditum eſt, filio tributum eſt, ex quo Romani *Quirites* dicti. Cæterùm cùm Mars ſævit, *Gradivus* dicitur; *Quirinus* autem, cùm tranquillus eſt. Erantque Romæ duo Martis templa; unum intra urbem, Quirino Marti dicatum, quaſi cuſtodi urbis tranquillo;

alterum extra urbem, propè portam, Gradivo, quaſi bellatori, hoſtiumque propulſori, conſecratum. 17.

17. Serv. Æn. l. 1. n. 296.

SALISUBSULUS, à priſcis Latinis, 18. a ſaltitando, ob inconſtantiam & levitatem indolis, quòd in bello, modò in hanc, modò in illam inclinet partem. Ex quo, *Martem belli communem* dicimus, 19. ut ſignificemus incertos eſſe præliorum exitus, ancipiteſque pugnarum caſus. Nec ſolùm Mars, inter Deos belli communes, ſed etiam Bellona, Victoria, Sol, Luna, & Pluto numerari ſolent. 20. Hinc ille mos, apud Lacedæmonios, irretiendi pedicis Martis ſimulacrum, ne videlicet ab iis avolaret aliò. Indidem, inſtitutio *Saliorum* apud Romanos, Martis ſacra curantium, & obeuntium urbem, ſaliendo, anciliaque circumferendo.

18. Pacuvi. ap. Non. & Catull. 17. n. 6.
19. Cic. l. 6. ep. 4.
20. Serv. in 12 Æn. n. 118.

ENYALIUS, 21. ab Enyo, ſeu Bellona; aliaque hujuſmodi, quibus recenſendis non eſt operæ pretium diutius immorari.

21. Macrob. Sat. l. 1. c. 19. Dion. Halic. l. 2. p. 112. Plat. Amat. p. 757.

A Marte geſta.

Mirum eſt, quod à mirabili hoc belli Deo nihil factum Poetæ fingant, præter hoc unum, quod involvendum tenebris putarem, niſi Solis illuſtratum luce fuiſſet, ejuſque fœdo ſub cortice fructuoſus lateret ſenſus. Notum pueris adulterium Martis cum Venere; (ex quo *Hermione* nata, tutelare Numen, ut ait Plutarchus 22) ſic enim Ovidius canit. 23.

Fabula narratur, toto notiſſima cælo,
Mulciberis capti Marſque Venuſque dolis.

Utrumque enim in ſcelere cùm deprehendiſſet ipſe Sol, & Vulcano, Veneris marito, rem indicaſſet; hic rete ferreum fecit, tetenditque in lecto Veneris,

22. In Pelopida.
23. de Art. l. 2. n. 561.

neris, adeo exile ac tenue, oculorum ut aciem ſugeret. Redeunt paulo poſt adulteri ad flagitium; induunt ſe in laqueos, Vulcani monitu, Dii omnes convolant ad turpe ſpectaculum, *certantque illudere captis.* 24. Diu ſic expoſiti riſui, ſibiliſque omnium, Neptuni tandem rogatu, ſolutis vinculis, eos ſinit Vulcanus abire liberos. Solus Alectryo, adoleſcens Marti charus, pœnas tulit irroganti meritas: Quod enim excubias agens ad fores, indormiiſſet, ſuâque ſomnolentiâ, Soli pateſeciſſet aditum, in avem ſui nominis, Alectryonem, ſeu Gallum, qui Græcè Ἀλεκτρυὼν dicitur, à Marte mutatus eſt. 25. Unde factum, ut gallus etiamnum hodie, veteris negligentiæ memor, Solis adventum cantu ſuo prænunciet.

24. Vir. 2. Æn. n. 64.

25. Lucian. in Gallo Tom. 2. p. 161.

Hujus fabellæ ſenſus.

Enucleemus fabulam. Adulterium, cui magnam, heu! nimium ſæpe dat anſam, Venus Vulcano nupta, hoc eſt, formoſa mulier, viro deformi copulata: Adulterium, inquam, & quodvis aliud turpe facinus, tenebris condatur licèt pluſquam Cimmeriis, adhibeantur excubitores, fœdique voluptatum adminiſtri quàm fideliſſimi; & latebræ quærantur, aliaque integumenta criminum; Solem tamen non arcebit divinæ juſtitiæ, patebit in clariſſima luce nefas, & ſuperis inferiſque explodentibus, & exprobrantibus, producentur in medium ſcelerati, quos inretivit conſcientiæ vinculis Vulcanus dæmon, fabricator fulminum veri Jovis; minaſque illas, etiam in hac vita audient ac ſentient Davidi olim intentatas. 26. *Tu feciſti abſcondite; ego autem ſuſcitabo ſuper te malum, in conſpectu omnis Iſraël, & in oculis ſolis hujus.* Sed jam redeamus ad

26. 2 Reg. c. 12. n. 12.

ad Martem, aut potius ad Martis filium, mali corvi, malum ovum; qui patris exemplo didicit agere turpiter.

TEREUS eſt, quem è Biſtonide Nymphâ Mars ſuſceperat. Regnabat ille apud Thraces, cùm Prognem, Pandionis Athenarum Regis duxit uxorem. Progne huic ſoror erat Philomela, Athenis degens apud patrem, virgo, formâ & pudore nulli cedens. Ejus videndæ deſiderio ardens Progne, Tereum rogat conjugem, ſororem ut ad ſe deducat. Hic, votis uxoris obſequens, Athenas proficiſcitur, Philomelam, bonâ patris veniâ, ad Prognem ducit; ejuſque amore incenſus ad amentiam, in itinere reluctantem opprimit, & abſciſſâ linguâ trudit in carcerem. Redit dein Tereus ad conjugem, extinctamque in itinere ſororem mentitur impudens, fictiſque lacrymis, & funebri veſtitu perſuadet. At Philomela modum excogitat, quo, linguæ licet expers; ſorori nunciet mariti ſcelus. Nam.

——Grande doloris
Ingenium eſt, miſeriſque venit ſolertia rebus.

Acu Phrygiâ pingit in tela, quâm optimè poteſt, illatam ſibi à Tereo vim; telamque involutam ad ſororem mittit. Hæc, ut oculos adjecit ad telam, in furorem accenditur,

Et (mirum potuiſſe) ſilet; dolor ora repreſſit,
Verbaque quærenti ſatis indignantia linguæ
Defuerant, nec flere vacat, ſed faſque nefaſque
Confuſura ruit, pœnæque in imagine tota eſt.

Denique ad ſororem advolat, domum abducit, clam Tereo; dumque accingit ſe ad ultionem, adeſt Itys, filius ejus, adhuc puer, & matris in amplexum ruit. At illa correptum ſeducens in ædium interiora,

Et Mater, Mater, clamantem, & colla petentem
Enſe ferit. Jugu-

Jugulatum in partes ſecat, & coquit; apponitque mox Tereo cœnanti. Ille

Veſcitur, inque ſuam, ſua viſcera, congerit alvum.

Tum Itym ſuum accerſi jubet. At Progne,

Intus habes, quod poſcis, ait. Circumſpicit ille,
Atque ubi ſit, quærit; quærenti, iterùmque vocanti,
Proſiluit, Ityoſque caput Philomela cruentum
Miſit in ora patris.

In rabiem actus Tereus, dum ſtricto enſe in ſorores irruit; fugientibus alas addit timor; Progne in hirundinem, & Philomelâ in ſui nominis avem mutatâ; & ipſum Terea, alatum quoque furor efficit, & in upupam, quâ nulla fœdior avis eſt; Itys autem in phaſianum, Deorum commiſeratione convertuntur. 27. 27. Ovid. 6. Met. n. 424.

Martis ſacra.

Marti ſacra ſunt, ex animalibus, lupus ob ferocitatem; 28. Equus, quod in bello præſtet; in volucribus, picus, & vultur, ob rapicitatem; & gallus propter vigilantiam, quâ virtute milites inſtructi eſſe maximè debent: Inter plantas denique, gramen, quod in urbibus, incolâ & cive à bello viduatis, hujuſmodi planta enaſci ſoleat; uberiuſque progerminare putetur, in iis locis, quæ humano ſanguine irrigata ſunt. 29. 28 Virg. 9. Æn. n. 566.

INTER ſacrorum ritus vetuſtiſſimos, erga hunc Deum adhiberi ſolitos, haud ſcio an ſit ullum, literarum monumentis, iſto dignius; Nimirum; *Qui belli alicujus ſuſceperat curam,* inquit Servius 30. *Sacrarium Martis ingreſſus, primo, Ancilia,* (ſcutorum genus eſt ſacrorum) *commovebat; poſt, haſtam ſimulacri ipſius, dicens, Mars vigila.* 29. Gyrald. Synt. 17. p. 520. Nat. Com. l. 2. c. 7. 30. In 8. Æn. n. 3.

DEÆ

DEÆ COELESTES.

JUNO.

Ejus imago.

MYSTAG. Quinque Deos cœleſtes contemplatus es; totidem Deas, item cœleſtes, quæ ſubſequuntur, aſpice: Atque in iis, Junonem omnium primam, curru vectam aureo, quem pavones trahunt, 1. corona, roſis liliiſque textâ radiantem, ſceptroque conſpicuam; 2. Eſt enim Deorum Regina,

—— *Joviſque*

Et ſoror, & conjux; 3. Saturni, ex Ope filia, nata in Samo inſula, ubi tamdiu manſit, dum virgo fuit. 4.

1. Ovid.2. Metam: n. 532.
2. Apulej. M.l.10. p.253.
3. Vir. 1. Æn.n.51.
4. Apollon. 1. Argon. n. 187.

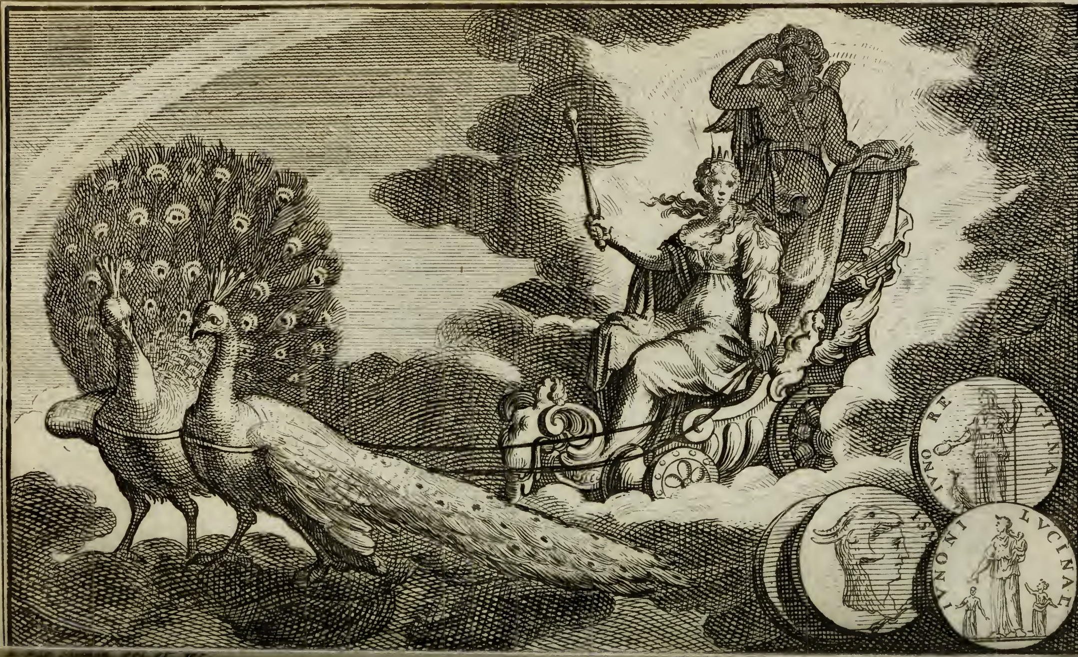
PAL. Proh ſpeciem auguſtam! Quis fulgor ſuperi? Quæ majeſtas, quæ venuſtas oris, quæ membrorum omnium dignitas! Illæ manus, quam factæ ad ſceptrum! Ille capitis vertex, quam venerandus ad coronam! Oris ille decor, pectoriſque decus, quam ad delicias, amoremque rapax! Status ille omnis, & habitus, quam liberalis & elegans, plenuſque dignitatis, ac laude dignus! At, quænam illa puella eſt, non invenuſta, Junoni adſtans, tanquam famula?

IRIS.

MYST. IRIS eſt, Thaumantis & Electræ filia, 5. ſororque Harpyiarum, Junonis addicta famulatui, ejuſque nuncia; 6. ut Jovis Mercurius; quanquam & Jupiter illam quandoque miſiſſe feratur, & alii etiam Dii; imò & furiæ; nec non & homines.

5. Heſiod. Theog. n. 265.
6. Schol. Apollon. l.2.n.286. Nonn.l. 20.n.184.

Ala-

IVNO REGINA
IVNONI LVCINAE

Alata ideo fingitur, ob celeritatem, 7. & arcu ſuo vehi. Unde Ovidius de illa ſic: 8. 7. Idem. 31. n. 110. Homer. Iliad. 23. 8. 2. Metam. n. 632.

Effugit & remeat per quos modo venerat arcus.

Illius quoque officium fuit, fœminarum animas; ut Mercurii, virorum, corporeis exolvere vinculis, ut patet in Didone, quæ, allatis ſibi manibus, cùm ægrè ageret animam. 9. 9. Vir. 4. Æn. n. 693.

Tum Juno omnipotens longum miſerata dolorem
Difficileſque obitus, Irim demiſit Olympo,
Quæ luctantem animam, nexoſque reſolveret artus.
Ergò Iris croceis per cœlum roſcida pennis,
Mille trahens varios adverſo ſole colores,
Devolat, & ſupra caput aſtitit. Hunc ego Diti
Sacrum juſſa fero, teque iſto corpore ſolvo:
Sic ait, & dextrâ crinem ſecat, omnis & unâ
Dilapſus calor, atque in ventos vita receſſit.

Differt autem Iris à Mercurio, quòd hic vel è cœlo, vel ex inferis nuncius mittatur; illa verò, è cœlo tantùm. Ille ad res pacis ſæpius, unde *εἰρηνοποιὸς Pacificator*, dicitur; Iris ſemper ad lites ac diſſenſiones, unde Servius 10. dictam *Irim* ait; quaſi *ἔριν contentionem, litem, Deam diſcordiæ.* Etſi alii ita vocatam putent, *παρὰ τὸ ἐρεῖν*, à loquendo. 11. Gyrald Synt. 9. p. 742. 10. Serv. 5. Æn. n. 606. 11. Gyrald. Synt. 9. p. 302.

Junonis filii, & mores.

PAL. Quibus liberis Jovem auxit Juno? HEBE.

MYST. Vulcano, Marte, & Hebe 12. Quanquam non deſint, qui Heben fabulentur, a Junone ſolâ genitam. Cùm enim antea ſterilis eſſet, ſimul ac appoſitas in epulo, quod in Jovis domo celebrabatur, 12. Pauſan. in Attic. p. 17. in Corint p. 55. Serv. Æn. 6. n. 134.

tur, lactucas agreſtes comedit, gravida repentè facta peperit Heben: quæ ob eximium formæ decus, juventuti præfecta eſt ab ipſo Jove; munuſque datum miniſtrandi eidem Jovi pocula. Verùm cùm fortè lapſa inter miniſtrandum aliquando eſſet, inhoneſto turpique caſu, qui riſum movit accumbentibus, indignatus Jupiter, abdicavit illam hoc munere, ſuffecto in ejus locum Ganymede. 13.

13. Serv. Æn. 1. n. 32. Gyrald. Synt. 10. p. 324. Nat. Com. l. 2. c. 5.

PAL. Quo maximé famoſa vitio fuit Juno?

MYST. Zelotypia; cujus unum alterumve de infinitis exemplum affero. Io Inachi filia adamabatur à Jove, mutuoque fruebatur amore; cùm advertit Juno abeſſe maritum; & abſentiæ cauſam, haud temere interpretata, vagam libidinem, extemplò in terras devolat, & locum opportune petit, ubi deliteſcebat cum Jo Jupiter. Sentit ille adeſſe uxorem, verituſque objurgationem, puellam mutat in vaccam candidiſſimam. Accedens Juno, quærit de vacca, quæ, aut cujus illa ſit, aut quo genita tauro? è terra recenter natam, reſpondet Jupiter. At conjux callida, ſuſpicata id quod erat; illam ſibi donari rogat, recuſare maritus non audet, ne ſuſpicionem augeat. Acceptam igitur vaccam, 14.

14. Ovid. 1. Metam. n. 624.

——ſervandam tradidit Argo.
Centum luminibus cinctum caput Argus habebat,
Inde ſuis vicibus capiebant bina quietem;
Cætera ſervabant, atque in ſtatione manebant.
Conſtiterat quocunque loco, ſpectabat ad Io,
Ante oculos, Io, quamvis averſus, habebat.

Ad moleſtiſſimam cuſtodiam accedebat, ut frondibus inſipidis, & amarâ paſceretur herbâ. Nec diutiùs indignitatem rei ferre poteſt Jupiter: Ergo Mercurium allegat ad Argum, Io ut afferat in libertatem. Ille, paſtoritio habitu ſumpto, accedit

ad

ad cuſtodem oculatum, & fiſtulæ cantu ſopitum obtruncat. 14. 14. Ovid. Met. 1. n. 721.

——Centumque oculos nox occupat una,
Excipit hos, volucriſque ſuæ Saturnia pennis
Collocat, & gemmis caudam ſtellantibus implet.

Mutat quippe Argum Juno in pavonem, ejuſque oculos intexit caudæ. Io autem furiis exagitandam objicit; quæ in Ægyptum appulſa, oraſſe Jovem dicitur, priſtinæ ut reſtitueretur formæ, quod impetravit, inſuperque Iſidis, Ægyptiorum Deæ, nomen accepit, & divinos honores obtinuit.

Alterum zelotypiæ ſpecimen Juno præbuit illuſtriſſimum. Cùm enim aliquando irata Jovi, ſimultates cum illo gereret, nec deponere illas ulla ratione vellet, dedit conſilium Jovi Cithæron Rex, nuptias tantiſper ſimularet ſe inire alteras. Arriſit dolus Deo; ſimulacrum è quercu factum, veſtibuſque ornatum elegantibus, plauſtro imponit, palamque prædicat, ducere ſe Platæam Aſopi filiam: Rumor diſſipatur, & ad Junonis aure pervenit, quæ accurrens illicò, irruit in ſimulacrum, diſcindit veſtes, agnoſcit fraudem, & in riſum ſoluta, reconciliatur marito; indeque *Cithæronia*, ab illo Cithærone, dicta eſt. 15. Ac jam reliqua ejus præcipua recenſeamus. 15. Pauſ. Bœot p. 284. Euſeb. Præp. Euang 3.2. Plut. Ariſt. p. 325.

Junonis nomina.

ANTHIA, ſeu Florida, de cujus templo Pauſanias meminit. 16. 16. In Corinth. p. 25.

ARGIVA Juno, ab Argis, apud quos ſacra celebrata in ejus honorem, Ἡραῖα dicta, 17. in quibus hecatombe, id eſt, ex centum bobus ſacrificium fiebat. Ejus ſignum ex auro & ebore, manu alterâ punicum malum, alterâ ſceptrum tenet, cui cu- 17. Pauſ. Lac. p. 95.

culus impoſitus, quod in eam avem ſe Jupiter verterit, ejus amore captus.

BUNÆA, à Buno Mercurii filio, qui huic Deæ fanum Corinthi extruxit. 18.

CALENDARIS, ſeu Novella, quòd *calaretur*, id eſt, vocaretur à ſacerdotibus; initio cujuſque menſis, quæ *Calendæ* inde dicuntur. 19.

CAPROTINA, 20. cujus feſtus dies, in nonas Julias incidens, ab ancillis agebatur apud Romanos. Eoque die liberæ pariter & ancillæ ſacrificabant, ſub arbore caprifico, in memoriam benignæ virtutis, quæ pro conſervatione publicæ dignitatis ancillis injecit ſalutare conſilium. Cùm enim, poſt Urbem captam, ſedatus eſſet Gallicus tumultus; finitimi populi, occaſionem nacti, Romanos jam afflictos, penitus opprimendi, Feciale ad Senatum miſſo, poſtularunt, ut ſi vellent, reliquias ſuæ Urbis non deleri, matresfamilias & virgines omnes ſibi dederentur. Patribus, quid agerent, mirum in modum anxiis, ancilla nomine Philotis, vel, Tutela, communicato Senatui conſilio, aſſumptis cæteris omnibus ancillis, matrumfamilias, virginumque habitu quaſi dominæ eſſent, ad hoſtes tranſiit. Quæ cùm à Livio hoſtium Dictatore in caſtris diſtributæ eſſent, hoſtem provocarunt vino plurimo, diem feſtum apud ſe eſſe ſimulantes: quibus ſomno obrutis, ex caprifico dato ſigno Romanis, omnes contrucidati ſunt. Tanti beneficii ab ancillis accepti memor populus Romanus omnes juſſit manumitti, dotemque eis ex publico aſſignavit; diemque ipſum *Nonas Caprotinas* appellari voluit, ab illa caprifico, ex qua ſignum acceperat, ſacrificiumque annuum Junoni Caprotinæ ſub caprifico inſtituit, cui etiam lac ex caprifico adhibebatur, ad rei memoriam.

CURIS, ſeu, CURITIS, in cujus tutela matronæ

18. Pauſ. in Corinth. p. 48.

19. Macrob. in Sat. l. 1. c. 15.

20 Plutarch. in Camill. p. 146. Ovid. de arte. l. 2. n. 257. Macrob. Sat. 1. 11.

tronæ ſunt; ſic appellatur, à ferenda haſta, quæ linguâ Sabinorum, *Curis*, dicitur. 21. Unde Junoni ſacra haſta eſt, inquit Plutarchus, 22. Et multæ ejus ſtatuæ haſtæ innituntur; ipſaque dicitur Dea Quiritis, & Curitis. Hinc ille mos nubentium, crinem haſta comendi, quæ ſcilicet in corpore gladiatoris ſtetiſſet abjecti occiſique.

CINXIA, à cingulo, quo cingebatur puella nubens: hujus enim ſolutio cinguli auſpiciis fiebat Junonis; quæ nuptiarum præſes habebatur. 23.

DOMIDUCA, & Interduca, à ducenda uxore in mariti domum. 24.

EGERIA, à mulieribus colebatur, quòd eam partui egerendo opitulari crederent. 25.

FEBRUALIS, Februata, Februa, ſeu Februla; quòd ipſi Februario menſe ſacra fierent, ejuſque feriæ erant Lupercalia; quo die à Lupercis (ſacerdotes erant Panos, paſtorum Dei 26.) nudo corpore per Urbem curſitantibus, prægnantiumque mulierum manus, uteroſque, amiculo Junonis, id eſt, caprinâ pelle ferientibus, februabantur, hoc eſt, purgabantur; Eoque ritu, & fœcunditatem dari, & partum facilem reddi putabant. *Februa* porro dicebantur, quæcunque purgamenti causâ in quibuſlibet adhiberentur ſacrificiis. 27. Porrò in ſacrificiis Junoni factis vacca immolabatur candida, 28. ſus, 29. & ovis, 30. anſer etiam, 31. & pavo 32. erant ipſi ſacri.

FLUONIA, quòd fluoribus menſtruis adeſſet. 33.

HOPLOSMIA, hoc eſt, omni armorum inſtructa genere apud Elidem culta fuit; unde & Jupiter *Hoploſmius*. 34.

JUGA, à jugo, & conjugiis, Græcè Ζυγία, cujus ara fuit Romæ, in vico, qui ideo *Jugarius* dicebatur; ad quam aram, veteri ritu, nubentes vinculis jungebantur; 35. eam Martianus vocat *Sociгenam*, quod nubentes aſſociet. 36.

21. Feſtus. 22. ἐν ῥωμ. p. 285. Arnob. 2. contra Gen. p. 91. 23. Mar. de nupt. Phil. l. 2. p. 37. 24. Aug. de civ. Dei l. 7. c. 3. Martian. de nupt. l. 2. p. 37. 25. Feſtus. 26. Ovid. 2. faſt. n. 423. Cic. 2. Phil. c. 34. 27. Feſtus. 28. Virg. 4 Æn. n. 61. 29. Lil. Gyr. Synt. 17. p. 517. 30. Ælian. de anim l. 12. c. 40. 31. Liv. l. 5. c. 47. 32. Athen. l. 14. p. 655. 33. Feſtus. Auguſt de civ. Dei. l. 7. c. 2. Martian. de nupt. p. 37. 34. Lil. Gyr. Synt. 3. p. 126. 35. Serv. 4. Æn. n. 16. Feſtus. 36. Mar-

LACINIA, ab ejus templo, *Lacinii* nomine, à Lacinio conditore ſic appellatum. 37.

LUCINA, & LUCELIA, vel à luco, in quo templum habuit, vel à luce, quam infantibus dare credebatur. 38. Utramque ſignificationem probat Ovidius hoc diſticho. 39.

Gratia Lucinæ, dedit hæc tibi nomina lucus;
Vel quia principium, tu Dea, lucis habes.

MONETA, vel à monendo, quod conſulentibus ſalutaria monita redderet, vel à pecunia, quod Dea divitiarum credita ſit. 40.

NUPTIALIS, *Γαμηλία*, cui rem ſacram facientes fel victimis exemptum projiciebant poſt aram, ut docerentur conjuges, nihil bilis & iracundiæ in nuptiis eſſe oportere. 41.

OPIGENA, quod matronis in partu laborantibus opem ferret. 42.

PARTHENOS, id eſt, *Virgo*, ſeu *παρθενία*, *Virginalis*. 43. Cujus occaſione, referam quod Pauſanias 44. habet, apud Argivos fontem fuiſſe, cui Canatho nomen, in quo Juno, quotannis ſe lavans, virgo fieri credebatur.

PERFECTA, ſeu *τελεία*, eadem quæ Nuptialis: *τέλος* enim matrimonium eſt, & illud contrahentes, *τέλειοι* dicebantur. Juno igitur, initis cum Jove nuptiis, *Adulta* & *Perfecta* vocata eſt. 45.

POPULONA, ſeu Populonia, quod eam precaretur populus; vel quod ex nuptiis populi procreentur. 46.

PRONUBA, à nuptiis, quibus præſidebat: neque enim legitimæ coaleſcere nuptiæ poterant, quas non auſpicarentur ab invocatione Junonis. 47.

REGINA, ipſa enim talem ſe prædicat apud Virgilium. 48.

Aſt ego, quæ Divûm incedo Regina; Joviſque
Et ſoror, & conjux.

tian. de nupt. p. 38.
37. Strab. l. 6. p. 180. Liv. l. 24. c. 3. 28. c. 46.
38. Varr. de ling. lat. l. 4. c. 10.
39. In faſt. l. 2. n. 449.
40. Liv. l. 7. c. 28. Suidas. Ovid. Faſt. l. 6. n. 183.
41 Euſeb. 3. præp. Euang. c. 1. Plutarch. in connub. p. 141.
42. Feſtus.
43. Pindar. in Olymp. 6. n. 150.
44. Corinth. p. 80.
45. Jul. Pollux. l. 3. c. 3.
46. Macr. 3. Sat. c. 11.
47. Virg. l. Æn. 4. n. 166.
48. Æn. 1. n. 50.

SOSPITA,

SOSPITA, *à ſoſpitando,* ſeu ſervando; quòd in ejus tutela eſſent fœminæ; quibus ſua cuique aderat Juno; ut viris ſui Genii. 49. 49. Cic. 1. de nat. c. 29.

UNXIA, *ab ungendo*; ungebantur enim in nuptiis januæ poſtes à nubentibus; undè *uxores* dictæ, quaſi *unxores.* 50. 50. Lil. Gyr. Synt. 3. p. 118. Martian. de nupt. Phil. l. 2. p. 37.

FABULÆ SENSUS.

Juno, aëris imago.

SI Varronem 51. audiamus, 'Juno terra eſt; & Jupiter cœlum, ex quorum conjugio, cœleſtium videlicet commixtione influxuum, halituumque terrenorum, omnia fermè generantur. 51. L. L. 4. c. 10.

At ſi Stoicis credimus, 52. aër eſt Juno, quod ipſum nomen Græcum ſatis indicat; ἥρα, Juno, cujus literam primam, ſi ultimam facias, fiet ἀήρ, aër, qui *interjectus inter cœlum & mare Junonis nomine conſecratus eſt*, inquit Cicero. Ideo autem Jovis conjux, quòd aër ex ſe frigidus, à Jove, hoc eſt, ab igne ferveat: Inde Juno *Aëria* dicta, quod nimirum ipſa ſit aër, & in aëre regnet. Hinc etiam illud commentum, quo ferunt, 53. Junonem ab Jove vinctam catenis aureis, incudibuſque ferreis ad pedes appenſis, in aëre ſuſpenſam fuiſſe, ut ſignificarent, quod aër igni cœleſti conjunctior; duobus deorſum elementis miſceatur, id eſt, aquæ & terræ, quæ elementa duobus ſuperioribus graviora ſunt. 52. Ap Cic. 2. de nat. c. 62. 53. Homer. Iliad. O. n. 18. Phurnut. N. c. 17.

Subdo unum, non prætereundum ſilentio. Ut viris ſingulis ſui *Genii* vitæ præſides adeſſe credebantur; ita ſuas præſto fuiſſe *Junones* fæminis.

MINERVA,

SEU

PALLAS.

PAL. Minas intendit Dea hæc, terroremque denunciat.

MYST. Nimirùm, Minerva eſt, quam, à *minis*, quas tollere videtur, torvoque illo ac truculento aſpectu, *Minervam* dictam eſſe nonulli putant.

Ejus imago.

PAL. Quorſum autem, mundi loco muliebris, armorum ille ſpectat apparatus? Cur illa caſſis aurea, & in caſſide criſtæ rutilantes? Ad quem finem lorica ærea, quâ tegit pectus, & lancea, quam dextra vibrat, ſcutumque horrificum, quod læva attollit, capite ſerpentibus hirſuto formidanda? 1. Quid denique adpictus ille gallus gallinaceus, & noctua ſibi volunt?

MYST. Faciam, nihil ut eorum quæ percunctaris, te lateat. Armatam eſſe decuit, non comptam muliebriter, quia belli præſes, & inventrix eſt. 2. Gallus, quia pugnax avis eſt, ei ſacer habetur; ſæpeque pingitur caſſidi inſidens, 3. ut etiam noctua, de qua mox. Illud verò caput anguibus horribile, quod non tantùm in ægide, ſeu clypeo geſtat, ſed aliquando etiam medio in pectore, Meduſæ caput

1. Apul. Met. l. 10. p. 254. Phurnut. N. D. c. 20.
2. Virgil. 11. Æn. n. 483. Cic. 3. de nat. D. c. 21.
3. Pauſ. in Eliac. p. 204.

COS XV CENS PPP
MINERVA PACI
S
IMP XXII COS XVI CENS P P
S C

caput eſt; unius de Gorgonibus, de quo ita Virgilius. 4. 4. Æn 8. n. 435.

Ægidaque horrificam, turbatæ Palladis arma
Certatim ſquammis ſerpentum, auroque polibant;
Connexoſque angues, ipſamque in pectore Divæ
Gorgona deſecto vertentem lumina collo.

Sed non advertis, credo, coronam oleaginam, in hujus Divæ capite?

P. Fugerat oculos, nec vero video, cur belli Deæ tribuatur olea, quæ pacis eſt ſymbolum. Sic enim legere me, apud Maronem 5. memini. 5. Æn. l. 8. n. 116.

Paciferæque manu ramum prætendit olivæ.

M. Imò, quia pacis eſt ſymbolum, bellorum Deæ debuit adſcribi; neque enim bella fiunt, niſi ut pax conſequatur. Alia tamen cauſa eſt, cur oleam gerat, ejus enim uſum prima homines docuit 6. obtinuitque propter illam, ut clariſſimæ urbi, à Cecrope recenter conditæ, nomen imponeret ſuum, *Athenaſque* diceret (Minerva enim Ἀθηνᾶ Græce dicitur) victo Neptuno, qui cum illa certaverat, eâ lege, ut qui præſtantius utiliuſque munus contuliſſet, novæ civitati nomen daret: Atqui olea, quam Minerva, derepente è terræ gremio produxit, & obtulit, utilior multò judicata fuit equo, quem Neptunus viciſſim pro munere ſuo detulerat. 7. 6. Herod. l. 5 p. 361. 7. Plutarch. in Them. p. 121.

Minervæ genus.

Cùm quinque ferantur Minervæ, 8. de illa una hîc ſermo eſt, ad quam referuntur reliquæ, Jove nata. At, quo pacto nata? Dicam, ſi neſcis, ſed cave rideas. Jupiter Junonem ſuam videns ſterilem eſſe, frontem (præ dolore, credo,) feriit, & Minervam peperit, non ſtatim, ſed tertio poſt menſe, unde *Tritonia*, ut placet aliquibus, dicta eſt, qua- 8. Cic. 3. de nat. c. 23.

ſi, τριτόμηνις. Adhibuit autem prægnans, cerebroque parturiens Jupiter, non obſtetricem, ſed Vulcanum, qui ſecuri in frontem impacta, patefactoque aditu, ingenti, puto, ſtupore defixus eſt, cùm puellam, non nudam tenellamque, ſed armatam viraginem aſpexit, è capite paterno proſilientem. 9. Totidem certè ferè verbis id Ovidius 10. aſſerit, de Minerva ſcribens.

9. Lucian. in Dial. Vulc. & Jov. p. 200.

10. l. Faſt. 3. n. 841.

—— De capitis fertur ſine matre paterni
Vertice cum clypeo proſiluiſſe ſuo.

Addunt alii, concepiſſe Jovem, poſtquàm METIN, de uxoribus ſuis unam, devoraſſet, ex quo cibo factus extemplo gravidus, armatam Palladem enixus eſt. 11.

11. Heſiod. in Theog. n. 886.

Porrò aurum pluiſſe in Rhodo inſula natâ Minervâ ferunt, 12. & hoc Claudianus 13. notavit.

12. Strab. l. 14. p. 450.

13. Conſ. Stil. l. 2. n. 226.

Auratos Rhodiis imbres, naſcente Minervâ.

Ejuſdem nomina.

Ipſa primò propria *Palladi* ac *Minervæ* nomina inveſtigemus, unde orta ſint.

MINERVA, inde *dicta*, ait Cicero, 14. quòd *vel minuit, vel minuatur*. Verè ſiquidem, cum belli ſit Dea, minuit mortalium numerum & capitibus familias, & civibus urbes. Vel à *minando*, ut jam dixi, quaſi vim minetur, incutiatque intuentibus metum. 15. Vel à *monendo*, quod benè moneat, cum Dea ſit ſapientiæ. 16. Imò, & ipſa ſapientia vulgò habita eſt, unde manavit tritum omnium ſermone adagium, ὗς Ἀθηνᾶν, *Sus Minervam*, ſubaudi, docet, vel monet. 17. Quo utimur, quoties indoctus aliquis eum conatur docere, à quo docendus ſit ipſe potius. A Minerva fit minerval, ſeu minervale, præmium magiſtris exhiberi ſolitum, Græcè δίδακτρον. 18.

14. 2. de nat. c. 26: 3. c. 24.

15. Cornici. ap. Gyrald. Synt. 11. p. 327.

16. Feſtus.

17. Cic. 9. Epiſt. 18.

18. Gyrald. Synt. 11. p. 327.

Ἀθηνᾶ,

'Αθηνᾶ, Græcis Minerva eſt *ἀπὸ τῦ θηλάζειν*, mammam ſugere, & *α* privante particulâ; quòd videlicet, mammam ei opus non fuerit appetere, cùm adulta è patris capite nata ſit; 19. indéque appellata *ἄμητρος*, & *ἀμήτωρ*, id eſt, *matre carens*. 20. Plato *'Αθηνᾶν* dictam putat, quaſi *θεονόην*, & *ἠθενόην*, hoc eſt, *quæ divina cognoſceret*. 21. Alii à *θήνεσθαι*, *ſervire*, & *α* privante; quòd ſapientiæ ſtudioſus ſervituti non ſit obnoxius; 22. ex illa Stoicorum ſententia apud Tullium: 23. *Liberum eſſe neminem, niſi ſapientem.*

PALLAS, *ἀπὸ τῦ πάλλειν τὸ δόρυ*: *a vibranda haſtâ*, quòd eam in bello vibret ac intorqueat: vel, à *Pallante* quodam gigante, quem occidit: 24. vel, quòd in *Pallante* palude primùm viſa ſit. 25. Jam ad cognomina tranſeamus: & ex innumeris ignobilibus, ac nullius fermè momenti; tria, quatuorve ſeligamus: poſtquàm de Palladio pauca.

19. Gyrald. Synt. 11. p. 326.
20. Pollux. § 3. c. 2. Phurnut. N. D. c. 20.
21. In Cratylo p. 279.
22. Phurnut. N. D. c. 20.
23. In Parad: 5.
24. Servi. in 1. Æn. n. 43.
25. Feſtus.

PALLADIUM, Palladis erat ſimulacrum in arce Trojana diu ſervatum, quod eo tempore, quo arx, templumque Minervæ ædificabatur, de cœlo cecidiſſe fertur; atque in templo nondum tecto locum ſibi delegiſſe. Quæ res, cùm omnibus admirationem moveret, ab Apolline reſponſum eſt, urbem tamdiu fore incolumem, quamdiu ſtatua illa intra mœnia ſervaretur. Itaque tempore Trojani belli, cum oppugnaretur à Græcis urbs, nec ſpes eſſet illius expugnandæ, niſi priùs ſublato Palladio, datum eſt Ulyſſi negotium, & Diomedi; ut per cloacas in urbem irreperent, & fatale ſimulacrum auferrent: quo facto, nullo labore capta Troja eſt. 26. Ajunt nonnulli, nemini fuiſſe licitum, Palladium loco movere, imò ne intueri quidem. 27. Addunt alii fuiſſe lineum, itaque mirabile, ut oculos moveret, vibraretque haſtam. Alii contrà, confectum fuiſſe ex oſſibus Pelopis, & à Scythis, Trojanis venditum.

26 Serv. in 2. Æn. n. 166.
27. Herodian. l. 1. c. 14 n. 7.
Plut in Parall. p. 309.

 tum.

28. Clem. Procrepr. c. 30.

tum. 28. Captum à Græcis recuperavit deinde Æneas à Diomede, & in Italiam tranſtulit, ſervatumque Romæ fuit in templo Veſtæ, ut pignus imperii, ſicut Trojanis fuerat. Alii denique ſcribunt duo fuiſſe Palladia, quorum alterum Diomedes, alterum Æneas abſtulit. 29.

29. Dion Hal. l. 1. Antiq. p. 55. 56.
30. Homer. in hymn. in Vener. n. 6. Æſchyl. Eum. n. 740.

PARTHENOS Minerva, id eſt, *Virgo*, 30. Athenis in arce culta, ſumma religione; ejuſque templum dictum *Parthenon*. Fuit enim perpetua Virgo Minerva; quemadmodum & ipſa Veſta, ac Diana; itáque caſtitatis amans, ut cum fortè lavans, in Heliconidis fonte, conſpecta fuiſſet à Tireſia quodam, illum oculis orbarit illicò. Ab ea tamen impetravit poſtea infimis precibus Tireſiæ mater, ut pro lumine corporis, mentis ſplendorem, & artem divinandi, filius obtineret. 31. Non me præterit, aliam cæcitatis cauſam afferri ab Ovidio; 32. fuiſſe nimirùm ideò luminibus à Junone privatum, quòd cùm occisâ ſerpente fœminâ factus ipſe fuiſſet fœmina; ſeptemque poſt annis, interfecto ſerpente mare, vir denuò evaſiſſet; electus à Jove & Junone judex jocoſæ cujuſdam, parùmque honeſtæ controverſiæ, ſecundùm illum ſententiam tulerit.

31. Euſtath: ad Hom. l. 10. Odyſſ. p. 407.
32. l. 3. Met. n. 322.

Illuſtre fuit hoc alterum caſtimoniæ exemplum in Minerva, quòd cùm Meduſam formâ eximiam, ſed capillis præſertim aureis præfulgentem, in ipſius templo Neptunus compreſſiſſet; capillos, flagitii illecebram, mutavit in angues; effecitque, ut eam poſthac intuentes verterentur in lapides. 33.

33. Nat. Com. l. 7. c. 11.
34. Pauſan. in Bœot. p. 308.
35. l. 9. n. 350.

TRITONIA Minerva à Tritone palude, ubi educata eſt; 34. de qua Lucanus ita cecinit. 35.

Hanc & Pallas amat, patrio quod vertice nata
Terrarum primam Lybien (nam proxima cælo eſt,
Ut probat ipſe calor) tetigit, ſtagnique quietâ

Vultûs

Vultûs vidit aqua, poſuitque in margine plantas,

Et ſe dilectâ Tritonida dixit ab undâ.

Vel, ita dicta eſt, quia nata ex capite, quod Bœoticè aut Æolicè τριτὼν, vel τριτὼ dicitur. Priùs tamen, quàm diſcedamus ab illa palude Tritonide, accipe, quæ ad ejus oram gerebantur à circumjectis populis, in honorem Minervæ. Confluebant ad illius feſta ſolemnia finitimæ urbes, ſpectaculoque intererant hujuſmodi. Ejus regionis virgines, in varias diſtributæ turmas, ſuſtibus, lapidibuſque armatæ, mutuis, dato ſigno, ſeſe impetebant vulneribus; hac conditione, ut, quæ omnium prima necaretur, non cenſeretur virgo, ideòque ignominiosè illius cadaver projiciebatur in aquam; quæ vero plures, magiſque luculentas accepiſſet plagas, perſtaretque nihilominùs, conſtans & infracto animo, deducebatur ſuam domum, quaſi in triumphum, curru ſublimis, laudibus eam proſequente univerſo cœtu. 36. 36. Herodot. in Melpo. p. 320.

Ἐργάτις, id eſt, Operaria, à Samiis colebatur, 37. quod variarum artium inventrix fuerit, præſertim lanificii, ut Poëta docet. 38. 37. Heſychius. 38. Virg. 7. Æn. n. 806.

—— Non illa, colo calathiſve Minerva,

Fœmineas aſſueta manus.

Colus enim ejus inventum eſt, ſic, ut ipſum Minervæ nomen huic ſæpè attribuatur operi. 39. 39. Theocrit. Eyd. 34

Ita enim legimus, 40.

Cui tolerare colo vitam, tenuique Minervâ. 40. Virg. 8. Æn. n. 409.

Quantumvis autem hac arte præſtaret Pallas, auſa eſt Arachne, puella Lydia, lanificii peritiſſima, in contentionem cum Dea venire, & provocare illam ad certamen; at magno ſuo malo; illius enim rupit opus Dea, & radio, quem manu tenebat, 41. 41. Ovid. 6. Metam. n. 135.

—— Frontem percuſſit Arachnes.

Non tulit infelix, laqueoque animoſa ligavit

Guttura, pendentem Pallas miſerata levavit.
Atque ita, Vive quidem, pende tamen impro-
ba, dixit.

Quibus dictis, in araneam verſa eſt Arachnes,

Et antiquas exercet Aranea telas.

Ædificandi quoque artem invenit, excitandarum præcipuè arcium, quibus propterea præſidere credebatur.

MUSICA Minerva etiam dicta eſt; Quoniam
42. l. 34. c.8. *dracones*, inquit Plinius, 42. *in ejus Gorgone ad ictus cithara tinnitu reſonabant.* Præſertim autem, quòd tibiarum uſum excogitarit, quibus cum aliquando caneret ad fontis ripam, vultumque in aquis eſſet intuita, ab tibiis inflandis, fœdiorem; illas proje-
43. Ovid. Art. Am. 3. n. 505. ciſſe dicitur. 43.

I procul hinc, dixit, non eſt mihi tibia tanti,
Ut vidit vultus Pallas in amne ſuos.

GLAUCOPIS Minerva, ſeu glaucos, cæſioſque oculos habens, hoc eſt coloris viridis albo temperati, haud diſſimiles noctuæ oculis; ex qua id nominis (eſt enim γλαὺξ γλαυκὸς, noctua)
44. Pauſan. in Attic. p. 13. traxiſſe creditur. 44. Alii contra ita dictam volunt, non quòd reverà glaucos haberet oculos, ſed quòd truci ac formidoloſo eſſet aſpectu; quo ſenſu leones, & dracones, *glauci* & *cæſii*
45. Phurnut. N. D. c. 10. dicuntur. 45.

PYLÆTIS, ἀπὸ τῆς πύλης, *porta*, quòd in
46. Æſchyl. in Eumenid. n. 777. 830. portis urbium, ædiumque januis pingeretur, 46. aut collocaretur ejus effigies; ut in ſuburbiis, imago Martis; ad ſignificandum, armis rem agendam eſſe foris, & ſubmovendum ab urbe hoſtem: At in urbe utendum non Martis, ſed Minervæ operâ, hoc eſt prudentiâ, conſiliis, & auctoritate temperandam rempublicam.

FABULÆ SENSUS.

Pallas ſapientiæ, & caſtitatis ſymbolum.

PALLADIS, ſeu Minervæ fabulâ, *ſapientiam* adumbrare voluerunt Poëtæ, hoc eſt, cognitionem ac ſcientiam rerum omnium cum conſiderata, prudentique actione conjunctam, itemque optimarum artium intelligentiam, cæteraſque ingenii dotes, virtutumque decora, ac præcipuè caſtitatem. Nec ſanè ſine cauſa.

I. Enim, Jovis capite Minerva fertur edita; ut oſtendatur, humaniorum literarum diſciplinas, humani ingenii non eſſe inventum; ſed è cerebro Jovis, id eſt, ex inexhauſto divinæ ſapientiæ fonte ad hominum uſum eſſe depromptas. Nec diſciplinas tantum & artes, ſed præſtantiſſima quæque virtutum munera ex eadem origine dimanare.

2. ARMATA Pallas in lucem venit: Quia ſapientis animus, magnitudine conſilii, virtutibuſque omnibus, ut mœnibus ſeptus, vinci nec expugnari poteſt; optiméque contra fortunam paratus & armatus, interritum ſe præſtat periculis, infractum malis adverſis, calamitatibus inexpugnabilem. 47. Quemadmodum enim, non colliqueſcit Jupiter, quod ajebat ille, dum ſimulacrum ejus liqueſit; ſic ſapientis animus ad quoſlibet adverſæ fortunæ caſus obdureſcit. 47. Cic. in parad 5.

3. VIRGO eſt, 48. ut Muſæ quoque feruntur eſſe virgines; Quia mundis corde propriè conſpectus Dei promittitur; adeo, ut apud ethnicos etiam opinio eſſet, poſſe pudicis oculis Deos videri. Quin & videtur natura docere in apibus voluiſſe, quàm 48. Nyſſ. de Virg. c. 4. & 5.

benè ingenium ac ſolertia dum integritate conſentiant. Magno certè Nazianzéno (ut de ſanctis viris ac fœminis, Joanne Euangeliſta, Catharina virgine eâdem ac martyre, S. Thoma Aquinate, aliiſque taceam) pariter videndas ſeſe, habendaſque ſapientia & pudicitia, formâ & habitu virginum, obtulerunt.

4. FEROX vultu, trucique obtutu: quia ſapientem, caſtamque mentem non decet accerſere commendationem à forma corporis, & oculorum lenociniis amorem colligere. Sapientia quippe, pudicitiæ juncta fucos exoſa, perinde fulget ſquallore obſita, ac radiis redimita gloriæ: Ipſi non minus venuſtatis ineſt, viliori veſtitæ panno, ac dum coruſcat ſplendore purpuræ; tantùmque majeſtatis habet in cœno jacens, ac throno inſidens, nec blandiùs in adoleſcente lectiſſimo, quàm in decrepito ſtrigoſoque ſene renidet.

5. LANIFICIUM invenit, exercuitque. Propria hæc virginum laus eſſe debet, ſi pudicæ diu eſſe velint, non indulgere otio, nuſquam ceſſare, lanificio aſſiduam dare operam. Lucretiæ exemplo, matronæ caſtiſſimæ, quam nocte ſerâ, lanæ deditam, inter lucubrantes ancillas, in medio ædium ſedentem invenerunt regii juvenes. 49.

49. Liv. l. 1. c. 57.

6. COLUS, Palladis inventum eſt. Pudicæ fœminæ arma ſunt colus & fuſus. His inſtructa, modeſtiæ ridebit hoſtem, cupidinemque, ceu catellum procul abiget. Idcircò in nuptiali pompa, colus olim præferebatur cum fuſo, antè ſponſam, cùm deducebatur in viri domum: Et alicubi mos eſt, cùm eodem colo, fuſoque, mulieres inferre ſepulchro.

7. TIRESIAS Minervam, ſimul ac aſpexit nudam, amiſit oculos; in pœnámne, an in præmium; Sanè acutius vidit nunquam, ut qui futura multò ante præviderit, vates exinde factus: Illuſtri do-

documento, qui ſemel nudam vidit ſapientiam, hoc eſt, qui ejus pulchritudinem propiùs clariuſque intuitus eſt, carere illum libenter uſu oculorum, nec corporearum rerum aſpectu delectari, aut amore præſentium; verùm, eorum loco, futura longè proſpicit, æternaque animo intuens, rerum cœleſtium, & eorum quæ non videntur, contemplatione perfruitur.

8. NOCTUA Minervæ ſimulacris adpingitur, avis ei ſacra, in tenebris videns; ſapientis ſymbolum, qui diſjectis ignorantiæ tenebris, errorumque diſſipatâ caligine, ea videt diſpicitque perſpicuè, in quibus alii cæcutiunt.

9. Palladium, ejus imago, fatâle urbium, in quibus cuſtodiebatur, præſidium ac pignus, quid ſignificat aliud, niſi ſapientiæ præſidio adminiſtrari, ac florere reſpublicas? E cœlo lapſum illud eſſe fingitur, quivis ut hinc intelligat, quod oraculo divino confirmatum eſt; 50. *Omne donum optimum & perfectum deſursùm eſſe, deſcendens à Patre luminum.* 50. Jac. Ep. 1. c. 1. n. 17.

His attexo epigraphen, aureis literis, apud Ægyptios, olim viſendam in Minervæ templis, quæ ſic habet: 51. *Ego ſum, quæ ſunt, quæ erunt, quæ fuerunt, velum meum revelavit nemo. Quem ego fructum peperi, ſol eſt natus.* Quæ verba, quòd mihi videantur fœta myſteriis, & fœcunda ſenſis, cuivis pro ſenſu interpretanda lubens relinquo. 51. Lil. Gyr. Synt. 11.

VENUS.

VENUS.

Ejus imago.

MYSTAGOGUS. Adverte jam oculos ad ſuaviora ſpectacula. Intuere Deam illam, cujus in ore ſedent colluduntque gratiarum puriores illecebræ; cujus in fronte rident, volitantque lepôres, riſus, & gaudia; cujus in argenteo ſinu, feſtivitates, amores, & amœnitates blande luxuriant. Vides, ut glorioſa tumet, ut ſe circumſpicit, collumque erigit, deliciaſque ſpirat, mollitiéque diffluit, ut roſeo refulgens diademate, purpuream trahit, gemmiſque illuminatam, cum oſtentatione laſciviæ, defluentem luxuriâ chlamydem, ut latera ſtipant gemini Cupidines, ternæque Charites circumſtant: ut ponè ſequens Adonis, ephœbus elegantulus, exundantem Deæ laciniam delicatè colligit. 1. Vacuus præſtò eſt currus ex ebore, in conchæ modum pulchrè figuratus, quem vel columbæ 2. trahant, vel cygni, 3. vel etiam paſſeres, 4. ſi Venus innuat, & inſcendere illum velit.

1. Philoſtr. l. 2. Imag. p. 779. 2. Ovid. Met. 14. n. 597. 3. Horat. 3. Od. 28. n. 26. Ovid. 10. Met. n. 718. 4. Apul. Met. l. 6. p. 175.

PAL. Venerem dicis? illáne Venus eſt, amoris Dea, meretricularum patrona, libidinum impuriſſimarum architecta peſtilens, ſtupris adulteriiſque famoſa, inceſtibuſque celeberrima?

MYST. Ipſa Venus eſt; quam honeſtiori nomenclaturâ Deam appellant gratiarum & elegantiæ, venuſtatis ac pulchritudinis, deliciarum & hilaritatis; verè tamen, ut ais, obſcœnarum eſt voluptatum præſes impudica, & magiſtra impudens.

PAL.

pag. 88

I. van Vianen del. et fec.

PAL. Quorsùm ergo, tam auguſtâ reſplendet ſpecie; Cur habitu ita decoro radiat? Quid eſt, quod non ſues potiùs, canes aut hirci, ejus currum trahant, quàm cygni, ac columbæ, aves puriſſimæ; Ipſaque non eſt cincta Furiis, diriſque larvis, potiùs quàm Gratiis.

MYST. Quid facias: Sic vivebatur olim apud cæcos mortales: Is erat mos, ut ſceleribus ponerentur aræ, ſordeſque thure colerentur, & flagitiis, quaſi gradibus, iretur in cœlum. Verùm his temporum querelis ſuperſedeamus, & veniamus ad Venerem.

Illam alibi videre licebit, alio, nec uno modo pictam. Sæpe puellæ refert ſpeciem, è mari emergentis, & conchâ vectæ: ſæpè mulieris tenentis manu concham, cincto roſis, aliiſque floribus capite effigiem præfert: Argenteum geſtat aliquando ſpeculum: ſandaliis nitet inauratis, aureiſque fibulis. 5. Apud Sicyonios colebatur, alterâ papaver, alterâ malum habens: eique omnium victimarum, ſuibus exceptis, femora conſecrabant. 6. Sues enim, cane pejus & angue Venus oderat, ob ſpurcitiem nimirum, 7. ipſa licet ſpurca magis; aut potiùs, quod Adonidem, ſuas delicias, aper olim occidiſſet. Apud Eleos autem viſebatur Veneris ſimulacrum, pede teſtudinem calcantis, ut virginibus innueretur, non decere illas evagari foras; Nuptis autem, & ſervandum ſilentium, & domi manendum, & gerendam eſſe curam rei domeſticæ. 8. Eidem attribuêre ceſtum (unde *inceſtûs* nomen quidam ducunt) ſeu cingulum ac baltheum coloris multiplicis; in quo, ſuavitates, illecebras, lenociniaque omnis generis, ineſſe credebant. 9. Ipſam ſagittis armant nonnulli: Et PITHONEM adjungunt comitem, quæ Suada eſt, eloquentiæ Dea. 10.

5. Philoſtr. l. 2. Imag. p. 779.
6. Pauſan. in Corinth. p. 53.
7. Phurn. N.D. c. 24.
8. Pauſ. Eliac. p. 203.
9. Homer. Iliad. ξ. n. 214.
10. Phurn. N.D. c. 24.

Veneris

Veneris genus.

Veneres quatuor fuiſſe ajunt, variis proinde na-
11. Cic. 3. de nat. c. 23. tas parentibus: 11. At Venus hæc, de qua hic ſermo,
omnium celebratiſſima, & cui vulgò adſcribuntur
12. Heſiod. in. Theog. n. 195. cæterarum decora aut probra, è maris ſpumâ orta
dicitur, 12. quam exciſa Cœlo Deo, aut ejus filio Sa-
turno genitalia, in undas projecta effecerant, ex
quo Ἀφροδίτη nominata eſt, *ἀπὸ τοῦ ἀφροῦ*, à *ſpu-
ma*; vel, ut alii malunt, *παρὰ το ἀφραίνειν*, *ab in-*
13. Eurip. n. 989. Phurn. N. D. c. 24. *ſaniendo.* 13. Sic edita, & in conchâ, unionis inſtar,
velut in cunis jacens, devehitur à Zephyro in Cy-
prum inſulam. Appulſam Horæ ſuſcipiunt, gremio
fovent, educant, comunt, ornant; jamque adul-
tam cœlo invehunt, & offerunt Diis; qui ejus pul-
chritudine, & amore capti, certatim, ſibi illam
quiſque uxorem expetunt; uni tamen Vulcano de-
14. Homer. in hym. 5. n. 1. ſpondetur, nuptuique traditur. 14.

Veneris nomina.

NOMEN Veneris proprium priùs indagemus.
Venus, *à veniendo*, dicta eſt, quòd ad omnes res
15. 2. de nat. c. 27. veniat, inquit Tullius: 15. vel, quòd per eam omnia
proveniant, ac progignantur: vel, ut ajunt alii,
Venus, quaſi *venuſta*; eſt enim venuſtatis Dea:
vel, appellata Venus, quaſi *adventitia*: Hæc quip-
pe Dea, culta primum ab Ægyptiis, inde ad Græ-
cos tranſlata eſt, & à Græcis ad Romanos; apud
quos, quæ à Græcis erant profecta, *tranſmarina*
16. de Orat 3. c. 33. & *adventitia* dicebantur. Sic enim Tullius; 16. Græ-
corum doctrinam *tranſmarinam* vocat, & *adven-
titiam.* Tranſeamus nunc ad cognomina Veneris,
quorum primum eſt.

AMICA

Veneris genus.

Veneres quatuor fuiſſe ajunt, variis proinde natas parentibus: 11. At Venus hæc, de qua hic ſermo, omnium celebratiſſima, & cui vulgò adſcribuntur cæterarum decora aut probra, è maris ſpumâ orta dicitur, 12. quam exciſa Cœlo Deo, aut ejus filio Saturno genitalia, in undas projecta effecerant, ex quo Ἀφροδίτη nominata eſt, *ἀπὸ τῦ ἀφρῦ*, *à ſpuma*; vel, ut alii malunt, *παρὰ το ἀφραίνειν*, *ab inſaniendo*. 13. Sic edita, & in conchâ, unionis inſtar, velut in cunis jacens, devehitur à Zephyro in Cyprum inſulam. Appulſam Horæ ſuſcipiunt, gremio fovent, educant, comunt, ornant; jamque adultam cœlo invehunt, & offerunt Diis; qui ejus pulchritudine, & amore capti, certatim, ſibi illam quiſque uxorem expetunt; uni tamen Vulcano deſpondetur, nuptuique traditur. 14.

11. Cic. 3. de nat. c. 23.
12. Heſiod. in Theog. n. 195.
13. Eurip. n. 989. Phurn. N. D. c. 24.
14. Homer. in hym. 5. n. 1.

Veneris nomina.

NOMEN Veneris proprium priùs indagemus. Venus, *à veniendo*, dicta eſt, quòd ad omnes res veniat, inquit Tullius: 15. vel, quòd per eam omnia proveniant, ac progignantur: vel, ut ajunt alii, Venus, quaſi *venuſta*; eſt enim venuſtatis Dea vel, appellata Venus, quaſi *adventitia*: Hæc quippe Dea, culta primum ab Ægyptiis, inde ad Græcos tranſlata eſt, & à Græcis ad Romanos; apud quos, quæ à Græcis erant profecta, *tranſmarina* & *adventitia* dicebantur. Sic enim Tullius; 16. Græcorum doctrinam *tranſmarinam* vocat, & *adventitiam*. Tranſeamus nunc ad cognomina Veneris quorum primum eſt.

15. 2. de nat. c. 27.
16. de Orat 3. c. 33.

AMICA

AMICA Venus, Ἑταίρα, ab Athenienſibus colebatur: ſic dicta, quòd amicos & amicas jungeret 17. Nomen autem illud in bonam malamque partem ſumitur: Amicas enim Græci πόλυς vocant, & ſcorta quoque πόλυς Veneris nuncupant; unde, vetus ille loquendi mos, ut puerum, quem quis amabat, *pullum* appellitaret ſuum; 18 indidemque fortè fluxit vox Gallica; *poulet*, quâ amatorias epiſtolas ſignificamus.

ARMATA, quòd cum Meſſenii, à Spartanarum mulierum cohorte, quæ inſciis viris eruperat, fuſi fugatique eſſent; dum redirent illæ, ſpoliis onuſtæ hoſtium, ſuos habuere obvios viros, inſtructo agmine, infeſtiſque ſignis, in ipſas facturos impetum, (hoſtem enim rebantur eſſe) niſi ſe illorum uxores probaſſent voce & factis. (Rem pudor clariùs explicare prohibet.) Inde *Armatæ Veneri* templum dicatum eſt. 19.

ASTARTE, à Sidoniis, 20. ſtellæ figurâ culta eſt, vulgôque vocabatur *Dea Syria*, quam eandem fuiſſe ac Lunam, ſcripſere quidam. 21.

APATURIA, ab ἀπατάω, fallo; 22. nihil enim magis amante fallax; nihil amore fraudulentius; qui dum roſæ inſtar, foliorum purpura, oculis blandè fulgurat, ſpinarum aculeis corda pungit, lacerat pectus, mentem diſcruciat.

BARBATA, apud Romanos; 23. Cùm enim Romanas fœminas invaſiſſet aliquando pruritus peſtilens, pilique omnibus deciderent; Veneri vota fecerunt, ac ſtatim ſuccrevere capilli; Deæque ſimaulcrum poſuerunt cum pectine, & addidere barbam, ut una eademque Dea virorum ac fœminarum inſignia gereret; ut ſic utrorumque generationi præeſſe crederetur; Quod ut magis exprimerent; fecerunt, ut ſuperiora corporis, ſpeciem maſculam: inferiora fœmineam præferrent. 24.

17. Heſychius.

18. Heſych. in πῶλος.

19. Pauſan. in Lacon. p. 106. Lactant. l. 1. c. 20. Auſon. Epig. 41. n 1.

20 Epiph. contr. Hæreſ. l. 2. t. 1. hær. 62. §. 7. Euſeb. 1. de præp. Euan. c. 10 p. 38.

21 Lucian. de Dea Syr. p. 657.

22. Strab. l. 11. p. 341.

23. Macrob. Sat. 3. c. 8. Serv. Æn. 2. n. 632.

24. Suidas.

25. Feſtus. CYPRIS, & CYPRIA; quòd in Cypro culta. 25.

CYTHERIS, & CYTHEREA, à Cytheris inſula, in quam illa primùm conchâ marinâ di-
26. Feſtus. citur advecta. 26.

CALVA, cui Romæ templum dedicatum eſt, quòd à Gallis Urbe occupatâ, à mulierum capillis
27. La- ſunes facti ſint ab bellicas machinas. 27.

ctant. l. 1. div. Inſtit. c. 20. Capitol. Maxim. c. 7.

CLUACINA, à cluendo, id eſt, pugnando; ejus ſimulacrum in ipſo loco poſitum eſt, in quo pax Romanos inter & Sabinos inita eſt. 28.

28. Plin. l. 15. c. 29. 29. Polyb. l. 1. c. 55. Serv. 1. Æn. n. 759. 30. l. 1. Od. 2. n. 33. Varr. 1. de re ruſt. 31. Suidas Phurnut. N. D. c. 24. Homer. Iliad. 20. n. 40.

ERYCINA, ab Eryce Siciliæ monte, in quo Æneas matri Veneri templum conſtruxit omnium longè clariſſimum & ornatiſſimum. 29. De hac ita Horatius: 30.

Sive tu mavis, Erycina ridens,
Quam jocus circumvolat & Cupido.

Et benè, *ridens*, dicitur, & Græcis 31. *Philomedea*, id eſt, quæ riſum amat; Riſus enim Veneri propriè convenit, cùm dicatur nata ridendo; ex quo lætitiæ Dea creditur.

HORTENSIS, quod hortis, ob generationem, eſſet propoſita; unde Nævius apùd Feſtum, Venerem pro *oleribus* ſumit, ut Cererem pro *pane*, & Neptunum pro *piſcibus*.

IDALIA, & ACIDALIA, ab Idalio Cypri
32. Virg. 5. monte, & Acidalio fonte. 32.

Æn. n. 760. & Serv. 33. Epig. 32. n. 1.

MARINA, quòd è mari orta, ut diximus, undarumque ſpumâ genita creditur, ut eleganti verſiculo ſignificat Auſonius. 33.

Orta ſalo, ſuſcepta ſolo, patre edita cœlo.

34. Plin. l. 35. c. 20. 35. Pauſ. Corinth. p. 77.

Hinc & *Aphroditis* vocata & *Anadyomene*, 34. hoc eſt, emergens ex aquis, qualem depinxit Apelles; hinc dicta etiam *Pontia*, à ponto ſeu pelago. 35. Quò ſpectat mos ille vetus, quo ſervati ex undis, propter receptam ſalutem, Veneri ſacrificare ſoliti. Quò item pertinent nautarum celebritates quædam ſolemnes, quæ *Aphrodiſia* dicebantur, de quibus

bus Plutarchus obiter, in opere, 36. quod inſcripſit, ὅτι ὀυδὲ ζῆν ἐςὶν ἡδέως, κατ' Ἐπίκουρον. 36. p. 1097.

MELANIS, ſeu Melænis, hoc eſt, *Nigra, Tenebroſa*, ob nocturnos concubitus, etiam legitimos: 37. nam, quod ait Pindarus, 38. *Omne amoris opus, amat tenebras*. Unde apud Ægyptios Venus *Scotia*, 39. ab iiſdem tenebris: & νυκτὶ θαυμαςὸς, admiranda Dea noctu, 40. propter conjugia. 37. Pauſan Arcad n. 24r. 38. Od. 9: Pyth. n. 73. 39. Heſych. in Σκοτία. 40. Eurip. in Hippol n. 105.

MERETRIX, quòd in inſula Cypro prima docuerit fœminas quæſtum facere, vulgando corpore. 41.

MIGONITIS, id eſt Conjugalis; ἀπὸ τοῦ μίγνυμι, *miſceo*. Veneri Migonitidi primum dicatum eſt templum à Paride, 42. poſtquàm Helenæ mixtus eſt: Quam loquendi formulam, huic rei declarandæ idoneam uſurpat Poëta, 43. 41. Lact. l. 1. c. 17. 42. Pauſan in. Lacon. p. 105. 43. Vir. 7. Æn. n. 661.

—— quem Rhea ſacerdos
Furtivum partu ſub luminis edidit auras,
Mixta Deo mulier.

MURCIA, quaſi *Myrtea*; Myrtus enim Veneri ſacra, cujus templum in monte Aventino, qui priùs *Murcius* dicebatur. 44. 44. Liv. l. 1. c. 33. Plin. l. 15. c 29.

PAPHIA, ab urbe Cypri; cujus ſacra thura tantùm floribuſque fieri ſolita. De hac ita Maro: 45. 45. Æn. 1. n. 419.

Ipſa Paphum ſublimis abit, ſedeſque reviſit
Læta ſuas, ubi templum illi, centumque Sabæo
Thure calent aræ, ſertiſque recentibus halant.

Veneris hujus ſimulacrum non colebatur humanâ ſpecie; ſed *erat*, inquit Tacitus, 46. *Continuus orbis, latiore initio, tenuem in ambitum, metæ modo exurgens, & ratio in obſcuro.* Quòd etiam alibi ſæpè contigiſſe, ut informes Deorum ſtatuæ colerentur, obſervatum eſt, teſtaturque Lucanus. 47. 46. H. 2. 3. 6. 47. l. 3. n. 412.

—— ſimulacraque mœſta Deorum
Arte carent, cæſiſque extant informia truncis.

Peſſi-

Peſſinuntiam certè Deam, (de qua, cùm de Cybele) informem fuiſſe lapidem, è cœlo lapſum,
48. l. 1. c. 11. n. 2. Herodianus 48. memoriæ prodidit: & *Pallas Attica, & Ceres farrea* inquit Tertullianus, 49. *ſine effigie rudi palo, & informi ligno proſtant.* Et Arnobius ait, 50. *Arabas informem coluiſſe lapidem.*
49. In Apolog. c. 16.
50. l. 6. p. 196.

VERTICORDIA, quaſi, corda vertens; quod animos mortalium curis ſollicitaret, de qua Ovidius. 51.
51. 5. Faſt. n. 159.

Templa jubet fieri Veneri; quibus ordine factis,
Inde Venus verſo nomina corde tenet.

Affinis huic eſt illa appellatio; qua Venus dicitur
52. Pauſan. in Attic. p. 38. ἐπιστροφία, quòd vertat homines. 52.

Veneris geſta.

Quæ geſta à ſcorto potentiſſimo expectanda ſunt, præter calamitates, peſtes, atque flagitia, quæ commiſit, quas creavit, quas intulit? Deficiat me dies, ſi vel eorum nomina recenſere velim, quos armavit in mutuam perniciem, quos impulit ad nefandos concubitus, quos in belluas immanes convertit, quos? Sed pudore deterreor pergere ultetiùs.

Quis enim ſine rubore audiat, NYCTIMENEM, peſtifero afflatu Veneris, & execranda libidine percitam, 53.
53. Ovid. 2. Metam. n. 592.

—— Patrium temeraſſe cubile,

NYCTEMENE. mutatam propterea in noctuam, fœdam, feralem, luctificamque volucrem, quæ

—— Conſcia culpæ,
Conſpectum, lucemque fugit, tenebriſque pudorem
Celat, & à cunctis expellitur aëre toto.

MYRRHA. Quis meditatum, paratumque nefandis impudicæ Deæ auſpiciis, MYRRHÆ facinus non exhorreat?

reat? quæ Cinyræ parentis amore capta impio, & nutricis longævæ operâ (Superi, vetuſtam hanc vetularum, lenarumque luem avertite, tectiſque omnibus in ima tartara detrudite) ſcelere gravidata & oppreſſa ſuo, in arborem verſa fuiſſe dicitur. 54. 54 Virg. l. Met 10. n. 499.

Quæ, quanquam amiſit veteres cum corpore ſenſus,
Flet tamen, & tepidæ manant ex arbore guttæ.

PROPOETIDES.

Quid PROPOETIDES puellas loquar, proſtibulorum coryphæas & principes, Venerem auſas, 55. 55. Virg. Met. 10. n. 238.

Eſſe negare Deam, pro quo ſua Numinis ira
Corpora, cum forma, primæ vulgaſſe feruntur;
Utque pudor ceſſit, ſanguiſque induruit oris
In rigidum parvo ſilicem diſcrimine verſæ.

PYGMALION.

Quid PYGMALIONEM memorem? qui nuptiarum mala maxima ſecum ipſe reputans, cum ſtatuiſſet cælibem vitam agere, ſtatuariam exercendo; virginis ſimulacrum ex ebore, quod ipſe fecerat, ſic amare cœpit, Venerem ut rogaverit, ebur emolliret, atque animaret: 56. Quo impetrato, ſi credere fas eſt, ſtatuæ viventi copulatus eſt, & ex illa genuit Paphum, 56. Virg. Met. 10. n. 242.

—— de quo tenet inſula nomen.

Quid Pyramum & Thisben? Quid Atalantam & Hippomenem? Quid Paridem & Helenam? Par hoc tergeminum infeliciſſimorum amantium attentius inſpiciamus.

PYRAMUS & THISBE, 57. apud Babylonios, formâ, ætate, moribus ac conditione pares, amare pariter inter ſe cœperunt, ab ipſis penè incunabulis. Amorem peperit ædium vicinitas, (erant enim contiguæ) conſuetudo puerilis aluit, rara in utroque forma perfecit. Creſcit tamen cum annis amor; & jam ætatem attigerè nubilem, inirentque nuptias, 57 Ovid. 4. Metam. n. 55.

proh,

proh, quàm lubenter! ni parentes abnuerent, ob ſimultates veteres, quas jam pridem exercebant. Itaque ne quid moliantur liberi contrà quàm parentibus placet, colloquio, mutuoque conſpectu, ipſis interdicitur. Quid aget Pyramus? Quò ſe vertet Thisbe? Paries erat, *domui communis utrique*; & in pariete tenuis rima, domeſticis hactenus ignota.

Quid non ſentit amor? Primi ſenſiſtis amantes,
Et voci fecìſtis iter; tutæque per illud
Murmure blanditiæ minimo tranſire ſolebant.

Tranſibant & ſuſpiria; ſed tranſire nequibant oſcula, quæ, vale dum ſibi dicebant, figebant parieti,

Parti quiſque ſuæ, non pervenientia contrà.

O qualem fatalis illa parietis labes in amborum pectore labem fecit! Ferre non poteſt magnus amor eruptionem tam anguſtam. Amplior eſt quàm ut rimâ tam arctâ commeet. Ergò ſtatuunt, proximâ nocte libertatem, qua potiri non valent domi, quærere foris, & in nemus mœnibus proximum perfugere. Conſtituitur locus, umbra mori, proceræ arboris, fontem opacans. Pacta placent; adventat nox; Thisbe, eluſis cuſtodibus, egreditur prima, & ad nemus advolat; (alas namque addebat amor) cum ecce tibi leæna, à boum cæde recens venit

Depoſitura ſitim vicini fontis in unda.

Exterrita Thisbe, fugit in antrum quoddam; & fugienti, retrò velum capitis excidit; quod inventum leæna à fonte redux, ore, ut erat, cruentato laniat. Sub hæc Pytamus adeſt, cernit veſtigia feræ altè impreſſa ſabulo, moxque Thisbes amictum lacerum & cruore tinctum. Illicet, ſuam vitam extinctam ratus, & diſcerptam belluæ dentibus, amore in furorem verſo, tendit amens animi ad

ad condictam arborem, ibique non inventa Thiſbe, incumbit in enſem, & vitam profundit cum ſanguine. Thiſbe interea collegerat à pavore animum, & ad morum properabat; jamque propè aberat, cum

—— tremebunda videt pulſare cruentum
Membra ſolum.

Hæret illa primùm, horrore perculſa, pedemque refert, ſtupenti ſimilis.

Sed poſtquam remorata ſuos cognovit amores, in amplexum morientis ruit, immiſcet lachrymas cruori, & amantem amplexata,

Pyrame, clamavit, quis te mihi caſus ademit,
Pyrame, reſponde; tua te, chariſſime, Thiſbe
Nominat; exaudi, vultuſque attolle jacentes.
Ad nomen Thiſbes oculos in morte gravatos
Pyramus erexit, viſâque recondidit illâ.

Hic Thiſbe, dolore exanimis, laniare genas, pectus tundere, capillos vellere, uberrimoque fletu rigare frigentis genas, nullumque facere lugendi finem, quoad velamen cernit ſuum, in dextrâ Pyrami, laceratum, cruentumque. Tum verò, mortis cauſam facile agnoſcens, quidquid ſupererat virium, colligit; avulſumque ferrum, quod adhuc hærebat in amantis pectore, altè defigit in ſuum; & collapſa ſupra jacentis corpus, oſculum libando fortuitum, ac frigidum, extremum in ejus ore, atque ſinu, ſpiritum exhalavit. At arbor, mirum dictu! utriuſque tepefacta ſanguine, mortem ſenſit & luxit. Et quæ jam erubuerat, fuſo Pyrami ſanguine, moris, quæ prius alba fuerant, dolore rubefactis; geminato funere, atrata viſa eſt, funebremque traxere ac nigrum mora colorem.

ATALANTA & HIPPOMENES jam ſuccedant, parteſque agant ſuas. 58. Illa Scheni, ſeu Cenei Regis filia fuit, dubium, oris decore præſtan- 58. Ovid. Met. 10. n, 560.

 tior,

tior, an laude pedum, (nam celeritate præcelluit;) conſulto aliquando oraculo, iniretne nuptias; triſte reſponſum tulit, exitiabiles fore, ſi iis adjiceret animum, & corpus addiceret. Quocirca, in ſylvas ſe abdit virgo, loca incolit à turba hominum remota; verùm quò magis fugit illa viros, eò plures proci, votis ardentioribus, fugientem proſequuntur, faſtidientem ambiunt, ſuperbam venerantur. Ut videt Atalanta, ſe alia non poſſe ratione ab importunis ſe expedire petitoribus, ad ultima deſcendit. Fruſtra, inquit, prehenſatis honorem connubii: Nemo veſtrum me potiturus eſt, niſi me curſu vicerit. Ero ipſa, victoris præmium; ſed victi pœna, mors. Age; ea conditio, ſi placet, in arenam mecum deſcendite. Placet conditio:

Venit ad hanc legem temeraria turba procorum.

Certant ſinguli, vincuntur omnes, conſtitutam ſubeunt pœnam, & innoxiam pedum culpam luunt capite.

Nec tamen avocatur, ferali hoc exemplo, Hippomenes, à certandi conſilio, nec ſpem vincendi abjicit; poſt accepta præſertim à Venere tria mala aurea, in hortis Heſperidum decerpta. Muneri Venus monitum addit, docens quid facto ſit opus. Itaque in medium Hippomenes proſilit alacer; curſum init cum Atalanta, quam ſimul ac aſpexit jam antecedentem, pomum unum projicit; cujus fulgore aureo allecta virgo,

Declinat curſus, aurumque volubile tollit.

Alterum deinde mittit, novam ut injiciat moram, ac denique tertium, in quibus colligendis dum occupatur Atalanta, metam Hippomenes contingit, & victam ducit ſponſam, in præmium victoriæ.

At, ô Veneris inconſtantiam! & ô ingrati animi vitium! Non egit Veneri grates Hippomenes, ut de-

debuit, ſed amore ebrius, amiſit memoriam beneficii.

Quod Dea non ferens, ta n ardenti novos conjuges inflammavit lihidine, ut dum iter faciunt aliquando, explere illam in loco ſacro non veriti ſint: Cujus ſacrilegii pœnas dedêre ſtatim, in leones mutati.

PARIS & HELENA prodeant nunc in ſcenam. Fuit ille, Priami Trojanorum Regis, ex Hecuba filius; quæ uterum ferens; cùm ſomniaſſet, facem ſe parere ardentem, adhibiti vates reſponderunt, portendi incendium Trojæ, olim excitandum à puero, quem paritura eſſet. Quamobrem, editus in lucem infans, Priami juſſu, exponitur in Ida monte. Sed eum paſtores clam enutrierunt & educarunt, vocaruntque Paridem. Cùm primùm adolevit ætas, magnarum virtutum; ac præcipuè, ſingularis prudentiæ, & in controverſiis componendis, ſummæ æquitatis dedit argumenta; ſic, ut exorta inter Deas graviſſima lis, ejus ſit dirempta judicio.

Liti cauſam dedit Dea DISCORDIA. 59. Cum enim Dii Deæque omnes illâ unâ exceptâ, invitati conveniſſent ad Pelei nuptias; ultura dedecus, dum menſæ accumbunt illi; ſenſim adrepens, pomum aureum ſubmittit in menſam, cui hæc erat inſcriptio, *Pulchrior accipiat*, vel, quod idem eſt; *Detur pulchriori*. Hinc Deas inter enata contentio; ſibi quaque, ut pulchriori; pomum vindicante. Ceſſere tamen univerſæ tribus Dearum maximis, Junoni, Palladi, ac Veneri; quæ cùm tumultuari pergerent, & ad concordiam adducere ne ipſe quidem Jupiter jurgantes poſſet; ſtatuit tandem, ut ſtaretur judicio Paridis; ſecundum quam ille ſententiam dicturus ſit, ei adjudicatum iri pomum: Illum proinde adeant, apud illum cauſam agant quæque ſuam. Obtemperant Deæ, Paridem con-

59. Dio. Chryſ. Or. 20.

veniunt, in monte quodam oves tunc paſcentem. Cauſa quæ ſit, aperiunt, ingentibuſque promiſſis ſollicitant ſingulæ paſtoris animum: Juno potentiam, Pallas ſapientiam, Venus promittit pulcherrimam fœminarum. Quid plura? Inſpectis accuratè ſingulis, corruptus libidine judex, Venerem pronunciavit pulchriorem, addixitque ei aureum pomum.

Et fecit promiſſa Venus; Nam brevi Paris agnitus, habituſque pro Priami filio, per ſpeciem legationis, cum ingenti claſſe navigavit in Græciam, rapturus Helenam virginem, dignitate formæ, fœminarum ſui temporis facilè principem, Menelao Spartanorum Regi jam deſponſatam, & in ipſius domo tunc agentem. Ergò per abſentiam Menelai Trojam abducit Paris Helenam; quam repetente Menelao, & reddere recuſante Paride, luctuoſum illud exarſit bellum Græcos inter & Trojanos, quo urbs illa, regni, Aſiæque caput, poſt decennalem obſidionem capta, miſerando incendio conflagravit, anno ab orbe condito bis milleſimo octingenteſimo ſeptuageſimo primo. Cæſa illo bello dicuntur, è Græcis, octingenta, octoginta ſex millia; inter quos eorum Dux Achilles, ex inſidiis interfectus à Paride. E Trojanis verò, uſque ad urbem proditam (prodita enim creditur ab Ænea & Antenore) ſexcenta ſeptuaginta ſex millia; in quibus ipſe Paris, ejuſque frater Hector, patriæ columen, ille à Pyrrho, aut à Philoctete occiſus, hic ab Achille. Eorum verò pater Priamus, captâ & incensâ urbe, liberis, Hecuba conjuge, regno & vitâ ſpoliatus eſt.

Helena porrò, Paride mortuo, ejus fratri Deiphobo nupſit: ac deinde, per ipſam arce prodita Græcis, admiſſus in ejus cubiculum Menelaus, Deiphobum trucidavit, & cum Helena

na in gratiam rediiſſe dicitur. Sed redeamus nos in viam & ad fabulam; nam hæc ad hiſtoriam pertinent.

VENERIS COMITES, CUPIDO, GRATIÆ, ADONIS.

CUPIDO, amoris Deus, incertos ideò parentes habet, quia multiplex. Plato, 60. eum ex PENIA paupertatis Dea, & PORO, conſilii & abundantiæ filio, natum ſcribit; Heſiodus, 61. Chao & Terra; Sappho, Venere & Cœlo; Alcæus, Lite ac Zephyro; Simonides, Marte & Venere; Alcmæon, Zephyro & Flora genitum perhibent. 62. At, quocumque ſit genere ſatus, illud conſtat, Veneri vulgò illum aſſignari, aut filii, aut famuli loco. 63.

60. Sympoſ. p. 1194.
61. Theog. n. 120
62. Nat. Com. 4. 14. & Lil. Gyrald. Synt. 13. p. 391.

Geminus paſſim à Poëtis fingitur; 64. Ingenuus unus, obſcœnus alius: Ille Veneris ac Jovis; iſte Noctis Erebique filius; Ille cœleſtis, hic vulgaris, cui adjungi ſolent comites, Ebrietas, Dolor, Inimicitiæ, Contentiones, aliæque peſtes hujuſmodi. 65. Denique alter ἔρως dicitur, alter ἀντέρως. Nudus uterque, ac puer; uterque alatus & cæcus, face armatus, arcu & ſagittis inſtructus; & duobus præſertim diverſæ naturæ ſpiculis; altero aureo ad conciliandum: plumbeo altero, ad pellendum amorem.

63. Plat. Symp. p. 1194.
64. Plat. Sym. p. 1179. Plut. Ερωτ. p. 764.
65. Nat. Com. Synt. 4. 14.

Hujus Dei, etſi Deorum natu minimi, tanta eſt

potentia, ut in cæteros omnes principatum exerceat, & fortiſſimus habeatur. 66. Quin & ipſa Venus, ejus Domina, ſine illo, carere gratia, & nihil poſſe dicitur, idque non diffitetur ipſamet, dum ſic compellat Cupidinem, 67.

66 Plat. in ſympoſ. p. 1185.

67. Virg. 1. Æn. n. 668.

Nate, meæ vires, mea magna potentia, ſolus.

At, cur Cupido nudus? *Nudus* eſt quod qui amat, nihil habet ſuum, ſeſe ſpoliat omnibus, nihil celat; Samſone teſte, qui fatale ſecretum, quo capi poſſet, amaſiæ declaravit, planè cæcus, prius etiam, quàm excæcaretur. Audi, quid reſpondeat alius:

Quare nuda Venus, nudi pinguntur amores?
Nuda quibus placeat; nudos dimittat oportet.

Puer eſt, quia judicii expers; Quò enim quis amantior, eò plerumque eſt amentior. *Cæcus* ideò, quòd amatæ rei vitia non videat amans, nec damna cernat animo, quæ ab amore fluunt. *Alatus*; nihil eſt enim amore volucrius: cras oderit, qui amat hodie; Quem mane deperibat, averſabitur veſperè. Quid dico, veſperè? Citiùs hoc fecit Amon Davide genitus; Odio quippe furens cubiculo expulit, quam amore ardens paulò ante pellexerat. *Sagittis* denique *armatus* eſt, quia ferit eminùs.

GRATIÆ Græcè *Charites*, ἀπὸ τῆς χαρᾶς, à gaudio; Jovis & Eurynomes, 68. ſive, ut ait Orpheus, 69 Eunomiæ, aut, ut alii malunt, Bacchi, Venerisque filiæ, 70. tres fuerunt; quarum prima dicitur, *Aglaia*, ab hilaritate, ſeu venuſtate, ſic dicta; propterea quòd hilariter præſtandum ſit beneficium. Secunda, *Thalia* (per ι, nam per ει, eſt Muſæ nomen) à viriditate & concinnitate nomen habens, quod beneficii memoria ſemper virere debeat, & nunquam marceſcere. Tertia *Euphroſyne*, ab oblectatione & hilaritate, idcircò quod

68. Heſiod. in Theog. n. 907. Pauſ. in Boeot. p. 309.

69. Θυμ. 59. n. 2.

70. Gyrald. Synt. 13. p. 402.

quod non minùs in dando, quàm in accipiendo beneficio, hilarem eſſe deceat.

Pingebantur puellæ nudæ, aut pellucidis ſaltem ſolutiſque veſtibus. 71. virgines eædem, & hilares, manibus inter ſe connexæ; Quarum *una* exprimebatur *averſo corpore*, quaſi à nobis proficiſceretur; *duæ* autem *ad nos converſæ*, quæ cum unum à nobis in alios proficiſcitur beneficium, duplex gratia rependi ſolet; altera, dum accipitur, altera dum redditur. *Nudæ* erant, aut ſolutis veſtibus, quod beneficia eſſe debeant minimè fucata, ſed ſincera & candida. *Puellæ*; quia accepti beneficii memoria ſeneſcere nunquam debet, ſed florere perpetuò. *Virgines*, quòd beneficia pura eſſe oportet, nec fœnerari illa convenit; vel etiam, quòd nihil turpe petendum, aut accipiendum ſit. *Connexæ*, quia, ut ajunt, χάρις χάριν τίκτει, beneficium parere ſolet beneficium, perpetuumque eſſe debet mutuæ benevolentiæ fœdus, ultro citroque commeantis.

71. Pauſan. in Bœot. p. 309.

ADONIS, Cynaræ Cypriorum Regis, & Myrrhæ filius, excellenti formà puer, quem propterea Venus in deliciis habuit, & miniſtrum ſibi delegit. Hic, inter venandum, apri dente percuſſus ſub inguine, interiit. Venus autem poſt multas lachrymas, quibus mortuum proſecuta eſt, ejus cruorem humi fuſum, in florem anemonem, qui ſanguini eſt concolor, commutavit. Ipſa verò, ad moribundi vocem, dum paſſis capillis, nudiſque pedibus opem latura accurrit, ſpinæ aculeo vulnerata pedem, cruore ſuo tinxit roſam, & quæ prius alba fuerat, in rubrum colorem induit. 72.

72. Ovid. 10. Met. n. 469.

Addunt & aliud commentum non illepidum. Venerem ac Proſerpinam coram Jove litigaſſe, utra poſſideret Adonidem, quibus à Jove miſſis ad Calliopen Muſam, cujus edicto eſſet dirimen-

da controverſia, rem ita Calliope compoſuit, ut ſenos menſes miniſtraret Adonis Veneri, totidemque menſes Proſerpinæ famularetur. 73. Cujus figmenti hic eſt ſenſus. Venus, terra eſt, Adoniſque ſuus, ipſe Sol, cum quo ſex menſes illa regnat, floribus decora, frugibuſque dives; ſex alios menſes abſcedit Sol procul à nobis, receditque velut ad inferos cum Proſerpina. Denique ab Adonide natum hoc proverbium, *Adonidis horti*: quo ſignificamus, res amœnas quidem, ſed leves, paruinque utiles.

73. Hygin. Poët. Aſtron. 2. 7.

FABULÆ SENSUS.

Venus, obſcœna libido.

VEnus cincta Gratiis, ſtipata Cupidine, Adonide ſuo comitata, quid aliud adumbrat, quam effrænatam obſcœnarum rerum libidinem? Idcircò.

Primum, Venuſtatis, & Gratiæ Dea dicitur, quia nihil eſt, quod vehementius incendat cupiditatem turpiſſimarum voluptatum, quàm ipſa formæ pulchritudo. Illa eſt ſiquidem, quæ fragili, corporeóque throno inſidens, ſuperbè dominatur in animos; quæ leporum blanditiis in pectus irrumpit, virtutem frangit & expugnat, fœdiſſimáque ſervitute ſibi mancipat. Armatam Cytherei coluere Venerem: 74. Quid formoſo corpori armis opus eſt? Num ſatis eſt, ut pulchritudine ornatum munitumque ſit? Eam certè fuiſſe fœminis à natura datam, ingenioſè quidam 75. cecinit, ut illâ, *lancearum ſcutorumque loco* uterentur, *& ignem atque ferrum vin-*

74. Pauſan. p. p 91.

75. Anacr. Od. l. 2. n. 11.

vincere, quæ decore præſtant. Teſtis Helena, teſtis Phryna, teſtes innumeri; ſed tamen illa jam palo alligata, atque obruenda lapidibus, oculorum fulgure, de lictorum manibus lapides excuſſit: Hæc, manifeſti comperta criminis, jamque multis præjudiciis irretita, ſimul ac diſciſsâ veſte aperuit ſinum, præcluſit ora judicum, & pro ſeſe perorante formâ, omnium ſententiis abſoluta eſt. 76.

2. Currui inſidet pulchra Venus, & quaſi de ſubactis hoſtibus triumphum agit poſt confecta bella, quæ gerit non tam armorum quam amorum jure. Illecebris quippe graſſatur, non inſidiis; lenociniis, non tormentis; Veneribus, non vulneribus; nec faces mittit alias, quam quas accendit amor; & ſagittæ quas ad cor adigit, non aliunde mittuntur, quam ab arcu oculorum. Quid autem mirum, ſi eo modo dimicans, hoſtem benevolum non in fugam vertit, ſed in amplexum?

76. Quintil. I.O. 2.15.

3. Coronam gerit, nempe poſt pugnam victrix, hoc enim nominis obtinuit,) 77. Pugnat ſiquidem pulchritudo ſemper invicta. Sed, quo pacto? planè mirabili. Pugnat videlicet in otio, vincit in pace, triumphat oculis, tacendo tonat, aſpectu fulgurat, & uno, non dicam impetu, ſed intuitu, pectus invadit. expugnat animum, & ſibi tributarium facit. Quid? quod ſine voce loquitur, ſine vi vim affert, ſine catenis allicit, ſine præſtigiis immutat mentem; & vidiſſe, viciſſe eſt, & viſam eſſe, triumphaſſe. Illam propterea videre noluit Auguſtus in Cleopatra, ne caperetur, & victor orbis vinceretur à fœmina. Itaque agenti cauſam, & multis verbis peroranti aures aperuit quidem, ſed clauſit oculos.

77. Plin. 8. c. 7. Plut. in Pompejo. p. 655.

4. Speculum gerit: ut vitrum, quoties pulchritudo conſulit, firmius poſſit de fragilitate ſua pluſ-

quam vitrea judicium ferre. Et floreis corollis decoratur, ut ex iis intelligat, oris venuſtate nihil eſſe vanius; quippe quæ floris inſtar, tenui liveſcit afflatu, caſuque leviſſimo defluit, & momento citiùs contabeſcit.

5. E mari orta Venus eſt. Nimirum, in mari, in amore, inquam, nihil niſi amari eſt; Atque haud ſcio, an nomen hoc *amarum*; ab hoc verbo, *amare*, ductum ſit. Illud haud ex vano dixerim, in amore Venereo tantum ineſſe amaroris, ut præ illo amaritudo maris non ſit amara. At eſto, ſit dulcis amor, attamen, è mari orta Venus eſt; ut qui illam ſectantur, in mari ſe verſari ſciant, perturbationum procellis, cupiditatumque turbinibus ſemper agitato; in quo, quantæ jacturæ bonorum, quot naufragia fiant, non rei modo familiaris, ſed ipſius etiam rationis, atque judicii, cæcus eſt, quiſquis non videt.

6. Adulteriis, ſtupris, inceſtibus famoſa eſt formoſa Venus. En, quo pulchritudo corporis, quos allicit, abripit. En præcipitia, quò ignis ille fatuus in fronte emicans inſpectores ſuos blandeperducit. Sic, è puriſſima faciei glacie impudica flamma concipitur, & è lucis intuitu, ab ore radiantis, obſcœna exiſtit nubes libidinis, & fœda caligo prorumpit. Sic, perverſo rerum ordine, innumeri cæcutiunt ab alienis oculis, turbantur ad ſerenæ formæ conſpectum, impalleſcunt ad ejus ruborem, & frontis pudorem exuunt, dum frontis honores aſpiciunt, & impudentiores exiſtunt, quò magis pudorem mirantur.

PAL. At heus, bone Myſtagoge, quo te mentis fervor, ingeniique æſtus abſtrahit. Ut video, hujus Deæ pulchritudo movit admirationem.

MYST. Imo bilem potius; ſed tamen bene mones;

nes, diutius, quam vellem, nos diſtinuit Venus, nec tamen ſine cauſa, eſt enim de Deabus maximis una. Cæteræ quæ ſequuntur, ut minus illuſtres, nequaquam ſic nos morabuntur.

LATONA.

FUIT Latona, quam poſt Venerem aſpicis, Coei Titanis, ex Phœbe filia, 1. quam, ob eximium formæ decus, cum adamaſſet, compreſſiſſetque Jupiter, & ex utero tumente illam Juno prægnantem ſenſiſſet, è cœlo dejecit in terram, ipsâ priùs Terrâ jurare juſsâ, ne parituræ locum daret: Immiſit inſuper Pythonem ſerpentem, qui toto orbe perſequeretur pellicem. 2. Sed fruſtra fuere illa omnia. In Delo quippe inſula, Latona arborem complexa palmam, aut oleam, enixa eſt Dianam, quæ ſtatim obſtetricis officium matri præſtitit, & Apollinem naſcentem ſuſcepit. 3.

1. Apollod. l. 1 c. 2. § 2. Ovid. 6. Metam. n. 185.

2. Lucian. dial Irid. & Nept. p. 252.

3 Orph. Hymn. 34.

PAL. At ſi Terra juraverat, ſe locum parituræ Latonæ non præbituram, quo pacto parere in Delo potuit?

MYST. Quia illam olim inſulam in mari fluctuaſſe dicunt, & diu latuiſſe ſub undis: latebat autem tum, cum Terra juraverat; unde injurata ipſa emerſit tunc Neptuni juſſu, extititque immobilis, in Latonæ gratiam: ex quo *Delus* dicta eſt, *conſpicua* & *manifeſta*: nam Δῆλος Latinis *manifeſtus* dicitur.

PAL Cur autem in Latonæ gratiam emerſit Delus inſula?

MYST. Ne mireris, fuit enim hæc inſula Latonæ ſoror, Aſteria nomine; quam cum deperiret, & inſequeretur Jupiter, in inſulam converſa eſt,

4. Hygin. fab. 53. ut ajunt quidam: 4 Ab aliis verò, in coturnicem mutata fertur, ac fugiſſe in illam inſulam, quæ de ejus nomine *Ortygia* vocata eſt; ὄρτυξ enim *coturnix* eſt. 5.

5. Calliſt. apud. Nat. Com. 9. 6. HUJUS Deæ Numen fecit illuſtrius, ſuperbia Niobes, & inhumana ruſticitas Lyciorum.

NIOBE, Tantali filia, Amphionis Thebanorum Regis uxor, felix naturæ fortunæque muneribus, non poterat felicitatem ferre ſuam, tot cumulata bonis. Quare, inflata vaniore faſtu, ſuperbiuſque ſeſe efferens; Latonam cœpit aſpernari, ſeque illâ jactare majorem; major ſum, inquiebat mulier impotens, 6.

6. Ovid. 6. Metam. n. 180.

In quancumque domus adverto lumina partem,
Immenſæ ſpectantur opes. Accedit eodem
Digna Dea facies. Huc natas adjice ſeptem,
Et totidem juvenes; & mox generoſque, nuruſque.
Quærite nunc habeat quam noſtra ſuperbia cauſam?
Major ſum, quam cui poſſit fortuna nocere,
Multaque ut eripiat, multo mihi plura relinquet.

Septem enim filios, totidemque filias viro pepererat, præſtanti omnes formâ & indole. Sed brevi tot bonis ſpoliata eſt demens, & à ſumma fortunâ redacta ad infimam. Nam Latona, ubi ſe contemptam videt, ſuaque ſacra turbari à Niobe, Apollini & Dianæ commendat, injuriam matris ut ulciſcantur. Hi continuò pharetram ſagittis inſtruunt, ad Niobes regiam ſe conferunt, & jaculis filios primum, tum filias & patrem conficiunt, in oculis matris; atque ita demùm. 7.

7. Ovid. 6. Met. n. 301.

—— Orba reſedit,
Exanimes inter natos, nataſque, virumque;
Diriguitque malis,

in

in marmor mutata, è quo tamen fons lachrymarum adhuc manat.

LYCIÆ quoque ruſtici, experti aliquando ſunt, magno ſuo malo, Latonæ iram. Ibat Latona errans, natis gemellis onerata. Cùm à viæ labore, æſtuque intolerabili, ardere cœpit tanta ſiti, propè ut abfuerit ab exitio. Fontem inter hæc fortè videt in ima valle, accurrit gaudens, ponit genua. 8. 8. Ovid. Metam. 6, n. 347.

—gelidos potura liquores.

Sed vetant ruſtici, qui vicinis in locis aderant. At Dea illos ſic precatur, petens bibendi veniam:

Quid prohibetis aquis? uſus communis aquarum eſt;
Quas tamen ut detis, ſupplex peto; non ego noſtros
Abluere hic artus, laſſataque membra parabam,
Sed relevare ſitim. Caret os humore loquentis.
Et fauces arent, vixque eſt via vocis in illis.
Hauſtus aquæ mihi nectar erit, vitamque fatebor
Accepiſſe.
Quem non blanda Deæ potuiſſent verba movere?
Hi tamen orantem perſtant prohibere; minaſque
Ni procul abſcedat, conviciaque inſuper addunt;
Nec ſatis eſt, ipſos etiam pedibuſque manuque,
Turbavere lacus; imoque e gurgite mollem
Huc illuc limum ſaltu movere maligno.

Inurbanitatem tam feram ac barbaram diutiùs Latona ferre non potuit, ſed eis malè precata,

Æternum, ſtagno, dixit, vivatis in iſto.
Eveniunt optata Deæ.

Nam ſtatim in ranas converſi, in aquas turbulentas inſiluere.

AURORA.

MYSTAGOGUS. Quam aureo curru ſublimem vides, equis albis illum trahentibus, ecquam Dearum eſſe putas? 1.

PAL. Num Aurora, Terræ ac Titanis filia, 2. Solis ac Lunæ ſoror, aſtrorum ventorumque mater? Id equidem ex ore conjicio rutilanti, 3. roſeiſque digitis. 4. Neſcio, an me fallat conjectura, & Homeri lectio, apud quem id obſervavi.

MYSTAGOG. Sapis pleno pectore, Eſt, ut dicis Aurora, Græcè ἠώς, & ἑώς, unde *Eous*, & *Heous*. Aurora verò dicitur, quaſi *aurea*, ἀγγελία θεοῦ Τιτᾶνος id eſt, Solis nuncia. 5. Parentes quoquè rectè aſſignaſti, ſed alios alii tribuunt; nimirum Hyperionem & Thiam; 6. aliqui verò Pallantem; unde illa vulgò *Pallantias* à Poëtis 7. cognominatur.

PAL. Nihilne ab illa geſtum.

MYSTAGOG. Juvenes duos elegantiſſimos rapuiſſe dicitur, Cephalum & Tithonum.

CEPHALUM quidem, 8. jam nuptiis implicatum (Procrin is duxerat, Athenienſium Regis filiam) cum nulla ratione potuiſſet adducere ad violandam fidem uxori datam, vi rapuit in cœlum: ac, ne ſic quidem, viri conſtantiam labefactare potuit. Itaque ad conjugem illum remittit, mercatoris habitu perſonatum; qui illius erga ſe fidem cùm periclitari vellet, blanditiis & muneribus oppugnat ejus pudicitiam. Et propè erat, ut deditionem faceret mulier, cùm priſtinæ redditus formæ vir objurgat graviter uxoris levitatem. Illa pudore ſuffuſa in ſylvas ſe abdit; deinde redit in gratiam cum viro, eique

1. Virg. 6. Æn. n. 535. Theocrit. in Hyla. n. 11.
2. Gyrald. Synt. 7. p. 251. Nat. Com. l. 6. c. 2.
3. Homer. Hymn. in Vener. n. 227. Ovid. Metam. 7. n. 705.
4. Homer. Odyſ. l. 5. n. 121.
5. Orph. in Hymn. 77. n. 3.
6. Heſiod. in Theog. n. 371. Apollod. l. 1. c. 2. §. 2.
7. Ovid. 9. Metam. n. 420.
8. Ovid. 7. Metam. n. 704. Pauſan. in Lacon. p. 101. Attic. p. 4.

eique dono dat telum inevitabile, quod illa à Minoë acceperat. Hoc inſtructus telo Cephalus, tempus omne venationi tribuit, & nihil aliud, quàm feras agitat. Procris, ſuſpicata teneri virum amore Nymphæ cujuſpiam, antecedit, & latet in dumeto, inde captatura rei veritatem. Sed dum ſe incautior commovet, vir arcum intendit ſuum, & ratus eſſe feram, coniugem inevitabili telo tranſverberat. 9.

TITHONUM autem, 10. Laomedonte genitum, Priamique fratrem ob ſpeciem præclaram, Aurora extulit in cœlum, conjugioque ſibi junxit, eique à Parcis, quaſi dotis nomine, immortalitatem obtinuit, filiumque ex eo Memnonem ſuſcepit. At cum oblita eſſet Aurora, illud etiam marito petere, ne ſeneſceret unquam; in decrepitam perveniſſe ætatem dicitur; ſic, ut, infantium more, in cunis agitandus eſſet, ut obdormiſceret. Quocirca, eum vitæ tædere cœpit, eratque in votis mors; & Auroram obſecrat, ut mori poſſit. Negat illa, in ſua id eſſe poteſtate, daturam tamen, quod poſſet; & promiſſa præſtitit, virum commutans in cicadam: quam ajunt, ſenio confectam, poſitis exuviis, non interire ſed juveneſcere.

9. Hygin. fab. 189.
10. Horat. l. 2. Carm. 16. 30. Apollod. l. 3. c. 11. §. 4. Serv. Æn. l. 4. n. 585.

PAL. Quid verò factum de Memnone?

MYST. MEMNON illorum filius, 11. cùm Trojam veniſſet, ſuppetias laturus Priamo, ſingulari certamine cum Achille pugnans, occiſus eſt. In eoque ipſo loco, ubi cecidit, fontem ajunt erupiſſe, qui quotannis, eodem ipſo die, quo necatus eſt, ſanguinem pro aqua profunderet. Cum autem in rogo cremaretur ejus cadaver, precibus Auroræ matris, in avem mutatus eſt; ex eademque pyrâ, multæ aliæ aves evolarunt ejuſdem generis *Memnoniæ* dictæ; quæ in duas diviſæ turmas, infeſtis roſtris & unguibus concurrentes, generis ſui auctori

11. Ovid. 13. Metam. n. 595.

ctori Memnoni ſanguine ſuo parentarunt.

Fidem ſuperat, quod de hujus ſtatua Memnonis, ex nigro facta marmore, & Thebis Ægyptiorum in templo Serapidis erecta, ferunt. Videlicet, illius ſimulacri os, ſimul ac attingerent primores radii ſolis orientis, ſuaviſſimam vocem emittere ſolitum, quaſi matris adventu lætaretur: occidente verò ſole, flebili ſono, cantum lachrymabilem edere, tanquam ſi doleret de ejus abſentia. 12.

12. Lucian. in Philopſeu. p. 349. Tzetzes. Chil. 6. c. 64.

Habes Palæophile, quæ de cœleſtibus Diis ac Deabus habui dicenda.

PAL. O, quàm arcto me tibi nexu obſtrinxiſti, humaniſſime Myſtagoge. At quid agis? diſceſſum credo paras? Hoccine eſt ſtare promiſſis? Num te mihi ſingula explicaturum promiſeras, Mythici hujus ſimulacra Panthei?

MYSTAGOGUS. Mitte ſollicitudinem: Præſtabo, quod in me recepi. Sed, an vis nos hîc impranſos totum diem agere? Eamus, redituri ſtatim à prandio: volo enim mecum unà domi meæ prandeas.

PAL. Non impetrabis; In hoſpitiolum divertam meum: Nolo tibi eſſe incommodus.

MYST. Tu mihi incommodus? quo nimirùm commodiorem, & comiorem vidi neminem. Eamus, inquam; non es hodie tui juris; parendum tibi eſt.

PAL. Parebo; Ibo, quò me duces.

PARS II.

DE DIIS TERRESTRIBUS.

PALÆOPHILUS. Nunc certè, commodiùs multò, loquêre tu, & ego audiam, poſtquàm tam lautè prandimus. Agedum; quam oculos in partem vis convertam?

MYST. In dextrum parietem; Lævum enim eſſet omen, à læva ducere initium. In hoc pariete, quæ ſecunda pars eſt, hujus Panthei, & hujus diſſertationis; Deos terreſtres cernis, picturarum varietate bifariam diviſos. Alii enim urbes & campos promiſcuè incolunt; quos propterea *terreſtres* communi nomine dicemus: Alii rure tantùm & in ſylvis degunt, quos idcircò *ſylveſtres* appellabimus. Illos primùm contemplemur.

TERRESTRES DII.

Terreſtres Dii dicti ſunt, quòd terras incolerent; quorum hi præcipuè celebrantur: Saturnus, Janus, Vulcanus, Æolus, Momus. In Deabus autem, Veſta, Cybele, Ceres, Muſæ, Themis, totidem omninò, quot cœleſtes. A ſeniore inchoëmus, à Saturno ſcilicet, cujus hic imaginem intueris.

SATURNUS.

Ejus imago.

PAL. Ille Saturnus eſt? Ille cadaveroſus retorriduſque ſenex, promiſsâ barbâ; cano capite, qui ſcapulas habet arcuatas in fornicem, hianteſque & aridas fauces, oculoſque lippitudine riguos, buccaſque fluentes, naſumque ſimum, ſulcatamque frontem, recurvumque mentum, genaſque luridas, auriculaſque flaccidas, aduncaſque manus, rubiginoſam falcem dextra præferens, ſerpentem ſiniſtra, admordentem ſibi caudam? 1.

1. Ex Martian. ap. Lil. Gyrald. Synt. 4. p. 133.

Genus & geſta.

MYST. Ipſe eſt Saturnus, Cœlo ac Terrâ, ſeu Veſtâ natus; 2. qui Cœlus, Cœlius, ſive Uranus, Græco ſermone dictus, Ætheris ac Dei filius, Deorumque omnium antiquiſſimus, Veſtam ab ipſo geni-

2. Apollod. l. 3. c. 1. § 3. Orph. hym. 12. n. 5.

genitam, ut quidam ajunt, uxorem ſibi conjunxit, plurimoſque ex ea liberos ſuſtulit, quorum clariſſimus Saturnus iſte fuit. Fratres habuit Cyclôpas, Oceanum, Titanum, Centimanos, alioſque bene multos: Sorores autem Cererem, Tethym, & Opem, ſeu Rheam, (quam poſtea duxit uxorem) à quibus exorata Veſta mater effecit, ut Saturno paternum regnum deferretur, excluſo Titano, ſtirpis maximo, ad quem hæreditario jure pertinebat; verùm cùm matrem & ſorores adverteret in fratrem propenſas, tempori cedendum ratus, jure quoque ceſſit ſuo, illudque in Saturnum, eâ conditione tranſtulit, ut nullam ille prolem educaret maſculam, ſed poſt ipſius mortem, ad liberos Titanis (dicitur enim Titan, & Titanus) regnum rediret.

PAL. Accepitne conditionem Saturnus?

MYST. Accepit, & ſervavit bona fide, quoad licuit, ſed non licuit diu. Cum enim Ops, ejus uxor, à marito devorari cerneret, quoſcunque ipſi pariebat maſculos; uno partu, Jovem & Junonem enixa, hanc ei obtulit; Illum verò clam nutriendum in Ida monte curavit à Curetibus Cretæ populis, adhibitis Corybantibus (ſacerdotes erant Cybeles) qui tympanis cymbaliſque ſuis de more obſtreperent ne vagitus infantis exaudiri à Saturno poſſet. Eademque arte, Ops Neptunum, & Plutonem filios, ſubtraxit deinceps voracitati conjugis.

P. Patuitne Saturno fraus?

M. Patuit: puerumque flagitavit ab Ope, quæ lapidem panniculis involutum ac faſciis, pro Jove devorandum marito dedit, quem ipſe deglutivit illicò.

P. Quid interim Titan, ſe violatâ fide deluſum videns?

M. Ulturus injuriam, collectis copiis, arma Saturno

turno intulit; illum unà cum Rhea cepit, detruſitque ligatos in Tartarum; donec paucis poſt annis Jupiter, devictis bello Titanibus, reſtituit parentem utrumque in libertatem.

P. Jovi ergò, ut æquum erat, Saturnus beneficii memor, in poſterum favit.

M. Imo ſtruxit inſidias; quod ſcilicet ex oraculo didiciſſet, ſe regno pulſum iri à filio, ut re ipsâ, pulſus à Jove, ſolioque exturbatus eſt, poſtquam vidit ſe à Saturno patre inſidiis peti: Nec id ſolum; melleo quippe liquore intemperanter hauſto, velut ebrium, vinculiſque conſtrictum exſecuit, ut ipſe olim Saturnus, ſuâ falce, parentem ſuum, Cœlum exſecuerat. 3.

3. V. Gyrald. Synt. 4. p. 131.

P. Quonam verò Saturnus ſe recepit regno dejectus?

M. In Italiam, 4. (quæ à Saturno *Saturnia* olim dicta) apud Janum Regem; ex quo ea Italiæ regio, quam incoluit, & in qua latuit, *Latium* appellata eſt, indidemque populus *Latinus*, ut obſervat Ovidius. 5.

4. Virg. 8. Æn. n. 319. Cyprian. de idol. vanit.

5. 1. Faſt. n. 237.

Inde diu genti manſit Saturnia *nomen.*
Dicta fuit Latium *Terra, latente Deo.*

Ipſe autem Saturnus, à Jano in ſocietatem regni vocatus, populos illos agreſtes, ac palantes belluinum in morem, ad humaniorem civilemque cultum revocavit, 6. conjunxitque velut æreis vinculis, dum nummos æreos, primum in illis locis monetæ genus adinvenit; quod numiſmata teſtabantur in quorum parte altera, navis impreſſa (quâ nimirum vectus erat in Italiam;) in altera Janus bifrons; id ipſum affirmante Ovidio. 7.

6. Diod. l. 5. Biblioth. p. 231.

7. Ovid. faſt. 1. n. 39.

At bona poſteritas, puppim ſignavit in ære,
Hoſpitis adventum teſtificata Dei

8. Ovid. Metam. 1. n. 89.

Non ænea tamen *ætas* illa, ſed *aurea* 8. dicta eſt; famâ-

famâque fabulis multiplicante beneficium, perſuaſum eſt poſteritati credulæ; terram, nullâ culturâ laceſſitam, nullo ſubactam vomere, ſpontaneas profudiſſe fruges, omnia fuiſſe communia; nullas lites, nullas contentiones extitiſſe, rebus omnibus ad cujuſque voluntatem fluentibus. 9. De hac ætate Virgilius eleganter, 10.

Primus ab æthereo venit Saturnus Olympo,
Arma Jovis fugiens, & regnis exul ademptis.
Is genus indocile, ac diſperſum montibus altis
Compoſuit, legeſque dedit, Latiumque vocari
Maluit, his quoniam latuiſſet tutus in oris.
Aureaque *ut perhibent, illo ſub Rege fuere*
Sæcula, ſic placidâ populos in pace regebat.

Et Ovidius. 11.

Signabat nullo limite foſſor humum.

Quod totidem fere verbis Maro. 12.

Nec ſignare quidem, aut partiri limite campum
Fas erat.

9. Tibul l. 1. c. 3. 45. Heſiod. Oper. n. 116. Pherecrat. apud. Nat. Com. 2. 2. Trog. ap. Juſtin. l. 43. c. 1. §. 3. Martial. l. 12. Ep. 63. n. 1.
10. Virg. Æn. 8. n. 319.
11. 2. Amorum. El. 7. n. 42.
12. 1. Georg. n. 126

Saturni nomen.

1. Saturni nomen, à *ſatu*; ſicut à *portu*, Portunus; à *nuptu*, Neptunus; ſic à ſatu Saturnus, 13. (ita enim primitùs pronuntiabant) dictus eſt, ut plerique cenſent; quòd videlicet ſerendi & colendi agros, primus artem docuerit in Italia, & agriculturæ præeſſe credatur, unde *Sterculius* dictus à Romanis, quòd ſtercorandi & opimandi terram uſum induxerit; 14. Ideòque cum falce pingitur, quâ prata ſubſecantur, & demetuntur ſegetes. Hanc falcem, fabulantur à Saturno projectam in quandam Siciliæ urbem, nomine Drepanum: ab ipſa nempe falce ita vocatam, quæ Græcè Δρέπανον dicitur. 15. Sunt

13. Lipſ. l. 1. c. 2. Saturn.
14. Macrob. Sat. 1. 7.
15. Ovid. Faſt. 1. n. 234. Serv. Æn. l. 3. n. 707. Apollod. Argon. l. 4. n. 984. Pauſ. Achai. p. 230.

tamen

tamen, qui ſic cognominatam putent, non ab Saturni falce, ſed ab illa, quam Ceres à Vulcano acceptam donavit Titanibus, cùm eos metere docuit. 16. Alii probabiliùs, id traxiſſe nominis autumant, ab ipſo ſitu loci; eſt enim in falcis modum arcuatus, & excavatus: 17. Et quòd Sicilia tritici feraciſſima, & paſcuis uberrima ſit; quare non ſine cauſa, falx in eam potiſſimùm decidiſſe fingitur.

16. Apollod. Argon l. 4. n. 986.
17. Serv. Æn. l. 4. n. 707.

2. Saturnum quidam dici volunt, à *ſaturando*; quaſi populos annonâ *ſaturet*; 18. quemadmodum & ejus uxor *Ops* appellata, quòd eſurientibus *opem* ferat: vel, quod ipſe *ſaturetur* annis quos devorat (tempus enim Saturnum eſſe ajunt.) 19.

18. Dion. Halic. l. 1. p. 30.
19. Cic. 2. de nat. 3. c. 24.

3. Denique, nonnullis placet, ſic illud derivare, ut Saturnus idem ſit, ac *ſator* *vȣ̃*, mentem ſenſumque creans, perficienſque præceptis ac prudentiâ. 20.

20. Apollophan. ap. Fulgent. Mythol. l. 1. c. 2.

SATURNALIA.

Saturni ſacra & geſta.

SACRA Saturno fiebant humanis hoſtiis, quippe quem delectari crederent, placarique humano ſanguine. Idcirco gladiatores in ejus tutela cenſebantur, & adhibebantur in ejuſdem feſtis: Neque enim illum Romani numerabant in Diis ſuperis, ſed in inferis, auctore Plutarcho. 21. quia, credo triſte Saturni ſidus ac maleficum; licet terreſtres inter Deos vulgo cenſeatur. Ipſi porro ſacrificabatur aperto capite; 22. ejuſque myſtæ ſeu ſacerdotes velabantur coccineo pallio. 23. Ara accenſis fulgebat fumabatque cereis. 24. ut ſignifica-

21. Quæſt. Rom. 10.
22 Macrob. 1. Sat. c. 10.
23. Tertul. de teſtim. anim. c. 2. & de pallio. c. 4
24. Macrob. ib.

gnificarent, Saturni beneficio, è tenebris errorum, ad veritatis lucem, homines fuiſſe traductos.

FESTA Saturni, quæ vulgo *Saturnalia* dicta ſunt, Græcè Κρόνια; à Tullo Romanorum Rege, 25. aut ſi Livio 26. credimus, à Sempronio & Minutio Conſulibus inſtituta fuere, 27. unoque die peragebantur, Decembri menſe, videlicet decimo quarto Kalendas, ad Cæſaris uſque tempora: Tunc enim trium dierum ſpatio celebrari cœpta; 28. quibus mox quartus, ac deinde quintus dies additus à Caligula: 29. nonnulli ad ſeptimum uſque diem prorogata fuiſſe ſcribunt. 29. Hinc ille loquendi mos, *primis, ſecundis, tertiis Saturnalibus.* 30. Sicque aucto Saturnalium dierum numero; primus deinceps numeratus eſt à decimo ſexto Kal. 31.

Per eos autem dies feſtos, Primo ceſſabat Senatus. 32. 2. Vacabant Scholæ. 33. 3. Munera paſſim ab amicis ultrò citròque mittebantur. 34. 4. Bellum indicere, & pœnas à nocentibus exigere, nefas. 5. Servis permittebatur, ſe adhibere lautiùs, & cum dominis ludere, 35. unde Auſonius, 36.

Aurea nunc revocat Saturni feſta December,
Nunc tibi cum domino ludere, verna, licet.

6. Servis menſæ accumbentibus, impendebant domini famularem operam; ad refricandam videlicet memoriam priſtinæ libertatis; nam Saturno regnante nemo ſerviebat. 7. Præter morem, manè, ſtatim à lecto lavabant, quaſi ad menſam tranſituri. 37. 8. Veſte quadam cœnatoria, dicta *ſyntheſis*, purpurei plerumque aut coccinei coloris, & quæ hominum tantum lautiorum erat, pallii inſtar, utebantur. 38.

25. Dion. Halic. l. 4. p. 219.
26. Lib. 2. c. 21.
27. Lipſ. 1. Sat. c. 3.
28. Macrob. Sat. l. 1. c. 10.
29. Suet. in Galig. c. 17. §. 6. Dio. l. 60. p. 682.
29. Lucian. Saturn. p. 607. Mart. l. 14. c. 72. n. 2.
30. Cic. ad Att. 13. Ep. 52.
31. Macrob. Sat. l. 1. c. 10.
32. Martial. 7. Epigr. 27.
33. Plin. 8. Epiſt. 7.
34. Martial. l. 4. c. 88. n. 1.
35. Dio. l. 58. Athen. l. 14. p. 639. Senec. Ep 47.
36. Eclog. de menſibus.
37. Tertull. Apol. c. 42.
38. V. Lipſ. Saturn. l. 1. c. 2.

SEN-

SENSUS FABULÆ HISTORICUS.

SATURNUS, NOE.

Etſi nonnemo ſcribat, 39. Saturnum, Nembrotum fuiſſe Imperii Babylonici fundatorem; magis tamen, in illius ſententiam propendeo, qui Noëmum eſſe aſſerit. 40. Ad id credendum, adducor rationibus, quas adducit idem auctor: quarum præcipuæ, hæ mihi videntur eſſe.

I. Noëmi tempore, terra tota unius erat ſermonis, teſte Propheta, 41. quod fabularum conſarcinatores brutis quoque animantibus attribuunt. 42. Saturni quoque ætate; communem hominibus & belluis aliquam fuiſſe linguam ajunt.

II. Noë appellatur Hebraïce, *vir terræ*, id eſt, agricola: 43. qua phraſi nulla uſitatior in ſacris literis: ſic enim, *vir belli*, pro milite ſumitur: 44. *vir brachii*, pro robuſto; 45, *Vir ſanguinis*, pro ſicario: 46. *vir verborum*, pro diſerto; 47. *vir pecoris*, pro opilione. 48. Saturnus verè *vir terræ* dici debet, quandoquidem Tellurem, quæ eadem eſt ac Rhea & Ops, uxorem habuit.

III. Noë *plantavit vitem*, primuſque vinitor fuiſſe dicitur. Et Saturno vitium & agrorum cultura tribuitur. 49.

IV. Noëmus vino ſuccubuit ſemel, ejus vires fortè nondum expertus. Saturnalibus more receptum erat, multo mero ſe ingurgitare: & ebrietati Saturnus præerat. 50.

V. Noëmus, Chami filii execratus eſt impudentiam, quòd verenda patris vidiſſet, turpique ſpectaculo,

39. Beroſ. l. 3.
40. Bochartus in ſuo Phaleg. l. 1. c. 1.
41. Geneſ. 11. 1.
42. Plato in Politic. p. 538.
43. Geneſ. 9. 20.
44. Joſ. 5. 4.
45. Job. 22. 8.
46. 2. Sam. 16. 7.
47. Exod. 4. 10.
48. Gen. 46. 32.
49. Aur. Vict. de Orig. Gent Ro. c. 3. n. 2. Macrob. Sat. 1. c. 6.
50. Lucian. in ep. Sat. p. 608.

culo oculos paviſſet ſuos. A Saturno latam eſſe legem fabulantur, quâ ſancitur, ne quis Deos nudos impune videat. 51. 51. Callimach. hymn. in Pallad. n. 100.

VI. Κρόνος καὶ Ῥέα, καὶ ὅσοι μετὰ τούτων, *Saturnus & Rhea*, uxor ejus, *& qui cum illo fuere*, ex Oceano, & Thetide nati perhibentur. 52. 52. Plato in Timæo. p. 1053. Noëmus autem cum ſuis, ex aquis diluvii, arcâ velut obſtetricante, prodiit in novam lucem. Potiori ſanè jure meruit Noëmus, quàm Saturnus, ut in numis, ſi qui in ejus honorem cuſi fuiſſent, exprimeretur navis effigies, quâ genus hominum univerſum naufragio ſubduxerat. 53. 53. Plut. in Ῥωμαϊκοῖς. p. 440.

VII. Diluvium prædixit Noë: Et *Saturnus prænunciat magnam imbrium vim futuram*, Κρόνος προσημαίνει ἔσεσθαι πλῆθος ὄμβρων *& fabricandam eſſe arcam, & in ea cum volucribus, reptilibus atque jumentis eſſe navigandum.* 54. 54. Abydenus ap. Cyril. contr. Jul. l. 1. p. 8.

VIII. Saturnus filios omnes, tribus exceptis, Jove, Neptuno, & Plutone, devoraſſe dicitur. Noëmus autem qui, ut paſtor, & propheta, omnium mortalium, qui tunc in vivis agebant, pater dici poteſt, eos omnes abſumpſiſſe & damnaſſe legitur, quod diluvii aquis abſumendos prænunciaret. Nam ex Scripturæ phraſi, prophetæ dicuntur id facere, quod futurum prædicunt. 55. 55. Hebr. 11. 7. Sic enim dicitur, *Quando veni ad perdendum civitatem*, id eſt, ad prænunciandum perdendam. 56. 56. Ezech. 43. 3. Tres ſolùm filii ſuperfuere, Sem, Cham, & Japhet; qui non alii videntur eſſe à Jove, Neptuno, & Plutone.

CHAM eſſe Jovem, hæ conjecturæ ſuadent. 1. Hebræum *Ham*, multi *Cham* ſcribunt; aſpiratione denſâ mutatâ in χ Græcum: Ex illo autem nomine *Ham*, factum Ægyptium, Ἀμοῦν, & Africanum, *Ammon*, vel *Hammon*, quæ Jovis eſſe nomina nemo neſcit. 2. Cham filiorum Noë, fuit natu minimus; ut Jupiter, Saturni. 57. 57. Callimach. hymn. ad Jov. n. 58. 3. Jupiter cœli dominus eſſe fingitur; quia Chamo ſeu Jovi

obtigit Africa, cujus magna pars, cum ſolem habeat & reliquos planetas ſupra verticem, putatur eſſe cœlo proxima. 4. Jupiter patrem exſecuit, quod ſumptum videtur ex his verbis perperam intellectis: *Et vidit Cham verenda patris ſui, & nuntiavit*, &c. Hujus enim verbi loco, *& nuntiavit*, Hebraicè *vajagged*; legi facilè potuit, *vejaggod*; quod ſignificat, *abſcidit*, tum maximè, cùm vocalia puncta nulla dum erant ſubſcripta conſonantibus.

JAPHET, idem qui Neptunus, quem ideo mari præfecerunt; quia portio, quæ illi obtigit, magnâ

58. Lactant. de fal. Relig. l. 1. c. 11. ſuâ parte conſtat inſulis & peninſulis. 58.

SEMUS autem quâ ratione probabitur eſſe Pluto? Quibuſve gradibus deſcendiſſe ad Averni regna putandus eſt? An pietatis ac religionis, quâ fratres antecelluit, ſuumque nomen ſuper aſtra extulit? Etiam, hæc ſceleratis impiiſque ſimulachrorum cultoribus occaſio eſſe potuit, virum ſanctimoniæ laude clarum, & idololatriæ hoſtem implacabilem, exagitandi, dum viveret; poſteaque, mortui memoriam illuſtriſſimam fabulis obſcurandi, Stygiiſque illum addicendi tenebris, delato, per ludibrium, ſceptro Inferorum.

PHYSICUS FABULÆ SENSUS.

Saturnus, tempus.

TEmpus, Saturni fabulâ, delineatum eſſe conſtat ex ipſo nomine. Κρόνος enim, Saturnus, immutatione primæ literæ, χρόνος, tempus eſt. 59.

59. Cic. 2. de nat. c. 25.

Præterea, Saturnus filios devorans, (talis ſæpè pingebatur) eoſdemque revomens, quid aliud adum-

van Vianen del et fec.

adumbrat, quàm *tempus edax rerum*? Illius quippe quaſi dentibus conficiuntur omnia, iterumque interceſſu ſubſequentis temporis, renaſcuntur extincta, & collapſa redintegrantur. 60.

Quæ, ſi mavis ad ipſas temporis partes referre; filios, hoc eſt, dies, menſes, & annos, quos producit, deglutit idem, dum novos in novam lucem generat.

60. Orph. hymn. 12. n. 3. Æſchyl. Eum n. 286.

Deinde, Saturnus fingebatur aliquando medius geminos inter puellos, puellaſque geminas; quæ temporis imago eſt, quod quatuor anni tempeſtates cingunt, ut nati parentem.

Denique falcem gerit Saturnus, itemque tempus, quâ falce cuncta demetit: Nam quid tam durum, quod falcis hujus retundat aciem?

JANUS.

Ejus imago.

PALÆOPHILUS. O monſtrum? quid hoc eſt? Duplicem video frontem ac faciem, in uno eodemque capite.

MYST. Ita eſt; Bifrontem vides Deum, qui æquè à tergo poſita, atque à fronte proſpicit. Janum aſpicis, tenentem dextrâ clavem, ſiniſtrâ virgam. Aras item cernis duodecim, ſubjectas pedibus. Cuperem autem, deponere ut manibus clavem illam & virgam poſſet, & digitos movere ad arbitrium, fortaſſis enim digitorum inflexione, & compoſitione variâ ſignificaret tibi, quod olim ſolebat exprimere; ſcilicet trecenteſimum alterâ numerum, alterâ ſexageſimum quintum.

PAL. Haud ſatis planè capio, quæ dicis.

MYST. Faxo plané perfectéque capias, tum quæ auribus, tum quæ uſurpas oculis. Attende modò; nam quatuor præcipuis hujus Dei nominibus enucleandis, & hanc picturam explico, & quæcumque hoc loco dici de Jano poſſunt tibi declaro.

Jani nomina & geſta.

JANUS, quem quidam Cœlo & Hecate pro-
1. Arnob. cont Gen. l. 3. p. 117. creatum fuiſſe ſcribunt, 1. quaſi *Eanus* dictus eſt, quod, *ab eundo*, nomen deductum eſt: *unde ſit*,
2. Cic. 2. de nat. c. 27. inquit Tullius, 2. *ut tranſitiones perviæ*, Iani, (plurali numero) *foreſque in liminibus profanarum ædium*, januæ *dicerentur*. Jani, porrò illi, Romæ locus erat, tribus Jani ſtatuis viſendus, quò ſolebant convenire creditores & fœneratores, alii ad reddendum, alii ad locandum fœnus. De his
3. Off. l. 2. c. 23. ſtatuis intelligendum eſſe Ciceronem 3. cenſet vir
4. Dempſt. in Paralip. l. 2. cap. 3. doctus; 4. loquentem *de quibuſdam viris optimis, ad medium Janum ſedentibus*: & Horatium, 5. dum
5. E. 1. 1. 54. *imum & ſummum Janum appellat.*

6 Virgil. Æneid. 12. n 197. Bifrons fingitur. 6. & *Biceps* ab Ovid. 7. vocatur,

7. Faſt 1. n. 65.
> *Jane Biceps, anni tacitè labentis imago,*
> *Solus de Superis; qui tua terga vides.*

Quod nimirùm, pro eâ, quâ præſtabat prudentiæ laude, præterita reſpiceret, ac futura provideret. Vel, quòd cùm mundus, Janus crederetur, geminâ facie, ſpectabat duas præcipuas mundi partes, Orientem, & Occidentem: Quin etiam *Quadrifrons* efformatus eſt, à quatuor ejuſdem mundi partibus, quas temperare putabatur conſilio & auctoritate. Vel, quòd ſit diei dominus, cujus or-
8. Sat. 2. 6. 20. tum & occaſum reſpicit. Sic enim Horatius: 8.

> *Matutine pater, ſeu, Jane libentiùs audis.*

Unde

Unde homines operum primos, vitæque labores
Inſtituunt.

Hinc factum eſt, ut Jano primùm Bifronti ſimulacrum effecerint Romulus & Tatius, Romanorum & Sabinorum Reges, cùm in fœdera convenirent, *quaſi ad duorum populorum imaginem.* 9. Eidemque poſtea templum Bifronti dicavit Numa, geminas habens fores. Poſteà captis Faliſcis, Etruriæ Urbe, *inventum eſt*, ait Servius, *ſimulacrum Jani Quadrifrontis*; ex quo portæ quatuor in templo Jani factæ ſunt: 10. ſed de hoc templo, mox.

9. Serv. in 12. Æn. n. 198.

10. Serv. in. 7. Æn. n. 607.

CLAVIGER; gerit enim clavem & virgam, 11. virgam quidem, quaſi viarum rector, at clavem, variis de cauſis.

11. Lil. Gyr. Synt. 4. p. 153.

1. Quia valvas, fores, & ſeras inveniſſe creditur, & ab ejus nomine *januæ* dicuntur, ut ipſe *θυραῖος*, id eſt, *janitor*, quia januis præſidere putabatur.

2. Quia eſt veluti janitor anni, ſingulorumque menſium: nam & ipſi menſi primo præerat, quem de ſuo nomine Januarium appellavit; & præfectus erat cæterorum Kalendis, unde *Junonius* dictus eſt; quod Kalendæ omnes in Junonis eſſent ditione. Unde non invenuſtè ſic invocatur à Poëta, 12.

Annorum, nitidique ſator pulcherrime mundi.

12. Mart. l. 10. ep. 28. n. 1.

Hinc aræ duodecim ipſi dicatæ, pro numero menſium, & in ejus templo totidem loculi. Hinc etiam ille mos apud Romanos, ut in ejuſdem templo Conſules inaugurarentur, qui propterea dicebantur *aperire annum*, 13. & Kalendis Januariis, (de Martiis quoque idem ſcribit Macrobius 14.) nova laurea veteris loco imponeretur Jani ſtatuæ; 15. ſic enim Ovidius: 16.

Laurea Flaminibus, quæ toto perſtitit anno,
Tollitur, & frondes ſunt in honore novæ.

13. Sidon. Apoll. carm. 2. n. 3.

14. 1. Sat. c. 12.

15. Sidon. carm. 2. n. 8.

16. 3 Faſt. n. 137.

An, quod coronarum, quæ ex lauro ferè texebantur, inventor creditus? Hinc denique, quòd *Janus*
17. l. 34. *Geminus* (Plinii verba ſunt 17.) *à Numa Rege dica-*
c. 7. *tus, digitis ita figuratis, ut trecentorum quinquaginta quinque* (*ſexaginta quinque*, alii legunt) *dierum notâ, per ſignificationem anni, temporis & ævi, ſe Deum indicaret.* Non quòd has manu notas teneret; ſed quòd digitis certâ ratione flexis, conſtrictis, aut explicatis, eum numerum exhiberet. De quo numerandi modo varii varia.

18 Arnob. 6. cont. Gent. p. 209.

3. Clavem gerit, 18. quia tanquam janua eſt mortalibus, per preces ad Deos adire volentibus, ipſis quaſi aditum patefaciens. Quod cauſæ fuit, cur in omnium Deorum ſacrificiis precationis principium à Jano duceretur, eique priùs fieret, quàm aliis Diis: Hanc enim Janus ipſemet interroganti,

—Cur quamvis aliorum numina placem,
Jane, tibi primùm, thura merumque fero?
Ut poſſis aditum, per me, qui limina ſervo,
19. Ovid. *Ad quoſcunque voles, inquit, habere Deos.* 19.
I. Faſt. n. 171. Hujus rei ratio inde petitur, quòd *fuerit*, inquit
20. l. 3. v. Feſtus, 20. *omnium primus, à quo rerum omnium*
Chaos. *factum putabant initium, ideo ei ſupplicabant velut parenti.* Ex quo *Pater*, peculiari cognomen-
21. Virg. to dictus eſt; 21. tametſi omnium Deorum com-
8. Æn. n. munis hæc eſſet appellatio: & quod primus aras,
357. Juven. Sat. templa, cæteroſque ſacrorum ritus inſtituerit:
6. n. 394. proptereaque *in omni ſacrificio perpetua ei præfatio præmittitur, farque illi, & vinum primo prælibatur*; non autem *thus*, quamvis Ovidius *thuris* meminerit in allato ſuprà verſu. Id enim, vel per licentiam dixit poëticam, vel de ſua
22. Dempſt. ætate loquebatur: 22 nam primis, hoc eſt, ut Plinius 23. ſcribit, *Iliacis temporibus, thure non*
in parallp. *ſupplicatum*; neque enim omiſiſſet Homerus
l. 2. c. 3.
23. l. 13. id annotare, qui nuſquam *thuris* mentionem
c. 1. fecit, in hujuſmodi rebus ad ſacra pertinentibus

tibus, cæteroquin accuratiſſimus: Nec ullum nomen Græcum eſt, quod *thus* propriè ſignificet; nam *θύον*, non tam *thus* eſt, quàm quilibet ſuffitus.

PATULCIUS & CLAUSIUS, ſive ut alii loquuntur, *Patulcius* & *Cluſius*, *à patendo*, ſeu *patefaciendo* & *cludendo*. Etenim belli tempore Jani templum patebat, pace verò claudebatur. 24. Hoc templum eſt, quod modò diximus à Romulo, poſt pacem cum Tatio initam, conſecratum *Jano Bifronti*, ut oſtenderet, duos in unum coïſſe populos, Romanos videlicet & Sabinos. Ejuſque poſtea ſucceſſor Numa edixit, ut aperiretur in poſterum, cum gereretur bellum; tum verò clauderetur, cum Romanus populus pace potiretur. Cur aperiretur autem, cùm in armis erat populus, conjectura hæc afferri ſolet, quòd Romulo contra Sabinos pugnante, calida aqua ex loco eruperit, quæ hoſtilem fugavit exercitum. Itaque, pugnaturi illud reſerabant, ſimile à Diis quaſi expectaturi ſubſidium; vel potiùs, quòd ad bellum ituri debeant de pace cogitare, 25. optentque celerem in patriam reditum.

24. Serv. 1. Æn. n. 298. Claud. de 6. Hon. Conſ. n. 637.

25. Serv. in 7. Æn. n. 607.

Utrumque nomen illud continetur hoc diſticho. 26

Nomina ridebis, modo namque Patulcius *idem*,
Et modò ſacrifico Cluſius *ore vocor.*

26 Ovid. in Faſt. l. 1. n. 129.

Aperiendi verò hujus templi, & claudendi ritum, Virgilius ita deſcripſit, 27.

27. 7 Æn. n. 607.

Sunt geminæ Belli portæ (ſic nomine dicunt)
Religione ſacræ, & ſævi formidine Martis:
Centum ærei claudunt vectes, æternaque ferri
Robora; nec cuſtos abſiſtit limine Janus.
Has, ubi certa ſedet Patribus ſententia pugnæ,
Ipſe Quirinali trabeâ, cinctuque Gabino
Inſignis, reſerat ſtridentia limina Conſul.

De claudendo porrò eodem templo, ita Jovem inducit evolventem Veneri arcana fatorum. 28.

26. 1. Æn. n. 295.

Aſpera tum poſitis miteſcent ſæcula bellis:
Cana Fides & Veſta, Remo cum fratre Quirinus
Jura dabunt, diræ ferro & compagibus arctis
Claudentur Belli portæ, Furor impius intus
Sæva ſedens ſuper arma, & centum vinctus ahenis
Poſt tergum nodis, fremet horridus ore cruento.

Mirum eſt autem, intra ſeptingentos annos, ter tantùm fuiſſe clauſum hoc Jani templum; primum à Numa; deinde Conſulibus M. Attilio, & T. Manlio, poſt fœdus cum Pœnis ictum; tertiò, ab Auguſto, poſt Actiacam victoriam 29.

29. Liv. l. 1. c. 19. Oroſ. l. 6. cap. 21. Dio. l. 51. p. 515.

FABULÆ SENSUS.

Janus emblema prudentiæ.

JAni fabulam, (quem alii Noëmum, ſeu Noam; alii Ogygem; alii Sacerdotem, Philoſoſum, ac Theologum; alii denique antiquiſſimum Italiæ Regem Janiculi oppidi conditorem fuiſſe ajunt 30.) Jani inquam, fabula, hominis imago eſt ornati ſingulari laude prudentiæ; quæ, ut Tullius 31 ait, ſita eſt in præteritorum memoriâ, & providentiâ futurorum. Debet igitur habere quaſi duplicem vultum vir prudens; ut perſpectis quæ à tergo & fronte ſunt, pro innatâ ſagacitate mentis & maturitate conſilii, rerum cauſas & principia videat; earum progreſſus, & tanquam anteceſſiones percipiat, componat ſimilitudines, conſequentia cernat, futura proſpiciat, & ſubtili conſequentium comprehenſione cum primis, præſentibus ventura illiget, & præteritis futura connectat.

30. Munſt. 2. Coſm. 9. Fab. Pict. 31. de Se-nect. c. 21.

Clavem.

Clavem tenet vir prudens; nihil enim uſquam eſt tam abditum, quod ſuâ perſpicacitate non detegat; nihil tam ſecretum, atque tam clauſum, quod ſolerti conſideratione non recludat & propalet; nihil tam involutum, tamque intricatum, quod felici dexteritate non evolvat, non explicet. Hac judicii clave rimatur omnes negotiorum vias; perveſtigatque quàm aptiſſimas, ſcrutatur opportunitates temporum, occaſionum momenta diſquirit, difficultates tollit, amovet obices, aperit profutura, obfutura condit inviolabili ſecreti ſerâ. Per illam denique clavem aditum ſibi facit ad amicitiam, in penitiſſimos receſſus alieni pectoris inſinuat ſeſe, conſiliorum reſerat adyta, arcanorum penetralia ſubit, obſcura pervadit, incognita penetrat, à communi ſenſu remotiſſima quærit, invenit, contemplatur.

Aras, templa, ſacra Janus induxit. Eſt enim ſummæ abſolutæque prudentiæ, ſupremo Numini debitos reddere honores, ejus revereri potentiam, amplificare cultum, propagare gloriam: Et ſicut Janus, præſtanti ſuâ in Deos religione, hanc meruit honoris prærogativam, ut primas in omnium Deorum ſacrificiis obtineret; ita, quò quis majorem Deo cultum exhibet, eò majorem ipſe ab hominibus & ipſo Deo conſequetur, quod ſacris tum oraculis, tum exemplis manifeſtum perſpicuumque redditur.

VULCANUS.

PALÆOPHIL. Deus bone! ſabrumne ferrarium Diis immixtum video?

MYSTAG. Non fallit oculos imago. fabrum ferrarium, & Deum cernis, Vulcani nomine; artem ſiquidem ferrariam exercuit, habuit officinam in Lemno inſulâ; quo in loco Jovis fulmina, Deorumque arma fabricabatur, etſi Deus.

PAL. Si Deus fuit, quis eum caſus ad uſtrinam contruſit, addixitque tam vili miniſterio?

MYST. Corporis, credo, deformitas, ob quam parentibus ſuis, 1. Jovi & Junoni, (ſolâ Junone genitum 2. quidam ajunt) deſpectus, è cœlo præcipitatus eſt in inſulam Lemnum, unde *Lemnius* dictus eſt; 3. quo caſu, fracto ſibi crure, claudus effectus eſt, cervicem porrò haud dubiè ſibi fracturus, & caput, niſi Lemnii, pro humanitate, ruentem excepiſſent. Ipſis beneficium ut rependeret, ſedem ibi fixit, & ferrariam fecit, multiplicem ferri & ignis uſum docuit incolas, ex quo *Mulciber*, ſeu *Mulcifer* appellatus eſt, à *mulcendo*, & molliendo ferrum. 4.

1. Phurnut. de nat. Deor. c. 19.
2. Heſiod. Theog. n. 927. & Lucian. de ſacri.
3. Virg. 8. Æn. n. 454.
4. Lucan. l. 1. n. 545.

At, quod mirere, deformis licet fumoſuſque faber, Dearum tamen venuſtiſſimam uxorem nactus eſt, nimirum Venerem, quam in adulterio cum Marte deprehenſam catenis conſtrinxit; ut diximus, deridendoſque Diis propinavit. Minervam quidem ducere voluerat, & annuerat Jupiter, virginem objiciens turpiſſimi tenebrionis libidini; ſed repulſam paſſus, monſtrum fœdiſſimum, in illo conatu nefario & irrito, deciſo in terram ſemine procreavit, quod *Erichthonius*, ἀπὸ τῆς ἔριδος, καὶ χθονὸς,

I van Vianen Del. et fec.

χθονὸς, *ex contentione & terra*, ſeu *Erichthæus* dictum eſt; draconum pedibus horribile. Quam pedum deformitatem ut tegeret, primus curruum uſum inveniſſe fertur. 5. Annuerat, inquam, Vulcano Jupiter, ut pudicitiam, ſi poſſet, Minervæ opprimeret, cujus nuptias, præmii loco, cum Diis arma feciſſet, optione ſibi à Jove datâ, expetierat; ſed ſimul, ab eodem Jove præmonita Minerva fuerat, ut repugnaret, & virginitatem tueretur ſuam, quòd egregiè præſtitit. 6.

ERICHTHONIUS.

5. Virg. 3. Georg. n. 113.

Atque etiam, in ejus honorem feſta Romæ celebrata ſunt *Vulcanalia*; & feriæ ſolemnes, quibus diebus animalia conjiciebantur in ignem; 7. & ab Athenienſibus inſtituta fuere alia quæ, *Chalcea*, dicebantur. 8. Quin, & templum habuit in monte Æthna, ex quo *Æthnei* cognomen ſortitus eſt. Cujus templi cuſtodes ferunt fuiſſe canes, ea narium ſagacitate præditos, ut caſtè ac religioſè ad illud accedentibus, obviam procederent, adblandirentur, & comites ſeſe adjungerent, tanquam Vulcani heri ſui familiaribus & amicis; ſceleſtos verò & facinoroſos arcerent horrendis latratibus, dentibuſque dilacerarent.

6. Nat. Com. l. 2. c. 6.

7. Varr. de L. L. 5. c. 3.

8. Pollux. l. 7. c. 24. §. 2.

PAL. Audivi, ſi bene memini, fabricatam fuiſſe, Jovis juſſu, ab hoc Vulcano fœminam: Verumne eſt?

MYSTAGOG. Næ, tu ridiculus es, qui quæras in fabulis veritatem. Ita quidem comminiſcuntur, fœminam, omnium primam Vulcani malleo cuſam fictamque, ornatam poſtea fuiſſe Deorum omnium donis; (ex quo dicta *Pandora* 9, eſt) ei Palladem ſapientiam contuliſſe; Apollinem, muſicæ peritiam; Mercurium, benè dicendi artem; Venerem, formæ decus, alioſque alia tribuiſſe munera. Addunt, à Jove, in homines offenſo, quòd ignem è cœlo Prometheus ſubripuiſſet, ad

PANDORA.

9. Pauſ. in Attic. p. 22. Hygin. fab. c. 142.

animandum, quem efformârat, hominem; miſſam ad illum Pandoram, cum pyxide clauſa, quam ille oblatam noluit accipere; deinde ad Epimethei (frater Promethei erat) uxorem detulit, quam illa, pro innatâ ſexui curioſitate, ſimul ac aperuit, morbos, & mala omnia, quibus plena erat, in humanum genus effudit; ſolâ Spe, in pyxidis fundo remanente.

CYCLOPES,

Vulcani adminiſtri.

PAL. Quid ſibi volunt atri illi ac tetri monoculi?

MYST. Cyclopes ſunt, famularem Vulcano navantes operam, Neptuno & Amphitrite nati; *Cyclopes* dicti, quòd unicum haberent oculum in fronte mediâ, figurâ rotundâ, in modum circuli, qui κύκλος Græcè dicitur. Trium Cyclopum meminit Virgilius: 10.

10. 8. Æn. n. 424.

Ferrum exercebant vaſto Cyclopes in antro,
Brontesque, Steropesque, & nudus membra Pyracmon.

Non quòd tres illi ſint tantum, nam multò plures eſſe, probant hi verſus: 11.

11. Idem. ibi. n. 449.

—— Alii ventoſis follibus auras
Accipiunt redduntque: alii ſtridentia tingunt
Æra lacu: gemit impoſitis incudibus antrum.
Illi inter ſeſe multa vi brachia tollunt
In numerum, verſantque tenaci forcipe maſſam.

CACUS, ET CÆCULUS,

Vulcani filii.

CACUS, bipedum nequiſſimus, à ſuâ malitiâ nomen trahens, (nam κακὸς, *malus* eſt) Latium latrociniis & incendiis infeſtabat; ferino more vitam agens, horrendumque antrum incolens. Hùc cum nocte quadam boves Herculis abactos caudâ traxiſſet, ne ſcilicet certis veſtigiorum indiciis, perveniri ad fraudis cubilia poſſet, receptatoremque furtorum locum; Hercules, illac pertranſiens, audito incluſorum boum mugitu, perrumpit in ſpeluncam, & 12. 12. Virg. 8. Æn. n. 259.

Cacum in tenebris incendia vana vomentem
Corripit in nodum complexus, & angit inhærens
Eliſos oculos, & ſiccum ſanguine guttur.

Sed ipſius ſpeluncæ deſcriptionem accipe: 13. 13. Idem. ib. n. 193.

Hic ſpelunca fuit vaſto ſubmota receſſu,
Semihominis Caci, facies quam dira tegebat,
Solis inacceſſam radiis, ſemperque recenti
Cæde tepebat humus, foribuſque affixa ſuperbis
Ora virûm triſti pendebant pallida tabo:
Huic monſtro Vulcanus erat pater; illius atros
Ore vomens ignes, magna ſe mole ferebat.

CÆCULUS, 14. ita dictus, quod minores 14. Virg. 7. Æn. n. 681. haberet oculorum orbes, (à quo Cæciliorum familiam, Romæ nobiliſſimam, ortam putant) rapto & latrociniis vixit. Ferunt, cùm mater ejus igni aſſideret, ſcintillam in gremium ejus delatam eſſe; ex qua gravidam ſe credi voluit, expletiſque legitimis menſibus, peperiſſe filium, Prænestinæ urbis aliquantò poſt conditorem. Tradunt alii, Cæculum recens natum à paſtoribus mediis

in flammis inventum eſſe prorſus illæſum; indeque factum eſſe, ut Vulcani filius crederetur.

POLYPHEMUS paſtor his addendus, monſtrum haud abſimile, Neptuno ſatum. Habuit enim ſimiliter, ut Cyclopes, unum dumtaxat in fronte oculum; & non ſecus, ac ipſe Cacus, Cæculuſque, furtis ac cædibus vitam ſuſtentabat. Hunc, cum quatuor ex Ulyſſis comitibus pertractos in antrum, quod habebat in Siciliâ, devoraſſet, certus non abſtinere dentes à reliquis; Ulyſſes atro vino inebriatum, torre in ejus oculum defixo, luce privavit. Rem concinnè, ornateque, Maro ita ſub aſpectum ſubjicit: 15.

15. 3. Æn. n. 622.

Viſceribus miſerorum, & ſanguine veſcitur atro.
Vidi egomet duo de numero cùm corpora noſtro
Prenſa manu magna, medio reſupinus in antro,
Frangeret ad ſaxum, ſanieque aſperſa natarent
Limina: vidi, atro cùm membra fluentia tabo
Manderet, & tepidi tremerent ſub dentibus artus.
Haud impunè quidem; nec talia paſſus Ulyſſes,
Oblituſque ſui eſt Ithacus, diſcrimine tanto.
Nam ſimul expletus dapibus, vinoque ſepultus,
Cervicem inflexam poſuit, jacuitque per antrum
Immenſum, ſaniem eructans, ac fruſta cruento
Per ſomnum commixta mero; nos magna precati
Numina, ſortitique vices, unà undique circum
Fundimur, & telo lumen terebramus acuto
Ingens, quod torvâ ſolum ſub fronte latebat,
Argolici clypei, aut Phœbææ lampadis inſtar.

FABU-

FABULÆ SENSUS.

VULCANUS,

Ignis gemini ſymbolum.

IGnem eſſe Vulcanum, ipſum Vulcani nomen indicat: ſic enim dictus eſt, ſi Varro 16. audiendus, ab ignis vi ac violentiá. *Vulcanus* primum dicebatur, quaſi *Volicanus*, quod ignis per aërem volitet. 17. Idcircò appingebatur ejus capiti pileus cæruleus, 18. cœleſtis ignis ſymbolum, qui purus & ſincerus eſt, terreſtris autem, quia imbecillior, & materiâ egens, *claudus* jure fingitur. Præcipitatum ajunt è cœlo Vulcanum, quia fulmen ex aëre decidit, quod quia ſæpe cadit in Lemnum inſulam, ideò ſuſceptus à Lemniis ruens Vulcanus creditus. 19.

16. de L. L. L. 4 c. 10.
17. Serv. 8. Æn. n. 414.
18. Euſeb. de præp. Evang. l. 3. c. 11.
19. Serv. ib.

Verùm ab hoc igne Vulcanio, ad Venereum tranſeamus; nam junctus Veneri Vulcanus eſt. Quid ita verò, inquis; Quorsùm Deo ita deformi, tam formoſa copulata Dea eſt; tam atro conjugi, ſponſa ita venuſta, ita candida; Accipe? Vulcanus ignis eſt, & flamma Venus: Num ergo flammæ fuit meritò maritandus ignis? At, quis ignis? Planè tartareus, atque Cyclopicus. Hoc torretur & torquetur igne, qui ſe Veneri mancipat: Simul ac enim conceptus lenociniis alienæ formæ ſinum pectoris occupavit intimum, quas tunc, oro, ſtrages non edit, quas non ſpargit faces, quæ non facit incendia, quæ non creat exitia? Hinc videlicet, languor ille in amante frontis emortuæ, & lurida ſpecies oris, lethaliſque genarum pallor,

turbidaque oculorum lumina, & vultus cineribus concolor, fatalia latentis & graſſantis intus ignis argumenta: Latentis, inquam, atque interiora tantùm depaſcentis. Nam ubi primùm obſtetricante impudentiâ, emicare cœpit flamma peſtilens, & combuſto modeſtiæ velo, erupit foras; perque occulta flagitiorum incrementa ſenſim adolevit erebi fœtus! Proh Superi! ut ſerpit, ut ſævit, ut furit, ut corripit & incendit omnia: Cerne Semelem: hoc igne eſt exuſta. Herculem vide; illum ignis iſte conſumpſit. Trojam aſpice; non aliâ flammâ conflagravit.

Perge: Te addixiſti Veneri; Vulcanum illa tè fecit, turpem, tetrum, fumoſum, Stygiâ caligine obſitum, perpetuiſque circumſeptum tenebris, ad flammam te licet exerceas. Caret ſiquidem ignis hic luce; tenebraſque obducit oculis; & gelu quod mirere, aſtringit animum, vel tum maxime, dum corpus voluptate colliqueſcit. O triſte mulieroſi viri fatum! ô amor verè Vulcanius ac ferreus! Quid enim aliud, quàm ferrum verſat igne candens, qui Veneris amore ardet, qui fœminam perditè diligit? Num convertenda eſt in uſtrinam domus? Num malleis, incudibuſque perſtrependum, & ſudandum, ut molliatur, ut flectatur, & quaſi limâ poliatur uxor, ſplendoremque à ſquallore viri accerſat? Num abſumenda, in illâ quaſi fornace libidinis, patrimonia? in favillam redigendæ poſſeſſiones ampliſſimæ, donec in ramenta theſauri defluant, & evaneſcant in fumum illuſtres familiæ.

Nimirum, & iſte quoque ignis nullo ſatiatur pabulo? nec uſquam remittit ardor, nec frigeſcit unquam flamma Vulcania: Quia illam Venus ſuſpiriis libidinoſis aſſiduè ventilat, & lachrymis accendit, irritatque faſtidioſo frigore; tantò ſævior, quantò blandior; eò illecebroſior, quò ſuperior.

I. van Vianen del. et fec.

Quid? jam mirum, quod Vulcani tam multi, non in Lemno ſolum, ſed ubique paſſim, ad hanc voluptatis uſtrinam fabricentur fulmina, in ſuum videlicet contorquenda caput? Quòd è cœlo, in terram; hoc eſt, è ſtatu fortunæ ſupremo, ad infimam ſæpè conditionem cum Vulcano præcipites ruant, & è caſu claudicent infortunati? Veneris hoc amor effecit. Mihi ſi non credis, audi Poëtam, id ipſum confirmantem pereleganti epigrammate. 20. 20. Pallad. l. 2. epigr.

Υἱὸν ἔχεις Ἔρωτα, γυναῖκα δὲ τὴν Ἀφροδίτην,
Οὐκ ἀδίκως, Χαλκεῦ, τὸν πόδα χωλὸν ἔχεις.

Filium habes Amorem, uxorem Venerem;
Non immerito, ô Ferrarie, pede claudus es.

ÆOLUS,

EXTINGUAMUS Vulcanum Æolo, ignem vento; Nam quem Vulcano vides proximum, Æolus eſt, ventorum Deus, Aceſtâ, 1.Ovid.r8.
vel Segeſta Hippotæ filia, (à quo Hippotates 1. Her. n.26.
cognominatus eſt) & Jove genitus. Habitavit in unâ ex illis ſeptem inſulis, quæ de illius nomine *Æoliæ* dictæ ſunt, quas nonnulli 2. *Vulcanias*, à Vulcano nuncupant; aſtronomiæ peritiſſimus 3. in eâque ſcientiâ præcipuè verſatur, quæ ad naturam ventorum pertinet; Atque ita, quòd ex nebulis, fumoque Vulcaniarum inſularum, ventos ac tempeſtates, multo ante prædiceret, quam exorirentur; vulgo creditum eſt. Ventos eſſe in Æoli poteſtate; quos poſſet cum liberet, emittere, vel coërcere. 4. Unde ventorum (quos ex Aſtræo & Aurora natos ajunt 5. Rex & Imperator habitus.

2. Serv. Æn. l.8.n. 454. Strab. l. 6.p. 190. 3. Palæph. de Incred. c. 18. 4. Varr. ap. Serv. Æn. l. 1. n. 56. 5. Serv. Æn. l. 1. n. 135. Heſiod. Theog. n. 378.

Hunc Regem, ut adierit Regina Juno, Virgilius me-

6. Æn. 1. n. 55. memorat, ejuſque regiam ita deſcribit. 6.

Nimborum in patriam, loca fœta furentibus auſtris,
Æoliam venit: Hic vaſto Rex Æolus antro
Luctantes ventos, tempeſtateſque ſonoras
Imperio premit, ac vinclis & carcere frænat.
Illi indignantur, magno cum murmure, montis
Circum clauſtra fremunt: celſa ſedet Æolus arce,
Sceptra tenens, mollitque animos, & temperat iras.
Ni faciat, maria ac terras, cælumque profundum
Quippe ferant rapidi ſecum, verrantque per auras.
Sed pater omnipotens ſpeluncis abdidit atris,
Hoc metuens, molemque, & montes inſuper altos
Impoſuit, Regemque dedit, qui fœdere certo
Et premere, & laxas ſciret dare juſſus habenas.

MOMUS.

P*ALÆOPHILUS*. Quid hoc hominis & nominis eſt?

MYSTAG. Quid tu in Diis quæris hominem? Dei nomen eſt, à Græco Μῶμος; quod irriſorem ſignificat. Illius enim officium eſt, ipſum quidem nihil operis edere, & otioſam agere vitam; in aliorum autem Deorum facta atque dicta acriter inquirere; & ſi quid eſt omiſſum, aut perperam admiſſum, id verò ſummâ cum libertate carpere, reprehendere, deridere.

Teſtes ſunt, Neptunus, Vulcanus, & Minerva,

qui

VESTA
VESTA·P·R·QVIRITIVM
VES TA
van Vianen del. et fec.

qui de artificio contendentes, à Momo, qui fuerat electus litis arbiter, perſtricti ſinguli ſunt. Etenim, cùm Neptunus taurum, Minerva domum, Vulcanus effeciſſet hominem; Neptunum arguit imprudentiæ, quòd tauri cornua, ante oculos, & in ipſa fronte non affixiſſet; ſic enim majore vi, certiorique impetu, cornibus feriret: 1. Domum autem Minervæ id vitii habere dixit, quod non eſſet verſatilis, ut facilè moveri circumagique poſſet, ſi quando vicinum non haberet bonum: Vulcanum denique fuiſſe inconſultiſſimum in efformando homine, ſapientiùſque facturum fuiſſe, ſi feneſtraſſet pectus, quò cerni poſſet, quid in animo quiſque ſtrueret, num quid fallaciæ moliretur, num aliud ſentiret, ac diceret. 2.

1. Lucian, Nigrin. p. 39.

2. Lucian. Hermot. p. 519.

LAL. Quibus ortus parentibus?

MYSTAGOG. Nocte & Somno progenitum fabulantur 3. nec ſine causâ. Tenebricoſi ſiquidem & ſomnolenti, parumque videntis ingenii eſt, aliorum facta perſtringere; cùm nihil ſit uſque quaque perfectum, ſi à Deo diſceſſeris, in quo aliquid non requiri poſſit; adeòque quòd reprehenſioni non ſit obnoxium.

3. Heſiod in Theog. n. 213.

DEÆ TERRESTRES.

VESTA.

EST hæc matrona, quam hic ſedentem, tympanumque geſtantem aſpicis, Dearum omnium antiquiſſima, 1. Cœli uxor, Saturnique mater.

1. Virg. Æn. 9. n. 229.

PALÆOPHILUS. Si Cœli uxor eſt, cur non inter cœleſtes potius recenſetur, quàm terreſtres Deas?

MYSTA-

MYSTAGOGUS. Nempe, quia hæc Dea Veſta, terra ipſa eſt; ſic dicta à *veſtiendo*, quòd plantis frugibuſque terra veſtiatur. Vel, ut Ovidio placet, *à vi ſtando*; ait enim, 2.

2. faſt. n. 299.

Stat vi terra ſuâ, vi ſtando, *Veſta vocatur.*

Sedet autem, quia terra immobilis imâ mundi ſede ſemper hæret. 3. Geſtat tympanum; quòd ventorum flatus horriſonos contineat ſinu. Idcircò etiam floribus, plantiſque variis circum enaſcentibus, & ſponte in coronam flexis, Deæ caput ambitur, uti vides, omnis generis animalibus certatim circùm adblandientibus. 4. Eandem ob cauſam rotundum, terræ inſtar, 5. hìc Romæ templum habet; & ipſam etiam Veſtæ effigiem rotundam alicubi fuiſſe ajunt, & informem aliquando, Ovidio teſte: 6.

3. Varr. p. Aug. 7. de Civ. c. 24. 4. Hecat. Mileſ. apud. Nat. Com. l. 8. c. 20. 5. Phurnut. N. D. c. 18. 6. Faſt. 6. n. 298.

Effigiem nullam, Veſta, nec Ignis habet.

Hinc quoque olim menſæ rotundæ, *Veſtæ*, appellatæ ſunt; 7. quòd ad ſimilitudinem terræ ad victum neceſſaria ſubminiſtrarent. Quid mirum, igitur, omnium ſacrificiorum primitias ipſi offerri ſolitas, 8. cùm è terra oriantur omnia, quæ offerri poſſunt? Et Græcos auſpicatos eſſe à Veſtâ, & peregiſſe ſacra omnia 9. cum Deorum omnium mater habeatur? 10.

7. Plut. in ſympoſ. l. 7. c. 4. 8. Homer. in hymn. n. 5. 9. ap. Lil. Gyrald. Synt. 4. p. 149. 10. Strab. l. 10.

PAL. Hæret adhuc animo ſcrupulus, quem mihi ut eximas, oro. Qui enim poſſunt iſta ſic habere, ut dicis; Quâ ratione, Veſta, *terra* eſſe poteſt, cùm nihil fermè ſit in hoc genere pervagatius, quàm *ignem* Veſtæ nomine intelligi?

MYSTAG. Ut video, non eſt mihi res cum peregrino: Eximam tamen, quem vocas, ſcrupulum. Ergo ſic habeto: Duas fuiſſe Veſtas, antiquam unam, de quâ dixi, Cœli conjugem, & matrem Saturni; juniorem alteram, Saturni, ex uxore

Rheâ,

Rheâ, filiam; de qua nunc agendum. Illa *terra* eſt; hæc verò *ignis*, ut mox intelliges. Hujus enim *vis omnis*, inquit Tullius 11. *ad aras & focos pertinet*. proque ipſo *igne* ſumitur, ductâ à Græco nomine ἑστία (quòd *focum, penatem, domum*; ſignificat) Veſtæ appellatione. Et verò, domorum præſes & cuſtos habita eſt, unaque de Diis Penatibus; 12. nec immeritò, cùm domorum excitandarum artem induxiſſe feratur: Ex quo factum eſt, ut Romæ olim, in omnibus privatarum ædium veſtibulis (à Veſta, *veſtibulum* dictum eſt 13.) Veſtæ ſimulacrum proſtaret, cui quotidie ſacrificare conſueverant.

Virgo, hæc Dea fuit; & virginitatem tanti feciſſe perhibent, ut cùm Jupiter ejus frater optionem ei dediſſet 14. quidvis poſtulandi, poſtulaſſe dicatur, ſibi ut liceret ſemper eſſe virgini, & ſacrorum omnium primitiæ deferrentur, quod non ſolùm impetravit, ſed id honoris etiam apud Romanos obtinuit, ut in ejus templo, inter cætera imperii ſacra pignora, ignis perpetuus & ſempiternus, 15. non in aris aut focis 16. ſed ſuſpenſus in vaſis fictilibus, à virginibus Veſtalibus cuſtodiretur, tantâ ſollicitudine, ut ſi caſu quodam extingueretur, indicto juſtitio, publica privataque negotia intermitterent, donec prodigium illud infauſtum expiaſſent, anxietate incredibili. Si verò id contigiſſet incuria Virginum, graviter in illas, ac plerumque virgis animadverterent. 17. Cæterum, quamvis ignis ille ſacer non fuiſſet extinctus; accendebatur tamen quotannis, Kalendis Martiis, renovatâ, non ab alio igne, ſed à ſolis flammâ. 18.

De utraque Veſta, *Terra*; & *Igne*, Ovidius ita cecinit: 19.

Veſta eadem eſt, & Terra, ſubeſt vigil Ignis utrique,
Significant ſedem Terra focuſque ſuam.

11. 2. de nat. Deor. c. 27.
12. Hom. in hymn. n. 9 Virg. 1. Georg. n. 498.
13. Eugraph. in Andr Terent. Act. 4. ſ. 3 n. 11.
14. Ariſtocrit l. 2. apud Nat. Com. l. 8. cap. 20.
15. Val. Max. l. 5. c. 4. §. 7. Liv. l. 5. dec. 1.
16. Val. Max. l. 4. c. 4. n. 11.
17. Val. Max. l. 1. c. 1. §. 6. Liv. l. 28. c. 11.
18. Ovid. 3. faſt. n. 143.
19. 6. faſt. n. 268.

FA-

FABULÆ SENSUS.

Veſta Ignis, vitalis calor.

EX iis conjicere licet, cùm Veſta *ignis* eſſe dicitur; non de illo igne Vulcani, fulmineo, terrifico, torrente omnia, Poëtas loqui, nec de impura illa maleficáque flamma Veneris, de quibus modò dicebamus: ſed ignem purum, ſincerum, ac benignum intelligi, & quaſi domeſticum, cujus uſu carere vita non poteſt: cujus calore per omnes corporis partes diffuſo, vegetamur, fovemur, recreamur & alimur. Hic ignis eſt ſacer, cœleſtis, divinus, quem alimento quotidie reparamus, à quo pendet rei ſumma, & privatæ, ut ita dicam, rei publicæ cujuſque ſalus; cujus flamma movet, agitatque corpus univerſum; qui extingui non poteſt, niſi cum vita; quo extincto, juſtitium verè indicitur, ceſſant enim motus omnes & vitalis auræ negotium, quem ſi culpâ noſtrâ extingui patimur, mortis propriæ conſcii digni reddimur, quorum memoria opprimatur ruinâ vitæ, defluatque in cineres nomen, & exemplo rearum Veſtalium, quæ vivæ ſepeliebantur, quidquid nobis poſt mortem vitæ ſupereſſe poteſt in poſterorum animis, illud omne unà cùm cadavere tumuletur.

I. van Vianen del. et fec.

CYBELE.

Ejus imago.

PAL. Papæ! Turritum 1. hæc geſtat caput! Quid ſibi volunt turres illæ ſtructæ in coronam? Urbium & propugnaculorum Dea hæc eſt. Nunquid? 1. Prop. 4. 12. 52.

MYST. Non urbium ſolùm, ſed omnium quæ tellus ſuſtinet. Eſt enim Dea iſta, 2. terra ipſamet; quæ cum turritas ſuſtineat urbes, turritam ideò coronam geſtat in capite; Et in manu clavem, 3. quod fortè non adverteras; quia hyeme, terra quaſi occludit ſub ſera ſuas opes, quas largâ manu, vere recludit ac profundit. Curru etiam vehitur, quia terra, in ſeſe ſuis nutibus conglobata, propriiſque librata ponderibus, media pendet in aëre. Rotis tamen ſuſtinetur carpentum; quia rotatus mundus, & in orbem volubilis agitur. Trahitur autem à leonibus, ut oſtendatur, 4. nihil eſſe tam ferum & indomitum, quod pietate & benignitate materna non cicuretur, & tanquam ſub jugum mittatur. Quod verò ſpectat ad illius veſtem, 5. floribus pictam varii coloris, & variis animalium figuris diſtinctam, res explicatione non eget: Nam cui potius, quam terræ conveniat ornatus hujuſmodi?

2. Serv. in 6. Æn. n. 786.

3. Iſidor. l. 8. c. 11.

4. Ovid. 4. faſt. n. 215.

5. Martian. ap. Lil. 4. Synt. p. 140.

Nomina Cybeles.

PAL. Itaque terra, vocatur Dea hæc turrigera?

MYST.

MYST. Nequaquam id ei nominis eſt, ſed *Cybele* dicitur, itemque *Ops*, & *Rhea*, & *Dindymene*, & *Berecynthia*, & *Bona Dea*, & *Idæa*, & *Peſſinuntia*, & *magna Deorum mater*, atque etiam aliquando *Veſta*, varias ob cauſas, multiplicem hanc nomenclationem ſortita, Dea & una & eadem, Veſtæ antiquioris, Cœlique filia, & Saturni uxor.

6. Steph Strab l 10. p 324 Suid. 7. Serv. in Æn. 3. p. 111. 8. l. 1. n. 567.

CYBELE dicitur 6. à Cybele Phrygiæ monte, ubi ejus ſacra primò inſtituta ſunt. Vel 7. ἀπὸ τοῦ κυβιστᾶν, quod ejus ſacerdotes in caput ſaltarent, comamque rotarent furioſi, horrendo ululatu futura prænunciantes. De quibus ita Lucanus: 8.

——crinemque rotantes
Sanguineum, populis ulularunt triſtia Galli.

(Nam Galli dicebantur, ut mox dicam) vel ἀπὸ τοῦ κύβου: *Cubus* enim (figura eſt undique quadrata) ab antiquis ei dicabatur.

OPS, quòd opem ferat rebus omnibus, quæ hoc in orbe continentur.

RHEA, à ῥέω, fluo; quod bonis omnibus circumfluat.

9. Hor. l. 1. Carm. 16. 5.

DINDYMENE, 9. & DINDYME, à Dyndymo Phrygiæ monte.

10. Serv, in 6. Æn. n. 785. 11. Virgil. 6. Æn. n. 785.

BERECYNTHIA, à Berecyntho caſtello. 10.

11. —— *Qualis Berecynthia mater*
Invehitur curru Phrygias turrita per urbes,
Læta Deûm partu.

12. Gyrald. Synt. 4 p. 144. 13. Cæl. Rhod. l. 18. c. 17.

MATER enim Deorum vocatur, & à Græcis Paſithea, quòd nimirùm eſſet πᾶσι θεοῖς μήτηρ, *omnibus Diis mater.* 12. Ejus ſacra μητρῷα dicta, & μητριάζειν, ea obire. 13.

14. Labeo ap. Lil. Synt. 4. p. 140. BONA DEA.

BONA DEA, 14. FAUNA, & FATUA: *Bona*, quòd omnium nobis ad victum bonorum cauſâ ſit; *Fauna*, quòd animantibus favere dicatur; *Fatua*, à fando; quod infantes partu editi, non prius vocem edere crederentur, quàm terram ipſam attigiſ-

attigiſſent. Hæc Bona Dea, uxor Fauni cujuſdam fuiſſe fertur; quæ quia contra morem decuſque regium, vas vinarium exhauſiſſet, indeque facta eſſet ebria, virgis myrteis à viro cæſa & occiſa eſt. Poſtea Rex facti pœnitens, mortuæ divinos detulit honores. 15. Inde factum, ut myrtus in Deæ hujus ædem non inferretur, 16. & in ejus ſacris obvoluta vini poneretur amphora; 17. vinumque mulieres cùm ebiberent, non vinum, ſed lac appellarent. 18. Tantæ porrò pudicitiæ fuiſſe dicitur ut nemo eam vir, præter virum ſuum, viderit unquam, vix nomen ejus audierit. 19. Unde mos ille fluxit, in operto ſacrificandi Bonæ Deæ, & viros excludendi ab templi aditu. Ita enim Tibullus: 20.

Sacra Bonæ maribus non adeunda Deæ.

Propterea locus ille, in quo ei ſacrificabatur, *Opertum*, 21. dicebatur; & ipſa ſacra, *Opertanea* vocat Plinius. 22. Hinc Silius 23. Plutonem appellat *Opertum Regem*, & Lucanus. 24.

Noſſe domos Stygias, arcanaque Ditis Operti.

Silentium enim, cùm in aliis omnibus, tum maximè in Bonæ Deæ ſacris obſervabatur, ut obſervat Virgilius. 25.

——Hinc fida ſilentia ſacris.

Pythagoreorum certè & Ægyptiorum dogma fuit, Deum colendum taciturnitate ac ſilentio, à quo ſunt rerum primordia. *Loquendi homines magiſtros habemus*, inquit Plutarchus, 26. *tacendi Deos; ab illis ſilentium accipientes, in initiationibus & myſteriis.*

IDÆA Mater, 27. ab Ida Phrygiæ, vel Cretæ monte: utrobique enim honore præcipuo culta eſt; ut etiam Romæ, 28. quò ex Peſinunte accita olim & inducta fuit, memorabili miraculo. Cùm enim navis, quâ vehebatur, ad Tiberis oſtia hæſiſſet vado; Claudia Veſtalis, quæ ob amœniorem corporis cultum ingeniumque liberius malè audiebat,

15. Sex. Clod. ap. Lact. l. 1. c. 22.
16. Plut. in Quæſt. Rom. §. 19.
17. Lactant. l. 1.
18. Macrob. Sat. l. 1. c. 12.
19. Lactant. l. 1.
20. l. 1. El. 7. n. 22.
21. Cic. Parad. 4.
22. l. 10. c. 56.
23. l. 13. n. 429.
24. l. 6. n. 514.
25. 3. Æn. n. 112.
26. de loquaci. p. 510.
27. Lucret. l 2. n. 611.
28. Liv. l. 9. dec. 3. c. 11. Lactant. l. 2. c. 8. Val. Max. l 8. c. 15. §. 3.

ſuo cingulo navem facilè expedivit, & littori applicuit. Sic in Urbem delata virginum manibus, omni effuſâ civitate obviam, thuribulis ante januam poſitis, qua perferebatur, atque accenſo thure precantibus, ut volens ac propitia urbem Romam iniret. Illud quoque hoc loco memoria dignum; quòd, cùm ex Sibyllinis verſibus, à viro Romanorum optimo accipienda & introducenda eſſet Idæa Mater; *Haud parvæ rei judi-*
29. Ibid. *cium*, inquit Livius 29. *Senatum tenebat, qui vir optimus in civitate eſſet: veram certè victoriam ejus rei ſibi quiſque mallet, quàm ulla imperia, honoreſve ſuffragio ſeu Patrum, ſeu plebis delatos: Patres Conſcripti, P. Scipionem, Cnei filium, ejus, qui in Hiſpania occiderat, adoleſcentem nondum Quæſtorium, judicaverunt, in tota civitate virum optimum eſſe.*

30. Herod. l. 1. c. 11. §. 6. PESINUNTIA, 30. à quodam Phrygiæ agro, in quem hujus Deæ ſimulacrum è cœlo cecidiſſe ferunt; ex quo caſu, locus *Peſinus*, & Dea ipſa dicta *Peſinuntia, ἀπὸ τῦ πεσεῖν cadere.* Hic primùm Phryges orgia huic Deæ celebrare cœperunt ad
31. Feſtus. flumen Gallum, 31. unde *Galli*, ipſius ſacerdotes nominati ſunt, ut nunc dicam, poſtquam monuero, fuiſſe Ethnicos hoc errore imbutos, ut qua in re maximè religionem ſitam vellent eam è cœlo lapſam mentirentur; taliaque ſimulacra Διοπετῆ dicebant, quaſi miſſa à *Jove*; ſic Ancile, ſic Palladium, & effigies Deæ, qua de loquimur.

Sacra Cybeles.

32. Apulei. 8. Metam p. 213. Claud. 1. de rapt. n. 200. Illud commune fuit, hujus Deæ & Bacchi ſacris, quòd in utriſque, 32. incondito tympanorum, fiſtularum ac cymbalorum ſtrepitu, & furiali ſacrificantium ululatu, rei divinæ darent operam; turpiſſi-

piſſimiſque verbis ac ceremoniis aures & aras violarent. Hoc ſingulare; quod 33. templum precibus aperirent, non manibus; 34. quòd prohiberentur aditu, qui allium guſtaſſent; quod ſedentes, 35. conſultóque terram tangentes operarentur, & cor victimarum offerrent; quòd denique in arboribus, *buxus* huic Deæ ſacra eſſet, & *pinus* etiam; Buxus quidem, quod ex ea fiſtulæ fierent, quarum magnus uſus in ejus ſacris; 36. Pinus autem, propter puerum *Atym*, aut ut alii vocant, *Attim*, vel *Attinem*, quem Cybele adamaverat, ſacriſque præfecerat ſuis, eâ lege, ut perpetuò caſtitatem ſervaret illibatam; quam cùm voti ſui parum memor Atys amiſiſſet, ab irata Dea in furorem actus, 37. ſeipſum eviravit, (id ab ipſamet Cybele factum, ait Lucianus 38.) ſibique inſuper manus afferre parans, in pinum Cybeles commiſeratione mutatus eſt.

33. Serv. ap. Gyrald. Synt. 4. p. 140.
34. Athen. ap. Gyrald. l. 1.
35. Lil. Gyr. Synt. 4. p. 146.
36. Virg. 9. Æn. n. 116. Serv. 9. Æn. n. 116.
37. Aug. 7. de civ. c. 25.
38. De Dea Syria. p. 663.

Cave autem, ut deludaris ſimilitudine nominis, & fictitium iſtum Atim, cum vero altero confundas, Crœſi Lydiæ Regis filio: Qui 39. ab ortu mutus, cum videret in prælio militem, ſublato enſe, patri ſuo à tergo necem illatum ire, linguæ abrupiſſe vinculum dicitur, claraque voce exitium propulſaſſe ab parentis capite.

39. Herod. l. 2. p. 15.

Sacerdotes Cybeles.

Jam monui, ejus ſacerdotes, *Gallos* dictos eſſe, à fluvio Phrygiæ, hujus nominis, è cujus aqua, qui bibiſſent, furore perciti, ſeſe caſtrabant. 40. Ipſi certè *Galli* ſacerdotes, eorumque antiſtites *archigalli*, exſecti omnes, ex quo dicti *ſemiviri*, in rabiem verſi, quoties ſacrificabant, ſibi brachia cultris diſſecabant; indeque factum, ut furioſi omnes

40. Lil. Gyr. Synt. 4. p. 139.

& inſani, *Gallantes* vocarentur. Sad præter hoc *Galli* nomen, alias quoque appellationes nacti ſunt, *Curetes, Corybantes, Telchines, Cabiri, Idæi Dactyli,* vulgò dicti; etſi non deſunt, qui illos diſtinguant; quia tamen plerique confundunt, ajuntque feciſſe illos omnes ſacerdotes Cybeles, idcircò pauca hic de ſingulis.

CURETES, fuiſſe dicuntur Cretenſes, vel Ætôli, vel Euboei populi, 41. ſic appellati, *ἀπὸ τῆς κουρᾶς*, à *tonſura*; ſic, ut Curetes, & *detonſi* idem ferè ſignificent. Tondebant enim à fronte cæſariem, ab occipitio capillati; ne videlicet ab hoſte, quod ſæpè contigerat, anteriori comâ caperentur: ſeu quòd tanquam *κόραι*, id eſt, puellæ, muliebri & oblonga ſtola induti eſſent: ſive *ἀπὸ τῆς κουροτροφίας*, ab *educatione*; quòd nimirum Jovem aluiſſe fama ſit.

41. Strab. l. 10. p. 325.

CORYBANTES, 42. *παρὰ τὸ κορύπτειν καὶ βαίνειν*; quod in ſacris Cybeles *caput jactarent* inter ſaltandum, & quaſi *cornibus arietarent* lymphatici. Cùm 43. ſacris initiarent aliquem, collocabant in ſolio, & circùm, fatuorum in morem, ſaliebant.

42. Idem. ibid.

43. Plat. in Euthyd. p. 193.

TELCHINES, 44. ex Creta in Cyprum, & inde Rhodum venerant, (quæ ab eis *Telchinis* dicta) faſcinatores & famoſi venefici; aut ſi aliis potiùs credendum eſt, homines de republica, multarum artium inventione, bene meriti: Deorum enim ſtatuas primi fabricati eſſe feruntur.

44. Strab. l. 14. p. 325.

CABIRI, 45. ſeu *Caberi*, à Cabiris Phrygiæ montibus ſic cognominati, miniſtri fuere Deorum, aut veriùs Dæmones; aut etiam Dii, ut quibuſdam placet, aut iidem qui Corybantes, ut alii malunt.

45. Strab. ibid.

IDÆI DACTYLI magnæ matris miniſtri, & aſſeſſores; *Idæi* dicti, quòd ſub *Ida* monte degerent; 46. *Dactyli*, quòd totidem eſſent quot *digiti*,

46. Diodor. l. 5. c. 230.

quin

I. van Vianen del. et fec. Pag. 14

quinque mares, totidemque fœminæ: 47. & præſertim quòd digitorum inſtar, 48. quorum operâ omnibus fermè in rebus utimur, Rheæ aſſiduè & ubique famularentur. Plures tamen, quàm decem multi fuiſſe aſſerunt. 47. Sophocl. apud Strab. l. 10. p. 326. 48. Jul. Pol. l. 2. c 4. §. 31.

CERES.

Ejus imago.

PALÆOPHILUS. Satis ſuperque de Cybele dixiſti, Myſtagoge optime; nunc ediſſeras velim, quæ matrona illa ſit, quam ſtantem hîc intueor, ſtaturâ procerâ conſpicua, majeſtate venerabilis, ſubflavo capillo decora, 1. ſpiceâ cidari cingente caput; grandibus, protentiſque mammis turgente ſinu, præferens dextrâ 2. facem accenſam; & lævâ ſpicarum, papaverumque manipulos. 1. Ovid. 4. faſt. n. 616. 2. Arnob. l. 3. contr. gent. p. 105. l. 6. p. 209.

IMAGINIS EXPLICATIO.

Genus & geſta Cereris.

MYSTAGOG. Ceres ipſa eſt, mi Palæophile, Saturno & Ope, 3. procreata: formæ decore ita præſtans, ut ipſos etiam Deos in ſui amorem & admirationem converterit: A Jove certè, 4. Neptunoque fratribus ſuis deamata & oppreſſa, illi Proſerpinam, huic autem, incertum, equumne an filiam, peperit. Ajunt enim quidam Cererem, ut inſequentis Neptuni libidinem declinaret, in obvium equarum gregem ſeſe 3. Heſiod. in Theog. n. 454. 4. Idem ibid. n. 912.

immiſiſſe, induiſſeque protinus equæ figuram: quo animadverſo, Neptunus, & equus ipſe factus, equam iniiſſe dicitur, & Arionem equum genuiſſe.

5. Pauſ. Arcad. p. 256. 257.
5. Conſentit Ovidius, 6. hoc carmine.

6. 6. Metam. n. 118.

Et te, flava comas, frugum mitiſſima mater,
Senſit equum

7. in Arcad. p. 272.
Hinc fortè illud, quod Pauſanias 7. refert: antrum fuiſſe in Elaïo Arcadiæ monte, Cereri dicatum: cujus ſimulacrum ligneum ſpecie fœminea, ſed capite equino, flammis invictum integrumque in mediis duraret ignibus. Narrant alii non equum Cererem enixam eſſe, ſed filiam: quam nominare nefas ducebant Arcades, ſed propriâ, ob reverentiam, appellatione Δέσποιναν, (hoc eſt, *Heram*) vocabant, & magnam Deam, quo etiam nomine matrem ipſius Cererem ornabant.

Cæterùm, ægerrimè tulit Dea, pudorem amiſſum, & luctum atrâ veſte teſtata eſt, (*Melæna* inde dicta, id eſt, *Nigra*) abdiditque ſe in tenebricoſos ſpeluncæ receſſus; ibique ita latuit, ut Deorum nemo ſcire poſſet, quid illa factum eſſet. Pan tamen ſylvarum Deus, eam fortè in antro reperit, ſtatimque Jovi nunciavit, qui Parcis ad eam allegatis perſuaſit denique, mœrorem ut poneret, emergeretque tandem aliquando è latibulis; quod fecit, magno omnium bono & lætitiâ. Etenim per id tempus, quo illa delituit, ingenti calamitate univerſum animalium genus affectum eſſe fabulantur, corruptis ubique locorum terræ frugibus ac cibariis. 8.

8. Pauſ. Arcad. p. 271.
9. Cic. 2. de nat. c. 24.
10. Matern. de prof. Rel. c. 18.
11. Serv. in 1. Georg. n. 7.

PAL. Quid ita verò, deliteſcente Cerere, corruptæ fruges?

MYSTAG. Quid? Neſcis Cererem, Deam eſſe frugum? Ductum ejus fuiſſe nomen à gerendis frugibus? ut Ceres ſit 9. quaſi *Geres*, aut 10. quaſi *ſerens*; vel ab antiquo verbo *cereo*, 11. quod idem eſt,

ac

ac *creo*; quod cunctarum frugum creatrix ſit & altrix; Non audiſti, eam eſſe quæ 12. colendi terram, ſerendi legumina (exceptâ fabâ) & frumenta, & ex iis conficiendi panem, invenit artem, docuitque homines, cum 13. antea glande veſcerentur? Audi Poëtam: 14.

12. Callimach. hym. in Cerer. n. 20.
13. Plin. 7. cap. 36.
14. Ovid. 5. Metam. n. 341.

Prima Ceres unco glebam dimovit aratro,
Prima dedit fruges, alimentaque mitia terris,
Prima dedit leges. Cereris ſunt omnia munus.

Cùm enim antea ſquallerent agri, ab omni cultu derelicti, & ſentibus, inutilibuſque plantis inhorreſcerent; nulla erat cuique propria fundorum poſſeſſio, 15.

15. Virg. Georg. l. 1, n. 126.

Nec ſignare quidem, aut partiri limite campum,

curabant, ſed omnia omnibus communia erant. At verò, ſimul ac beneficio Cereris agricultura invecta eſt, cœptum eſt, de agrorum finibus litigari; eamque primam volunt fuiſſe legum ac juris originem. Indeque dicta Ceres, 16. Legifera, Θεσμοφόρος; & ejus ſacra, Θεσμοφόρια: Atque etiam δημήτηρ, quaſi γημήτηρ, *Terra Mater.*

16. Vig. 4. Æn. n. 58. Serv. ibid.

PAL. Intelligo jam, quid illa ſibi velit ſpicea corona, quam gerit; nondum tamen, quid papaverum manipulus ille ſignificet.

MYST. Non id tantum exponam tibi, ſed reliqua etiam enucleabo ſigillatius, priùſquam de papavere dicam.

1. Eleganti ſpecie corporis inſignem aſpicis; quia terra, quam Ceres refert, pulcherrimum exhibet, amœniſſimumque ſpectaculum intuentibus; tum præcipuè, cùm veſtita plantis, arboribus diſtincta, ornata floribus, locupletata frugibus, herbeſcenti viriditate nitens, ſpecioſos veris honores explicat, autumnique munera liberali manu profundit.

2. Flavus capillus eſt; is enim ſpicarum color aureus, poſtquam maturitatem aſſecutæ ſunt.

17. Arnob. l. 3. contr. gent. p. 105. l. 6. p. 209.
18. apud. Lucret. l. 4. n. 1161.
19. Cic. Fl. c. 26.
20. Virg. 1. Georg. n. 7.

3. Mammas habet 17. lacte turgentes; (ex quo *Mammoſæ* nomen adepta eſt. 18.) quia fœcundata ſeminibus, & frugibus fœta, omnia parit & fundit ex ſeſe; & tanquam mater alit, & cibos ſuppeditat, unde *Altrix* 19. noſtra, & *Alma* dicitur. 20.

4. Facem tenet accenſam, ob Proſerpinam à Plutone raptam; quam cùm inveſtigare, & conquirere Ceres vellet, dicitur inflammaſſe tædas iis ignibus qui ex Æthnæ vertice erumpunt; quas ſibi cum ipſa præferret, orbem omnium peragraſſe terrarum. 21.

21. Cic. 4. in Ver. c. 48.
22. Serv. 1. Georg. n. 78.

5. Papaver geſtat; quia cùm dolore confecta, nullam quietis partem capere poſſet, papaver ei edendum præbuit Jupiter, 22. cui plantæ vim ineſſe ajunt, ſoporem & oblivionem creandi; ſomno itaque mœrorem aliquantiſper mitigavit, non tamen orbitatis oblita eſt; poſtque multos curſus recurſuſque, didicit demùm, quid accidiſſet ſuæ Proſerpinæ: ut ſuo loco dicam.

PAL. Ille verò juvenis, quem in curru ſerpentibus alatis juncto ſedentem video, ecquis eſt?

TRIPTOLEMUS.
23. Callim. hym. in Cer. n. 22.
24. Serv. Geor. 1. n. 163.

MYSTAGOG. Triptolemus eſt, cui currum illum ſuum donavit Ceres. Is, Eleuſii cujuſdam (Cereum alii vocant) viri principis filius 23. educatus à Cerere hac occaſione fuiſſe fertur 24. Quærebat, terra ac mari, Proſerpinam Ceres; cùm ex itinere divertit in Eleuſium oppidum. Excipitur hoſpitio à Triptolemi patre, & in gratiam beneficii ejus filium, adhuc infantem, alendum ſuſcipit; cœleſti ac divino lacte illum enutriens interdiu; noctu verò eundem operiens igne. Educationem humanâ majorem prodidit paucis diebus puer ſolito citiùs ac feliciùs adoleſcens. Quocirca, admi-

admirans pater, noſſe cupit, quo ſe pacto gerat Ceres erga filium? dumque è latebris contemplatur omnia, videt ignitis carbonibus à Cerere obrui ſuum Triptolemum. Exclamat continuò Eleuſius, necari natum? opem laturus advolat. Hic Ceres deprenſa, inconſultam hominis curioſitatem morte punit. Tum Triptolemum, huic, quem cernis, currui impoſitum, per univerſum orbem mittit, ad uſum frumentorum hominibus indicandum 25. quod egregiè præſtitit, Triptolemi nomen ſortitus, quaſi τρίψας τὰς ὀλὰς, à *terendo hordeo*. Sic rem deſcribit 26. Ovidius:

25. Hygin. fab. 147.

26. 5. Metam. n. 642.

—— Geminos Dea fertilis angues
Curribus admovit, frænisque coërcuit ora,
Et medium cœli, terræque per aëra vecta eſt:
Atque levem currum Tritonida miſit in urbem
Triptolemo; partimque rudi data ſemina juſſit
Spargere humo, partim poſt tempora longa recultæ.

STELLES.

PAL. Et ille ſtellio? nam ſtellionem, credo, ad Cereris video pedes.

MYST. Puer 27. olim fuit, à Cerere in beſtiolam mutatus lacerto ſimilem. Mutationi locum dedit ipſius procacitas. Cum enim Ceres aliquando, ex itineris labore ſiti æſtuans, ad caſam quandam acceſſiſſet, & ab anu quadam ibi degente aquam ad os colluendum ſuppliciter precata, accepiſſet etiam polentam? dum avidiùs Dea illam exſorbet, irriſa eſt à petulante puero, hujus vetulæ filio, cui Stelles erat nomen. Movit Cereri bilem inſolentis audacia, & in ejus os potionis partem indignabunda projecit; qua reſperſione in ſtellionem verſus eſt. Ille

27. Ovid. 5. Metam. n. 449.

Fugit anum, latebramque petit, aptumque colori
Nomen habet, variis ſtellatus corpora guttis.

Sed, num advertis hominem illum, humi ſeſe volutantem, dentibuſque ſua laniantem ac mandentem membra?

ERESICHTHON.

PAL. Adverto; quod ei nomen? & quam ob cauſam, ſibi crudelis, ſuos ita divellit artus?

MYST. Ereſichthonem vocant, qui Cereris ſacra contemnens, cùm ejus lucum violaſſet, & quercum unam ſuccidiſſet, hac affectus pœnâ eſt, ut fame inexplebili diu tortus, conſumptis cibis ac bonis omnibus, coactus ſit ad ſuſtentandum corpus membra diſcerpere, horrendamque ſibi afferre mortem, quò vitam tolerare poſſet. 28.

28. Idem. 8. Metam. n. 739.

Cereris ſacra.

E ſacris omnibus Cerealibus, id eſt, quæ in Cereris honorem inſtituta variis in locis, ac celebrata ſunt, hæc fuere præcipua.

ELEUSINIA, (quod etiam fuit ipſius Deæ nomen) ab Eleuſio oppido, 29. in quo primùm peragi cœpta. Horum alia erant majora, Cereri; alia minora, dicata Proſerpinæ. 30. Qui majoribus initiari vellent, moris erat, ut veſtes, quas tunc geſtarent, non priùs exuerent, quàm uſu detritæ in fruſta concidiſſent. 31. In utriuſque mirum ſilentium, perpetuaque taciturnitas; ſic, ut ex iis quidpiam evulgare nefas eſſet. 32. Hinc natum in taciturnos adagium, Ἀττικὰ Ἐλευσίνια; & *myſterii* nomen, ἀπὸ τῦ μύειν, *os claudere.* Faces in iis accenſas ferebant, ad refricandam memoriam quæſitæ à Cerere Proſerpinæ, tædis ardentibus, per trivia & compita, Proſerpinam magnis clamoribus vociferantes, triſtique ululatu complentes omnia. Ita Servius, in illud Virgilii. 33.

Nocturniſque Hecate triviis ululata per urbes.

29 Pauſ. in Att. p. 36.

30. Schol. Ariſtoph. Plut. p. 85.

31. Schol. Ariſtoph. l. 1.

32. Senec. l. 7. nat. q. cap. 31. Schol. Ariſtoph. l. l.

33. 4. Æn. n. 609.

Ludi præterea dabantur, in quibus victores coronam reportabant hordeaceam. 34. 34. Schol. Pindar. in Iſthm.a.1. n. 81.

THESMOPHORIA, 35 ſic dicta ab ipſa Cerere, quæ θεσμοφόρος, id eſt, legum latrix appellata eſt; inducta fuere à Triptolemo. Iis matronæ, quæ perpetuam ſervare caſtimoniam decreviſſent, initiabantur. Per dies aliquot indicebatur jejunium; vinum verò ab ejus aris amovebatur omninò; 36. unde illa manavit parœmia, *Cereri nuptias facere*, qua uti ſolebant veteres, ſi quando in convivio deeſſet vinum. Porcus immolabatur Cereri, quòd frugibus obſit illud animal, ut Ovidius ait. 37. 35. Plin. l. 24 c. 9. 36 Gyrald. Synt. 17. p. 494. 37. 2. faſt. n. 349.

Prima Ceres, avidæ gaviſa eſt ſanguine porcæ,
Ulta ſuas meritò, cæde nocentis, opes.

Coronæ ſpiceæ offerebantur, ut Tibullus aſſerit. 38. 38. l. 1 El. 1. n. 21.

Flava Ceres, tibi ſit noſtro de rure corona
Spicea, quæ templi pendeat ante fores.

AMBARVALIA, hoc eſt, ſacra ad luſtrationes arvorum, & fertilitatem agris impetrandam inſtituta; ſic dicta, quòd *ambiret arva*, & per agros circumduceretur victima; quemadmodum *Amburbium* ſacrum dicitur, quia circuit & ambit urbem victima. 39. Agebantur autem à ſingulis agricolis, victimam, porcam nimirùm gravidam, aut vitulum, maturis frugibus per arva & ſata, ternâ circuitione ducentibus, læto clamore, feſtaque ſaltatione ac plauſu proſequentium ruſticorum, perſonantibus latè campis. Eorum unus, quernâ coronâ redimitus, decantabat interea Cereris laudes; & poſt oblatum mulſum lacte mixtum, antequam colligerent fruges, porcam Cereri immolabant. Hujus ſacrificii ritum ita deſcripſit Maro: 40. 39. Serv. in. 3. Ecl. n. 77. 40. 1. Geor. n. 343.

Cuncta tibi Cererem pubes agreſtis adoret;
Cui tu lacte favos, & miti dilue Baccho;
Terque novas circum felix eat hoſtia fruges.

Omnis quam chorus, & ſocii comitentur o
vantes,
Et Cererem clamore vocent in tecta, nequ
ante
Falcem maturis quiſquam ſupponat ariſtis,
Quàm Cereri, tortâ redimitus tempora lauro,
Det motus incompoſitos, & carmina dicat.

MUSÆ.

PALÆOPHILUS. O venuſtatem! ô ſuavitatem? ô elegantiam!

MYSTAGOG. Nempe; novem illas virgines aſpicis, palmâ coronatas; nonne?

Earum imago.

PAL. Certè: ſed, quàm pulchrè rident! quàn blandè renident? quàm decenti fulgent habitu quàm decorè ſedent, ad illius laureti umbram quàm ſcitè lyra canunt aliæ, citharam aliæ ſollicitant, inflant aliæ fiſtulam, pulſant aliæ cymbala vocem aliæ fidibus modulatè temperant. Illas mihi certè omnes audire videor, junctis animis, ac linguis, atque digitis, diſcordi ſonorum concordia & diſcrepante numerorum conſenſione, vocem implicantes, illidentes, ac copulantes, concentum efficere jucundiſſimum, qui per aurium ſenſus delicato titillationis lenocinio, mentem ſuaviſſimè ſuffuretur.

1 Orph. hym. Muſ. 76. n. 5.
2. Heſiod. in Theog. 915. Orph. hymn. 76. n. 1.

MYST. Muſæ ſunt videlicet, Muſicorum, Poëtarumque præſides; conviviis ſacris, feſtivitatibuſque præfectæ, & magiſtræ ſcientiarum omnium. 1 Eas 2. Jupiter & Mnemoſyne Nympha genuere, ac dein-

I. van Vianen del. et fec.

deinde in Pierio monte natæ ſunt, 3. etſi alios alii 3. Tzetz.
parentes affingant, & veteres Cœli filias di- Chil. 6.
cant, Jove antiquiores. 4. Ab Mnemoſyne ſeu me- hiſt. 90.
moria, & Jove dicuntur procreatæ, ut ſignifice- 4 Euſeb. Præp. l. 2.
tur, qui ad literarum ſtudium appellunt animum, c. 2.
eos ingenio & memoria valere debere.

PAL. Unde illud

Muſæ nomen?

MYST. Muſæ olim Moſæ dictæ ſunt ἀπὸ τῦ μῶσαι, id eſt, *ab inquirendo*; quod ea inquirant, hominesque doceant, quæ ab iis ignorantur. 5. Vel 5. Plat. in Cratylo. p. 279.
ἀπὸ τῦ μυεῖν, quod eſt, *bonâ honeſtâque diſciplinâ inſtituere*. 6. Alii *Muſas* dictas putant, quaſi ὁμοίας, id eſt, *ſimiles*, quòd inter omnes diſciplinas ſimilitudo ſit, & quædam quaſi affinitas & cognatio; 6. Euſeb. Præp. l. 2. c. 2.
quâ inter ſe omnes conjunguntur & copulantur 7. Caſſiod. Var l. 4. p. 5.
7. Ex quo, ita ferè pingi ſolent, ut ſe mutuò tenentes, choros agere videantur; in medioque ſedeat Apollo, earum Dux. Eo certè modo, naturæ penicillus illas expreſſit in achate gemma, quam Pyrrhus ille, qui bellum geſſit in Romanos, digito geſtaſſe dicitur. In illa gemma, inquit Plinius, 8. novem Muſæ, & Apollo citharam tenens ſpectabantur, non arte, ſed ſponte naturæ, ita diſcurrentibus maculis, ut Muſis quoque ſingulis ſua redderentur inſignia. 8. Lib. 37. cap. 1.

Muſarum propria nomina.

PAL. Quod fuit ſingularum proprium nomen?

MYST. Iſtud ſingulis fuit nomen, à pro-

priis cujuſque corporis vel animi dotibus factum.

Prima, CALLIOPE, *ἀπὸ τῆς καλῆς ὀπῆς*, *à bonitate vocis* ita dicta; rhetoricæ præeſſe creditur, omniumque habetur præſtantiſſima.

Secunda, CLIO, *ἀπὸ τοῦ κλέους*, *à gloria*, & celebritate rerum geſtarum, quas canit, quæ
9. Plut. in Sympoſ. l. 9. c. 13 & 14. eadem hiſtorica dicitur. 9.

Tertia, ERATO, 10 à canendis amoribus: (*ἔρως* enim *amor* eſt) vel, quod homines docti, ab aliis
10. Ovid. 2. de art. n. 425. Plut. in Sympoſ. l. 1. amentur & laudentur. *Saltatrix* etiam dicitur; choris enim præſidet, 11. & ſaltandi artem invenit, ut etiam Poëticam.

Quarta, THALIA; à voluptate ac laſcivia can-
11. Procl. in Heſiod. tus. *Θάλλειν* enim, *virere, germinare, florere eſt.* Huic quidam comœdiæ, alii geometriæ inventionem attribuunt.

Quinta, MELPOMENE, à *canendo*, ſic appellata, *μέλπομαι* namque *canto* & *modulor* ſignificat; vel, *ἀπὸ τοῦ μέλος ποιεῖν*, *à concentu faciendo*; unde & tragœdiis præſidere putatur; & cantilenas inveniſſe.

Sexta, TERPSICHORE, *παρὰ τὸ τέρπειν τοῖς χοροῖς*, quod choreis delectet, à quibuſdam dicitur *citharistria*.

Septima, EUTERPE, vel EUTERPIA, 12.
12. Plut in Symp. l. 1. quaſi bene delectans, ob ſuavitatem concentus, *ἐυτερπὴς* enim jucundum ſignificat) eam nonnulli *tibicinam* vocant, *quòd tibiis* præeſſe credatur: ajunt aliqui inventam ab illa dialecticam.

Octava, POLYHYMNIA, POLYMNIA, ſeu POLYMNEIA, quòd *memoriâ* excellat; *μνεία* enim *memoria* eſt, & *πολὺς*, *multus*. 13. Huic hiſtoriæ
13. Plut. in Sympoſ. l. 9. c. 13. 14. In variis l. 4. c. 51. conſcribendæ uſus attribuitur, ad quam multâ memoriâ opus eſt. Ejus etiam inventum eſt, quod carminibus additæ ſint, ait Caſſiodorus, 14. orcheſtrarum loquaciſſimæ manus, linguoſi digiti, ſilentium clamoſum, expoſitio tacita, uno verbo, geſtus & actio.

No-

Nona; URANIA, ἀπὸ τῦ ὐρανῦ, à cœlo, ita dicta, & cœleſtium rerum cantu; vel, quòd ejus opera homines ad cœlos evehantur laudibus, ſeu quod ſcientiarum beneficio in cœleſtium rerum contemplatione verſantur.

Hæc novem Muſarum nomina, hujus ævi Poëta, 15. complexus eſt diſticho: hoc eſt, novem Muſas, undenis tantùm, quod mirere, ſtare pedibus juſſit. Ecce illa; quò memoriæ facilius hæreant, inter ſe nexa. 15. Bahuſ. 4 Epig. 1.

Calliope, Polymneia, Erato, Clio, atque Thalia,
Melpomene, Euterpe; Terpſichore, Uranie.

Muſarum communia nomina.

PAL. Quæ fuere autem nomina omnibus communia?

MYST. Præ cæteris illuſtriſſima hæc ſunt.

HELICONIDES, ſeu Heliconiades, ab Helicone Bœotiæ monte.

PARNASSIDES, à Parnaſſo Phocidis regionis monte 16. bicipiti; in quo, qui ſomniaſſet, Poëta repente fiebat vigilans. Larnaſſus primùm dictus, à larnace, id eſt, arcâ Deucalionis, quæ illuc delata fuerat, Parnaſſus verò, multò poſt diluvium, à Parnaſſo quodam hujus montis incola. 16. Perſ. in procem. n. 2.

CITHÆRIDES, ſeu Cithæriades, à Cithærone monte, quem incoluere.

AONIDES, ab Aonia regione.

PIERIDES, & Pieriæ, à Piero, vel Pieria Thraciæ monte, 17. aut à virginibus Piero & Aganippe natis; quæ cum Muſis certare auſæ, in picas mutatæ ſunt. 18. 17. Schol. Apoll. Argon. 1. n. 31. 18. Ovid. Metam. l. 5. n. 298.

PEGA-

PEGASIDES, & Hippocrenides, ab Heliconis clariſſimo fonte, qui à Græcis, *Hippocrene* dicitur, id eſt, *Equiſons*; ἵππον ſiquidem equum, & κρήνην fontem vocant; unde & à Latinis *Caballinus* 19. dicitur à caballo, ſeu equo; itemque *Pegaſeius*, quod Pegaſus alatus equus, eo loco, ſaxum ungula feriens, fontem aperuiſſe fertur, 20. cujus aquas 21. vocales fuiſſe fabulantur.

19. Perſ. Procem. n. 1.
20 Feſtus.
21. Sidon. Apollin. c. 23. n. 207.

AGANIPIDES, & Aganipææ, ab Aganippe fonte.

CASTALIDES, à Parnaſſi fonte Caſtalio.

Muſarum numerus.

PAL. Quis Muſarum fuit numerus?

22. Var. ap. Serv. Æn. l. 7. n. 21. *MYST.* Ternas tantum 22. initio fuiſſe, ſcribunt aliqui, idcircò quia ſonus ex quo fit cantus, natura triformis eſt, aut enim ſola voce; aut flatu, ut in fiſtulis; aut percuſſione, ut in citharis ac tympanis: vel 23. ob triplicem intentionem vocis & organorum omnium, acutam, mediam, & gravem: vel 24. ob hujus ternarii numeri perfectionem, qui ipſi etiam Deo convenit: vel denique, quia diſciplinæ univerſæ in tres potiſſimum partes dividuntur, philoſophiam ſcilicet, rhetoricam, & mathematicam. Quæ tres partes, cùm rurſùs in tres alias diſtribuantur; philoſophia in logicam, ethicam, & phyſicam; rhetorica in genus demonſtrativum, deliberativum, ac judiciale; mathematica in muſicam, geometriam, & arithmeticam; hinc factum eſt, ut non tres tantùm, ſed novem fuiſſe Muſæ credantur.

23. Cenſorin. de die nat.
24. Phurn. de Deor. nat. c. 14.

25. Varro ibid. ex Lil. Gyr. Synt. 7. p. 253. Aliam occaſionem novenarii hujuſce numeri alii afferunt; videlicet, quòd 25. cùm Sycionis urbis cives à tribus celeberrimis artificibus, curaſſent ſtatuas

tuas Muſarum faciendas, ternas à ſingulis, empturi deinde ex iis novem, tres duntaxat, quas maximè probaſſent; tam exquiſito artificio perfectæ ſingulæ, ut novem omnes emptas in templo collocarint. Quibus deinde Heſiodus, 26. ea quæ nunc recenſui nomina impoſuiſſe dicitur. 26. Theog. n. 77.

PAL. Fueruntne virgines? 27. Plat. ap. Diog.

MYST. Ajunt alii, 27. alii negant, qui & liberos ab illis ſuſceptos recenſent, 28. Verùm, utut eſt, Muſas nemo temnat, niſi perniciem ſibi velit accerſere exemplo *Thamyræ* ſeu Thamyris, qui formæ decore nitens canendique arte præſtans, non eſt veritus in certamen cantus illas provocare, eâ conditione, ut ſi vinceretur, pœnam daret, quam vellent repoſcere: victus quippe lyrâ & oculis privatus eſt. 29. Laert. de Philoſ. vit. l. 3. §. 33. 28 Gyrald. Synt. 7. n. 256. Nat. Com. 7. 15. THAMYRIS. 29. Homer. l. 2. Iliad. n. 595. Plut. de Muſic. p. 132. & Schol. ad illum.

THEMIS, ASTRÆA, NEMESIS.

PALÆOPHILUS. Tres hæ Deæ conferunt capita, ut video, ac magnis de rebus in commune conſulunt.

MYST. Ita quidem arbitror: Eadem videlicet omnium eſt ferme provincia, & idem munus ſingulis injunctum; ſed ſingulas inſpiciamus propiùs.

THEMIS, prima earum, 1. Cœli ac Terræ filia eſt; cujus officium eſt, præcipere hominibus, ut id agant quod æquum, juſtum, & fas eſt. Et hoc ipſum Themidis nomen ſonat: nam θέμις, Latinè, *fas* eſt. 2. Hujus propterea Deæ ſimulacrum ad eos afferri ſolebat, 3. qui dicturi eſſent ad popu- 1. Orph. hym. 78. n. 1. 2. Feſtus. Lil. Gyr. Synt. 15. p. 431.

lum

lum, apud quod ſederent & verba facerent, monerenturque hoc ſpectaculo, nihil dicendum eſſe publicè, quod æquum & ſanctum non eſſet. Ajunt, Themidem oracula edidiſſe Delphis, ante Apollinem, 4. quamvis Apollini, Nectar & Ambroſiam miniſtrare, Homerus 5. aſſerat. Fuit alia Themis, Jovis conjux, ex qua natæ dicuntur, Juſtitia, Lex, & Pax; cui tribuit Heſiodus 6. præclarum hoc epithetum, αἰδοίην, hoc eſt *pudibundam* appellans: cui nimirum pudorem afferat, quidquid præter jus & æquum admittitur. *Carmentam* eam vocat Euſebius, 7. quod carminibus, edictiſque ſuis, præcipiat unicuique, quod juſtum eſt; longe aliam ab ea

4. Ovid. 1. Metam. n. 321.
5. Hymn. in Apoll. n. 124.
6. Heſiod. in Theog. n. 16.
7. l. 3. præp. Eu.

CARMENTA.

CARMENTA Romana, quæ alio nomine *Themis* & *Nicoſtrata* dicitur, Euandri mater, mulier fatidica, 8. à Romanis culta, quod futura prædiceret; ſic appellata, à *carmine*, vel quaſi *carens mente.* Ara huic dicata fuit, ad Carmentalem portam, ſub Capitolio, & templum hac occaſione extructum eſt. Cum enim, uſu vehiculorum, ſeu lecticarum, à Senatu matronis interdictum eſſet, illæ conſpiratione facta, neque ſe uterum laturas, neque parituras, palam minatæ ſunt, ni reſcinderetur edictum illùd. Et fecere, quod minabantur donec Senatus, mutatâ ſententiâ, earum voluntati obſecutus eſt, uſumque vehiculorum permiſit. Exinde cum parere cœpiſſent, & liberorum copiâ ſe claras viderent, templum Carmentæ poſuerunt.

8. Solin. in deſcr. Rom. c. 1.

ASTRÆA, Aſtræi, unius è Titanibus, & Auroræ filia, 9. ſeu, ut alii malunt, Jovis ac Themidis, Juſtitiæ antiſtita credebatur. Eam Poëtæ fingunt, aureo illo ſæculo, è cœlo in terras migraſſe, tandemque mortalium ſceleribus offenſam, repetiſſe cœlum, cùm cæteris Diis, ſed omnium ultimam. 10.

Victa jacet pietas, & virgo cæde madentes
Ultima cæleſtum, terras Aſtræa reliquit.

9. Heſiod. in Theog.
10. Ovid. 1. Metam. n. 149.

Sæpè

Sæpè ſumitur pro ipſa juſtitia; de illa enim, idem quod Ovidius, Maro. 11. 11. 2. Georg. n. 472.

-----*extrema per illos*
Juſtitia excedens terris veſtigia fecit.

Conceſſit autem in eam cœli partem, quæ etiamnum hodie *virgo* dicitur. 12. 12. Boccat. l. 4. Geneal. Deor. c. 53.

NEMESIS; Jove & Neceſſitate parentibus; vel ut aliis placet, Nocte & Oceano genita, 13. habita fuit Dea ſcelerum ultrix, & remuneratrix virtutum, quid quemque facere deceat, oſtendens, inquit Plato. 14. Indeque ſuum traxit nomen, ἀπὸ τῆς ἑκάστου ἐπινεμήσεως, *à diſtributione quæ unicuique fit.* Illa fuiſſe à Jove compreſſa dicitur, mutato in anſerem, & aliquantò poſt, ovum peperiſſe, quod obvio opilioni dedit, ad Ledam deferendum: In arca clauſit ovum Leda, & ex illo, paulò poſt, Helenam prodiiſſe ferunt. 15. Sed hac de re aliter alii. Nemeſi ſacrificabant Romani, ad bellum profecturi, ut ſignificarent, ſe nunquam arma movere, niſi juſta. 13. Pauſan. in Achai. p. 210. 14. Dial. 2. de leg. Ariſtot. de mund. c. 7. 15. Apollodor. l. 3. Biblioth. c. 7.

ADRASTÆA, alio nomine dicitur, ab *Adraſto* Argivorum Rege, 16. qui primus ei aram condidit, vel παρὰ τὸ διδράσκειν, *fugere*, quod videlicet nemo nocens effugere queat pœnam ſuis ſceleribus debitam, etiamſi ſerò illum aſſequatur aliquando Nemeſis. 17. Non enim ſuis ſemper alis, (alatam enim 18. fingunt) ad inſectandos facinoroſos utitur: Nimirum. 16. Strab. l. 13. p. 404. 17. Ariſtot. de mund. c. 7. 18. Pauſ. in Att. p. 32.

Ad ſcelerum pœnas ultrix venit ira Tonantis,
Hoc graviore manu, quo graviore pede.

RHAMNUSIA item appellatur, à Rhamnunte Atticæ oppido, ubi templum habuit, 19. in quo ejus ſtatua 20. ex uno lapide, decem cubitos alta, mali ramum tenebat manu, & coronam gerebat in varia cervorum ſigilla inciſam. 21. Rotam præterea adhibuere, velocita- 19. Pauſ. Att. l. 1. 20. Strab. l. 9 p. 273. 21. Pauſ. in Att. l. 1.

tis,

tis, qua in ultionem feratur, ſymbolum. Hinc
22. de bell. Get. n. 631. Claudianus : 22.

Sed Dea, quæ nimiis obſtat Rhamnuſia votis
Ingemuit, flexitque rotam.

DII SYLVESTRES
AC RUSTICI.

AD ſecundam dextri hujus parietis partem devenimus, quæ ſylveſtrium Deorum ac Dearum imagines exhibet. Hic, Deos vides, Pana, Sylvanum, Faunos, Satyros, Silenos, Priapum, Ariſtæum, Terminum: Illic Deas, Dianam, Palem, Floram, Feroniam, Pomonam, Nymphaſque innumerabiles.

PAL Quos tu mihi Deos? Illane cornuta monſtra ſemiferoſque homines villis obſitos, caprarum pedibus, equorumque caudis inſtructos, Deos appellas?

MIST. Quippeni? cùm Deorum honores obtinuerint. Ac jam eorum principem contemplemur.

P A N.

Ejus nomen

1. Samius ap. Nat. Com. l. 5. c. 6. PAN, Græcè πᾶν, *omne*; ita dictus; quòd ex omnium procorum 1. congreſſu cum Penelope natus, ut ajunt aliqui; vel, quòd omnium

van Vianen del. et fec.

omnium 2. Deorum mentes exhilararit, fiſtulæ ab illo recens inventæ ſono, ac citharæ cantu: quâ vix dum in lucem editus, peritè ceciniſſe dicitur; vel, quod 3. rerum omnium univerſitatem regat mente, exprimatque corpore, ut nunc dicetur. 2. Hom. hymn. 17. n. 47. 3. Phurn. N. D. c. 27.

INUUS, à Latinis vocatus eſt, ab *ineundo* paſſim cum omnibus animalibus; 4. unde etiam dictus, *Incubus*. 4. Serv. in 6. Æn. n. 775.

LUPERCUS, & LYCEUS 5. Romæ appellatus & cultus: In cujus honorem templum ad Palatini radices erectum eſt, & Lupercalia feſta inſtituta, in quibus Luperci Panos ſacerdotes nudi per urbem diſcurrebant. 5. Juſtin. l. 43. c. 1. n. 7.

Genus.

Incertum quidem hujus Dei genus; communis tamen opinio eſt, Mercurio & Penelope genitum. 6. Cum enim hanc ille deperiret, nec flectere ad ſua vota poſſet; dicitur in candidiſſimum mutatus hircum ejus amorem meruiſſe, & paſcentem patris ſui Icarii greges, in Taygeto monte gravidaſſe; natum inde Pana, 7. leporis involutum pelle, extuliſſe in cœlum. Sed quid hîc ego verbis te moror? Cerne ejus imaginem. 6. Herod. in Eut. p. 121. 7. Hom. in Hym. 17. n. 43.

Imago.

PAL. Ille eſt Pan, ille ſemicaper; ille cornutus, pinu coronatus; ore rubro ac ridenti, caprinis pedibus, hircinâ caudâ, pelle obductus diſtincta maculis, baculum tenens incurvum manu alterâ, alterâ fiſtulam, imparibus compactam calamis? 8. O ridiculum Numen, ad terrorem pueris incutiendum peridoneum! 8. Lucian. Deor. conc. p. 710. Sil. Ital. l. 13. n. 326.

MYST.

MYST. Atque etiam viris, mihi crede. Ajunt enim, Gallis 9. qui Brenno duce, in Græciam irruperant, cum Delphos jam jam eſſent expilaturi, per noctem, injeciſſe terrorem tantum, ut fugam inſequente nemine, cum ſumma trepidatione, ad unum omnes arripuerint. Hinc *terrores* illi, *Panici* 10. vulgò dicti; cum quis ſine cauſa perterretur.

9. Pauſan. in Phocaicis. p. 339.

10. Pauſ. l. l. p. 340. Plutarch. de Iſid. & Oſir. p. 356.

Atque audi jam, quid illa Panos imago ſignificet. Eſt, inquiunt, Pan univerſæ naturæ ſymbolum, ut paulò ante monui; ſupernè humanam gerens ſpeciem, infernè belluinam: Quia mundus hic, parte ſuperâ & cœleſti, pulcher, radians ac renidens, ut hujus Dei facies, cornibus ſolis radios, & lunæ cornua referentis; & oris rubore ſplendorem ætheris; & pelle maculoſâ, qua cingitur, ſtelliferum cœlum: Parte inferâ, deformior, hirſutus; propter virgulta, feras, & arbores. Caprinos habet pedes, ut oſtendat terræ ſoliditatem: fiſtulam ſeptem calamorum, ob cœleſtem harmoniam, quam ſeptem planetarum ſonis effici ajunt: ῥάϐδον habet, id eſt, pedum, ſeu incurvum à ſummo baculum, propter annos in ſe recurrentes. Hæc eſt explicatio Servii. 11.

11. in Eclog. 2. Virg. n. 31.

Geſta.

PAL. Sed quid puellæ illæ, circùm tripudiantes?

MYST. Nymphæ ſunt, quæ ad fiſtulæ cantum, quam ipſe Pan inveniſſe dicitur, choreas agunt. Etenim

Pan primus calamos cerâ conjungere plures
Inſtituit. 12.

12. Virg. Eclog. 2. n. 32.

13. Ibicus poët. Græc.

Miraberis autem, ubi audieris, quod de hac fabulantur 13. fiſtula. Videlicet, quoties eam infla-

inflaret Pan, toties ovium ubera impleri lacte.

Paſtorum ſiquidem Deus 14. eſt ac venatorum, Nympharumque dux, vitæ ruſticanæ, ac montium præſes, & gregum in montibus errantium tutor. 14. Orph. hymn. 10. n. 8.

15. *Pan curat oves, oviumque magiſtros.* 15. Virgil. Ecl. n. 33.

Cæterùm; tametſi ſpecie turpiſſimus, mutatus tamen in niveum arietem, lunæ placuiſſe dicitur; Virgilio 16. teſte: 16. 3. Geor. n. 392.

Munere ſic niveo lunæ, (ſi credere dignum eſt)
Pan Deus Arcadiæ, captam te, luna, feſellit.

Placuit & Echoni Nymphæ, è qua filiam Iringem ſuſtulit, quæ Medeæ dicitur dediſſe medicamina, ad Jaſonem capiendum. 17. Et Dryopi non potuit non placere, cujus amore captus, divinitatem quodammodo exuit, ſeque paſtorem fecit 18. (Quid divino in nos amori convenientiùs effingi potuit?) Non tamen Syringi Nymphæ ridens Deus arridere valuit. Cùm enim fugiens illa fœdum amatorem, obvium haberet fluvium; atque ita effugere non poſſet illius vim, ajunt, oraſſe Naïades aquarum Nymphas, ut ſuam ei formam adimerent, (quod impetravit) 19. 17. Theætet. poët. Gr. ap. Nat. Com. l. 5. c. 6. 18. Hom. hymn. 17. n. 34. SYRINX. 19. Ovid. 1. Metam. n. 705.

Panaque, cùm prenſam ſibi jam Syringa putaret,
Corpore pro Nymphæ, calamos triviſſe paluſtres.

(fuerat enim mutata in arundinem.)

Dumque ibi ſuſpirat, motos in arundine ventos
Effeciſſe ſonum tenuem, ſimilemque querenti,
Arte novâ, vociſque Deum dulcedine captum.

Efformaſſe ex arundine illa fiſtulam, cui puellæ nomen, *Syrinx* manſit. Alia tamen inveniendæ fiſtulæ cauſa profertur à Lucretio. 20. Ait enim: 20. Lib. 5. n. 138. 2.

Quòd *zephyri cava per calamorum ſibila primum.*

Agreſtes

Agreſtes docuere cavas inflare cicutas,
Inde minutatim dulces didiciſſe querelas,
Tibia quas fundit digitis pulſata canentum.

Offerebatur huic Deo in ſacrificiis lac & mel in paſtorum poculis, 22. & in Arcadia præcipuè colebatur: unde tam ſæpe dicitur, 23. *Pan Deus Arcadiæ.* Ab illo 24. dictam eſſe *Hiſpaniam* ferunt, cùm antea *Iberia* vocaretur, quòd è bello redux Indico, ad quod profectus erat cum Baccho, aliiſque Satyris, regna illa incoluerit.

22. Theocrit. in viatorib. n. 58
23. Virg. 3. Georg. n. 392. 10. Ecl. n. 26.
24. Plin. l. 3. c. 1.

SYLVANUS.

QUAMVIS Sylvanos, Faunos, Satyros, Silenos plerique ſcriptores confundant cum Pane; quia tamen ſunt qui diſtinguunt, de iis & nos agamus ſeparatim, facto à Sylvano initio. Ergo,

Quem Pani vides proximum, ſenem, cruribus caprinis, humanâ facie, ſtaturâ puſillum, protentâ manu cupreſſum tenentem, Sylvanus eſt, ſic dictus à *ſylvis* quibus præſidet. 1. Cypariſſum puerum amavit, cui cervus erat manſuetiſſimus in deliciis; hunc cum imprudens occidiſſet Sylvanus, eſſetque præ dolore mortuus puer, illum Sylvanus mutavit in arborem ſui nominis; quam deinde reliquâ vitâ, in ſolamen mœroris, ſemper geſtavit: ita enim illum compellat Virgilius: 2.

1. Serv. in Æn. l. 8. n. 600. Georg. l. 1. n. 20.
2. 1. Georg. n. 20.

E teneram à radice ferens Sylvane cupreſſum.

Sylvanos plures fuiſſe dicunt; eoſque matronarum pudicitiæ inſidiari ſolitos, & pro comperto eſſe, eos unà cum Faunis, *quos vulgo incubos vocant*, (verba ſunt 3. Auguſtini) *improbos ſæpe extitiſſe mulieribus, & eorum appetiſſe, & peregiſſe concubitum,* 4. & prægnantibus infeſtiſſimos eſſe.

3. Aug. de Civ. l. 15. c. 23.
4. Var. ap. eund. l. 6. c 9.

SILE-

SILENUS.

ILLUM autem, qui ſequitur, grandævum, ſimis naribus, calvo capite, auribus magnis & patulis, corpore exiguo, obeſo & ventrioſo, baculo innitentem, cum pedes incedit, (nam hîc pando aſello inſidet) Silenum vocant, 1. à verbo σιλλαίνειν. (quod eſt, *in aliquem dicta dicere, dicteriis quempiam defigere*) Bacchi nutritium, pædagogum, & comitem aſſiduum, adeoque ferè ſemper ebrium. Ita enim illum depingit Virgilius. 2.

1. Ælian. 3. Var. hiſt. c. 40.

Silenum pueri ſomno videre jacentem,
Inflatum heſterno venas, ut ſemper, Jaccho.
Serta procul tantùm capiti delapſa jacebant,
Et gravis attritâ pendebat cantharus anſâ.

2. Eclog. 6. n. 14.

(*Cantharus* eſt poculi genus; quo Bacchus utebatur.) Hinc fiebat, ut vino madidus titubantes greſſus ferulâ regeret; (ferula eſt arbuſculæ genus, ex quâ Sileni baculus) Audiendus Ovidius, de ipſo ita loquens. 3.

Quique ſenex ferulâ titubantes ebrius artus
Suſtinet, & pando non fortiter hæret aſello.

3. 4. Metam. n. 26.

Et alio in loco, 4.

Ebrius ecce ſenex, pando delapſus aſello:
Clamarunt Satyri, ſurge, age, ſurge pater.

4. 2. de art. am. n. 543.

Silenum quippe obſervabant ut parentem Satyri, ipſique cum ſenuerant, Sileni 5. dicebantur. Utque de Sileni aſino dicam, aliqui fingunt, poſt bellum à Jove contra gigantes feliciter confectum, fuiſſe relatum 6. aſinum illum inter ſydera, quod illo vectus Silenus egregiam Jovi navaſſet operam, & opem tuliſſet.

5. Pauſ. in Attic. p. 21.
6. Arat. l. de ſing. aq.

Ajunt denique, 7. Silenum aliquando captum

7. Plut. in conſol. Apoll. p. 15.

percunctanti, quidnam eſſet hominibus optimum, ſiluiſſe diu primùm, tum reſpondiſſe, *omnibus eſſe optimum, non naſci; & natos quam citiſſimè interire.* Quam ſententiam totidem ferè verbis
8. in præfat. lib. 7. habet Plinius. 8. *Multi*; inquit, *extitere, qui non naſci optimum cenſerent, aut quàm certiſſimè aboleri.*

SATYRI.

EN, intuere: Satyri vocantur, quos laſciva corporis agitatione ſaltitantes aſpicis, ſub illa quercu procera, & patulis diffuſa ramis. Habent & ipſi caput cornibus armatum, caprinoſque pedes ac tibias & manus aduncas, totumque corpus villis hiſpidum; caudamque inſuper, equinâ
1. Pauſan. in Att. p. 21. haud multò minorem. 1. Nullum animal hoc Deorum genere ſalacius ac libidinoſius; unde etiam traxere nomen; nimirùm à nomine Græco σάθη, *veretrum.* 2. Exemplo id Pauſanias 3. probat
2. Macrob. Sat. l. 1. c. 8. 3. ibid. quorundam nautarum; quos in deſertam inſulam cùm tempeſtas abripuiſſet, viderunt ſe derepente circumſeptos Satyrorum grege: Exanimatis præ metu nautis & vectoribus, in navem inſiliiſſe: viris relictis, irruiſſe in fœminas, omne turpitudinis genus exercuiſſe in earum corpora.

FAUNI.

1. Ovid. Her. Ep. 5. n. 137. 2. Ovid. 2. faſt. n. 361. 3. Idem in Her. ep. 5. n. 137.

ET hi, quos vides, junctos Satyris nomine tenùs diſcrepant, Fauni dicti, ſpecie certè quidem non abſimiles. Nam & cornuti 1. ſunt pariter, atque cornipedes; 2. pineis coronati ramis; 3.

ramis; 3. ebrios quoſque, aſpectu ſolo, ſtupentibus ſimiles efficere crediti ſunt, 4. ab agreſtibus hominibus Dii agreſtes 5. habiti: Quibus, ut terrore Numinis, venerationem conciliarent, cornibus illos armarunt & unguibus, terribilique ſpecie depinxerunt.

Faunum (qui & *Fatuellus* dictus eſt) Pici Latinorum Regis filium, 6. qui Faunam, ſeu Fatuam ſororem ac conjugem, 7. mulierem fatidicam, primus conſecravit, Faunorum, Satyrorumque parentem fuiſſe ac Ducem, fama eſt: Faunum autem ac Faunam, à *fando*, ſeu vaticinando dictam 8. ajunt. Unde *fatuos* dicimus temerè & inconſideratè loquentes, itemque mente captos; quòd qui vaticinentur, quaſi alienatâ mente loqui ſoleant, quæ ipſi plerumque minimè capiunt. 9.

4. Id. Her. ep. 4. n. 50.
5. Virg. 1. Georg. n. 10.
6. Serv. in 8. Æn. n. 314.
7. Nat. Com. l. 5. c. 9.
8. Serv. in Æn. n. 314.
Iſid. Hiſpal. Epiſc. lib. 10. tit. F.

PRIAPUS.

PALÆOPH. Hem! Cur nudus iſte Deus, cùm falce ſua, ponè truncum illius arboris, mediâ ſui parte latet?

MYST. Pudori conſuluit pictor, qui totum non exhibuit. Pudendum enim & obſcœnum eſt Priapi nomen & numen; pudetque me turpiſſimi hujuſce Dei propalare fabulam.

Dicam tantùm fuiſſe Priapum, Veneris & Bacchi filium; quem illa cum peperiſſet Lampſaci, averſata ejus deformitatem, & enormem pudendi membri magnitudinem, abdicaſſe illum dicitur. Gratus tamen mulieribus Lampſacenis, ab illarum maritis urbe pulſus eſt; ſed poſtliminiò revocatus, oraculi juſſu hortorum Deus habitus fuit; herbis hortenſibus propterea coronatus. Falcem geſtat,

ut levet arbores, detergendis abnormibus ramulis; ut fures, belluaſque arceat, & abigat noxias aves; ex quo *Aviſtupor* dictus. Ejus idcircò ſimulacrum in hortis collocari ſolitum; quòd Tibul-

1. l. 1. el. 1. n. 23. lus 1. innuit hoc diſticho:

Pomoſiſque ruber cuſtos ponatur in hortis,
Arceat ut ſævâ ſalce Priapus aves.

2. Geor. n. 110. Quod idem faciendum monet Virgilius. 2.

Et cuſtos furum atque avium cum falce ſaligna
Helleſpontiaci ſervet tutela Priapi.

Nam Lampſacum, Priapi patria, urbs eſt Helleſponti. Lepidiſſimè Horatius 3. hoc ipſum adſtruit,

3. 1. Sat. 8. n. 1. Priapi ſtatuam inducens ita loquentem:

Olim truncus eram ficulnus, inutile lignum;
Cùm faber incertus, ſcamnum faceretne Priapum,
Maluit eſſe Deum, Deus inde ego, furum aviumque
Maxima formido.

Hujus porro Dei deformitatem inde natam ajunt, quòd Juno, Venerem cum vidiſſet gravidam, zelotypia flagrans, ejus uterum ſpecie ferendi opem parienti malevolâ manu tetigit; ex quo tactu turpitudinem fœtus contraxit, & fœdum nomen, *Priapus* dictus, & *Phallus*, & *Faſcinum*, tria nomina, obſcœnitatem reddentia. Quamvis ab aliquibus, *o Bonus Dæmon*, & *Genius* appelletur. 4.

4. Vid. Phurnut, N. D. c. 27.

Quanquam, quid Junonis opus contactu? Aliuſne à Baccho & Venere expectandus fœtus eſt? Aliane ſuſcipi proles ab ebrioſo viro impudicæ conjuncto fœminæ?

ARISTÆUS.

ARISTÆUS vocatur, quem in illo olearum novelleto aſpicis, ſuis unamquamque ſtirpium adminiculis fulcientem, ſuis dirigentem ſubſidiis. Excolit enim quod primus omnium excogitavit: oleum videlicet ex olivis elicere docuit, ſed & mellis uſum invenit, ideóque juxta vides apum alveos per ordinem diſpoſitos. Quas ob res ſumma cum utilitate inventas, divinis illum honoribus affecit antiquitas. 1.

Ariſtæus, inquam, eſt, (*Nomii*, & *Agræi* cognomen habuit) Apollinis ex Cyrene filius; 2. aut Liberi patris, ut ſcribit Cicero; 3. à Nymphis educatus, doctuſque artem conficiendi olei, mellis & caſei. Hic, cùm Eurydicem Orphei uxorem: perditè amaret; illaque inſequentem fugiens, à ſerpente percuſſa periiſſet, incurrit in odium Nympharum, quæ apum omnium ſtrage ac morte illius mortem ultæ ſunt. Tantam jacturam cum deploraret Ariſtæus, implorato matris auxilio, dedicit ex oraculo, placandam eſſe ſacrificiis Eurydicem: Quod cùm faceret, tauroſque quatuor, totidemque juvencas immolaret, ingens apum examen à bobus erupiſſe dicitur, itáque jacturam reſarciſſe ſuam.

1. Pauſ. in Acad. p. 237.
2. Apoll. l. 2. n. 50.
3. in Ver. c. 57.

TERMINUS.

PALÆOPH. Ille autem lapis ingens, aut truncus, (neque enim certum ex hoc loco poſſunt oculi judicium ferre) quem ad finem hic ſitus eſt?

MYSTAG. Hic inter Deos agreſtes ſuum locum obtinet; nam & ipſe Deus eſt.

PAL. Deum dicis? Jocaris certè nunc.

MYST. Non jocor. Deus eſt, hac in urbe Romana magno in honore habitus; Terminum vocant cujus in tutela ſunt agrorum fines. Teſtatur id poëta, 1. illum ſic appellans.

1. Ovid. 2. Faſt. n. 641.

> *Termine, ſive lapis, ſive es defoſſus in agro*
> *Stipes; ab antiquis ſic quoque numen habes.*

Fuit enim hujus Dei ſtatua, vel quadratus lapis, 2. aut dedolatus ſtipes, unguentis oblini, & ſertis coronari ſolitus; de quo ita Tibullus: 3.

2. Arnob. 1. contr. Gent. p 22 Clem. Alex 7. ſtrom. p. 713.

> *Nam veneror, ſeu ſtipes habet deſertus in agris;*
> *Seu vetus in trivio florida ſerta lapis.*

3. 1. Eleg. 1. n. 17.

De eodem Seneca. 4

4. in Hip. act. 2. ſc. 1. n. 525.

> ------ *Nullus in campo ſacer*
> *Diviſit agros arbiter populis lapis.*

Erant quippe ſacri 5. lapides hi *terminales*, (ita enim dicebantur) qui ſtatuebantut in agrorum finibus; ſic, ut illos ſi quis movere loco auſus eſſet, aut exarare, aut transferre aliò, ejus caput Diis terminalibus ſacrum ac devotum haberetur, fieretque poteſtas cuilibet illum perimendi,

5. Dion. Halic. l. 2. p. 133.

Quid? quòd lapidibus hujuſmodi ſacra faciebant, non immolatione hoſtiarum, nefas enim erat illos cruentare victimarum ſanguine; ſed libis Cerealibus,

van Vianen del. et fec.

bus, frugumque primitiis. Quin etiam, feſta in eorum honorem, extremo anni die, agi ſolebant, quæ *terminalia* dicebantur. Sed jam ad Deas tranſeamus.

DEÆ SYLVESTRES.

DIANA.

PALÆOPHILUS. Benè habet. Occurrit tandem Dea, 1 ſtaturâ corporis, cæteras ſupereminens, in cujus virgineo vultu, acquieſcit oculorum acies, horrido monſtroſiſſimorum Numinum ſpectaculo nimium quantum fatigata. Salve Diana virgo; nam venatorius hic habitus, arcus ille quem manu tenes, & illa pharetra ſagittis inſtructa, quam ſuſpenſam geſtas ab humeris. 2. & pectus cervinâ munitum pelle, 3. & illa oris ſpecies ſeverè mitis, auſtera ſuaviter, audax verecundè, ornata negligenter, te illa omnia virginem prædicant, & vel ipſum Græcum nomen quod habes, Ἄρτεμις, pudicitiam integritatemque tuam commendat. 4. Utinam, Dearum excelſiſſima, ut proceritatem 5. impertis, ita fœminis omnibus ingenerares amorem caſtimoniæ! Odiſti, ſcio, odiſti virorum conſuetudinem; atque etiam aſpectum refugis, & voluptatum banditias reſpuis, & illecebroſa deliciarum lenocinia perhorreſcis.

1. Virg. Æn 1. n. 505.
2. Idem Ibid n. 404.
3. Pauſ. in Arcad. p. 267.
4. Strab. l. 14 437. Phurn. N. D. c. 32. Ἄρτεμις. integer.
5. Hom. 20. Odyſſ. n. 71.

ACTÆON, Ariſtæi filius, venator ille famoſus, magno id ſuo malo didicit; cùm te in fonte nudam conſpexit imprudens, neque enim momento diſtuliſti ab impuro repoſcere pœnas, & aquis à te reſperſus, in cervumque mutatus, à canibus ſuis diſcerptus eſt.

6 Ovid. 4. Metam. n 874.

7. Virgil. Æn. 9. n. 405. 8. Idem 11. Æn. n. 583. O ſalve iterum; *aſtrorum decus*, 7. Luna caſto fulgore rutilans, Nam Luna es; & una es, quæ

> 8. *Æternum telorum, & virginitatis amorem*
> *Intemerata colis.*

Nec illud etiam me fugit præclariſſimum quod patraſti; dignumque imitatione facinus; Cum eluſura libidinem Alphæi, te miſerè depereuntis, ad tuas fugiens te recepiſti Nymphas unum in locum congregatas, cœnoque deturpaſti tuum illarumque ora, ne dignoſci poſſes à petulante, ne pudoris decus amitteres. 9. Et cecidit è ſententia honeſta fraus, virtutemque illuſtravere tuam illæ ſordes. O iterum iterùmque ſalve,

9. Pauſ. in poſter. Eliac. p. 201. 10. Horat. l. 3. Carm. 22, n. 1.

> 10. *Montium cuſtos, nemorumque virgo.*
> *Quæ laborantes utero puellas*
> *Ter vocata audis, adimiſque letho,*
> *Diva triformis.*

MYST. Sic ergo me, Palæophile, ludos facis?

PAL Egone?

MYST. Tu inquam qui tam diſſimulantis, rudis, ignarique hominis perſonam ſuſtinuiſti hactenus.

PAL. Eum me ſane præſtiti, qui ſum, Myſtagoge, jurato credas velim; ſum prorsùs harum rerum, quas me doces, inſcius. Neque verò ex iis, quæ nunc de Diana protuli, ſecùs interpretari debes: hanc enim Deam, quia caſtam, amavi à puero, eaque idcirco didici in ejus gratiam, quæ ex me audiſti modò In cæteris planè cæcutio, ac quæſo, mihi facem præferri ad finem uſque ne graveris. Ingenuè loquor, & ex animo, ſum imperitus tyro.

MYST. Vix me abducis, ut hoc credam; faciam tamen quod me rogas; & proverbio locum dare pergam, *Sus Minervam.* Atque ut ab eadem voce ordiar, quam protuliſti ultimam; TRIFORMIS dicitur Diana, & tergemina; primò, quia cum

una

una ſit, triplex tamen vulgò putatur, Luna, Diana, Hecate; *Luna* dicitur in cœlis, *Diana* in terris, *Hecate* in inferis. 11. Quò pertinet diſtichum, 12. triplex illud nomen ac munus ingenioſè connectens & explicans.

Terret, luſtrat, agit, Proſerpina, Luna, Diana,
Ima, ſuprema, feras, ſceptro, fulgore, ſagittâ.

(13. Heſiodus tamen tres illas dicit eſſe Deas, non unam tantum.) Secundò, quia fabulantur ipſam triplex habere caput, equi dexterum, canis ſiniſtrum, hominis medium; unde τρισσοκέφαλον, 14. τριπρόσωπον 15. appellarunt aliqui: ſpeciem alii dedere tauri, canis, leænæ. Unde Virgilius. 16.

Tergeminamque Hecaten, tria Virginis ora Dianæ.

Et Claudianus: 17.

Ecce procul ternis Hecate variata figuris.

Tertiò, ex opinione quorundam, 18. triformis ideò dicitur, quòd triplex ſit lunæ figura, luminumque varietas, creſcentis, in arcum falcata; adoleſcentis, in ſemicirculum inflexa; & cum rotunda, plenum orbem efficit. Sed hæc ſigillatius expendamus nomina.

LUNA, à *lucendo* nominata; 19. vel, quòd *una* ſit, quæ noctu *lucet*, vel, quòd *luce alienâ* ſplendeat; Græcè σελήνη dicta, à nomine σέλας νέον, *lumen novum*, quia novâ ſemper luce fulget. Bigas habere creditur, equis duobus, nigro & albo; aut etiam bobus, propter illius cornua, currum trahentibus, adjuncto aliquando mulo, ob ſterilitatem, ait Feſtus; quòd non ſuo, ſed ſolis ſplendore radiet. Fuiſſe autem Lunam 20. utriuſque ſexus, (quod omnibus Diis convenire ajunt) maximè apud Ægyptios, ſunt qui aſſerant. Itaque tam Lunus Deus, quàm Luna Dea colebatur, 21. hoc tamen diſcrimine, ut qui Lunam veneraretur fœmi-

11. Serv. l. Æn. 4. n. 511.
12. Ex. Dempſt. A. R. Paralip. l. 2. c. 19.
13. In Theogon.
14. Orph. in Argon. n. 974.
15. Cornut. & Artemid. 2. Onirocrit.
16. 4 Æn. n. 511.
17. 1. de rapt. n. 15.
18. Ap. Lil. Gyr. Synt. 12. p. 348.
19. Cic. 2. de nat. c. 27.
20. Serv. in 2. Æn. n. 632.
21. Spart. de Imp. Carca. 7. c.

nam, fœminis ſubjectum; qui verò marem, ſuperiorem fore crederent. Notandum illud etiam, 22. quòd Veneri, quæ Luna putabatur, mulieres virili habitu, viri muliebri veſte ſacrificarent. Sed ut redeamus ad Lunam;

22. Philochor. in Attide. ap. Gyrald. Synt. 12. p. 346.

ENDYMION.

ENDYMION paſtor fuiſſe fingitur amaſius Lunæ, & in ejus amoribus intimis; cujus exoſculandi gratiâ è cœlo deſcendebat in Latmum, ſeu Lathynium Cariæ montem, ubi æterno conſopitus ſomno jacebat in ſpelunca quadam, in pœnam nefariæ libidinis; cum aſſumptus à Jove in cœlum, ſtuprum Junoni offerre non veritus eſt. 23. Re ipsâ, fuit Endymion inſignis aſtrologus, qui primus Lunæ curſum menſus eſt, inde fabulæ locus; dormire creditus, quod nihil aliud, quàm ſydera ſpecularetur.

23. Apollon. 4. Argonaut. n. 57. Schol. ad illum. Plin. l. 2. c. 9.

HECATE, ſic dicta; quod ἕκαθεν, id eſt, *è longinquo* jaciat radios, aut ſagittas mittat. Cereris dicitur ex Jove filia, quæ à matre abjecta, expoſitáque in triviis, à paſtoribus ibidem enutrita eſt. Quocirca, pro foribus domorum ſtatuebatur ejus ſimulacrum, unde *Propylæa* vocata eſt, 24. de qua Virgilius. 25.

24. Pauſ. in Attic. p. 36.

25. l. 4. Æn. n. 609.

Nocturniſque Hecate triviis ululata per urbes.

Alii, hoc nominis derivant ab ἑκατὸν, *centum*; quòd centum placetur victimis, vel, quod ejus edicto centum annos errent inſepulti circùm inferos. Ut ut ſit; à triviis, *Trivia* dicebatur; quod viis, triviiſque præeſſe crederetur; ex quo fiebat, ut ei ſacrificaretur in triviis; & Athenienſes ſingulis noviluniis, opiparam in triviis ei cœnam inſtruerent, ab egenis civibus noctu abſumendam. 26.

26. Scholiaſt Ariſtoph. in Pluto. p. 63.

Fuiſſe Hecaten ajunt ſtaturâ enormem in modum procerâ, capite, capillorum loco, viperis horrifico, pedibuſque ſerpentinis; canibus ſuc-

uccinctam, hoc enim animal ei ſacrum; & Hecates effigiem aliquando exhibitam cane, ſcribit Heſychius. 27. Ferunt etiam præfuiſſe veneficiis, & ſepties vocatam, eorum ſacrificiis adeſſe ſolitam; quibus peractis, ſpectra quædam apparebant, quæ *Hecatæa* dicebantur. 28.

BUBASTIS, ab Ægyptiis cognominata, unde & urbi nomen idem, ubi conventus quotannis agebantur in honorem Dianæ, cujus ſacra *Bubaſtæa* dicta.

BRIMO, eadem Hecate, ac Diana vocata eſt, à fremitu, quod adverſus Apollinem, aut Martem infremuiſſet, vim ipſi afferre parantes, inter venandum. 29.

LUCINA & OPIS, quod infantibus in lucem venientibus opem ferat; quod officium Apollini fratri primùm præſtitiſſe dicitur, cùm vix dum nata parenti ſuæ Latonæ parienti adfuit, & obſtetricis munere functa eſt; 30. cujus doloribus permota apud ſe ſtatuiſſe dicitur, nunquam dare operam liberis, ſed virginitatem perpetuo colere, cùm tot eſſent ſubeundi in pariendo cruciatus. 31.

CHITONE 32. & CHITHONIA, 33. quaſi *tunicata*, ſolebant enim fœminæ, partûs perfunctæ doloribus, Junoni quidem ſacrificare; Dianæ verò ſuas, & infantium veſtes conſecrare. 34.

DICTYNNA, 35. non tantum à retibus venatoriis, quæ δίκτυα dicuntur; (cum ſit ipſa venatrix, 36. & venatorum præſes, omniſque propterea lucus, ipſi conſecratus) ſed etiam, quia virgo quædam *Britomartis*, cùm inter venandum in retia incidiſſet, vovit Dianæ ſacellum, ſi evaderet, evaſit autem, & Dictynnæ Dianæ ædem poſuit. 37. Alio alii modo cudunt fabellam. Nimirum, quod cùm hæc Britomartis, ob venandi ſtudium, Dianæ chariſſima, Minoem amatorem fugeret, in mare ſe de-

27. Apud. Gyr. Synt. 12. p. 349.
28. Apollon. 3. Argon. Schol. n. 86.
29. Apoll. 3. Argon. n. 860.
30. Aug. de Civ. 4. Plut. Symp. l. 3. c. 10.
31. Callimach. hymn. in Dian. n. 5.
32. Callim. Hymn. in Dian. n. 225. in Jov. n. 77.
33. Steph. in Chitone.
34. Schol. in Callim. hymn. in Jov. n. 77.
35. Ovid. 2 Metam. n. 441.
36. Callim. hymn. in Dian. n. 190.
BRITOMARTIS
37. Schol. Ariſtoph. Ran. p. 275. Lactant. 9. Theb. n. 632.

dejiciens incidit in retia piſcatorum, Deaque à Diana facta eſt. 38. Et quoniam de venatoribus incidit mentio; creditum eſt, Idibus Auguſti ceſſaſſe Dianam à venando, indéque non licuiſſe venari per eos dies; ſed coronari canes ſolitos, faceſque accendi ſpiceas, juxtaque ſuſpendi, quidquid erat venatorii apparatus. 39.

38. Pauſ. in Corinth. p. 72. Callim. Hymn. in Dian. n. 190.

39. Brodæ. in auth. ex ſchol. Pindari.

His omnibus duas adhuc attexamus fabulas, Chiones alteram, alteram Meleagri.

CHIONE, Dædalionis filia ab Apolline & Mercurio, cùm prolem peperiſſet geminam, Philamona, citharæ peritiſſimum; & Autolycum furandi arte clarum; 40.

40. Ovid. 11. Met. n. 313.

— Furtum ingenioſus ad omne,
Qui facere aſſuerat, patriæ non degener artis,
Candida de nigris, & de candentibus atra.

Gloriata inquam, Chione, 41.

41. ib. n. 317.

Se peperiſſe duos, & Diis placuiſſe duobus.
42. *—Se præferre Dianæ*
Suſtinuit, faciemque Deæ culpavit. At illi
Ira ferox mota eſt, factiſque placebimus, inquit:
Nec mora, curvavit cornu; nervoque ſagittam
Impulit, & meritam trajecit arundine linguam.

42. ib. n. 321.

MELEAGER pœnam Oeneæ parenti debitam luit. Cùm enim hic, in ſacra primitiarum oblatione, conſultò Dianam præteriiſſet, irata Dea aprum induxit, qui Calydoniæ vaſtaret agros. Ad illum vel exterminandum, vel occidendum Meleager lectiſſimis ſtipatus adoleſcentibus advolat. Immiſcet ſe venantibus Atalanta virgo, & primo vulnere afficit aprum, quem paulo poſt Meleager ipſe confecit. 43. At non tam ſibi, quàm Atalantæ gratulatus, quod prima feram percuſſiſſet. 44.

43. Ovid. 8. Metam. n. 270.

44. ib. n. 428.

—Exu-

— Exuvias rigidis horrentia ſetis
Terga dat, & magnis inſignia dentibus ora.
Invidere alii, totoque erat agmine murmur.

E quibus ipſius Meleagri avunculi indignantes eripiunt virgini munus, & illis vitam viciſſim, Meleager, muneris auctor. Id ubi cognovit Athlæa Meleagri mater, ſuoſque interfectos à filio vidit fratres, ad ultionem ſe furore amens accingit. Stipes erat in Athlææ cubiculo, cum Meleagrum enixa eſt: hunc ſtipitem Parcæ cum arripuiſſent, jeciſſentque in ignem; 44. 45. ib. n. 454.

Tempora, dixerunt, eadem lignoque, tibique
O modo Nate, damus. Quo poſtquam carmine dicto,
Exceſſere Deæ; flagrantem mater ab igne
Eripuit ramum ſparſitque liquentibus undis.
Ille diu fuerat penetralibus abditus imis:
Servatuſque tuos, juvenis, ſervaverat annos.

Tunc autem, ſtimulante irâ; 46. 46. ib. n. 512.

— Dextraque averſa trementi,
Funereum torrem medios conjecit in ignes.

Incenſus repente ſtipes inflammat Melagri licèt abſentis viſcera; ardente illo, ardet ipſe pariter; dumque ſenſim ſolvitur torris extinctus in favillas; extinctâ vitâ, redigitur in cineres miſer.

PALES.

VETULA illa, quam paſtoribus cinctam vides, pabuli ac paſtorum Dea eſt; *Pales* eſt ei nomen; 1. à nonnullis *Magna mater* & *Veſta* dicta. 2. Huic pro felici proventu pabuli ſacrificabant, lac offerentes & liba ex milio. In ejus honorem feſta quoque inſtituta, *Palilia*, ſeu *Parilia* nominata, undecimo, aut duodecimo Kalen-

1. Virg. Ecl. 5. n. 35. 2. Serv. Virg. Georg. 1. n. 1.

das Maji, quo die Romulus Urbem fundavit, in agris, à paſtoribus celebrari ſolita, ad lupos arcendos, morboſque averruncandos à pecore. Peragebantur autem ritibus variis; Nam, accenſos palearum acervos, certo ordine ac ſpatio diſpoſitos in loco plano, paſtores ſaltando tranſiliebant; Et oves, cæteraſque pecudes purgabant ſuffitu multiplici, ex roſmarino, lauro, & ſulphuris fumo
3. 4. Faſt. aliiſque id genus, quæ Ovidius 3. expreſſit his ver-
n. 723. ſibus:

Alma Pales, faveas paſtoria ſacra canenti,
Proſequar officio ſi tua facta meo.
Certe ego de vitulo cinerem, ſtipulamque fabalem
Sæpe tuli plena februa toſta manu.
Certè ego tranſilui poſitas ter in ordine flammas,
Virgaque rorales laurea miſit aquas.

FLORA.

PALÆOPHIL. Haud opus eſt, ut monear, quæ Diva illa ſit, quam floribus ornatam, comptam, pictam, veſtitam, decoratamque video. Num Flora eſt, florum præſes ac Dea?

1. Lact. l. 1. cap. 24. 20. *MYST.* Dea quidem, 1. apud Romanos habita; re autem ipſa, celeberrima meretrix, quæ cum amplas opes impuro lenocinio collegiſſet, populum Romanum ſcripſit hæredem, certamque reliquit pecuniæ ſummam, cujus ex annuo fœnore ſuus natalis dies celebraretur, editione ludorum, quos *Florales* appellavere, ſeu *Floralia*. Quæ res, cum probroſa, ut erat, ſenatui viſa eſſet ac flagitioſa,

rioſa, placuit ſpecioſum prætexere turpitudini titulum; Floramque, uti Deam venerari, quæ floribus præſideret; placandamque ſacro cultu, ut plantæ atque arbores benè proſperéque floreſcerent.

Hoc commentum ſecutus Ovidius 2. eſt: ignobi- 2. In Faſt.
lem Nympham, (Chloris dicebatur) deſpondens l.5.n.195.
Zephyro, idque muneris loco, donans à marito, CHLORIS.
ut haberet omnium florum poteſtatem. Redeamus ad Floram, Floraleſque ludos.

Ejus ſimulacrum, Plutarcho 3. teſte in æde viſebatur Caſtoris & Pollucis, tunica indutum, dextrâ flores fabarum ac ciceris præferens; nam in Floralibus, Ædiles fabam & cicer, aliaque legumina ſpargebant populo. 4. Tubâ indicebantur & committebantur hi ludi; quod Juvenalis annotat: 5.

3. in Pomp. p. 619.

4. Porphyr. in Hor. l. 2. Sat. 3. n. 182.

5. Sat 6. n. 249.

—Digniſſima certé
Florali, matrona, tubâ.

Tum proſiliebant in arenam meretrices, nudiſque ſolebant decertare corporibus. I, jam & has ſordes appella flores, & hos ludos voca Floralia.

FERONIA.

FERONIA meritò Floræ aſſidet, tantóque potiori jure primum obtinere locum debuerat, quantò fructus pluris faciendi quàm flores; & arbores, quàm exiles ignobileſque plantæ. Eſt enim Feronia, Dea nemorum, à *ferendis* arboribus, ita dicta. 1. Lucum habuiſſe fertur ſub monte Soracte, qui cùm fortuito arſiſſet incendio; atque idcircò vellent accolæ Feroniæ ſimulacrum inde transferre, ferunt, de ſubito nemus reviruiſſe. Et Strabo 2. auctor eſt, eos qui Feroniæ nu-

1. Virg. 7. Æn. n. 800.

2. l. 5 p. 156.

numine afflarentur, ardentes prunas, nudis pedibus, illæſiſque plantis calcare ſolitos. Nihil autem aliud eſſe Feroniam plerique crediderunt, quam vim illam arboribus inſitam, ad flores fructuſque producendos.

POMONA.

POMORUM Dea, hoc eſt, fructuum, frugumque omnium, quas plantæ arboreſque profundunt, præſes ac cuſtos Pomona eſt; Floram ac Feroniam ordine ſubſequens, ut cernis; ſed bonorum, quæ parit, magnitudine antecedens. Flaminem, ſeu Sacerdotem proprium habuit, qui Flamen Pomonalis dicebatur.

PAL. Quæ anus illa eſt edentula, Pomonæ adblandiens?

MYST. Non anus eſt, ſed Deus; cujus imago ſi te fallit, non mirum eſt, cum ipſe olim hoc modo perſonatus fefellit Deam. Res ſic ſe habuit. Hortos, pomariaque ſua colebat more ſuo Pomona virgo, præcipuo ſtudio, induſtriâque diligenti: Tota erat in rigandis ſepiendiſque ſtirpibus, in depaſcenda ferro luxurie ſylveſcentium fruticum:

VERTUMNUS. 1. Ovid. 14. Metam. n. 637. 2 Idem. ib. n 655.

Cum VERTUMNUS, 1. de proceribus unus Deorum Latinorum, (cujus prærogativa fuit ſingularis, in quas vellet figuras ſe vertere, ex quo, *Vertumni* nomen habuit) Pomonam jamdiu ardens, anili aſſimilata ſpecie, 2.

Innitens baculo, poſitis per tempora canis,

intrat in hortos, poma miratur, laudat & oſculatur virginem: Tum ex iis quæ ſe objiciebant oculis, occaſionem arripiens, eò demum flectit ſermonem, ut nuptias ſuadeat; non defuturos, vel è Diis,

Diis, qui tali ſe ſponſa beatos prædicent. Cerne, inquit, adſerpentes huic frondoſo parieti fœcundas arbuſculas, prunis eximiis, maliſque generoſis, ad certamen uſque & oſtentationem prænitentes; Atqui, niſi paxillis quibus fulciuntur, tanquam maritis jungerentur?

At ſi ſtaret, ait, 3. cælebs ſine palmite, truncus, 3. apud Ovid. ib. n. 663.
Nil præter frondes, quare peteretur, haberet.
Hæc quoque, quæ juncta vitis requieſcit in ulmo,
Si non juncta foret, terræ acclinata jaceret;
Tu tamen exemplo non tangeris arboris hujus.

Nec ſanè tangebatur, quoad Vertumnus: 4. 4. ibid. n. 766.

—in juvenem rediit, & anilia demit
Inſtrumenta ſibi; taliſque apparuit illi,
Qualis ubi oppoſitas nitidiſſima ſolis imago
Evicit nubes, nullaque obſtante reluxit.
Vimque parat: ſed vi non eſt opus: inque figura
Capta Dei Nympha eſt; & mutua vulnera ſentit.

NYMPHÆ.

JAM puellas, non procul à Pomonæ viridariis, comptulas aſpice, formoſulas, venuſtulas & elegantulas, penè innumerabiles: Quarum aliæ, per nemora illa diſcurrunt abduntque ſe in truncos annoſarum quercuum, immergunt ſe aliæ fontibus, aliæ fluminibus innatant. Nymphæ communi nomine omnes appellantur, ἀπὸ τοῦ ἀεὶ νέας φαίνεσθαι, quod ſemper juvenes appareant; vel à verbo φαίνειν, quòd formæ decore præfulgeant. Propriaſ tamen vel à locis, in qui- 1. Phurn. N. D. c. 22.

bus

bus degunt, vel à muneribus quæ obeunt, appellationes nanciſcuntur, in ternas potiſſimum diſtributæ claſſes, in cœleſtes, terreſtes, & marinas.

2. Mneſimach. ap. Nat. Com. l. 5. c. 12. COELESTES Nymphæ, 2. credebantur eſſe animæ ac mentes, quæ cœleſtibus ſphæris præſiderent, eſſentque ſydereorum influxuum in hæc terrena corpora diſpenſatrices.

TERRESTRES, aliæ ſylvis præerant, & dicebantur *Dryades*, 3. quòd in quercubus illarum ſit vita; δρῦς enim, & quercus propriam, & cæterarum arborum, commune nomen eſt. Aliæ *Hamadryades*, 4. ab ἅμα *ſimul*; quòd ſimul cum quercubus genitæ, cum iiſdem pariter interire putarentur. Quin etiam ſuit hic veterum error, ut crederent è cœlo miſſum ac divinum, quidquid innaſceretur quercubus: Druydæ quidem Gallorum ſacerdotes nullum præſentius numen agnoſcebant, quam viſcum quercui adnaſcentem.

3. Serv. in Æn. 1. n. 504.
4. Serv. in Ecl. 10. n. 62.

Oreades aliæ, ſeu *Oreſtiades* 5. ἀπὸ τοῦ ὄρους, quod præſiderent montibus. *Napææ*, 6. quæ ſaltuum convalliumque curam gererent; à nomine νάπη, ſaltus, vallis. *Lemoniades*, 7. (λειμὼν, pratum) quæ pratis præficerentur & campis. *Meliæ*, 8. è quibus illos naſci fabulantur, qui vel ſub arbore caſu naſcerentur, vel exponerentur, (μελία, arbor eſt fraxinus.)

5. Serv. Ecl. 10. n. 62. Æn. l. 1. n. 504.
6. Serv. Æn. l. 1. n. 504.
7. Serv. Ecl. 10. n. 62.
8. Callim. hymn. in Delum n. 80. Heſiod. Theog. n. 187.
9. Orph. hymn. 23. 1.

MARINÆ, quæ aquis, alio nomine 9. *Nereides*, & *Nerinæ*, à Nereo Deo marino & Doride natæ, *Oceanitides*, & *Oceaniæ*, Thetyos, & Oceani filiæ; *Naiades*, & *Naides*, ἀνάω, *fluo*, quæ fontibus: *Fluviales*, ſeu *Potamides*, ποταμὸς *fluvius*, quæ fluminibus: *Limniades*, λίμνη, *lacus*, quæ lacubus, & ſtagnis præpoſitæ putabantur.

Nymphæ Diis fermè omnibus attributæ in miniſterium. Suas habuit Jupiter; ait enim apud Ovidium. 10.

10. 1. Met. n. 192.

Sunt

Sunt mihi Semidei, ſunt ruſtica Numina Fauni,
Et Nymphæ, Satyrique, & monticolæ Sylvani.

Habuit ſuas Neptunus, quem propterea Νυμφαγέτην vocant, *Nympharum Ducem*; 11. ejque vulgò quinquaginta dantur. Et Phœbus ſuas habuit Aganippidas & Muſas. Habuit Bacchus innumeras Bacchas; Baſſarides, Eloides, Thyades. Diana venatrices; Tethis Nereïdas; & Junoni fuere. 11. Phurnut N. D. c.22

—bis ſeptem præſtanti corpore Nymphæ.

E Nymphis omnibus duarum accipe fabellam. Prima eſt.

ARETHUSA, una de Dianæ comitibus, non pudica minus quàm pulchra, cùm aliquando, amœnitate loci invitante, in limpidiſſimo amne levaret æſtum; Alpheus, (erat id fluvio nomen) emergens è gurgite, voce primùm, deinde greſſu Nympham petit: fugit illa, ſequitur iſte, jamque aſſequitur; At Dianæ implorata ope, Arethuſa, metu colliqueſcens, in fontem defluxit.

—12. Sed enim cognoſcit amatas 12 Ovid. 5. Metam. n. 636.
Amnis aquas; poſitoque viri, quod ſumpſerat, ore,
Vertitur in proprias, ut ſe illi miſceat, undas.

Fugit etiam nunc Arethuſa, humoque dehiſcente procul hinc elabitur in Siciliam: Alpheus quoque, illuc per ſubterraneos meatus erumpit, ſuaſque aquas Arethuſæ maritat aquis. 13. 13. Virg. 3. Æneid. n. 694.

ECHO Nympha priùs, quàm nihil eſſet niſi vox, hanc garrulitatis ſuæ pœnam tulerat, 14. 14. Ovid. 3. Metam. n. 361.

Reddere de multis ut verba noviſſima poſſet.
Fecerat hoc Juno, quia cùm deprendere poſſet
Sub Jove ſæpè ſuo Nymphas in monte jacentes;
Illa Deam longo prudens ſermone tenebat,
Dum fugerent Nymphæ.

Hæc

Hæc igitur, in Narciſſum per ſylvas vagantem fortè incidens, juvenis mirata formam, amore capitur, ardet, inſtat, inſequitur fugientem, ſuperbum amplectitur; ſed divellit ille manus amplexibus, proripitque ſe ab ejus conſpectu. Echo ſpreta ſe

15. Ovid. ib. n. 398. in ſylvas abdit, & præ mœrore contabeſcit. 15.

----Vox tantum atque oſſa ſuperſunt,
Vox manet; oſſa ferunt lapidis traxiſſe figuram.
Inde latet ſylvis, nulloque in monte videtur.
Omnibus auditur: ſonus eſt, qui vivit in illa.

NARCISSUS autem, qui nec amari, nec amare volebat alios, ſe ipſe ſic deperire cœpit, ut

16. Ovid. ibid. n. 407. amore ſui perierit. 16.

Fons erat illimis, nitidis argenteus undis.

Ad illum ſimul ac procubuit, ſitim ſedaturus, viſâ ſuæ formæ imagine, hæret, miratur, amat,

17. Ovid. ibid. n. 439. amore uritur. 17.

Spectat inexpleto mendacem lumine formam,
Perque oculos perit ipſe ſuos.

Exigua prohibetur aqua, quò minùs teneat, quod

18. ibid. n. 433. petit. 18.

---Minimum eſt, quod amantibus obſtat.

19. ibid. n. 464. Advertit denique infelix, ſe confici amore ſui; 19.

---Flammas, inquit, *moveoque, ferôque:*
Quod cupio, mecum eſt; inopem me copia fecit.
O utinam, à noſtro ſecedere corpore poſſem.
Votum in amante novum eſt; Vellem, quod amamus abeſſet.

20. ibid. n. 489. Quid multis? 20.

----Attenuatus amore
Liquitur, & cæco paulatim carpitur igne.

In florem demùm ſui nominis Deorum commiſeratione convertitur.

MINU-

MINUTIORA RURIS Numina.

MINUTIORA hæc ſunt Numina, quàm ut cadere ſub oculos poſſint; Quocirca, ſingulorum nomina obiter recenſeo. Auſpicemur à Dea

RUSINA, 1. cujus curæ rura commiſſa ſunt omnia.

COLINA DEA, 2. dominatur in collibus.

VALLONIA, 3. in vallibus tenet imperium.

HIPPONA, equis, ſtabuliſque præſidet 4. Fuit hoc etiam puellæ formoſiſſimæ nomen, quam Fulvius quidam ex equa ſuſtulit.

BUBONA, cui cura boum. 5.

SEÏA, *à ſerendo*, quamdiu ſemen terrâ obrutum latet. 6.

SEGETA, 7. verò eadem dicitur *à ſegetibus*, 8. ut primùm herbeſcens è ſumma humo viriditas emicet.

RUNCINA, cum runcantur agri. 9.

OCCATOR, cum occantur. 10.

SATOR, & SARRITOR, cùm ſeruntur, & ſarriuntur. 11.

ROBIGUS Deus, 12. cujus feſta *Robigalia*, ad avertendam ab ſatis rubiginem, ſeptimo Kal. Maji celebrari ſolita.

STERCUTIUS, qui & *Stercutus*, & *Sterquilinus*, *Sterculius*, & *Picumnus*; qui primus agros ſtercorandi uſum induxit. 13.

PROSERPINA, frumentis germinantibus, ſuperque terram proſerpentibus, præpoſita; 14. (de hac fuſiùs, cùm de Diis inferis.)

NODOTUS Deus, nodis, geniculiſque culmorum; 15.

VOLUSIA, involucris folliculorum, & quaſi vaginis ariſtarum præficitur. 16.

PALE-

1. Auguſt. de Civ. Dei l. 4. c. 8.
2. Auguſt. l. l.
3. Auguſt. l. l.
4 Apul. Aſin. aur. p. 141. Tertull. Apolog. c. 16.
5. Auguſt. 16. c. 24. & 34.
6. Auguſt. ib. c. 8. Plin. l. 18. c. 2.
7. Auguſt. ib. c. 8. & 24.
8. Plin. l. 18. c. 2.
9. Auguſt. ib. c. 8.
10 Serv. in 1. Georg. n. 21.
11. Serv. l. l.
12. Varr. L.L. 5 c 3.
13. Plin. l. 17. c. 9.
14. Auguſt. ib.
15. Auguſt. ib. c. 18. Arnob. l. 4. p. 331.
16. Auguſt. l. l.

17. Arnob. l. 1. p. 331. Auguſt. l. 1. PATELINA, cùm ſpica emergit è folliculis. 17.

FLORA, cùm eadem ſpica floreſcit. 18.

18. Auguſt. l. 1. LACTURA, ſeu, *Lactucina*, cùm jam lacteſcere incipit. 19.

19. Auguſt. l. 1. MATUTA, cùm maturitatem aſſequitur. 20.

20. Auguſt. l. 1. HOSTILINA, 21. cum ſegetes novis ariſtis æquantur. (*Hoſtire* enim veteres *æquare* dixerunt,)

21. Auguſt. l. 1. TUTELINA, ſeu *Tutulina*, ad tutandas ſegetes collectas. 22.

22. Auguſt. l. 1. PILUMNUS, *à pilo*, quod pinſendi frumentum artem invexerit. 23.

23. Serv. 9. Æn. n. 4. MELLONA, quæ mellificii rationem excogitavit, 24.

24. Arnob. l. 4. p. 131. Auguſt. l. 6. c. 34. FORNAX, Dea credita, quoniam ante tritici uſum farra fornacibus torrebantur. Eam Fornacalem vocat Ovid. 25. de Fornace Dea ſic ſcribens:

25. 6. Faſt. n. 25.

Facta Dea eſt Fornax, læti fornace coloni
Orant, ut vires temperet illa ſuas.

Sed his relictis minutorum Deorum quiſquiliis, deflectamus oculos ad ſiniſtrum hujus Panthei parietem, contemplaturi marina Numina.

PARS

I. van Vianen del. et fec.

PARS III.

DE DIIS MARINIS.

PALÆOPHILUS. O amœnum, gratumque ſpectaculum! Illa ergo ſunt aquarum Numina? Hi marini Dii, qui per liquidiſſimam illam æquoris planitiem, numeroſâ concharum, quibus inſident, agitatione vehuntur?

MYST. Ipſi ſunt ſquammei præſides, duceſque pinniferi, fluidique moderatores undarum.

NEPTUNUS.

Nomen ejus, ac genus.

PAL. Ecquis autem Rex ille, cæſarie nigrâ, 1. cœruleiſque oculis 2. trifido ſceptro inſignis, cyaneo amictu 3. fulgens, & curru conſpi-

1. Lucian. in ſacrif. l. 1. p. 367.
2. Cic. 1. de nat. c. 30.
3. Phurn. N. D. c. 22.

ſpicuus, frequentique ſtipatus ſatellitio piſciumne dicam, an hominum? nam hominem ſuperiori; piſcem inferiori corporis partes referunt.

MYST. Neptunus eſt, ſic dictus, non à *nando*; ut ait Tullius, 4. (quem locum fuiſſe corruptum putat Lipſius 5.) ſed à *nubendo*, paucis literis immutatis, ut Varro cenſet; 6. quod mare terras obnubat, ſeu ambiat; Vel, ut ſcribunt alii, ab Ægyptia voce νέφθην; quæ oras maritimas, ac promontoria ſignificat, aliave loca, quæ alluuntur aquis. 7.

4. 2. de nat. c. 26. 5. 1. Sat. c. 2. 6. L. L. 4. c. 10.

Neptunus, inquam, eſt maris rector, 8. fluviorum pater & fontium, Saturni ex Ope filius; 9. quem mater; ut voracitati patris ſubduceret, (Saturnus enim, ut alibi dictum eſt, filios mares vorare tenebatur) equinum pullum, marito vorandum objecit, Neptuni loco. 10. Ποσειδῶν, à Græcis dicitur; quia ποσί δεσμὸν, hoc eſt, pedibus vinculum injicit, ut pedibus aquas ambulemus. 11.

7. Boch. l. 1. Phaleg. c. 1. 8. Apollod. bibl. l. 1. c. 2. 9. Hygin. fab. præf. 10. Nat. Com. l. 2. c. 8. 11. Plat. in Cratylo. p. 277.

Adultus, paterno imperio ſorte diviſo, maritima regna obtinuit: Mœnia Trojæ, juſſu Jovis, Laomedonti ſerviens ædificavit cum Apolline; quod factá cum aliis Diis conſpiratione, Jovem ligare voluiſſet. Deinde duxit

AMPHITRITEN, παρὰ τὸ ἀμφιτρίβειν, (quòd terram mare *circumterat*) poſtquam ejus faſtidia tuliſſet diu; ſed delphini tandem operâ, blanditiiſque delinitam, allexit ad nuptias. In cujus beneficii gratiam, delphinus inter aſtra relatus eſt. Porrò præter Amphitriten, conjuges alias, SALACIAM, & VENILIAM habuiſſe ajunt; illam à *ſalo*, ſeu mari ſic dictam; quá, & inferiorem maris aquam ſignificari ſcribit Auguſtinus: 12. Hanc autem à *veniendo*, quòd eant fluctus, æſtu maritimo: redeantque; accedant, & recedant aquæ, motu reciproco. 13.

12. Aug. 4. de Civ. c. 10. ep. l. 7. c. 22. 13. Varro apud Auguſt. 7. de civ. Dei. c. 22.

Neptuni

Neptuni geſta.

Equum 1. in Attica produxiſſe dicitur,

2. *—magno percuſſa tellure tridenti.*

Ex quo, *Hippius* 3. dictus, & Ἱπποδρόμιος, id eſt, equeſtrium certaminum præſes nuncupatus; & ad ejus aram in circo ludi edebantur illi, quibus exprimebatur Sabinarum virginum raptus. Aram habebat autem ſubterraneam, cui, ſub Dei Conſi nomine, ſacrificabatur. 4. CONSUS dictus, à *conſilio* dando; quod quia plerumque tectum eſſe oportet, 5. idcircò in tecto & obſcuro cultus Conſus. Huic Conſo, ſeu Neptuno equeſtri, ludi ſolemnes illi, qui Martio menſe fiebant, CONSUALIA 6. dicebantur; quo tempore ceſſabant equi ab opere, & muli floreis ſertis ornabantur. 7.

Inde etiam factum, ut equis marinis, ſeu *hippocampis*, trahantur, uti cernis, Neptuni currus, (delphinis etiam quandoque vehitur) Habebant autem hippocampi priores tantùm pedes, caudas verò piſcium; ut docet Statius. 8.

Illic Ægæo Neptunus gurgite feſſos
In portum deducit equos; prior haurit habenas
Ungula, poſtremi ſolvuntur in æquora piſces.

Unde à Virgilio *bipedes* vocantur. 9.

—magnum qui piſcibus æquor,
Et juncto bipedum curru metitur equorum.

De quibus prior ille ſic. 10.

—triplici telo jubet ire jugales.
Illi ſpumiferos glomerant à pectore fluctus,
Pone natant, delentque pedum veſtigia caudâ.

Neptuni ergò munus eſt, equos & naves regere; 11. Dumque per undas equitat, ſerenitatem ſemper inducit,

1. Soph. Oedip in Colon. n. 706.
2. Virg. 1. Georg. n. 13.
3. Pind. Od. 1. Iſthm. n. 78.
4. Dion. Halic. l. 2. p. 100.
5. Serv. 8. Æn. n. 636.
6. Plut. in Romul. p. 26.
7. Dion. Hal. 1. p. 26.
8. 2. Theb. n. 43.
9. 4. Geor. n. 389.
10. Stat. 1. Achill. n. 58.
11. Homer. hymn. 20. n. 4.

12. Virg. I. Æn. n. 146. —12. *tumida æquora placat,*
Collectaſque fugat nubes, ſolemque reducit.
13. Ibid. n. 158. —13. *Æquora poſtquam*
Proſpiciens Genitor, cæloque invectus aperto,
Flectit equos, curruque volans dat lora ſecundo.

14. Idem. Æn. 5. n. 820. 14. *Subſidunt undæ, tumidumque ſub axe tonanti*
Sternitur æquor aquis, fugiunt vaſto æthere nimbi.

Neptuni filii.

Clariores hi fuere, Phorcus, & Proteus.

PHORCUS, ſeu PHORCYS Thooſâ Nymphâ natus eſt. Cum ab Atlante victus navali prælio, fluctibus fuiſſet hauſtus; eum ſocii ſuperſtites, Deum marinum factum eſſe putavere, & divinis honoribus proſequuti ſunt. 15. Phorcys alter extitit, alius ab illo; cujus filiæ tres unicum habebant oculum, ſingulis communem. Itaque cum earum una intueri quidpiam cuperet, oculum fronti inſerebat, quaſi annulum digito, aut annulo gemmam; deinde extractum præbebat ſorori utendum, & hæc viciſſim alteri, prout cuique opus erat. 16.

15. Serv. Æn. l. 5. n. 824.

16. Palæph. in fab. c. 32.

PROTEUS, 17. phocarum, ſeu vitulorum marinorum paſtor, Phœnicam Nympham matrem habuit; in quas vellet figuras ſolitus ſe vertere; ac nunc in aquam fluere, nunc in ignem accendi, modò piſcem, aliàs volucrem, nunc leonem, cæteráque pro arbitrio fieri. 18. Verùm non unius Protei fuit vis illa mirabilis, quaſlibet induendi formas;

17. Tzetz. chil. 2. hiſt. 44. n. 1.

18. Ovid. 8. Metam. n. 837.

VERTUMNUS, 19. Deorum Latinorum unus, ſimili fuit facultate præditus; hinc enim ſuum, à *vertendo* ſcilicet, *Vertumni* nomen habuit; de quò dixi-

19. Ovid. 14. Metam. n. 637.

diximus, cùm de Pomona Dea loqueremur. Ab hoc Deo manaſſe ajunt loquendi modum, quo dicimus, *Bene*, vel, *male vertat. Vertumnus* enim *Deus* dicitur, inquit Scholiaſtes ille, 20. qui rebus ad opinata revertentibus præeſt. Sæpe autem malè cedit, quod bonum putatur; & hoc eſt, malè vertiſſe, ut gladius, quem ab Æneâ Dido dono acceperat, quo deinde ſibi illa necem conſcivit: de quo Virgilius. 21.

20. Donat. in Teren. Adelph. a. 2. ſc. 1. n. 37.

21. 4 Æn. n. 646.

— Enſemque recludit
Dardanium, non hos quæſitum munus in uſus.

PERICLIMENUS, Neſtoris frater, 22. pari dono, à Neptuno affectus eſt; quem demùm Hercules, muſcam factum interfecit, prodente Pallade: cùm adversùs Neleum pugnans ipſius muſcæ aculeo graviùs pungeretur.

22. Homer. 11. Odyſſ. n. 285.

MESTRA, ſeu Meſtre, aut Metra, Eriſichthonis filia, 22. hoc etiam muneris impetravit à Neptuno, in præmium ereptæ pudicitiæ, ut cujuſcunque rei figuram indueret; quò nimirum patri, inexplebili fame laboranti, afferret opem. Ergo. 23.

22. Ovid. 8. Metam. n. 850.

23. ib. n. 873.

Nunc equa, nunc ales, modo bos, modo cervus abibat,
Præbebatque avido non juſta alimenta parenti.

CÆNIS, 24. Theſſalica puella, ſimili de cauſa, ſimile, imò majus ab Neptuno eodem beneficium abſtulit. Cùm enim compreſſa per vim ab illo fuiſſet, obtinuit muneris loco, ut transformaretur in virum, nulloque ſauciari telo poſſet. Itaque, mutato ſexu, mutavit nomen, & Cæneus factus & dictus eſt, qui denique pugnans contra Centauros, congeſta ingenti mole arborum, vivus obrutus, & in ſui nominis avem commutatus eſt.

24. Ovid. 12. Met. n. 198.

TRITON.

Cæterique Dii marini.

TRITON Neptuni ex Amphitrite filius, 1. ipſiuſque comes, & tubicen, 2. humanam gerit ore ſpeciem umbilico tenus, cætera piſcem refert; 3. priores duos pedes equinos habet; caudam bifidam lunatamque; capillos apio paluſtri haud abſimiles, quem ita deſcripſere duo Parnaſſi Reges.

4. *Hunc vehit immanis Triton, & cærula conchâ*
Exterrens freta; cui laterum tenùs hiſpida nanti
Frons hominem præſert, in priſtim deſinit alvus,
Spumea ſemifero ſub pectore murmurat unda.

Alter autem hoc modo: 5.

Cæruleum Tritona vocat, conchæque ſonaci
Inſpirare jubet, fluctuſque & flumina ſigno
Jam revocare dato. Cava buccina ſumitur illi
Tortilis, in latum quæ turbine creſcit ab imo:
Buccina; quæ medio concepit ubi aëra ponto,
Littora voce replet ſub utroque jacentia Phœbo.

OCEANUS, Cœlo ac Veſtâ genitus, 6. non fluviorum modò omnium, ſed etiam animantium ac Deorum pater vocatus ab antiquis; 7. à quo res omnes initium ſumpſiſſe ajunt. Terna filiorum millia ab uxore Thety ſuſtuliſſe dicitur. 8. Eorum illuſtriſſimus extitit

NEREUS; inſignis vates, 9. ab undis educatus & nutritus, 10. in Ægæo mari præcipuè habitans, 11. quin-

1. Heſiod. in Theog. n. 930. Hygin. fab. præf. Apollod. l. 1. c. 4. §. 5.
2. Virg. 6. Æn. 171.
3. Virg. Æn. 1. 10. n. 210.
3. Apol. 4. Argon. n. 1614.
4. Virg. 10. Æn. n. 209.
5. Ovid. 1. Met. n. 333.
6. Heſiod. in Theog. 133.
7. Orph. hym. 82. n. 1.
8. Heſiod. ibid. n. 364.
9. Horat. 1. Carm. 15. 5. Heſiod. ibid. n. 233.
10. Eurip. in Iphig. n. 948.
11. Apol. 4. n. 772.
DORIS.

quinquaginta ſuſcepit ex uxore DORIDE filias, quæ de parentis nomine *Nereides* Nymphæ dictæ ſunt.

PALÆMON & INO ejus mater, hac occaſione Dii marini facti ſunt. Cùm enim hæc à viro ſuo Athamante furiis agitato, unum jam vidiſſet è ſuis filiis, Learchum nomine, diſcerptum & alliſum parieti; ſimilemque ſibi, ac filio ſuperſtiti Melicertæ cerneret imminere peſtem, complexa puerulum, ſe præcipitem immiſit in mare, hauſeruntque uterque divinitatem ab undis, quibus hauſti ſunt, factâ ſolius nominis jacturâ; abſorpto ſiquidem priore, quod habebant, novum invenere in iiſdem, in quibus periere fluctibus; illa Leucothea, hic autem Palæmon à Græcis, Portumnus à Latinis dictus. 12. 12. Ovid. 4. Metam. n. 341.

GLAUCUS piſcator; lepidiori modo, divinos honores piſcatus eſt. Nam piſces retibus captos cùm explicuiſſet in ripa, vidiſſetque ad cujusdam contactum plantæ, prædam ſuam, collectis viribus, reſiluiſſe in aquas; miratus, herbæ vim experiri voluit, eâque deguſtatâ, piſces ſubſecutus eſt ſuos, in aquas pariter deſiliens, marinuſque Deus evaſit. 13. 13. Idem. 13 Metam. n. 920. 948.

CANOPUS Ægyptiorum Deus his aquarum Numinibus addendus eſt; qui aquæ beneficio, de Chaldæorum Deo victoriam reportavit memorabilem. 14. Contentione duos inter populos illos exortâ, utrorum Deus major eſſet ac potentior: ex condicto conveniunt utriuſque gentis ſacerdotes cùm Diis ſuis. Corâm, Canopi ſimulacrum, Igniſque, Chaldæorum Numen, ex adverſo dimicaturi ſtatuuntur, & cominùs quaſi pedem conferunt. At Canopus, cujus venter hydria erat aquæ plena, minutis foraminibus cerâ obductis, quæ fugerent oculos; ad ignis conſpectum, irâ velut 14. Raff. l. 11. c 26.

accenſus & exardens, liquefactâ calore cerâ, liquidis miſſilibus Ignem impetit, ſubigit, extinguit, diſceditque victor e certamine.

MONSTRA MARINA.

SIRENES.

1. Nicand. 3 Met. Ovid. 5. Metam. n. 552. 2. Ovid. 5. Metam. n. 553. 3. Strab. l. 5. p. 15.

TRES fuere Sirenes, incertis ortæ parentibus (ajunt quidam, 1. Acheloo flumine patre, Melpomene verò Musâ matre ſatas) ſpecie oris fœmineâ; reliquo corpore volucres; 2. juxtâ Pelôrum Siciliæ promontorium, vel in Sirenuſis inſulis 3. in extrema Italiæ parte ſitis, habitantes; ſuavitate cantûs allectos ſopitóſque homines littora illa præternavigantes demergebant in mare, extractoſque poſtea devorabant. Earum nomina fuere PARTHENOPE, (quæ Neapoli, in qua obiit, nomen dediſſe creditur, 4. nam olim *Parthenope* urbs illa dicebatur) LIGEA, & LEUCOSIA.

4. Strab. l. 1.

Quò autem illarum concentus blandius illaberetur per aures in animum, ad vocis lenocinia modulos citharæque ſonos addebant. Quin etiam ad cujuſque indolem idoneum accommodabant cantilenæ genus, aliis ambitioſos, voluptuarios aliis, aliiſque avaros modulationibus illicientes, ac pertrahentes ad naufragium. 5. Sic enim de illis Ovidius. 6.

5. Homer. Odyſſ. M. n. 185. 6. 3. de Art am. n. 311.

Monſtra maris Sirenes erant, quæ voce canorâ
Quaſlibet admiſſas detinuere rates.

PAL. Quid igitur? nemone navigantium peſtem effugere valuit?

MYST.

MYST. Duos duntaxat effugiſſe memorant. Alter, Ulyſſes fuit, qui præmonitus à Circe, de imminente ſibi, à Sirenum cantu, periculo, ſociorum aures cerâ obturavit, ſeipſum verò, adligari juſſit malo navis; atque ita tutus, incolumiſque prætervectus eſt exitioſa littora: 7. Orpheus alter, contraria eluſit arte monſtrorum illecebroſam rabiem: Citharam quippe ipſe ſuam pulſans, Deorumque laudes cantu celebrans, Sirenum obſcuravit, vicitque cantum. Quoniam verò, Sirenum fatum erat, tamdiu victuras, quamdiu mortalium nemo, earum cantu audito, præteriiſſet, victas ſe conſpicatæ, præ deſperatione ſe præcipitarunt in pelagus atque in ſaxa verſæ ſunt. Scribunt nonnulli, fuiſſe illas olim virgines, Proſerpinæ comites; quam à Plutone raptam, ac diu quæſitam cum non inveniſſent, in mare, doloris impatientiâ, ſe demiſerant, in marina deinde monſtra commutatæ. Addunt alii, ad certamen muſicum, Junonis impulſu, auſas fuiſſe provocare Muſas; ſed ſuperatis Muſæ, in pœnam temeritatis, pennas inciderunt; è quibus poſtea texuere ſibi corollas. 9.

7. Hom. M. Odyſſ. n. 196.

8. Apol. 4. Argon. n. 905. Apollod. l. c. 9. §. 25.

9. Pauſan. in Bœot. p. 308.

PAL. Quid hoc commento adumbrare Poëtæ voluerunt?

MYSTAG. Voluptatum illecebris, ut habet Cicero, 10. mentem è ſua ſede ac ſtatu dimoveri, corrumpi animum, nullamque capitaliorem peſtem a natura datam hominibus: Qui eas ſequitur, miſerandum rationis naufragium facere: Qui declinare cupit, non præbendas, ſed occludendas aures eſſe illarum incantamentis; aperiendas verò & advertendas Orphei cantui, hoc eſt, ſapientum monitis ac præceptis. Sed jam ad alia illa duo monſtra intende oculos, quæ dicuntur.

10. Fin. l. 5. c. 18.

SCYLLA ET CHARYBDIS.

SCYLLAM varii variè delineant. Ajunt enim aliqui, pectore tenus pulcherrimam fuiſſe fœminam; 1. at ſex habuiſſe canum capita: 2. Alii contra, ſuperna corporis parte mulieris; infernâ ſerpentis ac lupi ſpeciem prætuliſſe. 3. Qualis qualis autem fuerit, conſtat inter omnes, Phorci fuiſſe filiam; quæ cum mutuo Glauci amore teneretur, indignata Circe, quæ Glaucum ipſum efflictim diligebat, Scyllam ſibi præferri, fontem, in quo lavare illa conſueverat, noxiis herbis infecit; Cujus rei ignara Scylla, ingreſſa de more fontem, ubi advertit inferiorem ſui corporis partem, in caninos rictus eſſe mutatam, amiſſæ dolore formæ exhorreſcens, ſe præcipitem egit in vicinum mare, ubi in ſcopulum naufragiis infamem verſa eſt: 5. Qui ſcopulus etiam nunc viſitur in ipſo freto Siculo, ab Italia Siciliam dirimente, inter Meſſanam Siciliæ urbem, & Rhegium Calabriæ oppidum. Dicitur autem Scylla ſuccincta canibus & lupis, naufragos devorantibus, quòd illiſi æſtu reciprocante fluctus ad hoc immane ſaxum, quendam quaſi canum latratum, luporumque ululatum referant.

1. Hygin. fab. 199.
2. Homer. Odyſſ. M. n. 90.
3. Virg. l. Æn. 3. n. 422.
4. Apoll. 4. Argon. n. 828.
5. Hygin. l. l.

PAL. Scyllam dixiſti, Phorco fuiſſe genitam; num Niſi Megarenſium Regis filia fuit?

MYST. Niſi hujus filia, SCYLLA quidem dicta eſt, ſed alia ab illa, quam hoc loco depictam vides. Illa 6. enim Minoïs, Niſum in ſua civitate obſidentis, amore capta, ut illum ſibi devinciret inſigni beneficio, patriam ac patrem hoſti prodidit, purpureum capillum patri clam abſciſſum, Minoi donans; quo fatali capillo Niſi ſalus regnique inco-

SCYLLA NISI FILIA.
6. Pauſ. in Corinth. p. 77.

incolumitas continebatur. At Minos potitus urbe, & Scyllæ proditionem execratus, averſatus eſt impiam; quæ doloris impatiens, in cirim, ſeu alaudam mutata dicitur; Niſus autem, in avem ſui nominis, aquilam; quæ veluti tantæ adhuc impietatis pœnas à filia repetens, eam adhuc ubique infeſto roſtro inſectatur. 7.

7. Virg. 1. Georg. n. 408.

CHARYBDIS, gurges immanis eſt in eodem Siculo freto, è regione Scyllæ, inſanis undarum voluminibus æſtuans; ſuis vorticibus obvia quæque abſorbens, iterúmque revomens; quæ ſic à Virgilio 8. deſcribuntur.

8. 3. Aen. n. 418.

Dextrum Scylla latus; lævum implacata Charybdis
Obſidet, atque imo barathri ter gurgite vaſtos
Sorbet in abruptum fluctus, rurſuſque ſub auras
Erigit alternos; & ſydera verberat unda.
At Scyllam cæcis cohibet ſpelunca latebris
Ora exertantem, & naves in ſaxa trahentem.
Prima hominis facies, & pulchro pectore virgo
Pube tenus; poſtrema immani corpore piſtrix,
Delphinum caudas utero commiſſa luporum.

Ferunt autem Charybdin mulierem fuiſſe rapaciſſimam; quæ cum ſubripuiſſet boves Herculis, à Jove fulmine percuſſa, in illam voraginem converſa eſt.

PAL. Quid hæc, Scyllæ, Charybdiſque figmenta ſignificant?

MYST. Vitia duo immania, hujus vitæ fretum exitiabile, infeſtumque reddentia præternavigantibus; hinc luxuria, illinc gula. Illa Scyllæ inſtar, nautas incautos fallaci formæ lenocinio pertrahit, complexoſque pluſquam caninâ rabie, furoreque lupino angit, torquet, diſcruciat, perdit: Hæc,

ceu Charybdis altera, & nunquam exſatiata vorago & gurges, dilapidat rem domeſticam, patrimonia deglutit; exhaurit latifundia, theſauros devorat, abſorbet omnia. Confinia ſunt; & ex adverſo ſita hæc vitia duo, quemadmodum Charybdis & Scylla; imò, non ex adverſo, ſed quaſi facto fœdere, nunquam non conjuncta graſſantur. Nec enim facile reperias hominem, gulæ inſignitum infamiâ, qui non idem ſit oblitus fœdiſſimarum cœno voluptatum, addictuſque turpiſſimis, ac flagitioſiſſimis libidinibus.

Sed tempus eſt, ut ad loca, in quibus flagitioſi torquentur æterno cruciatu, deſcendamus animo, aut potiùs oculis; infernoſque Deos primum, in hujus Panthei parte inferna, coloribus expreſſos perluſtremus obiter; neque enim diu morandum in loco tam triſti, tamque luctuoſo.

PARS IV.

DE DIIS INFERIS.

PALÆOPH. Proh ſancte Deus! Quam tetra horrendaque obverſantur oculis!

MYST. Nempe, verſamur in inferis. Adi ſodes mecum; eum me præſtabo erga te, qualem ſe Æneæ Sibylla præbuit. Nec ramo tibi opus erit aureo, quem Proſerpinæ offeras muneris loco. 1. En, hic pictas aſpicis Averni fauces, quas Poëta 2. ita deſcripſit.

1. Virg. 6. Æn. n. 25....
2. ibid. n. 237.

Spelunca alta fuit, vaſtoque immanis hiatu,
Scrupea, tuta lacu nigro, nemorumque tenebris:
Quam ſuper haud ullæ poterant impune volantes
Tendere iter pennis; talis ſeſe halitus atris
Faucibus effundens ſupera ad convexa ferebat:
Inde locum Graji dixerunt nomine Avernum,

Avernus enim dicitur, quaſi ἄορνος, id eſt, *ſine avibus*, quod nullæ volucres locum illum ob lethiferum halitum prætervolare ſalvæ poſſent.

INFERORUM LUSTRATIO.

PALÆOPHILUS. Quæ monſtra illa ſunt, quæ cerno,

1\. Virg. 6. Æn. n. 273. 1. *Veſtibulum ante ipſum, primiſque in faucibus Orci?*

2\. Ibid. n. 274. *MYST*. Tibi Poëta idem reſpondebit. 2. Illic, inquit

Luctus, & ultrices poſuere cubilia Curæ,
Pallenteſque habitant Morbi, triſtiſque Senectus,
Et Metus, & maleſuada Fames, & turpis Egeſtas.
(Terribiles viſu formæ) Lethumque, Laborque.
Tum conſanguineus Lethi Sopor, & mala mentis
Gaudia, mortiferumque adverſo in limine Bellum,
Ferreique Eumenidum thalami, & Diſcordia demens,
Vipereum crinem vittis innexa cruentis.

CHARON.

PAL. Ille verò ſenex cadaveroſus, ſqualidus & bene barbatus, quis eſt, aut qui vocatur?

MYST.

. van Vianen del. et fec.

MYST. Eſt inferorum portitor, *Charon*, 1. per antiphraſim nominatus, quaſi *Acharon, ſine gratia*, Græcis dictus *Porthmeus*, id eſt, *portitor*. Imaginem ejus hîc vides adumbratam penicillo; en elegantius expreſſam Virgilii 2. calamo. 1. Serv. I. Æn. 6. n. 298. 2. 6. Æn. n. 298.

Portitor has horrendus aquas, & flumina ſervat
Terribilis ſquallore Charon, cui plurima mento
Canities inculta jacet; ſtant lumina flamma:
Sordidus ex humeris nodo dependet amictus.
Ipſe ratem conto ſubigit, veliſque miniſtrat,
Et ferrugineâ ſubvectat corpora cymbâ.
Jam ſenior, ſed cruda Deo, viridiſque ſenectus.

PAL. Quid hîc autem cum ſua cymba præſtolatur?

MYST. Mortuorum animas, quas ad littora turmatim confluentes aſpicis, naviculâ illâ, in ulteriorem ripam tranſvehendas; non promiſcuè tamen, ſed eas ſolummodo, quarum corpora ſepulturæ mandata ſunt. Inſepulti quippe, 3. 3. Virg. 6. Æn. n. 329.

Centum errant annos, volitant hæc littora circum:
Tum demum admiſſi ſtagna exoptata reviſunt.

Perſoluto prius Charonti, uno minimum obolo, portorii nomine. 4. 4. Lucian. de Luct. p. m. 302.

Averni flumina.

PAL. Tria illa ſunt, quatuórve, ni me fallunt oculi, flumina, tranſmittenda mortuis: nonne?

MYST. Illa ſunt; quorum primus.

ACHERON accedentes animas excipit, 5. Cerere aut Terrâ natus in ſpelunca, nullo patre genitus, qui cum lucem intueri non ſuſtineret, defluxit ad inferos, in fluvium mutatus amariſſimum. 6. 5. Plat. in Phædone. p. 83. 6. Nat. Com. l. 3. c. 2.

STYX, fluvius aut palus, Oceani quondam fi-
7. Heſiod. in Theog. n. 776. lia, 7. Victoriam ex Acheronte peperit; quæ quoniam à Jove ſteterat, adverſum Titanas pugnante, obtinuit matri Stygi, ut ejus numen violari à Diis nullo jurejurando poſſet. Si quis Deorum ſecus faceret, annum unum, & dies novem,
8. Serv. in 6. Æn. n. 324. arcebatur à nectare ac Deorum menſâ. 8. Ab Stygia illa palude,

Dii cujus jurare timent, & fallere numen,

COCYTUS profluit, ſtrepitu lamentabili, & veluti gemente fluxu damnatorum imitante ſimul & irritante gemitum. Sequitur

PHLEGETON, ſeu Pyriphlegeton, ſic dictus, à φλέγω, ardeo; quòd undis intumeat igneis, flammeoſque fluctus evolvat.

Tranſductæ porrò fluvios illos animæ rapiebantur ad Plutonis regiam, cujus in atrio excubabat.

Cerberus.

9. Heſ. in Theog. n. 311. Typhone & Echidna natus, 9. canis triceps, inferorum cuſtos, anguibus, villorum loco, horri-
10. 6. Æn. n. 417. biliter obſitus. Sic enim Virgilius ait: 10.

Cerberus hæc ingens latratu regna trifauci
Perſonat, adverſo recubans immanis in antro.

11. Lib. 3. Od. 11. 15. Et Horatius. 11.

Ceſſit immanis tibi blandienti
Janitor aulæ
Cerberus, quamvis furiale centum
Muniant angues caput ejus, atque
Spiritus teter, ſanieſque manet
Ore trilingui.

Ac jam adeamus inferorum principes, Plutonem, ac Proſerpinam.

PLU-

PLUTO.

MYSTAG. Hic ipſe eſt Pluto, Rex inferorum, 1. Ope & Saturno genitus, Jovis ac Neptuni frater; cui inferna regna tribuuntur, non idcircò ſolùm, quòd in illa ſortitione; de qua dictum à nobis eſt, non uno in loco, pars occidua ei obtigit; ſed etiam, ut ajunt quidam, quia ſepulcrorum, honorumque funebrium, qui mortuis impendi ſolent, uſum induxit. 2. Ex quo fit, ut in mortuos credatur exercere principatum. Illum aſpice, in ſolio tenebricoſo conſidentem; ejuſque habitum, regnique inſignia, ſingillatiùs, ſi potes, explica.

1. Diodor. Sic. 5. Bibl. p. 233.
2. Diodor. l. 1.

PAL. Video, ut in tantis tenebris, & internoſco illum facilè. Clavem gerit loco ſceptri, 3. & coronam ex ebeno. 4.

3. Pauſ. in pr. Eliac. p. 168.
4. Lyl. Gyr. Synt. 6. p. 188.

MYST. Quin etiam faſciis coronatum 5. aliquando vidi; & narciſſi quandoque floribus, nec non cypariſſi frondibus; his enim plantis oblectari ajunt; narciſſo maximè, quòd florem illum dum carperet Proſerpina, rapta ſit ab ipſo Plutone, ut mox ſubjiciam. Et pro ſceptro, non rarò, virga tribuitur, quâ mortuos deducit ad inferna. 6. Galeam etiam 7. nonnunquam induit, quâ tectus ex adverſo nequibat conſpici. 8. Equos habet & currum nigri coloris: 9. quo tum vehebatur, cùm rapuit Proſerpinam.

5. Gyrald. l. 1.
6. Pind. Olymph. 1. Od. n. 51.
7. Hom. 5. Il. n. 845.
8. Hygin. in Aſtr. Poët. l. 2. c. 12.
9. Ovid. 5. Met. n. 360.

Quod ſi quæras à me, quid ſivi velint claves illæ quas manu geſtat; in promptu eſt reſponſio; nimirum ut ſignificetur, ſemel admiſſis in ſua regna mortuis, tanquam foribus obſeratis, non patere regreſſum ad vitam. Nam,

—*Fa-*

10—*Facilis deſcenſus Averni*;
Sed revocare gradum, ſuperaſque evadere in auras
Hoc opus, hic labor eſt.

PAL. Cur autem *Pluto* dictus eſt?

MYST. Et alia, quibus inſignitur, enucleabo nomina; poſtquam de Plutone reſpondero.

PLUTO; nomen Græcum eſt Πλȣ́των, ſic dictus, ἀπὸ τȣ͂ πλȣ́τȣ, à *divitiis*, à Latinis, eandem ob cauſam, DIS appellatus, quod ſcilicet, opes omnes ab inferis, hoc eſt, ex intimis terræ viſceribus eruantur: & quia, ut ſcribit Tullius, terrena vis omnis, ac natura ipſi dicata credebatur, nam & omnia in terras recidunt, & eruuntur è terris. 11.

ᾍδης, à Græcis nominatus, quaſi ἀειδὲς, id eſt, *triſte, tenebroſum,* 12. aut quaſi, ἀόρατος, quod videri minimè poſſit; 13. aut ab α privante, & εἰδεῖν, *videre.*

AGESILAUS, 14. παρὰ τὸ ἄγειν τȣ̀ς λαȣ̀ς, à *ducendis* ad inferos *populis*; 15. Vel, ut alii legunt, *Agelaſtus,* à γελάω, *rideo,* quod *ſine riſu* ſit, quod nunquam rideat.

FEBRUUS, 16. à purgationibus & luſtrationibus funerum, (nam *februo* antiquum, & *purgo*, idem eſt) unde *Februarius* menſis, quod tunc potiſſimum à Romanis huic Deo ſacra fierent, *Februa* dicta. 17.

ORCUS, 18. quaſi *Urgus* & *Uragus*, ab *urgendo*; quod omnes urgeat in interitum. 19. Quam interpretationem quidam reſpuunt. Nam Οὐραγὸς, Græca vox eſt, eumque ſignificat, qui agmen claudit, quod ad Plutonem aptè referri poteſt, qui poſtremum humanæ vitæ actum excipit. 20.

QUIETALIS 21. quod morte quietem cunctis afferat.

SUMMANUS, quaſi *ſummus Manium* Deorum

10. Virg. 6. Æn. n. 128.
11. 2. de Nat. 2. c. 26.
12. Socr. ap. Platon. p. 277.
13. Phurn. N. D. c. 5. Gaz. ap. Lil. Synt. 6. p. 189.
14. Lactant. l. 1. c. 11. Eſchyl. ap. Athen. l. 3. p. 99. Callim. hymn. Pallad. n. 130.
15. Ap. Lil Gyr. l. 1.
16. Serv. 1. Georg. n. 43. Iſidor. l. 5. c. 33.
17. Ovid. Faſt. 2. n. 31.
18. Cic. in Ver. 6. c. 50.
19. Feſtus.
20. Nic. Locuſ. Miſc. l. 3. c. 4.
21. Feſtus.

rum; cui attribuebantur nocturna fulmina. 22. Dictus etiam paſſim, *Jupiter Infernus*, *Stygius*, *Tertius*, ſicut Neptunus, *Jupiter ſecundus*. 22. Aug. 4. de Civ. c. 24.

PAL. Quæ fuit Plutonis poteſtas?

MYST. Si ex ſupra dictis nondum ſatis intelligis, accipies à Parcis, illum ita compellantibus.

—— 23. *O maxime noctis*
Arbiter, umbrarumque potens, cui noſtra laborant 23. Ap. Claud. l. 1. de rapt. n. 55.
Stamina; qui finem cunctis, & ſemina præbes,
Naſcendique vices alterna morte rependis,
Qui vitam, lethumque regis.

PLUTUS.

PLUTONI Plutum adjungo, et ſi de Diis non ſit inferis, facit tamen affinitas nominis & muneris in utroque Numine, ut hoc loco perpauca de illo ex occaſione videantur eſſe dicenda. Nam uterque divitiarum Deus eſt; & divitias, invitamenta malorum omnium abduxit natura parens, prope tartara; nec ulla eſt ad inferos via compendioſior, quam divitiis quærendis inhiare.

Fuit autem Plutus Jasônis, ſeu Jaſii ex Cerere filius, 1. oculis orbus, claudus, experſque judicii, timidiſſimæque naturæ. Et bene omnino; *Cæcum* enim eſſe decuit ac *mente captum*, qui probos ſæpius prætereat in diſtributione copiarum, improbos contrà divitiis cumulet: *Claudum* verò, quòd tam ſerò comparentur opes: *Timidum* denique, quòd divites, ingenti ſollicitudine metuque pro theſauris excubare ſoleant ſuis. 1. Heſiod. in Theog. n. 969.

PRO-

PROSERPINA.

1. Virg. 6. Æn. n. 135.
2. Pauſ. in Arcad. p. 245.
3. Heſiod. in Th. n. 213.
4. Arnob. l. 5. p. 170.

MYST. Quam Plutoni cernis adſidentem, Erebi Regina eſt, Inferna 1. Juno, ac Domina (Eam & Græci vulgò Δέσποιναν vocant 2. id eſt, Dominam) ipſiuſque Plutonis chariſſima conjux, Proſerpina, ſeu Libera (utrumque enim nomen habet) Cereris filia, 3. & Jovis; qui in taurum verſus, cùm illam genuiſſet natam, rurſus in draconem mutatus, violavit amplexibus. 4. Ex quo factum deinde fuit, ut in Sabaziorum myſteriis, coluber aureus in ſpiram convolutus adhiberetur, qui initiandis immiſſus in ſinum per inferiora educi conſueverat. 5.

5. Euſeb. 2. præp. Euano. c. 3.

PAL. Quonam verò fato Proſerpina hujus Dei nigerrimi uxor facta eſt?

6. Cic. 6. in Vet. c. 48.

MYSTAG. Accipe: Cum Dearum nulla Plutoni ob deformitatem nubere vellet, contemptum ſe dolens deſpectumque Pluto, quòd cœlibem agere vitam cogeretur: irâ ſtimulante currum conſcendens, extitit repentè è ſpelunca quadam Siciliæ; 6. viſâque virginum lectiſſimarum coronâ, flores in Enneis campis legentium, (locus eſt amœniſſimus, in media inſula ſitus, qui propterea, *umbilicus Siciliæ* nominatur; earum unam, Proſerpinam nomine, conſpicatus, formâ cæteris præcellentem, amore inflammatus irruit; abreptamque ex eo loco virginem, ſecum aſportavit, ac ſubito, non longè à Syracuſis, penetravit ſub terras, ubi repente lacus extitit. Quo in loco uſque ad hoc tempus, inquit Cicero, Syracuſani feſtos dies anniverſarios agunt, celeberrimo virorum mulierumque conventu.

PAL-

PAL. O infelicem! miſeret me miſeræ; doleo ejus vicem. Sed. quid deinde ſecutum eſt?

MYSTAGOGUS. Exanimatis metu cæteris Nymphis Proſerpinæ comitibus, & hac illâcque diſſipatis, quà ſe dabat fugæ locus; advenit Dea Ceres raptæ mater, quæ tum fortè aberat; filiam non inventam diu quærit apud familiares; ſed fruſtra. Itaque accenſis tædis, iis ignibus, qui ex Ætnæ vertice erumpunt, inveſtigat natam per omnes orbis plagas, nec conquirendi facit finem, donec Arethuſæ Nymphæ indicio certior redditur de raptu filiæ. Ergo irâ exardeſcens, Jovem extemplo adit, 6. cum illo expoſtulat de vi à Plutone illata natæ. Quid multis? Demum impetrat illius reditum in terras, modò nihil deguſtarit apud inferos. Jamque ibat ovans Ceres; jamque triumphans gaudio redibat ad ſuperos Proſerpina, cùm ASCALAPHUS, neſcio quis, nuntiat, vidiſſe ſe Proſerpinam, cum in Plutonis pomario deambularet, malumque granatum decerperet, ex eoque grana delibaret aliquot. Quo fatali indicio, interclusus eſt Proſerpinæ reditus ab inferis. At Ceres, novo perculſa caſu, & commota vehementer infauſto nuntio, Aſcalaphum mutavit in bubonem avem malè ominoſam, auguriique peſſimi. 7. Dum importunis precibus extorſit demùm à Jove, faceret poteſtatem Proſerpinæ, dimidiâ ſaltem ut anni parte habitaret apud ſuperos, reliquo tempore degeret apud inferos, cum viro. 8.

6. Serv. Virg. Georg. l. 1. n. 39.

ASCALAPHUS

7. Ovid. l. 5. Met. n. 513.

Et Dea, regnorum Numen commune duorum,
Cum matre eſt totidem, totidem cum conjuge menſes.

8. Id. Ibid. n. 566.

Sicque amare poſthâc cœpit maritum haud amabilem, ut zelotypiæ obnoxia, MENTHEN, Plutonis pellicem, in mentham, ſui nominis herbam commutarit. 9.

MENTHE.

9. Nat. Com. l. 2. c. 9.

FABU-

FABULÆ SENSUS.

DE PROSERPINA.

PAL. Fabellam narraſti lepidam; Ecquis illius autem ſenſus eſt?

MYSTAGOG. Dicam: terra, Ceres eſt, ejuſque filia Proſerpina, ipſiuſmet terræ fœcunditas, vel etiam ſemen; quo fœcundatur. 10. Quod ſemen, quia per hyemem ſub terra latet, æſtate verò erumpit ac proſerpit; idcircò dicitur Proſerpina mediam anni partem habitare in inferis, alteram autem apud ſuperos. Id ipſum alii ad lunam referunt, quæ ſub inferiori hemiſphærio deliteſcens, tantundem temporis nobis occulta eſt, quantum in ſuperiori conſpicua.

10, Varr. ap. Aug. 7. de Civ. c. 20.

Sunt qui Hecaten eandem eſſe putent cum Proſerpina: Eorum ſi tu opinionem ſequi voles, revocare in mentem debes, quæ de illa, cùm ageremus de Diana, diximus.

Nunc autem oculos ad Plutonis tribunal revoca. Æterna nimirùm coram illo exerceri judicia vides, in hac pictura luctuoſa; ubi accuſatores iidem, ac rei, quos iniquè viventes olim, æqua morte mulctarunt Parcæ ternæ; mortuos æquis ſententiis condemnant terni Judices; damnatos æquis ſuppliciis excruciant tortores terni, Furiæ.

PARCÆ.

PARCÆ.

PALÆOPHILUS. Ubinam illæ Parcæ ſunt? Oſtendeſis.

MYSTAGOG. Anus ſunt illæ tres, 1. niveo redimitæ vellere, veſte inſignes candida, 2. purpureo prætexta limbo, quas Nocte, Ereboque, 3. aut Neceſſitate 4, aut Mari 5. ortas, aut ex rudi illa indigeſtaque mole, quam veteres dixere *chaos*, natas ajunt. *Parcæ* dictæ, à *partu*, ut Varroni 6. placet, quòd naſcentibus hominibus bona malaque conferre cenſeantur; vel, ut pleriſque magis arridet, à *parcendo*, nempe per antiphraſim, quòd nemini parcant. 7. Habent & *Fati* nomen, quod quia ad triplex ſe tempus explicat, idcircò ternæ numero ſunt. 8. Eſt autem *Fatum*, id omne, *quòd a Deo conſtitutum*, inquit Tullius, 9. *& deſignatum eſt; ut eveniat, quod Græci εἱμαρμένην appellant.* Himarmene porrò illa, *ſempiterna quædam eſt*, ait Chryſippus, 10. & indeclinabilis rerum ſeries & catena, ſeſe volvens & implicans per æternos conſequentiæ ordines, è quibus connexa eſt. Cæterùm à *fando* Fatum dicitur, quod naſcentibus *fando* conſtituatur â Parcis; 11. ut in Meleagro vidimus.

PAL. Quæ ſunt earum nomina, muniâque.

MYST. Uni nomen eſt CLOTHO, à verbo κλώθω, id eſt, *neo*. Altera vocatur LACHESIS, à λαγχάνω, *ſortior*. Tertia, ATROPOS, à τρέπω, *verto*, & α privante particulâ, quòd mutari & flecti nequeat. Latini eas dixere, Nonam, Decimam, Mortam. 12.

Munus autem earum eſt, fatale exercere lanificium. Nam Clotho colum geſtat, & ſtamen ducit:

1. Lycoph. n. 585.
2. Catull. c. 64. n. 307. 308.
3. Heſiod. Theog. n. 217.
Plat. 10. de Rep. p. 763.
5. Lycophr. n. 145.
6 apud. Gell. 3. 16.
7. Serv. in 1. Æn. n. 26. Ecl. 4. 47.
8. Euſeb. 6. præp. Eu. c. 8.
9. 1. de Divin. c. 55. 1. de nat. c. 35. 247.
10. Boet. in Top. c. 15.
11. Var. L. L. 5. c. 7.
12. Ceſell. Vind. Gell. N. A. 3. 16.

cit: Lacheſis ſuſum verſat: Atropos incidit filum forſice. Hoc eſt; Prima nos in vitam vocat; Secunda humanæ vitæ ſortem præfinit; Ultima vitam abrumpit. Una loquitur, inquit 13. Servius, altera ſcribit, tertia fila ducit.

13. In. 1. Æn. n. 26.

F U R I Æ.

PAL. Monſtra verò illa, fœmineo vultu, ſed horribili, armata facibus accenſis, anguibus colla humeroſque verberantibus terrifica, qui vocantur.

MYST. Furiæ, 1. ſeu Diræ, 2, & Eumenides, 3. atque etiam canes, 4, Nocte & Acheronte 5. ſatæ, ita dictæ, quòd homines ſceleratos in furorem agant. Proprium verò ſingularum nomen eſt, ALECTO, TISIPHONE, & MEGÆRA, virgines 6. creditæ, quòd malefactorum cùm ſint ultrices, 7, corrumpi adducique nequeant, quominùs meritas repoſcant pœnas.

PAL. Cur tres tantùm finguntur?

MYST. Quia 8. ternus Furiarum numerus triplicem animi denotat affectum, iram, cupiditatem, & libidinem, quibus mortales in omnia facinora præcipites rapiuntur; irâ ultionem, cupiditate divitias, libidine voluptates immoderatas per fas & neſas expetentibus. Quartam tamen quidam addunt Furiam, 9. *Lyſſam* nomine, id eſt, *rabiem*; ſed facilè ad alias reduci poteſt, ut etiam *Erinnys*, quod commune Furiis omnibus nomen eſt.

1. Virg. 3. Æn. n. 252.
2. Ibid. 8. n. 701.
3. Ibid. n. 469.
4. Ibid.
6. n. 257.
5. Lycophr. n. 437.
6. Eurip. in Herc. Fur. n. 834.
7. Orph. hymn. 68. n. 7.
8. Iſid. l. 8. c. 11.
9. Eurip. in Herc. fur. n. 823.

PAL. Quod earum officium fuit?

MYSTAG. In ſcelerum cognitione ac vindicta; & in animorum ſibi male conſciorum exagitatione verſari. Unde vulgo dicuntur Deæ ſpeculatrices & vindi-

vindices facinorum. Vindicant autem, torquentque improbos, eos perterrendo & inſectando tædis ardentibus. Earum cernis imaginem, 10. deſcriptionem audi. 10. Virg. 12. Æn. n. 846.

Dicuntur geminæ peſtes, cognomine Diræ,
Quas, & tartaream Nox intempeſta Megæram
Uno eodemque tulit partu, paribuſque revinxit
Serpentum ſpiris, ventoſaſque addidit alas.

PAL. Quid Furiarum nomine à Poëtis ſignificatur?

MYST. Nihil aliud ſignificari ait Cicero 11. quam eos, qui aliquid impiè ſceleratéque commiſerint, agitari, & perterreri, non furiarum verberibus, ac tædis ardentibus, ſicut in fabulis; ſed angore conſcientiæ; & fraudis cruciatu: *Sua enim quemque fraus,* inquit, *& ſuus terror maxime vexat, ſuum quemque ſcelus exagitat, amentiaque afficit; ſuæ malæ cogitationes, conſcientiæque animi terrent. Hæ ſunt impiis aſſiduæ & domeſticæ Furiæ, quæ dies noctéſque pœnas à ſceleribus repetunt.* 11. Or. pro. Roſc. Am. c. 24.

NOX, MORS, SOMNUS.

PAL. Noctis & Erebi feciſti mentionem; Etiamne in Diis numerantur?

MYST. Etiam. Nox quidem, Dearum omnium habetur antiquiſſima, è Chao genita út ipſe quoque EREBUS, Inferorum Deus & pater. Ex iis autem, Nocte, inquam, & Erebo, nata MORS eſt, atris alis, 1. & ſtellata veſte nigri coloris inſtrui ſolita; quæ, quia nullis precibus flecti, 2. nullis placari poteſt ſacrificiis, mirum non eſt, quòd nulla templa, nec ſacra, nec ſacerdotes obtinuerit. 1. Hor. 2. Serm. 1. n. 58. 2. Orph. hym. 2. n. 11.

Mortis

3. Virg. 5. Æn. n. 861. Mortis frater SOMNUS eſt; & alatus 3. ipſe, quem ſic Iris, ad ejus regiam profecta, Junonis nomine ſalutat. 4.

4. Ovid. 11. Met. p. 623.

Somne, quies rerum, placidiſſime Somne Deorum,
Pax animi, quem cura fugit, qui corpora duris
Feſſa miniſteriis mulces, reparaſque labori.

5. 9. Æn. n. 893. In hac ſomni regia duæ portæ ſunt, ut ait Maro, 5. per quæ ſomnia emittuntur.

Sunt geminæ Somni portæ, quarum altera fertur
Cornea, quâ veris facilis datur exitus umbris:
Altera candenti perfecta nitens elephanto,
Sed falſa ad cœlum mittunt inſomnia Manes.

6. Ovid. 11. Met. n. 634. & 647. 7. Virg. 6. Æn. n. 284.

Quæ ſomnia inducit MORPHEUS, ſomni adminiſter, in omnes ſe figuras induens; 6. & ſedere illa dicuntur ſub foliis omnibus ulmi cujuſdam ingentis & opacæ apud inferos. 7. Sed redeamus ad Plutonis aulicos.

INFERORUM JUDICES
MINOS, ÆACUS, RHADAMANTUS.

1. Diodor. l. 4. p. 183. 2. Ovid. 7. Met. n. 614.

FURIIS & Parcis ternis adſtant, uti vides, terni judices, Minos, Rhadamantus, & Æacus; 1. qui ob prudentiæ, æquitatis, ac temperantiæ laudem, quâ floruerunt apud Cretenſes, animorum judices crediti ſunt. Duo primi, Jovis dicuntur ex Europa filii; Ultimus, eodem Jove & Æginâ procreatus; 2. qui à peſte, quæ colonos

lonos

lonos Æginæ omnes abſumpſerat, ſolus ſuperſtes, Jovem parentem precatus dicitur, ut genus hominum penè perditum repararet. Exaudivit Jupiter orantem, & formicas, quæ in annoſa quercu & vacua vagabantur, commutavit in homines, dictos à formicis Myrmidones, (nam μύρμηξ *formica* eſt.)

Sic autem judicandi provinciam partitus eſt Jupiter ut Aſianos Rhadamantus, Æacus Europæos judicarent, baculum uterque tenens; At Minos ſceptro inſignis aureo, ſoſuſque ſedens, Rhadamanti. & Æaci judicia diſcuteret, & ſi quid inter eos ortum eſſet ambigui, aut difficilioris negotii, cognoſceret, diſceptaretque. 3. Quartum adjungit Cicero 4. judicem, Triptolemum; de quo ſuo loco egimus.

3. Plat. in Gorgia. p. 357.
4. l. 1. Tuſc. Qu. c. 41.

DAMNATI

FAMOSISSIMI.

A JUDICIBUS ad reos tranſeundum nobis eſt, quos tetris illic coloribus adumbratos aſpicis. Paucos de celebratiſſimis indicare fuerit ſatis, eorumque pœnas, & cauſas pœnarum, crimina perſtringere.

Gigantes.

Nati ſunt, è Terra, Cœlique 1. ſanguine, qui a pudendo, quod ei Saturnus filius inflixit, vulnere defluxit; Staturæ omnes excelſiſſimæ, draconum pedibus horribiles, formidando oris totiuſque corporis habitu, contra ſuperos pugnare auſi, ut

1. Heſiod. in Theog. n. 185.

2. Homer. Jovem de cœli poſſeſſione dejicerent. Itaque cum
Odyſſ. 12. Diis congreſſi. 2. è ſummis montibus, quos aliis
n. 312. 3. Ovid. 1. alios imponebant, ejaculari in cœlum ignitas
Met. n. arbores, & ſaxa ingentia, rupeſque ſolidas, tor-
152. 4 Duris quere cœperunt, 3. quæ deinde in terram cùm re-
Samius ciderent, montes efficiebant; quæ verò in mare,
ap. Nat. Com l. 6. inſulas. 4. Pugnatum eſt in Phlegræis campis, 5.
c 21. (ipſam prope Campaniæ oram, quæ à ſubterra-
5. Iſacius neis ignibus, aquarumque calidarum, quibus
ap. Nat. Com. l. 1. abundat, perenni fluxu, *Phlegra* dicta eſt,) à
Gigantibus ſanè infeliciter, quippe qui ad unum omnes, quà Jovis fulmine, quà telis Apollinis, quà Deorum aliorum armis, internecione deleti ſunt; natis; ut ſcribunt quidam, ex eorum cruore in terram fuſo, ſerpentibus, cæteriſque animalibus venenatis ac peſtiferis. Eorum nominatiſſimi fuere,

6 Homer. hymn. in TIPHOEUS, 6. ſive Tiphon, ſolâ Junone ge-
Apollon. nitus: magnitudine tantâ, ut cœlum vertice, alte-
n. 306. râ manu orientem, alterâ occidentem contingere
diceretur; ex humeris autem centum capita draconum eminerent, toto corpore pennis obtecto, impexo crine, luminibus igneis, ore flammas eructante. Afflictus demum oppreſſuſque eſt, totâ, quàm late patet, Siciliâ inſulâ. *Nititur*, inquit Ovidius. 7.

7 l. 5. *Ille quidem, pugnatque reſurgere ſæpe:*
Met. n. *Dextra ſed Auſonio manus eſt ſubjecta Peloro,*
349. *Læva Pachyne tibi, Lilybæo crura premuntur;*
Prægravat Ætna caput.

Pelorus, Pachynus, & Lilybæus, tria ſunt Siciliæ promontoria, ſeu tres anguli; habet enim hæc inſula trianguli formam, unde *Trinacria* dicitur.

EGÆON, Gigas immanis & ſævus, cui centum
manus erant & quinquaginta capita, ut teſtatur
8 l. 10. Virgilius. 8.
Æn. n. 566. *Ægæon qualis, centum cui brachia dicunt,*

Cen-

Centenaſque manus, quinquaginta oribus ignem
Pectoribuſque arſiſſe, Jovis cum fulmina contra
Tot paribus ſtreperet clypeis, tot ſtringeret enſes.

Ex quo, *Centum geminus* dictus eſt, & à Græcis 9. BRIAREUS; qui uno impetu centum ſcopulos torquebat in Jovem; à quo tamen proſtratus, centumque vinctus catenis, ſub Ætnam montem detruſus eſt, qui quoties latus moveret, ingentes mons ille flammas evomeret. 10.

9 Hom. Il. 1. n. 403.

10. Callimach. in Delum. n. 142.

ALOEUS, 11. cum ob ingraveſcentem ætatem ferre arma adverſus Deos non valeret, duos conjugis ſuæ ex Neptuno filios, Othum & Ephialtem, qui ab Aloëo dicti ſunt Aloïdæ, ſubmiſit ſuo loco, ſuppetias laturos Gigantibus. Sed hi quoque pari fato functi, pares temeritati ſuæ pœnas dedere in Orco.

11. Virg. 6. Æn. n. 582.

TITYUS, Jovis filius, & Elaræ: 12. quam cum ille ſtupraſſet, verituſque Junonis indignationem, occultaſſet in ſpecu ſubterraneo; inſtante partûs tempore, puerum miræ magnitudinis enixa eſt, qui dehiſcente terrâ, in lucem effuſus, creditus eſt Terræ filius. Hic poſtea inſtinctu Junonis; non veritus appellare Latonam de ſtupro, Jovis fulmine ictus, ad inferos deturbatus eſt. Ubi, humi exporrectus, novem terræ jugera occupare dicitur, & jecur perpetuò cum luna renaſcens, vulturi exedendum præbere. Ita enim de illo, Maro. 13.

12. Apoll. 1 l. n. 762. & ad illum Scholiaſtes.

Necnon & Tityum Terra omniparentis alumnum
Cernere erat; cui tota novem per jugera corpus
Porrigitur, roſtroque immanis vultur adunco
Immortale jecur tundens, fæcundaque pœnis
Viſcera, rimaturque epulis, habitatque ſub alto
Pectore, nec fibris requies datur ulla renatis.

13. 6. Æn. n. 597.

TITANES his addi poſſunt, Terrâ Cœloque nati, 14. quorum princeps Titanus, Saturni frater natu

14. Æſchyl. in Prometh. n. 205.

major, cùm ereptum ſibi regnum hæreditario jure debitum fruſtrà repeteret, in Jovem arma movit, à quo, unà cum ſuis profligatus, ad tartara dejectus eſt.

SCELERIBUS INSIGNES.

PHLEGAS, Lapitharum in Theſſalia Rex, Coronydis Nymphæ pater, quam cum reſciſſet ab Apolline vitiatam, ira furens, templum quod habebat Delphis incendit; eaque propter telo tranſverberatus ab Apolline, hac in inferis afficitur pœnâ, ut ſub ingenti ſaxo ruinam minitante ſedens, ſemper timeat, quod nunquam patitur; illud ſubinde exclamans: 15.

15. Virg. Æn. 6. n. 620.

Diſcite juſtitiam moniti, & non temnere Divos:

IXION, Phlegiæ filius, poſt ſororem peremptam, veniamque à Diis obtentam, in cœlum evectus, eò prorupit dementiæ, ut Junoni conatus ſit ſtuprum offerre. Quare, in pœnam impudentiſſimæ cupiditatis, oblatam ſibi à Jove nubem, Junonis ſpecie figuratam, corrupiſſe dicitur fatuus adulter; ex quo compreſſu, Centauros, fœda monſtra, nata eſſe fabulantur. Dejectuſque in terram, cûm paſſim gloriaretur, ſe intuliſſe vitium Deorum Reginæ, fulmine ad inferos præceps actus eſt, ubi rotæ adſtrictus indeſinenter circumagitur.

SALMONEUS, regnans in Elide, regios faſtidiens, divinos ambiit honores. Id, ut aſſequeretur, excitato ſuper urbem ſublimi ponte æneo, agitabat ſuper illum currus ad imitanda tonitrua, & in quem jaculatus eſſet facem, eum ſtatim jubebat occidi. Hominis arrogantiam non tulit Jupiter, & è theatro ſuo ſuperbum præcipitavit in tartara,

tara. Vidi, inquiebat ille. 16. 16. Ap. Virg. 6. Æn n. 585.

Vidi & crudeles dantem Salmonea pœnas,
Dum flammas Jovis, & ſonitus imitatur Olympi.

SISYPHUS, infamis latro, occiſus à Theſeo; eo ſupplicii genere cruciatur in inferis, ut ingens *& non exſuperabile ſaxum* in excelſi verticem montis provolvat, quod ſimul ac cacumen attigit, repentè deorsùm revolvitur.

BELIDES, 17. à Belo avo dictæ, ut DANAIDES, à Danao patre, fuerunt quinquaginta virgines ſorores, quas Danaüs totidem fratris ſui filiis deſpondit uxores. At cum accepiſſet ab oraculo, ſe ab uno è ſuis generis de medio ſublatum iri, filias præmonuit, ut peractis nuptiis, pugionibus clàm armatæ, ſuum quæque maritum ſomno ſopitum jugularent. Perfecere meditatum ſcelus ſingulæ, exceptâ Hypermneſtrâ, quæ Lynceo pepercit viro ſuo; iſque poſtea occiſo Danao, regnum invaſit. At ſceleſtæ filiæ, in pœnam tantæ impietatis, ex altiſſimo puteo hauſtam aquam effundunt continenter in dolium, cribri inſtar perforatum, donec illud impleant: quod dum fruſtra conantur, labore infinito juxta, inutilique franguntur; Ovidio 20. teſte, 17. Herod. in Argon. apud Nat. Com. l. 9. c. 17.

Aſſiduæ repetunt, quas perdant, Belides undas 20. 4 Met. n. 462.

TANTALUS, 21. Jovis ex Plote Nympha filius, Deos omnes cum invitaſſet & excepiſſet convivio, eorum divinitatem certo exploraturus argumento, filium ſuum PELOPEM, membratim diſcerptum, coctumque, eis comedendum appoſuit. A quibus epulis nefandis abſtinuere omnes, præter Cererem, quæ pueri humerum devoravit; ſed ejus loco, ſubſtituere Dii eburneum, 22. & revocatâ per Mercurium ex inferis animâ, Pelopem vitæ reſtituerunt. 21. Euſeb. in præp. Eu. l. 2. apud Nat. Com. l. 6. c. 18. PELOPS. 22 Pinda. in Olymp. 1. 2. 41.

ATREUS THYESTES. Hic Pelops eſt, à quo & Hippodamia conjuge nati, ATREUS & THYESTES; quorum iſte, quod uxorem Atrei violaſſet, exulare juſſus, aliquanto poſt revocatus eſt, Atreique operâ, filios ex adulterio ſuſceptos, lancibus illatos in communem menſam, comedit. Cujus facinoris horrore, Sol retroceſſiſſe fertur, reflexo ad auroram curſu. Tantalus nepotibus multò magis impius, adactus ad tartara, huic ſupplicio addictus eſt, ut inter epulas, æternâ fame, ſitique torqueatur, aquas labrorum tenus affluentes bibere prohibitus, & â cibis ori proximè admotis, coactus abſtinere dentes. 23. Nec id tantum, ſed. 24.

23. Hom. Odyſſ. λ. n. 581.
24. Virg. 6. Æn. n. 602.
Cic. Tuſc. Quæſt. l. 1. c. 5.
25. Amor. l. 2. el. 2. n. 43.

Hunc ſuper atra ſilex, jam jam lapſura cadentique
Imminet aſſimilis.

De prima verò pœna illa, Ovidius: 25.

Quærit aquas in aquis, & poma fugacia captat
Tantalus, hoc illi garrula lingua dedit.

Ajunt enim, illum Deorum ſecreta mortalibus evulgaſſe.

Avarum fabula illa exhibet, qui mediis in opibus inops, tam inhiat iis, quæ habet, quàm quæ non habet, ut rectè innuit Horatius, in avarum ſtringens calamum: 26.

26 1. Serm. 1. n. 68.

Tantalus, à labris, ſitiens, fugientia captat
Flumina. Quid rides? mutato nomine, de te
Fabula narratur.

MONSTRA TARTAREA.

PLENÆ ſunt fabuloſis hæ ſtygiæ picturæ monſtris; ſed hæc fœdiſſima præ cæteris.

CENTAURI, Theſſaliæ quondam populi, primi equos domare, & ex iis pugnare cœperunt; ex quo factum eſt, ut à vicinis populis primùm conſpecti, membra partim humana, partim equina habere crederentur. At Poëtæ fingunt, eos ab Ixione, de quo modo dicebamus, & nube generatos, quam Junonem eſſe putaverat. Indeque 1. *Nubigenæ* dicti ſunt, eosque Bacchus viciſſe dicitur. 2. 1. Virg. 8. Æn. n. 293. 2. Idem 2. Georg. n. 456.

GERION, quem ideo tricorporem 3. & tergeminum 4. eſſe fingunt, quòd Rex eſſet trium inſularum, quæ *Baleārides* dicuntur. Vel, quòd tres fuerint eodem nomine fratres, eâ voluntatum conſenſione copulati, ut uno ſpiritu regi, & animari crederentur. Addunt, boves illum habuiſſe, qui hoſpites vorarent, eorumque cuſtodem canem bicipitem, & draconem ſeptem capitibus præditum; quibus interemptis, boves abegit Hercules. 3. Idem. 6. Æn. n. 289. 4. Idem. 8. Æn. n. 202.

HARPYIÆ, ita dictæ, ab ἁρπάζω, *rapio*, Oceano & Terrâ natæ, 5. corpore volucri, vultu virgineo, manibus aduncis, habitabant in inſulis. Earum nomina fuere Aello, Ocypete, & Celeno, quæ ultima Zephyrum, & Achillis equos, Balium ſcilicet & Xanthum genuiſſe dicitur. Eas ita depinxit Maro. 6. 5. Serv. 3. Æn. n. 241. 6. 3. Æn. n. 225.

At ſubito horrifico lapſu de montibus adſunt
Harpyiæ, & magnis quatiunt clangoribus alas;

 Sive

7. Idem. Æn. 3. n. 262. *7. Sive Deæ, ſeu ſint Diræ, obſcenæque volucres.*
8. Idem. Æn. 3. n. 214. *8. Triſtius haud illis monſtrum eſt, nec ſævior ulla*
Peſtis, & ira Deûm Stygiis ſeſe extulit
undis.
Virginei volucrum vultus, fœdiſſima ventris
Proluvies, uncæque manus, & pallida ſemper
Ora fame.

9. Virg. 6. Æn n. 289. GORGONES. 9. tres Phorci Cetique filiæ, Meduſa, Sthenio & Uriale; caput habebant, non capillis, ſed viperis horridum, quo tantum terrorem intuentibus afferebant, ut in lapides rigeſcerent illico. Hoc commento adumbratam volunt earum pulcritudinem admirandam, ſic, ut qui eas aſpicerent, ſtupore torpere, eodemque in loco, tanquam ſaxa, hærere viderentur. Aliæ ab iſtis fuere Gorgones, iiſdem licèt ortæ parentibus, alio nomine dictæ

10. Philoſtr. Apollon. l. 4. c. 8. LAMIÆ, quas *Empuſas* vocant aliqui, 10. unum oculum, unumque dentem communem habuere, qùo uterentur, cum domo exirent; domi autem, illum in vaſculo quodam reponebant. Facies illis erat mulieris, itemque pectus & mammæ, inferiora ſquammis obſita, & in ſerpentem deſinentia. Fraude circumventos devorabant homines, nam nudato pectore, uberibuſque patefactis, demiſſis præ pudore luminibus, intuentes ad confabulandum alliciebant, proximèque accedentium involabant in fauces, ſuffocatoſque crudeliſſimè laniabant Quid lethifera mulierculárum lenocinia ſignificantius exprimit? A quibus ſacræ literæ cavendum his verbis admonent: 11. *Lamiæ nudaverunt mammam.* Ajunt alii 12. Lamiam fuiſſe unicam, præſtanti forma fœminam, quæ à Jove compreſſa zelotypia Junonis cum ſuſceptos amiſiſſet liberos, dolore efferata, aliorum filios in cunis vorare dicitur.

11. Thren. 4. 3.
12. Duris. 2. rer. Libyc. apud Suidam in Λαμία.
13. Homer. Il. ξ. n. 181. Heſ. in Theog. n. 219. Apollod. l. 2. c. 3. §. 1.

CHIMÆRA, 13. monſtrum flammas evomens; caput

caput & pectus leonis habet, ventrem capræ, caudamque draconis: 14. 14. Lucret. l. 5. n. 903.

Prima leo, poſtrema draco, media inde capella.

De quâ, ipſe Ovidius. 15. 15. 9. Metam. n. 648.

Quôque Chimæra jugo? mediis in partibus hircum,
Pectus & ora leæ, caudam draconis habebat.

Fabulæ dedit locum mons Lyciæ ignivomus, in cujus cacumine leones habitant; in medio, quod paſcuis abundet, capræ; ad radices autem ſerpentes. Quem montem, quia Bellerophon habitabilem reddidit, Chimæram occidiſſe dicitur.

SPHINX, monſtrum Typhone & Echidnâ genitum, caput & faciem puellæ habens, alas avium, reliquo corpore, canis ſpeciem referens, infeſtum habebat Thebanum agrum, è monte Phycio in viatores faciens impetum. Conſultus Apollo, nullum tanti mali finem reſpondit futurum, niſi quis Sphingis ænigma diſſolveret. Quod cum plurimi fruſtra tentaſſent, diſcerptique fuiſſent à monſtro; Creon, per id tempus Thebis imperitans, edicto per univerſam Græciam promulgato, Jocaſtam ſororem ſuam promiſit ſe ei daturum, qui explicaſſet Sphingis ænigma. Hac ſpe excitatus Oedipus, ænigma, quod erat hujuſmodi, *Quodnam animal, mane quadrupes, meridie bipes, veſperi tripes eſſet*, feliciter enodavit: Illud animal, hominem eſſe dicens, qui in infantia, manibus & pedibus repens, *quadrupes* eſt, ætate procedente, fit *bipes*, quippe qui nullo alio, quam pedum adminiculo nititur; ſenex vero factus, aſſumpto ſcipione, *tripes* graditur. Quam explicationem Sphinx ſic ægrè tulit, ut ſe ſtatim de ſaxo præcipitaverit. 16.

16. Apollod. l. 3. c. 5. §. 8. Stat. Theb. 1. n. 66 2. 5c6. Pauſ. Bœot. p. 301. Plutar. Gryll. p. 988. Ælian de Anim. 1

OEDIPUS autem ille eſt, à quo cùm Laïus pater

pater, Thebanorum Rex, ſe interfectum iri didiciſſet ex oraculo, militi dedit, in ſylva trucidandum. At hic pietatis ſenſu commotus, nec auſus cruentare manus innocentis regio ſanguine, trajectis ferro pedibus, ſuſpendit ab arbore, inediâ necandum. Ita derelictum paſtor quidam Polybii Corinthiorum Regis reperit. Hic Regis uxori offert, quæ liberorum expers, tanquam ſuum educat. Oedipus autem (ſic enim puerum hunc vocavere, à tumore pedum, οἰδέω enim, *tumeo*, & πȣ̃ς, *pedem* ſignificat 17.) ubi adolevit, factus certior, ſe non eſſe Polybii filium, ſtatuit parentes perquirere, conſultoque oraculo, audit, ſe in Phocide patrem reperturum. Illuc dum pergit, obvium patrem, ſed incognitum, coortâ rixa perimit. Tum Thebas petens, 18. Sphingem vincit; & in præmium victoriæ, Jocaſtam matrem ſuam, inſciens ſibi matrimonio jungit, ex eaque filios duos, Eteoclem, & Polynicem, totidemque filias, Antigonam, & Iſmenam ſuſcipit, 19. Denique cum certis indiciis cognoviſſet, ſe patrem occidiſſe; & duxiſſe matrem, dolore percitus, ſibi oculos eruit, 20. & cæcum Antigona filia rexit, prohibuitque, ne ſibi manus afferret violentas.

17. Apollod. l. 3. c. 5. § 7. Sen. Oed. act. 4. n. 812.

18. Plutarch. de curios. p. 522.

19. Apol. l. 3. c. 5. §. 8. Stat. Theb. 1. n. 65-70.

20. Plutarch. de amor. prol. p. 497.

ETEOCLES autem & POLYNICES, Oedipo & Jocaſtâ nati, cùm 21. in paternum regnum, eâ conditione ſucceſſiſſent, ut alternis regnare deberent, Eteocles natu major, primo poſtquam regnavit anno, noluit fratri Polynici locum dare. Exortum inde utrinque grave bellum, in quo, ambo fratres, ſingulari certamine dimicantes, mutuo ſe confecere vulnere. Ferunt, in mortuorum cadaveribus vixiſſe iram, & conjectis in eundem rogum, eâdem flammâ comburendis, flammam ſenſiſſe funeris odium, & in duas ſciſſam eſſe partes. 22.

21. Apollod. l 3. c. 6. §. 1.

22. Stat. Theb. l. 12. n. 429.

ELY-

ELYSIUM.

LOCUS eſt in inferis, voluptatibus ac deliciis affluens, ita dictus, *ἀπὸ τῆς λύσεως*, *à ſolutione*; quòd animæ piorum, corporeis ſolutæ vinculis, loca illa petant, poſtquam purgatæ ſunt à levioribus noxis, quas contraxerant. Id certè unus de illorum numero Æneam olim ita docuit. 1. 1. Virg. 6. Æn. n. 743.

Quiſque ſuos patimur manes; exinde per amplum
Mittimur Elyſium, & pauci læta arva tenemus.

Quæ arva ſic deſcribuntur poſtea. 2. 2. Ibid. n. 638.

Devenere locos lætos, & amœna vireta
Fortunatorum nemorum, ſedeſque beatas.
Largior hic campos æther & lumine veſtit
Purpureo, ſolemque ſuum, ſua ſydera norunt.

LETHE.

FLUVIUS erat apud inferos, à *λήθη*, id eſt, *oblivio*, Lethe dictus. Ejus enim aquam, ſi quis guſtaſſet, præteritorum omnium obliviſcebatur. Itaque, ubi multis ſæculis, animæ, in Elyſiis campis verſatæ fuerant, epotâ Lethæâ aquâ, reverti ad ſuperos, & in nova corpora tranſmigrare credebantur. Quod ut lubenter facerent, erat utique neceſſarium, ut tùm voluptatum, quas in Elyſio perceperant; tum malorum, quæ ſuerant in hac vita perpeſſæ, obliviſceren-

rentur. Quis enim aliter in vitam hanc miſerrimam redire voluiſſet.

1. Virg. Æn. 6. n. 713. 1. ——*Animæ, quibus altera fato*
Corpora debentur, Lethæi ad fluminis undam
Securos latices, & longa oblivia potant.

Exibant autem ab Elyſiis animæ, per eburneam illam portam, quam in hac inferiori parietis parte
2. Ibid. n. 898. depictam vides. 2. Per quam; & nos etiam, ſi tibi videbitur, ex inferis regnis exibimus; venuſtiora, ſed non minùs ridicula, cæterorum Numinum ſimulacra ſpeculaturi.

PARS V.

DE DIIS MINORIBUS.

QUINTA nobis jam luſtranda eſt, Palæophile, Panthei hujus Mythici anterior regio; in qua *Dii minorum gentium* (quos, ut initio admonui, alii *ſemones*, alii *minutos*, *plebejos*, ac *patellarios* appellavere) non promiſcuè, ſed ordine, ut in tanta turba, non inelegante, depicti ſunt. Conſtat, apud Romanos fuiſſe ſine numero. Omnibus quippe fermè rebus, Deum cuique ſuum præfecere, aut præfixere potiùs.

Et verò, ſi uni cuſtodiendæ januæ ternos præpoſuere; nimirùm, Deum FORCULUM; qui fores; Deam CARDEAM, quæ cardinem; Deum LIMENTINUM, qui limen ſervaret, quantam eorum multitudinem fuiſſe, putandum eſt, quos rebus affinxere majoris momenti. Eos hic ego ti-

biſolùm recenſeo, & quaſi per tranſennam oſtendo, qui homini, ab exordio, ad finem uſque vitæ, vel juvando, vel conſervando præfecti ſunt.

Dii familiares & domeſtici.

PENATES.

PENATES, à *penu* ducto nomine: (*eſt enim,* inquit Tullius, 1. *omne quo veſcuntur homines penus*) ſive ab eo, quòd penitùs inſident, (ex quo *penetrales* à Poëtis vocantur, & locus, in quo ſervabantur eorum effigies, *pènetrale* dictus) Dii fuere, in intimis cœli penetralibus dominantes, ait Varro, 2. quorum nec numerum, nec nomina ſcimus, ſine quibus vivere ac ſapere nequeamus, ſed qui penitùs nos regant ratione, calore, ac ſpiritu. Hos *Conſentes, & Complices* Etruſci nominant, quòd Jovi ſint à conſiliis, & cæterorum principes. Jovem tamen ipſum, cum Junone & Minerva, multi inter Penates annumerant. Sed quippiam dicamus hac de re clarius.

Triplex fuit velut ordo Penatium. 1. Eorum, 3. qui provinciarum ac regnorum curam gererent; iique abſolutè *Penates* dicebantur. 2. Qui ſingulas urbes tuerentur; quos cum nominabant, addere ſolebant, *patrios*, θεοὺς πατρῴους. 4. De his Æneas. 5.

Tu genitor cape ſacra manu, patrioſque Penates.

Magnos item appellabant, θεοὺς μεγάλους: 6. ut contra, *parvi* dicebantur Penates, 7. qui in 3. poſtremoque ordine cenſebantur; ſcilicet, qui domibus ſingulis præerant; 8. de quibus poëtæ paſſim,

1. 2. de nat. c. 27.
2. Ap. Arnob. l. 3. p. 123.
3. Virg. Æn. 1. n. 382. & 5. Æn. n. 632.
4. Macrob. 3. Sat. 14. Virg. Æn. 2. n. 717. & 4. Æn. n. 598.
5. apud. Virg. 2. Æn. n. 717.
6. Plut. 4. Symp. q. 1. Dionyſ. l. 1. p. 54.
7. Virg. 8. Æn. n. 543. Mart. l. 9. 19. n. 2.
8. Cic. pro domo. c. 56.

& Maro

& Maro nominatim, cùm de famulabus illis quinquaginta, quarum munus erat penum ſtruere, 9. *& flammis adolere Penates*: & alibi; 10. *& ſparſos fraternâ cæde Penates.* Ubi advertendum eſt, ſæpè uſurpari *Penates*, pro domibus ipſis, in quibus colebantur. Ut cum dicitur, 11. *Noſtris ſuccede Penatibus hoſpes*; & illud Tullii, 12. *Exterminare* aliquem *à ſuis Diis Penatibus*: Et, 13. *liberos pellere domo, ac prohibere Penatibus.*

9. 1. Æn. n. 708. 10. 4. Æn. n. 21. 11. Virg. 8. Æn. n. 123. 12. Pro Sext. c. 13.

Penatium forma informis aliquando; ait enim Dionyſius, 14. ex Timæi ſententia, illos fuiſſe tantum lituos, ſeu *caducea quædam ferrea & ærea*; ipſe vero cenſet, fuiſſe *juvenes cum haſtis, quas ſeorsùm alter ab altero tenet.*

13. Fab. decl. 260. 14. Lib. 1. p. 54.

LARES.

LARES ex ſurtivo concubitu Mercurii cum Lara Nympha procreati. Cùm enim Lara, ſeu Lare, Jovis adulteria indicaſſet, iratus Jupiter, linguam ei præcidit, & ad Stygiam paludem relegavit garrulam. Eam igitur dum Mercurius pro ſuo munere, deducit ad inferos, reluctantem violat,

> 1. *Fitque gravis, geminoſque parit, qui compita ſervant,*
> *Et vigilant noſtra ſemper in æde Lares.*

1. Ovid 2. Faſt. n. 615.

Dii ergo erant domeſtici, præſides itinerum & vicorum, 2. ideoque in vicis colebantur & compitis; ex quo ludi in eorum honorem celebrati, *Compitalitii*, & *Compitalitia*, ſeu *Compitalia*, 3. vulgò dicti, in quibus effigies virorum ac mulierum ex lana ſuſpendebantur in compitis, & ex eadem materia

2. Arnob. 2. p. 124. 3. Varr. 5. de ling Lat. c. 3.

materia tot pilæ, ſeu globi, quot erant in familia ſervorum capita, tot verò perfecta ſimulacra, quot liberi: 4. Eo conſilio nimirum, ut, quia hunc diem feſtum Deorum inferorum, quos vocant Lares, eſſe putabant, contenti illi Dii, laneis hujuſmodi ſimulacris, viventibus parcerent. Solebant pueri, bullas cùm deponerent, eas Laribus conſecrare atque ſuſpendere; auctore Perſio: 5.

4. Feſtus.

Bullaque ſuccinctis Laribus donata pependit.

5. Sat. 5. n. 31.

Canum pellibus veſtiti erant Lares; 6. Imò, teſte Plauto, in canis figuram efformabantur; Unde canes ipſis ſacri. Locus autem Laribus ſacer *Lararium* vocabatur.

6. Plut. in Probl. 4. 49.

In eorum ſacris frugum eis primitias 7. offerebant; vino & thure ſupplicabant, ſertis ornabant & corollis, 8. inde facto initio colendi Lares, quòd mortuos domi conditos venerabantur olim, ut Deos; 9. quos deinde Lares appellarunt. Quin etiam Imperatorum imaginibus adhuc viventium, vino & thure ſacrificatum eſſe, tradit Plinius. 10.

7. Tibull. l. 1. c. 11. n. 22. 8. Plaut. Aul. prol. n. 24. & 25. Juv. Sat. 9. n. 137. & 138: 12. 89. 9. Arnob. 5. ex Var. 10 Lib. 10. Epiſt.

GENII.

Nominis etymon.

GENIUS à *gignendo*, 1. ſeu *genendo* dictus (*geno* enim pro *gigno* olim dicebatur 2.) quòd vim habere omnium rerum gignendarum crederetur: ſeu, quod, 3. ut generemur, efficit; 4. aut quòd unà gignatur nobiſcum; aut, quòd nos genitos ſuſcipiat ac tueatur. 5. Unde *genialis lectus*, in nuptiis ſterni ſolitus in honorem Genii:

1. Aug. 7. de Civ. c. 13. 2. Varr. R.R. l. 1. c. 40. Lucret. l. 3. n. 798. 3. Cenſorin. de die nat. 3. 4. Iſidor. 5. Etym. c. 11.

Genii: 5. Et *genialis dies*, quâ in lucem edimur, quamque præcipuâ hilaritate traducebant, ex quo, *genialem vitam* eos agere dicimus, & *Genio indulgere*, qui lautè vivunt, habent ſe molliter, animoque obſequuntur. 5. Iſidor. 8. Etym. c. 11.

DÆMONES vocant Græci, quos Latini Genios; à δαιμαίνω, *exterreo, pavefacio*, ut putat Euſebius, vel quaſi 6. δαήμονες, id eſt, *prudentes*, ac *ſcientes, peritos, rerumque præſcios*; nam reſponſa dabant conſulentibus. Quo locò cenſuit 7. Socrates, viros laudibus inclytos, poſt fata, in præmium virtutis, fieri Dæmones, quos medium eſſe genus Plutarchus 8. ait homines inter & Deos. 6. Plat. in Cratylo. p. 274. 7. Ex Heſ. ap. Plat. ibid. 8. Lib. de orac. def. p. 415.

Figura.

Genii figuram ſerpentis 9. ferè referebant: De quo Perſius, 10. ejuſque interpretes, 9. Serv. l. 5. Æn. n. 85. 10. Sat. 1. n. 113.

Pinge duos angues; pueri, ſacer eſt locus, extra
Mejite.

Pueri etiam ſpecie, aut puellæ, & ſenis 11. nonnunquam formabantur; quos, platani foliis coronabant, genialis arboris. 11. V. Cerd. com. in Æn. Barth. in Rutil. l. 1. n. 328.

Sacra.

Genio fiebat, die cujuſque natali maximè, floribus & vino. *Funde merum Genio*, inquit ille 12. & Horatius, 13. 12. Perſ. Sat. 2. n. 3. 13. 2. Epi. 1. n. 144.

Floribus & vino Genium memorem brevis ævi.

Thus etiam 14. adhibebatur, & mola ſalſa; 15. itemque porcus 16. immolabatur aliquando; cum tamen Cenſorinus ſcribat, Genio ſacrificari non ſolere 14. Plaut. in Aul. præf. n. 24. 15. Calph. Ecl. 5. n. 27. 16. Hor. 3. carm. 17. n. 15.

cæde ac ſanguine, ne die ipſo natali, quo vitam acceperimus, aliis adimamus.

Officium.

Geniorum officium erat, tutores eſſe, præſideſque virorum, 17. (quemadmodum Junones fœminis ſuæ ſingulis aderant) & cuſtodes aſſiduos ac pervigiles, à cunis, ad tumulum; eorumque apud Deos, velut interpretes & internuncios. 18. Unde *Præſtites* à quibuſdam vocantur, quòd præſint gerundis omnibus, inquit Martianus. 19.

Duos dari cuique homini Genios credebant 20. unum *bonum*, alterum *malum*; quos, *album*, & *nigrum* vocat Horatius. 21. Nigrum hunc malumque Genium apparuiſſe Caſſio, hominis figurâ ingentis ſtaturæ, nigrique coloris memoriæ proditum eſt, interrogatumque quis eſſet, reſpondiſſe, ſe eſſe Κακοδαίμονα, id eſt, malum Genium. 22. Duos illos intelligi Genios, his Poëtæ verbis, 23. *Quiſque ſuos patimur Manes*, ait Servius. Bonus enim, quem naſcendo quiſque nanciſcitur, impellit ad virtutem; Malus contra ſtimulat ad vitium.

Neque verò ſolis hominibus ſui attribuebantur Genii, ſed etiam regionibus ſingulis, qui Genii *loci* 24. dicebantur. Imò & domibus 25. & portis omnibus ac ſtabulis, & focis; quòd autem foci ex laterculis ſolerent extrui, focorum Deus LATERANUS dictus eſt. Sed de his ſatis, ad alios minutiores Deos accedamus.

17. Polit Miſcell. c. 89.
18. Arrian. in Epict. l. c. 14.
19. 2. de nupt. p. 38.
20. Plut. de Iſ. & Oſir. p. 361.
21. 2. Ep. 2. n. 189.
22. Val. Max. l. 1. c. 7. §. 7.
23. Virg. 6. Æn. n. 743.
24. Id. 7. Æn. n. 136. Prud. in Symm. 2. n. 445
25. Arnob. l. 4. p. 130.

DII NUPTIALES.

IN nuptiis adhibebantur, & colebantur, non illi Dii quinque ſolùm, cæterorum principes, ſine quibus nequibat matrimonium legitimè contrahi, videlicet, Jupiter Perfectus ſeu Adultus; Juno Perfecta, ſeu Adulta; Venus, Suada, Diana: ſed etiam hi minores, quaſi *plebeji*, quos hîc enumero. 1.

JUGATINUS, qui matrimonii jugo virum, fœminamque jungeret. 2.

DOMIDUCUS, qui ſponſam in ſponſi duceret domum. 3.

DOMITIUS, qui novam nuptam in viri domo cuſtodiret. 4

MANTURNA Dea, cujus erat munus, efficere, ut maneret cum marito conjux. 5.

VIRGINENSIS invocabatur, cum nuptæ virgini zona ſolveretur. 6.

CINXIA Juno, ab ſolvenda eadem zona, ſeu cingulo. 7.

PRIAPUS, ſeu MUTINUS, ſuper cujus immaniſſimum, turpiſſimumque faſcinum ſedere nova nupta jubebatur, more modeſtiſſimo, ſi ſuperis placet, & religioſiſſimo matronarum. 8.

PERTUNDA, ſeu PARTUNDA. 9. (Auguſtinum audimus, monentem hoc loco, *parcatur humanæ verecundiæ.*) 10.

VIRIPLACA, quæ viros placaret uxoribus: Huic ſacellum Romæ dicatum erat, quò venire ſolebant conjuges, quoties inter illos jurgium interceſſerat, ubique invicem locuti, quæ voluerant, acerbitate omni depoſitâ, concordes domum revertebantur. 11

1. Aug. de Civ. 4. c. 11.
2. Id. ib. l. 4. c. 8. & 11. l. 6. c. 9.
3. Auguſt. l. 6. c. 9.
4 Auguſt. l. l.
5. Auguſt. l. l.
6. Aug. l. 4. c. 11. l. 6. c. 9
7. Arnob. l. 3. p. 118.
8. Aug. 4. c. 11: 6.
9. Lactant. l. 1. c. 20.
9. Arnob. 4. p. 131.
10. Auguſt. l. 6. c. 9.
11. Val. Max l. 2. c. 1. n. 6.

MA-

12. Ovid. 6. Faſt. n. 545. MATUTA, (quam fuiſſe *Ino* 12. Cadmi filiam, dictam a Græcis *Leucotheam*, ajunt quidam) a cujus templi aditu prohibebantur ſervæ; unicâ de omnibus admiſſâ à matronis, cui colaphos infligebant. Ab hac Dea nulla mater filiis ſuis, ſed ſororum liberis bona precabatur, ideôque, dum illius ſacris intererant, non ſuos, ſed ſororum filios

13. Plut. in Camillo. p. 131. & quæſt. Rom. 16. ulnis geſtabant. 13.

MENA, luna credita, (nam μήνη luna eſt) quæ menſtruis mulierum præerat. 14.

14. Aug. l. 4. c. 11. FEBRUA, à *februo*, id eſt, à purgationibus ſic

15. Arnob. l. 3. p. 118. appellata; 15. cujus idem munus erat, ac Menæ.

DII PRÆSIDES

PRÆGNANTIBUS.

PRægnantibus ſubveniebant invocati Dii tres.

PILUMNUS, à pilo dictus;

INTERCIDONA, à ſecuris interciſione.

DEVERRA, à ſcopis, quibus verritur, ſic appellata.

His enim tribus Numinibus Sylvani Dii præ-

1. Auguſt. l. 6. c. 9. gnantibus infeſti arcebantur. Quia enim, inquit Auguſtinus, 1. nec arbores amputantur ſine ferro, nec far conficitur ſine pilo, nec fruges conſervantur ſine ſcopis; his culturæ ſignis incultus, ſylveſtriſque Deus prohiberi credebatur intrare fœtæ cubiculum.

DII PRÆSIDES

PARTURIENTIBUS.

PArturientibus hæ Deæ aderant, ut feliciter veniret fœtus in lucem.

JUNO Lucina, 1. cujus ita formabatur effigies, ut manum alteram vacuam haberet, quaſi ad ſuſcipiendam prolem; alterâ accenſam facem, ad ſignificandam vitæ lucem, cujus uſurâ fruerentur, qui naſcebantur. 2. 1. Varr. L. L. 4. c. 10. 2. Nat. Com. l. 4.

DIANA, quam aliqui eandem cum Lucina eſſe putant. 3. De qua concinne Timæus, inquit Cicero, 4. qui cum in hiſtoria dixiſſet, quâ nocte natus Alexander eſſet, eadem Dianæ Epheſiæ templum deflagraviſſe; adjunxit, minimè eſſe mirandum, quòd Diana, cùm in partu Olympiadis adeſſe voluiſſet, abfuiſſet domo. Quòd autem primùm parientes ſolverent zonas, quas Dianæ dicabant; hinc *Solvizona* Diana dicta eſt. 5. 3. Catull. c. 34. n. 13. 4. de Nat. l. 2. c. 27. 5. Theocr. Idyll. 17. n. 60.

EGERIA à partu egerendo nominata. 6. 6. Feſtus.

PROSA, ſeu, & PRORSA, & POSTVERTA; ſeu Anteverta, aut Porrima, à recti, perverſique partûs poteſtate & nomine, difficilis partûs & præpoſteri avertendi gratiâ. 7. 7. Gell. l. 16. c. 16.

MANA GENETA, ortui atque partui præeſſe credita. 8. 8. Plutarch. Quæſt. Rom. c. 52.

LATONA denique, de qua ſuo loco; cui gallus gallinaceus in amore fuiſſe creditur, quòd ei parienti adfuerit, & fœminis etiam nunc exiſtimetur faciles partus efficere. 9. 9. Ælian. de anim. l. 4. c. 29.

NIXII DII, ab enitendo, ſeu pariendo; quòd nimi-

10. Fetus. nimirum, tum mater dolore defungi; tum fœtus ab utero prodire niteretur. 10.

DII PRÆSIDES

NASCENTIBUS.

NAſcentibus ac natis præerant 1. Dii ac Deæ, qui ſequuntur.

JANUS, qui velut aperiret vitæ januam. 2.

OPIS, quæ ferret opem in lucem prodeuntibus 3.

NASCIO, ſeu Natio Dea, à naſcendo dicta.

CUNIA, quæ cunis præeſt, infantibuſque jacentibus & dormientibus advigilat. 3.

CARMENTA, quæ fata caneret naſcenti puero.

VAGITANUS, ſeu Vaticanus, qui præſidebat vagienti. 4.

LEVANA, quæ de terra levaret infantem. Fuit enim ſolemnis hic ritus in partu mulierum, ut ab obſtetrice deponeretur in terra infans natus, levandus ſtatim à præſente patre; vel ſi abeſſet, ab alio, qui ejus vicem gereret. Unde locutio illa, *tollere liberos*, pro *ſuſcipere* & *habere*.

RUMINA, quæ mammam (*rumam* dixere veteres) puero immulgeat. 7.

POTINA, quæ potionem præberet. 8.

EDUCA, vel Eduſa, quæ comedentibus ſuppeditaret eſcam. 9.

OSSILAGO, quæ oſſa ſolidaret, & confirmaret corpuſculum. 10.

CARNA, vel, Carnea, quæ internas corporis partes ſalvas conſervaret. 11. Huic Deæ pulte fabacea, & larido res ſacra fieri ſolita, Kalendis Juniis,

1. Aug. 4. de Civ. c. 11.
2. Auguſt. l. 1.
3. Auguſt. l. 1.
4. Aug. 4. c. 8. Cic. N. D. 3.18.
5. Auguſt. l. 4. c. 8. & 21. Lactant. l. 1. c. 20.
6. Auguſt. l. 4. c. 11.
7. Auguſt. l. 4. c. 11. & 21.
8. Varr. apud Non. l. 2. §. 310. Auguſt. l. 6 c. 9.
9. Varr. & Auguſt. l. 1.
10. Auguſt. l. 4. c. 8.
11. Varr. 2. de vita Pop. Rom. Aug. l. 4. c. 11.
12. Arnob. l. 4. p. 131.
11 Macrob. 1. Sat. c. 12.

Juniis, quæ propterea *Fabaria* dicebantur. 12.

NUNDINA, à nono infantium die ſic appellata; 13. qui dies erat luſtricus, quo ſcilicet maſculis nomen imponebatur; at fœminis octavus erat. 14.

STATILINUS, ſeu Statanus; qui ſtare pueros, & inſiſtere pedibus docere; aut tueretur, ne caderent. 15.

FABULINUS, à fando; qui puellis fari incipientibus aderat. 16.

PAVENTIA, quæ pavorem averteret. 17.

12. Gyrald. Synt. 1. p. 43.
13 Macrob. Sat. l. 1. c. 17.
14 Feſtus. v. Luſtrici.
15. Varr. apud Non. l. 12. §. 56.
16. Varr. l. l.
17. Auguſt. l. 4. c. 11.

DII PRÆSIDES

ADULTIS.

ACtionibus variis 1. præpoſiti fuere iſti.

JUVENTUS, ſive JUVENTAS, quæ poſt prætextam excipit juvenilis ætatis exordia. 2.

AGENORIA quæ ad agendum excitaret. 3.

STRENUA, quæ homines impelleret, ut ſtrenuè fortiterque ſe gererent, 4.

STIMULA, quæ illos ad quodpiam facinus inuſitato more ſtimularet. 5.

HORTA, quæ ad facta præclara hortaretur, Romæ templum habuit ſemper apertum, alioque nomine, *Hora*, à quibuſdam dicitur. 6.

QUIES, quæ quitem faceret, extra urbem templum habuit. 7.

MURCIA, quæ hominem murcidum, deſidioſum ac torpentem redderet. 8.

ADEONA & ABEONA, quæ abeundi & adeundi præberet facultatem. 9.

1. Aug. 4. c. 11.
2. Auguſt. l. 4. c 29.
3. Aug. 4. de Civ. c. 16.
4. Aug. 4. c. 11. & 16.
5. Aug. l. l.
6. Plut. Qu. Rom. 16.
7. Aug. 4. cap. 16.
8. Id. l. l.
9. Auguſt. l. 4. c. 21. & l. 7. c. 3

VIBI-

VIBILIA, quæ aberrantes in viam reduceret. 10.

VACUNA, quæ vacantibus & otioſis præficiebatur. 11.

FESSONIA, quæ feſſos recrearet ac reficeret. 12.

MEDITRINA, à *medendo*, unde *Meditrinalia*, quibus diebus vinum recens & vetus, medicamenti causâ, deguſtabant. 13.

VITULA, à vitulando, hoc eſt, lætitiâ geſtiendo, dicta; quæ lætitiam, qua vitæ mitigantur incommoda, pareret. 14.

VOLUPIA, à voluptate, quam creat. 15.

ORBONA, quæ colebatur, ne orbos liberis faceret parentes. 16.

PELLONIA, pellendorum hoſtium potens credebatur. 17.

NUMERIA, quæ doceret numerare. 18.

CAMOENA, quæ ad cantandum ſollicitaret. 19.

SENTIA, quæ ſententias inſpiraret. 20.

ANGERONA, quæ angores animi diſcuteret; aut, quòd lue quâdam, & anginæ morbo, quo abſumebatur genus omne pecorum, populus Romanus, nuncupato huic Deæ voto, liberatus eſt. 21.

HÆRES MARTEA, ab iis culta, qui aliquam hæreditatem adirent; fuiſſeque una ex Martis comitibus putabatur. 22.

STATA, ſeu Statua mater, in foro colebatur, ne lapides igne corrumperentur, qui plurimus ibi fiebat, nocturno tempore. 23.

LAVERNA, quam fures precabantur, ut inſtituta ſua, & conſilia ſurandi & mentiendi fortunaret. Hinc *Laverniones* dicti fures, quòd eſſent ſub tutela Livernæ Deæ; cujus ſimulacrum caput erat reliquorum membrorum expers. 24.

AVERRUNCUS DEUS, qui mala & infortunia averruncaret, id eſt, averteret, depelleret, propulſaret. 25.

10. Arnob. l. 4. p. 131.
11. Ovid. Faſt. l. 6. n. 302.
12. Auguſt. l. 4. c. 21.
13. Varr. L. L. 5. c. 3. & Feſt.
14. Macrob. Sat. l. 3. c. 2.
15 Arnob. l. 4. p. 131.
16. Plin. l. 2. c. 7. Arnob. l. 1.
17. Auguſt. l. 4. c. 21. Arnob. l. 4. p. 129.
18. Auguſt. l. 4. c. 11.
19. Auguſt. l 1.
20. Auguſt. l. 1.
21. Feſtus Iul. Mod. ap. Macrob. Sat. l. 1. c. 10.
22. Feſtus.
23 Feſtus.
24. Feſtus & ad illum Scaliger.
25. Varr. L L 6. c. 5.

CON-

CONSUS, conſilia rebus gerendis idonea ſuggerens. 26. 26. Auguſt. l. 4. c. 11.

CATIUS, qui homines catos, acutos, ac ſolertes redderet. 27. 27. Auguſt. l. 4. c. 21.

VOLUMNUS, & VOLUMNA, à volendo, quòd ejus beneficio bona vellent. 28. 28. Auguſt. l. 1.

HONORIUS, ut honorarentur. 29. 29. Auguſt. l. 1.

AJUS LOCUTIUS; Cùm enim de nocte vocem audiſſe ſe quidam de plebe dixiſſet, Gallos adventare, id, ut fit, propter authoris humilitatem ſpretum. Tum à Camillo expiandæ vocis nocturnæ, quæ nuncia cladis ante bellum Gallicum audita neglectaque eſſet, mentio illata; juſſumque & templum in nova via *Ajo Locutio* fieri. 30. 30. Cic. Div. l. 1. c. 45. l. 2. c. 32. Plut. Cam. p. 145. Liv. l. 5. c. 50. & 52.

POENA, & BENEFICIUM, ab Æthiopibus, aut, ut aliis placet, ab Aſſyriis & Perſis, in Diis numerata; illa, quòd malorum; iſtud, quod bonorum Dii largitores eſſe crederentur. 31. 31. Plin. l. 2. c. 7. Stat. Theb. l. 8. n. 25. Val. Flacc. l. 1. n. 796. Lucian. Νεκυομ. Tom. l. p. 332.

DII

Corporis humani membris affecti.

Singulis corporis partibus ſingulos affinxere & affixere Deos; nam 1.

Caput Jovi, pectus Neptuno, cinctum Marti, frontem Genio, ſupercilia Junoni, oculos Cupidini, aures Memoriæ, dextram Fidei, dorſum, & poſticas partes Plutoni, renes Veneri, pedes Mercurio, genua Miſericordiæ, talos ac plantas pedum Thetidi, digitos Minervæ conſecrata eſſe putarunt. 1. Serv. in Æn. l. 3. n. 607.

Aſtrologi vero, 2. hominum membra ſignis cœleſtibus ſic aſſignant. 2 Manil. l. 4. n. 700.

Caput Arieti, cervicem Tauro, humeros Geminis, cor Cancro, pectus Leoni, ventrem Virgini, renes Libræ, inguina Scorpioni, femur Sagittario, genua Capricorno, tibias Aquario, pedes Piſcibus.

Dii funerum.

Eorum princeps LIBITINA Dea fuit, quam alii Venerem, alii Proſerpinam fuiſſe ajunt, ſic dictam à *libitu*, aut à *libidine*: in ejus templo vendebantur olim & locabantur quæ ad funus faciendum neceſſaria erant. 3. Sed de his fuſius libro ſingulari de funeribus, qui, Deo adſpirante, propediem exiturus eſt.

3. Plut. Quæſt. Rom. 22. Dionyſ. l 4. p 229.

PARS VI.

DE DIIS
INDIGETIBUS,
ET
ADSCRIPTITIIS;
SEU
DE SEMIDEIS
ET HEROIBUS.

ULTIMA hæc eſt Panthei hujus Mythici regio nobis obiter perluſtranda oculis. In qua Deorum Indigetum, ſeu Semideorum, Heroumque imagines nativis coloribus exprimuntur. Porro qui ſint.

INDIGETES & *Adſcriptitii* Dii, & cur ſic appellati, in ipſo templi hujus aditu diximus. De Semideis & Heroïbus ſic habeto.

SEMIDEI, quos ἡμιθεοὶ Græci vocant,

cœleſtes animas, ſacraſque mentes gerere credebantur, in humanis corporibus; & in generis humani ſalutem & commoda procreari, ab Heroïbus diverſi, ſi Labeoni credimus, apud Auguſtinum, 1. è cujus opinione,

1. de Civ. Dei l. 10. c. 21.

HEROES, nomen ducunt à Junonis nomine, quæ Græcè ἥρα dicitur; & ferunt ex ipſius filiis unum, Heroem appellatum eſſe. Alii, Heroïs nomen trahunt ex ipſa Terra, ἔρα dicta, quòd ex ipſa natum ſit hominum genus. 2. Alii ἀπὸ τοῦ ἔρωτος, *ab ipſo amore*, quòd Heroës, ex amore mutuo fœminarum ac virorum progeniti ſint; Vel, ut Hierocles Philoſophus interpretatur, quòd Heroës ipſi amore pleni eſſent. Alii ſic appellatos volunt, παρὰ τὸ ἔρειν *dicere*; quòd Heroës facundi fuerint & dicendi facultate præſtantes. 3. Alii denique nomen illud derivant ἀπὸ τῆς ἀρετῆς, *à virtute*, quâ fuere prædi-ti. Sed jam ſeorſum inſpiciamus obiter celeberrimos quoſque; quorum facilè princeps extitit.

2. Interpr. Hom. ap. Gyr. ſynt. 1.

3. Plat. in Cratyl. p. 274.

HERCULES.

HERCULEM loquor illum, Jovis & Alcmenæ filium: nam cùm multi ejuſdem nominis recenſeantur Hercules, huic uni, inquit Tullius, 1. reliquorum res geſtæ tribuuntur. Ordiamur ab ejus ortu.

1. 3. de Nat. c. 16

Ortus ejus.

Alcmena Amphitryonis Thebanorum principis uxor, à Jove deluſa, concepit Herculem.

J. van Vianen del. et fec.

Cùm enim Jupiter Amphitryonem, tum abſentem, ſumptâ ipſius exteriori ſpecie, habituque, ſe mentitus eſſet, veniſſetque Alcmenæ domum, quaſi redux ab itinere; nullo negotio inducta in fraudem mulier; fallacem Deum excepit hoſpitio lectoque, tanquam maritum; & filium ex eo peperit, eâ membrorum mole, eâ virium firmitate, ac robore corporis, ut in eo generando, tres in unam noctes coactas perpetuare neceſſe Jupiter habuerit. Prægnans jam erat Alcmena ante hoc adulterium, & ab Amphitryone conceperat maſculam prolem, quam eodem partu, cum Hercule, in lucem edidit, & Iphiclum nominavit. Fuit autem Iphiclus incredibili pedum celeritate præditus; 3. 2. Hyg. fab. 29. Apoll. l. 2. c. 8.

Nam ſuper extremas ſegetum currebat ariſtas, 3. Orph. Fragm. 13.
Nec ſiccos fructus lædebat pondere plantæ.

Porrò, de Jovis adulterio, Juno conjux facta certior, tanto ardere cœpit odio in Herculem, ut omnes zelotypiæ machinas, ad illius exitium intenderit. Primùm extorſit à Jove edictum, quod in Herculis perniciem convertere conata eſt. Siquidem quo tempore illum gerebat in alvo parens, eodem etiam Euryſtheus, Stheneli Mycenarum Regis filius, ferebatur in utero materno. Cùm autem Jupiter prædixiſſet fore, ut, qui prodiiſſet in lucem prior, in poſteriorem exerceret imperium; Junonis operâ, ſeptimeſter Euryſtheus, accelerato partu, anteivit Herculis ortum, itaque jus obtinuit & poteſtatem in Herculem. Deinde duos angues immiſit eadem Juno in eundem, in cunis adhuc vagientem, nocte ab ejus partu altera, ſed in caſſum: utrumque enim fortiſſimus puſio corripiens, eliſit & extinxit, ut Poëta canit, 4. 4 Ovid. 9. Her. n. 21.

Tene ferunt geminos preſſiſſe tenaciter angues,

Cum tener in cunis jam Jove dignus eras?

Tandem Palladis ope puello inclyto reconciliata Juno admovit ubera; ſed cùm ſupra ætatem avidiùs infans lac exugeret, & mammam aſperiùs ſuccuteret, ab Junone depulſus eſt, non ſine aliqua lactis jactura; imò verò ſine jactura. Nam quod in cœlum defluxit, viam lacteam, quam Græci *Galaxiam* vocant, feciſſe dicitur: Quod autem in terram effuſum eſt, in liliorum flores progerminavit, quæ ideo ab aliquibus, *Junoniæ roſæ* appellantur. 5.

5. Paſchal. de Cor. 3. 8.

Herculis nomina.

Duplex habuit nomen Hercules, cognomina ſine numero. ALCIDES primùm à parentibus dictus eſt, ἀπὸ τῆς ἀλκῆς, à robore immenſo, quo valuit; cæteriſque mortalibus antecelluit. Poſtea nuncupatus HERCULES, ducto ab ipſa Junone nomine, quæ ἥρα dicitur, & κλέος, gloria; quòd nimirum, ipſius virtutem ac gloriam illuſtravit Junonis odium & injuria, tantoque glorioſius illuſtravit, quantò periculis illum majoribus objecit, & pluribus ejus fortitudinem ac patientiam laboribus exercuit.

Cognomina conſultus omitto, quæ vel à locis, quæ celebravit, vel à rebus quas cum laude geſſit, traxiſſe conſtat. Res illas præclarè geſtas ſtrictim enumero? quas à laboribus infinitis quos exantlavit, vulgo vocant.

Labores Herculis.

Fuerat, ut diximus, Euryſtheo ſubjectus Hercules,

ſes, edicto Jovis, & Junonis malevolentia, iterùmque Apollinis Delphici oraculo monitus ac perſuaſus, ut Euryſtheo ſe ſubderet, ejus faceret juſſa, & duodecim, quos ille imperaturus erat, labores libens exhauriret. Obſecutus ſatis Hercules, ad illum ſe confert, & ſervitutem ſervit annos duodecim: & imperia difficillima, acerbiſſimáque, pari labore ac felicitate capeſſit & perficit. Sunt, qui dicant, non coactum, ſed ſponte ſeſe ſubmiſiſſe Euryſtheo Herculem, ſuique amoris in illum teſtandi cauſa, adiiſſe alacriter labores imperatos. Etſi autem innumeros pertulerit, duodecim tamen paſſim referuntur, his duodecim carminibus comprehenſi, 6. Quint.
è Græco 6. in Latinum verſis: 7. Smyrn.

Prima Cleonei tolerata ærumna leonis, l. 6. n. 200.
Proxima Lernæam ferro & face contudit hydram. 291. 7. ab Auſon.
Mox Erymantheum vis tertia perculit aprum. Eidyll 19.
Æripedis quartò tulit aurea cornua cervi.
Stymphalidas pepulit volucres diſcrimine quinto.
Threïciam ſexto ſpoliavit Amazona baltheo.
Septima in Augeïs ſtabulis impenſa laboris.
Octava expulſo numeratur adorea tauro.
In Diomedeïs victoria nona quadrigis.
Geryone extincto decimam dat Iberia palmam.
Undecimo mala Heſperidum diſtracta triumpho.
Cerberus extremi ſuprema eſt meta laboris.

Clariùs labores illos paucis explico.

I. Labor Herculis in leone Nemæo trucidando verſatus eſt. Erat hic leo, à lunæ circulo delapſus, ut mentiuntur aliqui, 8. Nemæam ſylvam, 8. Eurip. in Herc.
(qui locus, *Cleone* etiam dictus, unde *leo Cleoneus*) inf. n. 360.
infeſtam habens; cumque nullo lædi ferro poſſet,

illum Hercules diſcerpſit unguibus, & detractam pellem pro ſcuto ac thorace deinceps geſtavit. 9.

II. Hydram, in Lerna, (lacus eſt Argivi agri) capitibus ſeptem, (novem, atque etiam quinquaginta, alii numerant) horribilem, ſic, ut uno amputato, aliud in ejus locum ſtatim pullularet, niſi ſiſteretur igne ſanguis, à vulnere fluens; Jolâi opera, 10. accenſos torres è vicina ſylva ſubminiſtrantis, interfecit. 11. Erat Jolâus Iphicli filius, qui ad decrepitam ætatem cum perveniſſet, Herculis precibus, juventuti reſtitutus eſt. 12.

III. Aprum in Erymantho Arcadiæ monte natum, magnitudine ac ferocitate terribilem, vinctum duxit ad Euryſtheum. 13.

IV. Cervam, æreos habentem pedes, cornuaque aurea, quam nemo curſu poſſet comprehendere, aut vulnerare auderet, quòd Dianæ ſacra eſſet, adducere Mycenas juſſus, annum totum currendo inſecutus & aſſecutus tandem eſt, & captam ſuper humeros extulit. 14.

V. Stymphalides aves, a lacu Stymphalo ſic dictas, humanis carnibus veſci ſolitas, partim fugavit, partim interemit. 15.

VI. Profligato Amazonum exercitu, baltheum, quo nullus erat in orbe pulchrior, eripuit Hippolytæ earum Reginæ. 16.

VII. Augiæ ſtabulum, in quo tria millia boum, per annos triginta ſtabulata fuerant, nunquam egeſto fimo; uno die, inducto flumine repurgavit. 17. Hinc proverbio locus, *Augiæ ſtabulum*, cùm rem ſignificare volumus laboris & negotii maximi.

VIII. Taurum ingentem, Cretæ inſulæ damna inferentem innumera, domuit, victumque perduxit ab Euryſtheum. 18.

IX. Diomedem, crudeliſſimum Thraciæ tyrannum; qui ſuos equos paſcebat hoſpitum carnibus, devi-

9. Eurip. Herc. inſan. n. 360. Hyg. fab. 30. Serv. Æn. l. 8. n. 295.
10. Apol. l. 2. c. 5. §. 2.
11. Diod. l. 4. p. 153. Hyg. fab. 30.
12. Ovid. 9. Metam. n. 399.
13. Hyg. fab. 30. Ovid. Her. 9. n. 87. Diod. l. 1.
14. Serv. Æn. 6. n. 801. Hyg. fab. 30.
15. Schol. Apoll. l. 2. n. 386. Hyg. fab. 30. Serv. Æn. 8. n. 300. Ovid. Met. 9. n. 187.
16. Ovid. Met. l. 9. n. 189. Apollod. l. 2. c. 5. §. 9. Hyg. fab 30. Apollon. l. 2. n. 780.
17. Serv. Æn. l 8. n. 300. Hyg. fab. 30. Diodor. l. 4. d. 155.

devicit, victumque ipſiuſmet equis dedit in pabulum. 19.

X. Geryonem, Hiſpaniæ Regem tricorporem, bello ſuperavit, (illum jam vidimus in inferis) puniceos ejus boves, qui vorarent hoſpites, cane bicipiti, & dracone ſeptem habente capita, gregis cuſtodibus occiſis, abegit, abduxitque in Italiam. 20.

XI. Aurea mala, in Heſperidum hortis, interempto prius dracone pervigili, qui ea ſervabat, abſtulit. Indeque forte dictus Hercules *Melius*, (nam μῆλον, malum ſeu pomum ſignificat) unde mala in ejus ſacris offerebant; quòd in Bœotia cùm ei taurum quidam. (ovem alii fuiſſe, ajunt, ſed perinde eſt) immolare vellet, ipſo ſacrificii tempore, deſiderata eſſet victima; pomum ſumpſiſſe ferunt, cui feſtucas quatuor inſeruit, quæ pedum inſtar eſſent, duas â fronte, loco cornuum: & unam à tergo, pro cauda: ſicque ſacrificatum eſſe Herculi. 21.

XII. Ultimum, ab Euryſtheo juſſus eſt penetrare ad inferos, Cerberumque canem adducere; quod ſine mora præſtitit. Vinctum enim triplici catena canem tricipitem, fruſtra oblatrantem retraxit ad ſuperos. Simul autem lucem aſpexit Cerberus, vomuiſſe dicitur, & ex ejus vomitu natum aconitum, herbam lethiferam. 22. Hi ſunt duodecim labores Herculis.

PAL. Liceat, oro, mihi te interpellare tantiſper; jam diu enim teneo ſilentium. Subit animum dubitatio duplex; Primum, quòd ſpectat ad Herculis ortum; miror, Junonem prohibere non potuiſſe, ne naſceretur: Alterum, quod ad ejus labores pertinet, pluſquam duodecim fuiſſe a quibuſdam enumeratos, pro certo habeo.

MYST. Gratiſſimum facis, quod mihi opportunâ iſtâ tuâ interpellatione, ut vocas, reducis in memo-

18. Apollod. l. 2. c. 5. §. 7. Diodor. l. 1.
19. Apollod. l. 2. c. 5. §. 8. Hyg. fab. 30. Ovid. Met. l. 9. n. 194.
20. Apollod. l. 2. c. 5. §. 10. Hyg. fab. 30. Ovid. Her. 9. n. 91.
21. Apollod. l. 2. c. 5. §. 11. Hyg. fab. 30.
22. Apollod. l. 2. c. 5. §. 12. Hyg. fab. 30. Ovid. Her. 9. n. 93.

riam, quod exciderat, & anſam præbes exponendi, quod prætermiſſum non oportuit. Sic igitur habeto, fuiſſe quidem Junoni in animo, fœtum vel abigere, vel elidere in ipſo partu, ideoque inſidias ſtruxiſſe prægnanti; ſed prævertit Galanthis, Alcmenæ ancilla, & Junoni verba dedit, falsò referens, peperiſſe Alcmenam puerum: quod cum Juno crederet, abjectâ ſpe quicquam efficiendi, abiit; & digreſſâ illâ, Alcmena Herculem enixa eſt ſine labore. 23. Galanthis in animal ſui nominis, muſtelam, quæ γαλέη dicitur, mutata eſt; addictaque huic ſupplicio, ut quæ mendacium ore peperiſſet, ore fœtus pareret ſuos, non ſine dolore.

23. Ovid. 9. Metam. n. 306.

De laboribus autem Herculeis, fateor, longè plures fuiſſe, quam duodecim, (quamquam illi potiſſimum vocari ſoleant labores Herculis) nam, ut inchoatum jam numerum perſequamur;

XIII. Antæum gigantem, magnitudine corporis cubitos ſexaginta quatuor excedente, in omnes peregrinos inhumanum, eos quippe ſecum luctari cogens ſuffocabat, ſemel, iterum, ac tertiò; proſtravit Hercules. Verùm, cùm ea eſſet homini vis, ut quoties terram attingeret abjectus, toties validior reſiliret ac ſurgeret; id ubi ſenſit Hercules, medium arreptum, ſublimem è terra tamdiu ſuſtinuit, donec diſruptus expiravit. 24.

24. Hyg. fab. 31. Ovid. Met. l. 9. n. 184.

XIV. Busîrim Neptuni filium, qui advenas, quoſcumque comprehendere poterat, Neptuno patri immolaret, mactavit ipſe viciſſim ſuper iiſdem aris, unà cum filio. 25.

25. Hyg. fab. 31. Ovid. Met. 9. n. 183.

XV. Albionem & Bergionem, iter ſuum impedire volentes trucidavit. cùm autem in ea pugna, tela illum deficerent, precatus Jovem, dicitur lapidum imbrem obtinuiſſe, quibus hoſtes fudit fugavitque. Id ajunt contigiſſe in Gallia Narbonenſi, qui locus etiamnum *campus lapideus* vocatur. 26.

26. Cato in Orig. p. 145. Mela. l. Geogr. 2. c. 5.

XVI.

XVI. Cœlum, Atlante jam feſſo & ſuccumbente oneri, humeris excepit ac tulit. 27.

XVII. Cacum, latronem ignivomum, oppreſſit ac ſtrangulavit.

XVIII. Aquilam, Promethei ad ſaxum alligati jecur exedentem, ſagitta trajecit. 28.

XIX. Theodamantem, quòd ei cibum denegaſſet, occidit, illiuſque filium Hylam ſecum abduxit, & chariſſimum habuit. 29.

XX. Heſionem, Laomedontis Trojæ Regis filiam, ceto marino monſtro expoſitam, hac ratione liberavit. 30. Aggerem opere ſubitario excitaſſe fertur, armatuſque conſtitiſſe ad fauces aggeris: Quò, cum cetus abſorpturus Heſionem, hianti ore acceſſiſſet, in ejus guttur inſiluit Hercules, & delapſus in ventrem, triduum poſuit in lacerando ejus utero; quo tandem diſrupto, emerſit ſalvus, amiſſa ſolùm cæſarie. Deinde, Laomedonte promiſſis non ſtante, & recuſante pactam mercedem pendere, Trojam expugnavit ac diripuit; Heſionem verò Telamoni, qui primus murum aſcenderat, in prædæ partem conceſſit. 31.

XXI. Acheloum, Oceani ac Terræ filium, pro Deïanira (quam uterque ſponſam ſibi deſponderat) ſingulari certamine ſuperavit, quamvis ſe ille in ſerpentem primò, deinde in taurum vertiſſet. Evulſo enim ſibi ab Hercule cornu altero cedere coactus eſt; proque ſuo recuperando cornu Amalthææ cornu dedit. 32. Fuit reverâ Achelôus Græciæ fluvius, ſerpentis inſtar, erratico lapſu & ſinuoſo curſu undas vehens, & tanquam taurus (Poëtis ſolemne tauris ſimiles effingere fluvios) ſulcans agros, tauri mugitum imitante aquarum ſtrepitu; quem cum exundantem coercuiſſet aggeribus Hercules, & findentem ſe in duplex quaſi cornu, coëgiſſet in unum alveum; effracto cornu, dicitur

27. Diodor. l. 4. p. 163. Ovid. Met. l. 9. n. 198.
28 Aug. Vict. Orig. c. 7. §. 4. Virg. Æn. l. 8. n. 193. & in illum Serv. Hyg. fab. 144.
29. Hyg. fab. 271. Apollon. l. 1. n. 1213. & Schol.
30. Ovid. 11. Met. n. 211. Diodor. l. 4. p. 171.
31. Andrætas Tenedi, in navig. Pro-pont.
32. Apollod. l. 2. c. 5. §. 9: c. 6. §. 4. Hyg. fab. 89. Diodor. l. 4. p. 166. Philoſt. jun Imag. p. 156.

accepiſſe Amalthææ, ſeu Copiæ cornu, quia illo compreſſo flumine, magna frugum omnis generis abundantia ſubſecuta eſt. 33.

33. Hyg. fab. 31. Apollod. l. 2. c. 7. §. 5. Ovid. Met. 9. n. 68.

Fuit autem Deïanira, Oenei Ætoliæ Regis filia; 34. quam cum uxorem duceret Hercules, & tranandum ipſi eſſet flumen; Neſſus Centaurus, operam ſuam ultro obtulit, ad tranſvehendam Deïaniram. Itaque fluvium tranſmittit natando Hercules; quod dum facit, advertit in adverſa ripa Neſſum, Deïaniræ vim inferre parantem; indignatuſque monſtri petulantiâ ſagittâ ei vitam eripit. Moriens Neſſus, veſtem ſuo cruore tinctam Deïaniræ dono dat, aſſerens vim ineſſe avertendi maritum ab illicito amore mulierum, ſi veſte illâ induatur. 35. Quid plura? Mulier credula munus accepit, & paulò pòſt illius vim, contra quàm putabat, experta eſt. Nam invictum cùm ſe præbuiſſet, infractúmque tot tantiſque laboribus Hercules, illecebris fractus, & voluptate victus, Omphalæ Lydorum Reginæ ob amorem ſervivit, clava, qua nunquam non inſtructus erat, in colum mutatâ, & ſagittis in fuſum verſis: 36. Et Jolen, Euryti Oechaliæ Regis filiam, uſque adeò deperit, ut propter illam funditùs perierit miſer. Etenim Deïanira uxor, id ægrè ferens, avocatura virum ab amore pellicis, veſtem illam, de qua diximus, mittit; quam ille ſacrificaturus cùm induiſſet, in furorem actus, ſe combuſſit in extructa pyra, & poſt mortem inter Deos adſcriptus eſt. 37.

34. Hyg. fab. 36.

35. Hyg. fab. 34. Ovid. Met. l. 9. n. 101. Diodor. l. 4. p. 168. Apollod. l. 2. c. 7. §. 6. 2. Calab. l. 5. n. 642.

36. Hyg. fab. 32. Diodor. l. 4. p. 165. Lucian. Dial. Deor. p. 208.

37. Hyg. fab. 35. Ovid. Met. l. 9. n. 51.

JASON.

JASON.

JASON, Æſonis Theſſaliæ Regis, ex Alcimede filius, 1. poſt fata patris, regnum hæreditario ſibi jure debitum, à Pelia patruo, (qui illud adminiſtrabat, interea dum puer Jaſon adoleſceret) repetens, ad Colchicam expeditionem incitatus & miſſus eſt; ſpecie quidem inde aſportandi velleris aurei; re autem ipsâ, ut itineris labore preſſus occumberet. 2.

[1. Hyg. fab. 3.]

[2. Hyg. fab. 12. Apollod. l. 1. c. 9. §. 16.]

PAL. Quod erat vellus illud aureum?

MYST. Pellis erat arietis, quam alii candidam, alii purpuream fuiſſe ſcribunt. Hunc arietem Phrixus Athamantis filius, à Nephele matre olim acceptum, ſibi malè metuens ab Inûs novercæ inſidiis, unà cum ſorore Helle inſcenderat, fuga ſaluti conſulens. At Pontum (maris fretum) quâ parte anguſtior eſt, dum tranſmittunt, ariete vecti; Helle undarum agitatione perterrefacta, decidit in mare, quod ab ipſa Helle dictus deinceps *Helleſpontus* eſt. Phrixus verò tranſvectus feliciter, ad Æetam Colchorum Regem confugit: (Colchis, regio eſt Aſiæ juxta Pontum.) A quo benignè acceptus, Jovi, aut Marti arietem immolavit ſuum, inter aſtra relatum poſtea. Ejus verò pellem ſeu vellus, in luco Martis ſuſpendit ab arbore. (lucus, locus eſt ſacer, arboribus conſitus.) Hoc *vellus*, quòd eſſet auro concolor, *aureum* vocatum eſt; ipſumque velut rem ſacram, divinumque pignus, fataleſque reliquias, tauri cuſtodiebant, ignem naribus efflantes, & draco immanis ac pervigil.

[Apoſlon. l. 2. n. 114. Apollod. l. 1. c. 9. §. 1. Hyg. f. 22. Diodor. l. 4. p. 174]

[Serv. Georg. l. 2. n. 140 Diodor. l. l.]

PAL. Illudne vellus Jaſon abſtulit?

MYST. Etiam. Cùm enim navem, cui nomen *Argos* ab ejus opifice, qui Argus dicebatur, 6. Jaſon cupidine laudis incenſus, quadraginta novem lectiſſimis nobiliſſimiſque comitibus ſtipatus conſcendiſſet, (qui ab eadem nave, *Argonautæ* dicti ſunt, in quibus eminebant præ cæteris, Hercules, Orpheus, Caſtor & Pollux) divertit ex itinere ad Hypſiphilem Lemni Reginam, quæ hoſpitio lectoque illum excipiens, gemellos concepit peperitque. 7. Tum deinde, longa navigatione, & magnis perſunctus periculis, appellit in Colchidem Jaſon, vellus aureum ab Æta Rege flagitat. Reſpondet Rex, eâ conditione conceſſurum, ut illud auferat, ſi tauros ignivomos & æripedes priùs domet, mittatque ſub jugum; & draconis occiſi dentes, terræ aratro ſubactæ mandet; ac demùm progerminantem, è ſemente illa, armatorum militum ſegetem ferro demetat deleatque. Conditionem coactus Jaſon accipere, ab aperto liberatur exitio, Medeæ Regis filiæ, Jaſonis amore captæ, ope atque opera. Ejus enim conſilia ſecutus Jaſon, tauros ſubegit, draconem ſopivit, vellus abſtulit, noctuque fugit cum Medea ſibi conjuncta matrimonio. 8.

6. Apollod. l. 1. c. 9. §. 16. Hyg. P. A. l. 2. f. 37. Diodor. l. 4. p. 171.

7. Apollod. l. 1. c. 9. §. 17. Orph. Argon. n. 477. Stat. Theb. l. 6. n. 341. Hyg. fab. 15.

8. Hyg. fab. 22.

PAL. Quid hic Æta Rex?

MYST. Fugientes inſecutus eſt: quem Medea ut remoraretur, Abſyrtum fratrem (eum ad id viæ comitem aſſumpſerat) fruſtatim diſcerpſit, ſparſitque per agros lacerata membra; quibus colligendis pater ab inſequendo retardatus eſt. 9. Jaſon autem in patriam revertitur, cum cæteris Argonautis. Ubi Medea, Æſonem Jaſonis patrem, (ut ajunt quidam, nam alii jam fato functum ſcribunt) ſenio confectum, veneficiis (fuit enim veneficio-

9. Apollod. l. 1. c. 9. §. 25. Ovid. Triſt. 3. 9. 5.

rum peritiſſima) reſtituit in priſtinum juventutis florem. 10 Quo mirabili facinore permotas Peliæ filias, idemque beneficium parenti decrepito apprecantes, adduxit facile, ut illum ſuis ipſæ manibus, per pietatem ſanè impiam jugularent, ſpe inani ductas ac deluſas, futurum ut Æſonis exemplo juveneſceret; in vitam revocatus. 11. Porrò Jaſon Medeam averſatus, facto divortio, Creüſam, Creontis Corinthiorum Regis filiam duxit uxorem. 12. Medea viri ultura perfidiam, filios primum geminos ab Jaſone ſuſceptos, contrucidat in oculis patris; Tum ignem in ſcriniolo clauſum, muneris loco ad Creüſam mittit, quo ipſa cum tota regia exuſta eſt. Denique volatu magico trivenefica Athenas ſe recepit. 13. Sunt qui dicant, rediiſſe poſtmodum in gratiam cum Jaſone, 14. ſed de hoc ſatis, ad alium Herôa tranſeamus.

10. Ovid. Met. l 7. n. 164.
11. Diodor. l. 4. p. 177. Hyg. fab. 24 Eurip. Schol. Med. n. 9. Apollod. l. 1. c. 9. §. 27. Pauſ. Arc p. 245.
12. Eurip. Schol. Med. n. 19. Apollod. l. 1. c. 9. §. 28. Hyg. fab. 41.
13. Apollod. l. 1. Hyg. fab. 25. Sen. Med. a. 3. n. 570. Eurip. Med. n. 1160.
14. Hyg. fab. 26. Apollod. l. 1.

THESEUS.

PAL. Quos habuit parentes Theſeus?

MYST. Æthram, & Ægeum, Athenarum Regem; 1. quo imperante, Minos, Cretenſium Rex, cædem filii ſui perſecuturus, Athenienſibus bellum tulit, (illum enim Athenienſes per ſummam invidiam ac ſcelus occiderant, quòd in certamine omnibus præriperet palmam) 2. victiſque hanc impoſuit duriſſimam legem, ut quotannis ſeptem è primaria nobilitate juvenes, in Cretam mitterentur, à Minotauro monſtro 3. devorandi. 4. Mittebantur autem ſortitò delecti; ex quo factum, ut Theſeus quarta ſortitione addictus ſit luctuoſo fato, acerbiſſimo parentis dolore. Navem igitur, velis præten-

1. Hyg. fab. 37. Apollod. l. 1. c. 8. §. 20. l. 3. c. 15. §. 1.
2. Apollod. l. 3. c. 15. §. 7. & 8. Serv. Æn. l. 6. n 14.
3. Hyg. fab. 40. Apollod. l. 3. c. 1. §. 4.

prætentam nigris, cæteriſque armamentis inſtru-ctam ejuſdem coloris funebris, conſcendit, à patre monitus, ut, ſi quo fortè numine propitio, diſcrimen evaderet in patriam revertens; mutaret nigra vela candidis, quo poſſet ex longinquo felicitatem occupare ſuam. 5.

PAL. Qui verò fuit navigationis exitus?

MYST. Theſeo quidem felix; at Ægeo parenti infauſtiſſimus accidit. Etenim Cretam ſimul ac pervenit Theſeus, Labyrintho 6. incluſus, Minotaurum occidit, & Ariadnes beneficio evaſit ab inextricabili carcere; Athenaſque, eadem, qua venerat, ferali nave repetiit, moniti paterni immemor. Ergò, è ſpecula proſpectans navem Ægeus atro colore funeſtam, periiſſe filium ratus, ſe dedit in mare præcipitem; quod de ipſius nomine *Ægæum* poſthac dictum fuit. 7.

PAL. Quænam illa fuit Ariadne?

MYST. Ipſius Minoïs Cretenſium Regis filia, 8. quæ Theſeum pro ardenti amore, quo erga illum ferebatur, 9. filo extricavit è labyrintho; 10. & redeuntem in patriam ſecuta eſt uſque ad Naxum inſulam; ubi à perfido ingratoque Theſeo derelicta eſt. At miſerrimæ puellæ miſertus Liber Pater uxorem ſibi copulavit, 11. & coronam dedit ſeptem ſtellis illuminatam, quam ille à Venere acceperat, & *Gnoſſia* corona dicitur, (ab ipſa nimirum Ariadne, quæ *Gnoſſis* cognominata eſt, ab urbe quadam Cretæ, cui Gnoſſi nomen) inter aſtra, poſt Ariadnæ mortem, collocata. 12. Poſtremo, occiſa creditur Ariadne ab Diana, quod virginitatem non coluiſſet.

PAL. Quæ facinora patravit Theſeus?

MYST. Adeo præclara, ut de pluribus, qui feruntur, Herculibus, unus exiſtimatus ſit. Nam. 1. Minotaurum peremit. 2. Centauros debellavit. 3. Thebanos vicit. 4. Amázonas edomuit. 5. Penetra-

4. Apollod. l. 3. c. 15. §. 8. Plut. Theſ p. 6. Serv. l. 1.
5. Hyg. fab. 41. Diodor. l. 4. p. 183. Plut. Theſ p. 7.
6 Virg. Æn. l. 5. n. 588. & ad illum Servius. Heſychius, Suidas. Apollod. l. 3. c. 1. §. 4.
7. Hyg. fab. 42. Serv. Æn. l. 3. n. 74. Diodor. l. 1. Plut. Theſ. p. 9. Pauſ. Att. p. 20.
8. Apollod. l. 3. c. 1. §. 2.
9. Hyg. fab. 270. & 42.
10. Apollon. l. 3. n. 996.
11. Hyg. fab 43. Apollon. Schol. l. 3. n. 996.
12. Hyg. P. A. 2. 5. Pop. 3. 15. 8. Apollon. l. 3. n. 1002.

netravit ad inferos & ad ſuperos remeavit.

PAL. Quâ occaſione Theſeus penetravit ad inferos?

MYST. Ob fœdus initum cum Pirithoo, Ixionis ex legitima uxore filio, quo familiariter utebatur. 13. Convenerat enim inter illos, ne ſponſas ducerent, niſi Jove natas. Cum autem Theſeus Helenam Jovis & Ledæ filiam rapuiſſet, 14. nullaque alia ſupereſſet in terris filia Jovis, deſcenderunt uterque ſimul ad inferos, Proſerpinæ ab Plutone marito abducendæ causâ. 15. Verùm Pirithous à Cerbero cane in ipſo aditu laniatus eſt, & Theſeus vivus in Ditis poteſtatem pervenit, & in vincula conjectus eſt, tamdiuque ibi manſit, donec Hercules ab Euryſtheo ad inferos miſſus eum liberavit. 16.

PAL. Quæ fuere Amázones illæ, 17. quas memoraſti modo?

MYST. Mulieres fuere bellicoſæ, animo virili fœminæ, eam Scythiæ partem incolentes, quæ fluvio Tanaï alluitur. Nomen Amazonum traxere à μαζὸς, *mamma*, & particulâ privativâ α, hoc eſt, *ſine mamma*, quòd ſcilicet alterâ mammillâ carerent. 18. Vel, ab ἅμα, *ſimul*, & ζῆν, *vivere*, quod unà & in commune vitam ſine viris agerent. Populus enim erat fœminarum, qui tamen ne periret, uniuſque duntaxat ætatis res eſſet, cum finitimarum gentium viris congredientes, genus propagabant; 19. eo diſcrimine, ut prolem maſculam ſtatim ab ipſo partu perimerent, 20. puellas verò educarent, mammillam ipſis præcidentes, & inurentes dexteram, quò expeditiùs uterentur dextro brachio, jaculandis ſagittis, peltiſque vibrandis in hoſtes. 21. Jamque magnam occuparant Aſiæ partem crebris excurſionibus, 22. cùm Hercules Theſeo comite, eas bello aggreſſus profligavit, captâ illarum Reginâ Hippólyte, quam Theſeo dedit uxorem 23.

13. Hyg. fab. 257. Plut. Theſ. p. 14.
14. Pauſ. Lac. p. 108. Diodor. l. 4. p. 185. Plut. l. I. Apollon. Schol. l. 1. n. 101.
15. Serv. Æ. l. 6. n. 122. Apollon. Schol. l. I.
16. Diodor. l. 4. p. 162. Hyg. fab. 251. Apollon. Schol. l. I.
17. Hyg. fab. 163.
18. Juſt. l. 2. c. 4. n. 11. Serv. Æn. l. 12. n. 65. Diodor. l. 2. p. 90.
19. Juſt. l 2. c. 4. n. 9.
20. Juſt. l. 2. c. 4. n. 10. Diodor. l l.
21. Curt. l. 6. c. 5. §. 28 Juſt. l. l. Hippocr. Sect. 3 p. 73. Strab. l. 11. p 347.
22. Juſt. l. 2. c. 4. n. 14. Suet.

Hip-

Jul. c. 22. n. 3. Hippolytum ex ea Theſeus ſuſcepit, qui, cùm
23. Juſt. l. 2. c. 4. n. 18.-24. ætate ac formâ florens, venationi addictiſſimus,
& caſtimoniæ cultor eximius, turpiter amaretur
à Phædra noverca 24. (erat Phædra Minoïs filia,
Diodor. l. 4. p. 163. quam Theſeus, ejus ſorori Ariadnæ prætulerat)
Plut. Theſ. p. 13. & per abſentiam patris nequicquam ſollicitatus
eſſet ad flagitium; repulſam paſſa mulier inno-
24. Ovid in Epid. Phædr. centem privignum accuſavit apud virum redu-
cem de oblato ſibi ſtupro. Aures præbet nefa-
riæ conjugi, & fidem addit ſcelerato mendacio
Theſeus: Hippolytus id ſubodoratus, conſcenſo
curru fugam arripit; dumque fugit, exterritis
25. Hyg. fab. 47. equis occurſu phocarum, ſeu vitulorum mari-
Diodor. l. 4. p. 184. norum, curru exturbatur, & loris implicitus
per nemoris avia raptatur, miſeréque diſcerpi-
26. Lactant. l. 1. c. 20. tur. 25. Eum poſtea Æſculapius, Dianæ rogatu,
vitæ reſtituit. 26. At ille, relictâ Græciâ, in Ita-
27. Gloſſ. vet. Perſ. l. 6. n. 56. liam venit; mutatoque nomine, *Virbius* dici vo-
luit, quod *vir*, *bis* fuiſſet. 27. Phædra verò, con-
Hyg. fab. 251. ſcientiæ ſtimulis agitata, ſe laqueo vita privavit.
28. Diodor. l. 1. 28 At ipſe Theſeus, aliquantò poſt, patriâ pulſus,
vitam factis illuſtrem obſcuro fine termina-
vit.

CASTOR ET POLLUX.

1. Pindar. Pyth. ad l. n. 127. PAL. Quî vocas geminos illos Juvenes for-
mâ præclariſſimos, 1. equis albis inſiden-
tes?

MYST. Fratres ſunt gemini Caſtor & Pollux,
Jovis & Ledæ filii.

PAL. Quæ Leda illa fuit?

LEDA. *MYST.* Uxor Tyndari Laconiæ Regis; 2. quam
2. Hom. Odyſſ. λ. n. 298. cum amaret Jupiter, nec potiri poſſet amoribus,
in Cygnum mutatus, (qui deinde inter aſtra re-
latus

van Vianen del. et fec.

latus eſt, 3.) mutuum Ledæ amorem, ſibi ſuavitate cantûs conciliavit, & in ejus ſinum irruentis aquilæ velut effugiturus impetum, tanquam in aſylum devolans, illam compreſſit jam à marito gravidam. 4. Ex eo congreſſu Leda duo deinde ova peperit; quæ paulò poſt excluſa effudere in lucem hos geminos fratres.

3. Manil. 1. Aſtron. n. 337.
4. Ovid. Her. 17. n. 55.

PAL. Prodiere videlicet è ſuo quiſque ovo, numquid?

MYST. Ita ſanè, ſed non ſoli prodiere. Ex ovo quippe, quod à Jove Leda conceperat, Pollux & Helena excluſi ſunt; qui idcircò immortales erant, quòd divino ſati eſſent ſemine. Ex ovo autem altero, quod erat à Tyndaro conjuge, Caſtor & Clytemneſtra, mortales, quia parente mortali progeniti fuerant. 5. Ambo tamen, vulgò *Tyndaridæ* dicuntur à Poëtis, 6. ut etiam Helena, *Tyndaris*, 7. ab ipſo Tyndaro.

5. Nat. Com. l. 8. c. 9.
6. Hom. Hymn. 31. n. 1. Ovid. Tr. l. 3. el. 11. n. 45.
7. Virg. Æn. l. 2. n. 601. 569.

PAL. Quid ab illis geſtum eſt memoria dignum?

MYST. Uterque cum Jaſone ad expeditionem Colchicam ſunt profecti; 8. unde reverſi raptam à Theſeo ſororem Helenam reduxerunt; ſubactis, qui pro illo pugnabant, Athenienſibus; 9. à quibus, ob clementiam & humanitatem, quam erga victos adhibuere, Διόσκουροι, 10. (id eſt, Jovis filii) & Servatores appellati ſunt; 11. Diique malorum depulſores habiti; unde agni candidi in eorum aris immolabantur. 12. Cæterum, licet eodem partu, eodemque ovo, ut cenſuere quidam, nati ſint, varia tamen utriuſque ſtudia fuere, ut ait Horatius: 13.

> *Caſtor gaudet equis; ovo prognatus eodem,*
> *Pugnis: quot capitum vivunt, totidem ſtudiorum*
> *Millia.*

8. Hyg. fab. 14. Apollon. l. 1. n. 146.
9. Hyg. fab. 79. Apollod. l. 3. c. 10. §. 7.
10. Homer. hymn. 31. n. 1.
11. Homer. l. I.
12. Homer. l. I. n. 10.
13. 2. Serm. 1. n. 26.

PAL. Quo vitam exitu clauſere?

MYST. Caſtor, utpote mortalis, à Lynceo cum

occiſus

14. Hyg. A. P. l. 2. c. 22. occiſus eſſet, 14. Pollux, ejus frater, à Jove petiiſſe dicitur, ut Caſtorem in vitam revocatum, immortalitate donaret: Quod cùm impetrare non potuiſſet, hoc ſaltem abſtulit, ſibi ut liceret immortalitatem cum illo partiri ſuam. Indéque factum, ut alternis diebus deinceps viverent, vel, ut alii malunt, alternis ſemeſtribus. 15. Ita enim Poëta. 16.

15. Hom. Odyſſ. λ. 302. Hyg. l. 1.
16. Virg. 6. Æn.

Si fratrem Pollux alternâ morte redemit,
Itque, reditque viam.

Ab ipſius autem Caſtoris morte, genus quoddam ſaltationis, enoplia, in ejus honorem inſtitutum eſt, quam armati juvenes peragebant, Pyrrhichæ non abſimilis; quod *Caſtoreum tripudium* 17. dictum eſt.

17. Pind. Pyth. act. 2. n. 127.

Ambo demum tranſlati in cœlum, & mutati in ſydera, *Gemini* 18. etiam nunc appellantur; quorum alter dum oritur, alter occidit. Hæc porro ſydera, fauſta navigantibus & ſalutaria creduntur; 19. quòd olim ſæva tempeſtas Argonautas cum invaſiſſet, flammæ geminæ, Caſtoris & Pollucis adlambere capita viſæ ſunt; ex quo mira tranquillitas eſt ſubſecuta; indeque cœptum eſt credi, ineſſe Juvenibus illis quidpiam humano majus. Quoties autem ignes illi apparerent poſtea, Caſtor & Pollux eſſe putabantur. Quòd ſi una tantum compareat flamma, quam vocant *Helenam*; exitium nautis certum portendi aſſerunt.

18. Val. Flacc. l. 3. n. 330. Ovid. Art. l. 1. n. 746. Catull. c. 4. n. 27.
19. Horat. 1. Carm. 3. n. 2. Theocr. Eid. 23. n. 17.
20 Diodor. l. 4. p. 174. Val. Flacc. l. 1. n. 571.

Utrique templum Romæ inſigne dedicatum erat in foro, quod Romanis adversùs Latinos periculoſiſſimo in prælio ſuppetias tuliſſe crederentur, 20. expediti in equis albis. 21. Hinc *Æcaſtor*, adverbium jurandi, quaſi per ædem Caſtoris; quo ſolæ mulieres utebantur; quemadmodum viri ſoli, per Herculem jurabant his verbis: *Hercule* & *Hercle*, *Hercules*, *Mehercules*, & *Mehercule*. *Ædepol* verò, hoc eſt, per ædem Pollucis, erat jusjurandum

21. Dionyſ. l. 6. p. 351. Dio. l. 59. p. 662.

dum tam viris, quàm mulieribus commune. 22.

22. Paſſim. ap. Ter. Cic. Plaut. &c.

PAL. Quid autem Clytemneſtrâ factum?

MYSTAGOG. Clytemneſtra nupſit Agamemnoni, quem ab expugnatione Trojæ reducem, Ægyſthi adulteri operâ, ex inſidiis interfecit, idem Oreſti filio factura, niſi eum Electra ſoror eripuiſſet certæ neci, eum clàm ablegans ad Strophium Phocenſium principem. 23. Ibi duodecim annos demoratus, in patriam rediit, & Clytemneſtram cum Ægyſtho adultero interemit. 24. Pyrrhum quoque occidit in Apollinis templo, propterea quòd Hermionem Menelâi filiam, ſibi priùs deſponſatam rapuiſſet. 25. Ob quæ ſcelera, furiis agitatus eſt, quibus non ante purgari potuit, quàm ad aram Dianæ Tauricæ, illuc à Pylade perductus, perpetrata facinora expiarit 26.

23. Hyg. fab. 117.
24. Hyg. fab. 119. Eurip. Electr. n. 971. Pauſ. Corinth. p. 72.

Fuit Pylades, Oreſtis amicus, perpetuuſque comes, periculorumque omnium ſocius, cum quo amicitiam tam ſanctè coluit, ut alter pro altero mori non recuſaret.

25. Hyg. fab. 122. & 123.
26. Hyg. fab. 120.

PAL. Quæ fuit illa Diana Taurica?

MYST. Quæ colebatur in Taurica Cherſonêſo (Cherſonêſus, ſeu Cherronéſus, peninſula eſt, à Tauris Scythiæ Europææ populis, *Taurica* dicta.) Colebatur autem Diana Taurica humanis victimis; ejuſque Sacerdos, per id tempus, quo in ejus templum adductus eſt Oreſtes, erat Iphigenia, ipſiuſmet Oreſtis ſoror, Agamemnonis filia, hac occaſione, Dianæ Tauricæ facta Sacerdos.

27. Manil. l. 2. n. 602. Themiſt. Orat. 3. p. 71. Eurip. Iphig. Taur. n. 685.

Agamemnon Argivorum Rex, is, quem Græci communi conſenſu ad Trojanam expeditionem Imperatorem delegerant, & quem, ut dixi modò, confecto illo bello, captaque Troja, domum reducem Clytemneſtra conjux necavit; cum in Aulide cervum Dianæ imprudens occidiſſet, irata Dea, Græcis Trojam adnavigantibus malaciam induxit permoleſtam, ſic, ut ventis deſtitutæ naves, eodem

28. Hyg. fab. 261. Eurip. Iphig. Taur. n.
29. Oreſt. Schol. n. 657.

dem hærerent affixæ loco. Vates adhibentur; Reſpondent, Agamemnonis ſanguine placandos ventos & Dianam. Ilicet miſſus Ulyſſes Iphigeniam Agamemnonis filiam aſtu à matre abducit, Achilli eam nupturam ſimulans. Abducta ſiſtitur ad aram immolanda; ſed Dea illius miſerta, cervam pro ea ſuppoſuit; virginem autem, in Tauricam regionem tranſtulit; ubi à Thoante Rege, ejuſdem Deæ ſacris præfecta eſt, quæ humano ſanguine fieri ſolebant. Illuc autem, cum Oreſtes mactandus, fuiſſet pertractus ab incolis, à ſorore agnitus & liberatus eſt, occiſo Thoante, & ablato Dianæ ſimulacro, quod in lignorum faſce abſconderat; ex quo *Faſcelidem*, illam appellarunt.

29. Ptolem. Heph. l. 5. p. m. 326. Ant. Liber. c. 27. Hyg. l. 1.

30. Serv. Æn l. 2. n. 116.

PERSEUS.

PERSEUS parentes habuit Jovem & Danaën, quam ejus pater Acriſius, (quod accepiſſet ex oraculo, ſe interfectum iri à nepote 1.) turre incluſit munitiſſimâ, ne cuiquam viro ad eam aditus pateret. 2. Verùm, quid amori impervium? Jupiter in imbrem aureum mutatus, per tegulas decidit in ſinum Danaës, (Q s enim pluviæ tam pretioſæ non aperiat ſinum?) eamque tum auro gravem, tum fœtu gravidam effecit. Rem venuſtè narrat Horatius. 3.

1 Apollod. l. 2. c. 4. §. 1.

2. Pauſ. in Corinth. p. 66.

3. Lib. 3. carm. 16. n. 1.

Incluſam Danaën turris ahenea,
Robuſtæque fores, & vigilum canum
Triſtes excubiæ munierant ſatis,
Nocturnis ab adulteris.
Si non Acriſium, virginis abditæ
Cuſtodem pavidum, Jupiter & Venus
Riſiſſent: fore enim tutum iter & patens,
Converſo in pretium Deo.

At

At ubi parenti nunciatum eſt, filiam ſuſcepiſſe prolem, arcæ incluſam cum prole parentem, in mare jubet projici. Sed à piſcatore quodam extracta, Pilumno Regi data eſt, qui Danaën ſibi junxit uxorem, educavitque ejus filium, nomine Perſeum. 4.

Hic ſimul adolevit, talaribus à Mercurio donatus, & falce adamantinâ, inſuperque Plutonis galeâ inſtructus, & Minervæ ægide, ſeu ſcuto æreo, ita ſplendenti, ut inſtar ſpeculi redderet objectorum imagines, primùm, Andrómedam, Cephei Æthiopum Regis filiam, ob matris Caſſiopes, ſeu Caſſiopeæ ſuperbiam, cùm decore formæ Nymphis ſe præferret, ad ſaxum ab iiſdem Nymphis alligatam, & marino monſtro expoſitam liberavit, & uxorem duxit. 5. Inter aſtra deinde, mater & filia cum genero relatæ ſunt; 6. Tum expeditionem ſuſcepit adverſus Gorgonas, (de quibus ſuo loco diximus) congreſſuſque cum Meduſa illarum principe, vipereis capillis formidabili, illius caput in ſcuto ſuo adverſus intuens, Pallade manum dirigente amputavit; quod deinde in ægide adligatum abſtulit, & ad illius aſpectum innumeros in ſaxa convertit. 7. Præ cæteris autem Atlantem Mauritaniæ Regem, quòd ipſum excluſiſſet hoſpitio, ejuſdem capitis objectu, in montem ſui nominis commutavit. 8. Porrò, è ſanguine, qui ex cæſo capite defluxit in terram, natus eſt Pegaſus equus 9. ita dictus ἀπὸ τῆς πηγῆς, id eſt, à fonte, quòd juxta Oceani fontes natum putent. 10. Hinc, cum in Helicôna montem evolaſſet (erat enim alatus) ſaxum ungulâ feriens, aperuit fontem, qui *Hippocréne* Græcè, id eſt, fons equinus; Latinè *Caballinus* dicitur. 11. Poſtea verò, cum ex Piréne, Corinthio fonte biberet, à Bellerophonte, qui id temporis expeditionem parabat in Chimæram, captus eſt.

4. Lactant. Stat. Theb. l. 2. n. 220. Serv. Æn. l. 7. n. 372.
5. Hyg. fab. 64. Prop. l. 2. el. 21. n. 21.
6. Hyg. A. P. c. 11. Manil. l. 1. n. 356.
7. Apollod. l. 2. c. 4. §. 1. Serv. Æn. l. 6. n. 289. p. 261. Strab. l. 8.
8. Ovid. l. Met. 4. n. 641. Lucan. l. 9. n. 654.
9. Hyg. fab. 151. P. A. 2. c. 18. Apollod. l. 2. c. 3. §. 2. Ovid. l. Met. 4. n. 785. Strab. l. 8. p. 261.
10. Heſiod. Theog. n. 82.
11. Ovid. Faſt l. 5. n. 7. Met. l. 5. n. 262. Pauſ. Corinth. p. 46. & 29. Strab. l. 1.

Fuit

BELLE-RO-PHON. Fuit Bellérophon, ſeu Bellerophontes (ſic vocatus à Bellero quodam Corinthiorum principe, quem de medio ſuſtulit, cùm antea Hipponôus diceretur, ab equis fræno regendis, quam artem primus docuiſſe fertur.) fuit, inquam, Glauci Regis Ephyræ filius, 12. inclyto decore conſpicuus, & virtutis maximæ. Hic cùm Stenobœam Præti uxorem, de ſtupro illum interpellantem, conſtanter repuliſſet, repulsâ & furore amens mulier apud virum accuſat innocentem hoſpitem. Noluit Prætus illius ſanguine violare jura hoſpitii, ſed eum ad Jobatem ſocerum, datis ad id codicillis, in Lyciam miſit. Lectis literis Jobates, in ultionem criminis, ad Solymos domandos Bellerophontem miſit, ut prætextu memorabilis pugnæ occumberet. 13. Verùm, cùm & Solymos viciſſet facilè, aliiſque multis periculis objectus, ſemper victor rediiſſet, poſtremò ad interimendam Chimæram miſſus eſt; quem etiam laborem, Neptuni beneficio nactus Pegaſum equum, ſumma cum laude ſuperavit. 14. Quapropter Jobates, virtutem Juvenis admiratus, alteram illi ex filiabus, cum regni parte, uxorem dedit. 15. Id cùm audiſſet Stenobœa, ſibi ipſa mortem conſcivit. 16. At Bellerophon, felici rerum ſucceſſu elatus, dum in cœlum evolare nititur cum Pegaſo, œſtro à Jove immiſſo correptus, excutitur equo, & in campum decidit, quem *Aleium* dixere, à verbo ἀλέυω, erro, quod in eo cæcus erraſſet Bellerophon ad vitæ finem: Pegaſus verò inter ſydera relatus eſt. 17. Sunt qui fabulæ huic de Chimæra locum fuiſſe putent inde datum, quòd immanis quidam pirata, nave ſolitus vehi, cujus prora leonem, puppis draconem, reliquum corpus capram depictam exhiberet, à Bellerophonte, oblonga navi inſtructo, vocata Pegaſo, interemtus ſit. 18. Hinc proverbium manavit βελλεροφόντυ τὰ γράμματα, *Bellero-*

12. Apollod. l. 1. c. 9. §. 3. l. 2. c. 3. §. 1.

13. Apollod. l. 2. c. 3. §. 1. Hyg. P. A. 2. c. 18. & fab. 57.

14. Apollod. l. 2. c. 3. §. 2. Homer. Iliad. Z. n. 160.

15. Apollod. l. 1 Hyg. fab. 57.

16. Hyg. fab. 57. & 243.

17. Hyg. A. P. l. 2. c. 18.

18. Plut. in clar. mul. p. 248. Palaph. de incred. c. 29.

I. van Vianen del. et fec.

Bellerophontis literas, ſupple, affert; in eum cadit, qui literas velut commendatitias perfert, quæ ſcriptæ ſint in ejus perniciem. Vulgo, *literas Uriæ* vocant.

ÆSCULAPIUS.

MYSTAGOG. Quid ſic hæres, mi Palæophile; quid ita diu obtines ſilentium?

PAL. Barbatum illum contemplor ſenem, 1. nodoſo ſcipione innitentem, coronâ redimitum laureâ, & canibus cinctum. 2. Tu mihi quæſo nomen, Myſtagoge, illius, genuſque ac dotes ediſſere.

MYST. Æſculapius eſt Medicorum ac Medicinæ Deus, 3. (ideò enim receptus inter Deos eſt, quòd 4. Medicinam adhuc rudem ſubtiliùs excoluiſſet) Apollinis ex Coronide Nympha filius 5. Quam deinde Nympham Apollo ſagittis confixit, quod ſe ab alio poſtea paſſa eſſet adoleſcente pollui; 6. ſed facti pœnitens Apollo; ſecto ejus utero, fœtum eduxit vivum, & Chirôni medico educandum tradidit, 7. à quo artem Medicinæ perdidicit puer Æſculapius, 8. eaque ſic excelluit, ut quia ægris valetudinem, & deſperatis redderet ſalutem, ad vitam mortuos revocare ſit exiſtimatus. Unde graviter Rex inferorum Pluto apud Jovem conqueſtus, ſuum ſibi cenſum imminui, & abduci ſubditos; obtinuit, ut Jupiter ictu fulminis exanimaret Æſculapium. 9.

Gerit autem coronam lauream, 10. propterea quod arbor hæc ad plurimorum valeat malorum remedia. Nodoſum manu tenet bacillum, ad ſignificandam artis medicæ difficultatem. Canes adpictos vides, & canes in ejus templo ponebantur, quòd

1. Lucian. in Jove Trag. p. 142. Cic. N. D. l. 3. c. 34.
2. Pauſ. Corinth. p. 69. Hyg. P. A. 2. c. 14.
3. Lucian. Deor. conc. p. 711. Homer. hymn. 15. n. 1.
4. Lucian. l. 1. p. 140.
5. Hom. in hymn. 15. n. 1. Euſeb. Præp. Euang. l. 2. p. 57. Hyg. fab. 202.
6. Ovid. 2. Met. n. 598. Pauſ. Corinth. p. 619.
7. Ovid. Met. l. 2. n. 68.
8. Lactant. lib. 1. cap. 10.
9. Virg. l. 7. Æn. n. 765. Pind. Pyth. 3. n. 97.
10. Diodor. l. 4. p. 189. Feſtus.

à multis crederetur, incertis natus parentibus, & expoſitus fuiſſe nutritus à cane. 11. Ajunt alii, 12. capram, quam canis ſequebatur, infanti derelicto præbuiſſe lac; & ab paſtoribus viſam eſſe flammam ejus verticem lambere, & circum tempora paſci, indeque divinitatis augurium captum eſſe; & in ejus ſacrificiis, capram apud Cyrenenſes immolari ſolitam, vel quòd nutritus à capra, vel quòd ſanitati hoc animal videatur eſſe contrarium, cùm perpetua laborare febri dicatur. 13. Gallos etiam gallinaceos eidem ſacrificari conſuevisse ex Platone 14. colligitur, cujus rei cauſa me latet.

11. Lact. de falſ. Rel. l. 1.
12. Pauſ. in Corinth. p. 68.
13. Didym. ap. Nat. Com. l. 4. c. 11.
14. In Phædone. p. 43. Lactant. l. 3. c. 19.

PAL. Ubinam præcipuè cultus eſt?

MYST. Epidauri 15. primùm, ubi natus eſt; unde Romam accitus, urbem gravi peſtilentia liberavit. Quamobrem, ipſi Tiberina in inſula templum 16. dedicatum eſt, ubi ſub ingentis ſerpentis ſpecie colebatur; idcircò quòd Romani, cum Epidaurum veniſſent, Æſculapii numen exportaturi, grandis ſerpens in eorum navem ſe penetravit, quem illi Deum Æſculapium rati, Romam ſecum adduxere. Ferunt alii ab Epidauriis Romanos humaniter acceptos, in templum Æſculapii ductos eſſe, & anguem, cujus ſub imagine venerabantur Deum illum, ultrò in eorum navem eſſe ingreſſum. 17.

15. Liv. l. 10. c. 47
16. Flor. epit. l. 11. Plut. Quæſt. Rom. 39.
17. Ovid. l. Met. 15. n. 624. Liv. l. 29. c. 11.

De filiis Æſculapii, nihil fermè tibi dicendum habeo, præter nomen. Filios ſuſtulit duos, totidemque filias; Illi Machâon & Podalirius vocati, ambo Medicinæ arte clari, qui Agamemnonem Græcorum ducem ſecuti, non mediocrem opem apud Trojam commilitonibus attulere. 18. Filiæ, *Hygæa*, id eſt, Sanitas (quam aliqui non filiam ejus, ſed uxorem 19. putant) & *Jaſo*, ἀπὸ τῦ ἰᾶσθαι, à medendo, dictæ.

18. Apollod. l. 3. c. 9. §. 8. Diodor. l. 4. p. 89. Pauſ. Meſſ. p. 147.
19. Orph. in hymn. 65. n. 7.

PAL. Nihilne dicis de Chirone ejus præceptore?

MYST.

MYST. Dicam, quando ita cupis. Fuit Chiron Centaurus, Saturni & Phillyræ filius. 20. Hujus Nymphæ cùm potiretur amoribus Saturnus, Opis uxoris interventu turbatus, ſubitò ſe in equum convertit; unde Phillyra ex eo prægnans, fœtum peperit, cujus anterior pars hominem, poſterior equum referebat, eumque Chironem appellavit. 21. Qui ubi primùm adolevit, in ſylvas ſeſe contulit, ibique herbarum vires edoctus, præſtantiſſimus evaſit medicus, cæterarumque laude virtutum ſic excelluit, 22. ut Achillis inſtitutor ſit electus, 23. & Æſculapium medicinam docuerit. 24. Poſtremò, cùm Herculis arma attrectaret aliquando, è ſagittis una, Lernææ hydræ veneno imbuta, fortuitò in ejus pedem decidit; quòd vulnus cum eſſet inſanabile, & cruciatus afferret intolerandos, mori exoptavit, ſed non potuit, quòd utroque parente immortali natus eſſet. Demum, commiſeratione Deorum in cœlum tranſlatus eſt, ubi Sagittarii ſignum in Zodiaco efficit. 25.

20. Apollod. l. 1. c. 1. §. 4. Hyg. Fab. Præf. & P. A. 2. c. 38. Apollon. l. 1. n. 554.
21. Schol. Apollon. l. 2. n. 1235.
22. Virg. 3. Georg. n. 549. Pindar. Pyth. a. 4. n. 181.
23. Homer. Il. λ. n. 831. Anſon. Eid. 4. n. 20.
24. Lactant. l. 1. c. 10.
25. Hyg. P. A. 2. c. 38.

PROMETHEUS.

PROMETHEUS, Japeti filius, 1. & pater Deucalionis, 2. primus hominem è luto finxiſſe dicitur, 3. felici adeo ſucceſſu, ut ipſius ſolertiam admirata Minerva, obtulerit ultrò, ſi quid ad ſui abſolutionem operis, deſideraret eorum, quæ in cœlis ſunt. Cui Prometheus, dicere ſe non poſſe ait, quid ſibi ex iis foret utile, quæ nunquam uſurpaſſet oculis. Itaque, Minervæ ope, in cœlum evectus, luſtratis omnibus, Solis ignem conſpicatus, homini ſuo animando convenientiſſimum, admovit rotæ ſolari ferulam, quam habebat, eâque accensâ,

1. Heſiod. Theog. n. 508. Hyg. Fab. præf.
2. Apollon. l. 3. n. 1086.
3. Claud. 4. Paneg. de conſ. Hon. 227.

4. Fulgent. Myth. 2. 9. Serv. Ecl. 6. n. 42. Lucian. Prom. p. 15. 5. Pauſ. Attic. p. 22. Apollod. l. 1 c. 7. §. 2. Heſiod. Ἐργ. n. 60. Θεογ. n. 570. 6. l. 1. carm 3. n. 27.

in terras ignem detulit. 4. Hoc furtum graviſſimè ferens Jupiter, Pandoram 5. miſit in orbem cum pyxide malorum plena, quam offerret Prometheo. At hic veritus, ſuſpicatus id quod erat, donum recuſavit; ſed non recuſavit Epimetheus ejus frater: accepit, aperuitque pyxidem, & malorum genus univerſum imprudens effudit; quod ut animadvertit, clauſit illicò pyxidem, & Spem in ejus fundo adhuc hærentem, commodùm retinuit ne elaberetur. Audi quàm ſuaviter Venuſinus Poëta de hoc furto. 6.

Audax Japeti genus,
Ignem fraude malâ gentibus intulit,
Poſt ignem æthereâ domo
Subductum, macies & nova febrium
Terris incubuit cohors.

7. Apollod. l. i. c 7. §. 1. Serv. l. 1. Lucian. de ſacrif. p. 365. Heſiod. Theog. n. 523. Apollon. l. 2. n. 1254. 8. Menander Poët. 9. In Theriacis. n. 343.

Ipſum verò furem Prometheum, in Caucaſo monte, per Mercurium adligari juſſit Jupiter, aquilamque adhibuit, jecur ejus aſſiduè roſtro depaſcentem. 7. Cujus ſupplicii cauſam quidam 8. fuiſſe ajunt, non ignem cœlo ſubreptum, ſed quòd fœminam, animalium pernicioſiſſimum, effinxerat.

Fabulam fabulæ attexit Nicander; 9. ingratos homines poſt acceptum ignem, furtum indicaſſe Jovi; quibus muneris loco perpetuam Juventutem largitus eſt. Hanc, cum aſino clitellario impoſitam ferrent, aſinuſque ad fontem bibiturus accedens, prohiberetur à ſerpente, aquis incubante; facultatem demùm obtinuit bibendi, poſtquàm pactus eſt, daturum ſe illi, id omne quod geſtabat. Hinc factum ut ſerpens, exuviis ſenectæ cum pelle poſitis, juveneſcere videatur.

At Prometheus de Jove benè meritus, (ipſi enim aliàs aperuerat inſidias Saturni patris; & à nuptiis cum Thetide contrahendis, quas exitiabiles fore prædixerat, eundem avocarat) in gratiam ac-

cepti

cepti beneficii, Herculis opera, qui telo tranſverberavit aquilam, ſupplicio exemptus eſt. 7. 7. Pauſ. in pr. Eliac. p. 158. Hyg. fab. 54. & P. A. 2. c. 15.

Fuit verò Prometheus, ut ipſum nomen indicat, vir prudentiſſimus, ἀπὸ τῆς πρ𝛐μηθέιας, id eſt, à providentia ſic appellatus, qui, quòd rudes & agreſtes homines ad humanitatem informaſſet, hominem ex luto finxiſſe; quòd in Caucaſo Scythiæ monte ſyderum curſus obſervaret, affixus Caucaſo; quòd ignis eliciendi è ſilice, alendique rationem inveniſſet, aut primus aperuiſſet naturam fulminis, ignem Diis ſubripuiſſe; & quòd ingenti ſollicitudine ac curâ, huic ſtudio addiceret animum, aquila jecur ejus exediſſe dicitur.

PAL. Deucalion, 8. quem Promethei filium vocaſti modò, illéne fuit, qui perditum hominum genus reparaſſe dicitur? 8. Apoll. l. 3. n. 1086.

MYSTAGOGUS. Ipſiſſimum fuiſſe fabulantur. Cùm enim apud Theſſalos imperitaret, eluvione omnium maximâ, univerſum terrarum orbem inundatum eſſe ajunt; genuſque humanum funditùs deletum, uno Deucalione, ejuſque uxore Pyrrha ſervatis: Qui navicula delati in Parnaſſum montem, cùm aquæ deſediſſent, conſulto Themidis oraculo, quânam arte reſtitui poſſet hominum genus; reſponſum eſt, ſi magnæ matris oſſa poſt tergum jacerent. Jactis itaque poſt tergum lapidibus, (eò ſpectare rati oraculi vocem, ut magna illa mater eſſet ipſa terra; ejuſque oſſa lapides) mirum dictu! quos lapides projiciebat Deucalion, in viros; quos verò Pyrrha, in fœminas mutatos eſſe ſomniant. 9. 9. Ovid. 1. Met. n. 411.

——Saxa
Miſſa viri manibus faciem traxere virorum;
Et de fœmineo reparata eſt fœmina jactu.
Inde genus durum ſumus.
Et documenta damus, quâ ſimus origine nati.

At, unde datus huic fabulæ locus? Vir bonus ac pius Deucalion, ipſiuſque religioſa conjux, exemplo vitæ, & urbanâ conſuetudine, feros ac duros, & quaſi lapideos homines, emollierunt, & ad civilem humanumque cultum traduxerunt. Atque hæc eſt hujus anſa fabulæ.

ATLAS.

PAL. Quis ille, cœlum humeris ſuſtentans?

MYST. Atlas Mauritaniæ Rex, Japeti filius, Promethei frater. Is, cùm ex oraculo didiciſſet, imminere ſibi perniciem ab uno è filiis Jovis, conſtituit neminem prorsùs excipere hoſpitio. At Perſeus Jove progenitus, cum fortè per Atlantis ditionem iter haberet, & Atlantem adiiſſet officii gratiâ, ab illo excluſus, irritatuſque tanta inhumanitate, objecto clypeo, quem ferebat, oſtenſoque Meduſæ capite, illum in ſui nominis montem mutavit, ſublimem adeo, ut cœlum credatur attingere. 1. De illo ita Maro. 2.

2. Heſiod. in Melp. p. 322.
2. Virg. 4. Æn. n. 246.

——Jamque volans apicem, & latera ardua cernit
Atlantis duri, cœlum qui vertice fulcit,
Atlantis, cinctum aſſidue, cui nubibus atris
Piniferum caput, & vento pulſatur & imbri.
Nix humeros infuſa tegit; tum flumina mento
Præcipitant ſenis, & glacie riget horrida barba.

Quòd autem aſtrologus fuerit eximius, primuſque de cœleſti ſphæra diſputarit, ideò cœlum ſuſtinere dictus eſt, 3. & filiæ quas habuit, ſtellæ fuerunt à veteribus habitæ.

3. Diodor. l. 1. p. 163.

PAL.

PAL. Quæ fuere illæ filiæ, aut quod earum nomen?

MYST. Aliæ dicuntur *Hyades*, quas ab uxore Æthra 4. aliæ *Pleiades*, quas a Pleione conjuge altera, ſuſcepit. 5. Illarum nomina hæc ſunt, Ambroſia, Endora, Paſithoë, Coronis, Plexanris, Pytho, & Tyche: 6. iſtarum autem, Electra, Halcyone, Celæne, Maïa, Aſterope, Taygete, Merope; 7. omnes numero quatuordecim.

4. Ovid. Faſt. l. 5. n. 171. 5. Ovid. 5. Faſt n. 83. Hyg. P A. 2. c. 21. fab. 192.

PAL. HYADES unde dictæ?

MYST. Ἀπὸ τȣ̃ ὕειν, à pluendo.

Euſtath. Hom. Od. p. 475.

8. *Navita quas* Hyades, *Grajus ab imbre vocat.* Ob maximas pluvias, quas creant, dum oriuntur vel occidunt, à Latinis dictæ *Suculæ*, quòd Græci vocent ὕας, quas Latini *ſues*, 9. vel quòd luto, tanquam ſues, gaudere videantur, ob aſſiduos imbres quos generant. Alii ſic vocatas volunt ab Hyante fratre, quem cùm à leone devoratum implacabili luctu proſequerentur, Jovis commiſeratione in ſeptem ſtellas ſunt converſæ, quæ viſuntur in capite Tauri. Hyadeſque inde dictæ, 10. quòd etiamnum lachrymarum imbres, ab earum oculis profluere credas.

6. Hyg. l. 3. 7. Ara. in Aſtron. Hyg. l. 1. 8 Ovid. 5. Faſt. n. 166. 9. Gell. l. 13. c. 5. Hyg. fab. 192. Serv. Georg. l. 1. n. 138. 10. Hyg. P. A. 2. c. 21.

PAL. Pleiades verò, cur ſic appellatæ?

MYST. ἀπὸ τȣ̃ πλέειν, à navigando; 11. propterea, quòd ortu ſuo commodum navigationi tempus oſtendunt; à Latinis *Virgiliæ* dictæ, à verni, quo exoriuntur, ſignificatione temporis. Vel, Pleiades dictæ, quaſi πλείονες, hoc eſt, plures; quòd nunquam ſingulæ appareant, ſed omnes ſimul, 12. præter Meropen, quæ vix ſe præbet aſpectabilem, idcirco, quia, cùm reliquæ ſorores Diis nupſiſſent, ſola Merope mortali viro Siſipho nupſerit, quam ob cauſam, velut pudore ſuffuſa latitat. 13. Alii putant, hanc eſſe Electram, ideoque videri obſcuriorem, quòd excidium Trojanum ſpe-

11. Serv. Georg. l. 1. n. 138. 12. Hyg. fab. 192. P. A. l. 2. c. 21. Euſtath. Hom. Odyſſ. p. 475. 13 Ovid. Faſt. l. 4. n. 169.

14. Ovid. 4. Faſt. n 177. ctare non potuerit, ſed oculis objecerit manum. 14.

Fuerunt autem & Pleïades in ſtellas transformatæ, quòd, ſicut Hyades Hyantem fratrem; ita Pleïades caſum Atlantis patris in montem mutati incredibili dolore lugerent. Nunc pauca de illarum patruo.

Heſperus is fuit, Atlantis frater, à quo Italia, ubi aliquandiu manſit, *Heſperia* dicta eſt. 15. (15. Serv. Æn. l. 1. n. 334.) Cùm autem montis Atlantis verticem, aſtra ſpeculandi causâ, frequens aſcenderet, & aliquando non comparuiſſet, honores divinos illi vulgus adhibuit, ſtellámque lucidiſſimam ejus nomine appellavit, 16. (16. Nat. Com. l. 4. c. 7.) quæ φωσφόρος, Latinè *Lucifer* dicitur, cùm antegreditur ſolem, cùm ſubſequitur autem *Heſperus*, ſeu *Heſper* & *Heſperugo*, *Veſper*, *Veſperugo*.

Heſperides, hujus Heſperi filiæ tres, Ægle, Aretuſa, & Heſperetuſa, hortos habuiſſe dicuntur, nemore aurifero pretioſos: quorum cuſtodiæ excubabat draco pervigil, quem cùm peremiſſet Hercules, aurea mala abſtuliſſe fabulantur. Hinc, *Heſperidum mala largiri*, μῆλα ἑσπερίδων δωρῆσαι, dicuntur, qui magna ſplendidaque largirentur. 17.

17. Serv. Æn. l. 4. n 484. Diodor. l. 4. p. 164.

ORPHEUS ET AMPHION.

UTRUMQUE ſimul in una eademque tabula, iiſdemque fermè coloribus expreſſum intueris: quia eâdem arte uterque ex æquo claruit, uterque lyræ cantu, non homines ſolùm, ſed pecudes, ipſaque ſaxa movit.

Orpheus certè, Apollinis ex Calliope Muſa filius

lius, 1. acceptâ à patre lyrâ, tam ſcitè canebat, ut feras cicuraret, fluvios ſiſteret, ſylvaſque totas concitaret in admirationem ſui. 2. Ad inferos cum eadem lyra deſcendiſſe ferunt, ut Eurydicem uxorem, à ſerpente occiſam, dum effugeret Ariſtæi vim, 3. repeteret à Plutone & Proſerpina, eoſque ſuavitate cantus ita demulſiſſe, ut illius impetrarit reditum ad vitam. eâ tamen lege, ut conjugem non priùs aſpiceret, quàm ad ſuperos perveniſſent; Id, ob amoris impatientiam, præſtare cùm non valuiſſet, reductam eſſe iterùm ad inferos Eurydicem. 4. Quare Orpheus, vitam deinceps cælibem agere decrevit, alioſque bene multos abalienavit ab amore fœminarum; quam ob cauſam à Mænadibus ſeu Bacchis diſcerptus eſſe dicitur; aliam tamen alii afferunt, nimirùm Veneris inſtinctu, amore inflammatas ſic in Orpheum fuiſſe fœminas, ut in ejus amplexum certatim irruentes contentione ac libidine furiosâ inciatæ eum dilaniarint. 5. Ejus oſſa Muſæ collegerunt, & in ſepulcrum intulerunt non ſine lachrymis; lyra inter aſtra relata eſt.

AMPHION, Jove & Antiope ortus 6. accepit & ipſe à Mercurio lyram, ſeu teſtudinem, ejuſque ſono ſaxa numerosè movit, 7. & ad Thebanæ urbis mœnia conſtruenda compoſuit, ut ait Horat. 8.

Dictus & Amphion Thebanæ conditor urbis,
Saxa movere ſono teſtudinis, & prece blandâ
Ducere qui vellet.

Locus fabulæ inde datus, quòd & Orpheus & Amphion, eloquentiæ facultate, qua præcellebant, feros homines, ad manſuetius vitæ genus revocarint. 9.

ARION dignus eſt, qui duobus hiſce citharœdis comes eat; & miror, abeſſe ab hoc loco ejus imaginem. 10. Fuit enim Poëta lyricus, patriâ Me-

1. Virg. Ecl. 4. n. 57.
2. Apoll. l. 1. Argo. Diodor. l. 4 p. 162.
3. Virg. Georg. l. 4. n. 455.
4. Serv. Æn. l. 6. n. 119. Apollod. l. 1. c. 3. §. 2. Albric. Imag. c. 18. Fulgen. Myth. l. 3. c. 10. Apollod. l. 1.
5. Rhodig. A. L. 6. 14.
6. Hyg. fab. 155.
7. Pauſ. in Bœoric. n. 295.
8. De Art. Poët. n. 394.
9. Solin. c. 7.
10. Herod. in Clio.

thymneus è Lesbo inſula, qui grandem pecuniam, cùm artis, quam profitebatur, beneficio collegiſſet & navi, ex Italia Lesbon repetens, videret ſibi inſidias à ſociis parari propter opes; nautas oraſſe fertur, ut carmen aliquod, priuſquam moreretur, concinere ſibi liceret; quo impetrato, ſumpta citharâ, ſuaviterque modulans, in mare ſe dejecit; ſed à delphino, quem cantu pellexerat, exceptus dorſo, Tenarum deportatus eſt. 11.

Ille ſedet, citharamque tenet, pretiumque vehendi
Cantat, & æquoreas carmine mulcet aquas.

Delphinus autem ipſe in præmium hujus officii in cœlum elatus eſt. 12.

ACHILLES.

ACHILLES, Pelei fuit ex Thetide filius; 1. quem adhuc infantem, ſtygiis undis mater immerſit. Ex quo factum, ut ejus corpus tela omnia retunderet, nec ullo ſauciari modo poſſet, eâ exceptâ parte pedis, quâ prehenſus erat, dum ablueretur. 2. Alii dicunt, à Thetide occultatum ſub igne, noctu poſtquam interdiu ambroſiâ perunctus fuerat, 3. unde *Pyriſous* primò dictus, quòd ab igne ſervatus eſſet; 4. poſtea *Achillis* nomen obtinuit, ab *α* & nomine *χεῖλος*, *labrum*, quaſi ſine labro, 5. ejus enim labrum exuſtum eſt; propterea, quod illud ſibi lingebat infans, cùm ungebatur, atque ita ambroſiâ non potuerat illini. 6. Alii à Chirone Centauro educatum perhibent, & leonum viſceribus, aprorumque & urſorum medullis, lactis loco, fuiſſe paſtum. 7. Hinc videlicet infracta illa ortum habuit ma-

11. Ovid. l. 2. Faſt. n. 115. Herodot. l. 1. p. 9. & 10. Lucian. Dial. Nept. & Delph. p. 250.
12. Ovid. Faſt. l. 2. n. 117.
1. Apollon. Schol. l. 1. n. 558.
2. Apollon. Schol. 4. Argon. n. 816.
3. Apollon. l. 4. n. 868.
4. Agameſt. apud Lycophr. Schol. n. 178. Ptolem. Hephæſt. l. 7. p. m. 335.
5. Apollod. l. 3. c. 12. §. 6. Ptolem. Hephæſt. l. 1.
6. Apoll. l. 1. Eurip. Iphig. in Aul. 209. & 926.
7 Apoll. l. 3. c. 12. §. 6. Schol. Homer. Iliad. A. n. 50 Stat. Ach. l. 2. n. 381. Liban.

8. magnitudo animi, corporiſque robur invictum, adeò ut, in proverbii loco vocari ſoleant Achilles, qui fortitudine præſtant, & Achilleum dicatur argumentum, quod contrariis rationibus infirmari nequeat.

Cum autem ex oraculo audiiſſet Thetis, periturum in expeditione Trojana filium, aliunde vero, Calchas vates pronuntiaſſet, ſine Achille, expugnari Trojam non poſſe, Ulyſſis aſtu, coactus eſt arma capeſſere. 9. Dum enim, matris juſſu, latet Achilles, virgineo tectus habitu, in gynæcæo regio, apud Scyron inſulam de Cycladibus unam, inter filias Lycomedis Regis; 10. id ſubodoratus Ulyſſes, eò contendit cum mercibus, mercator perſonatus, quas in illo Gynæcæo venales exponit, Achillis à virginibus diſcernendi causâ. Hic puellæ regiæ, pro inſita ſexus indole, dum in armillas, ſpecula, monilia, cæteraque id genus mundi muliebris ornamenta curioſas manus injiciunt, cupidiſque inſpiciunt oculis; Achilles contrà, clypeos attrectare, caſſides aptare capiti, vibrare enſes & lateri accommodare. 11. Quo indicio, virum ſe prodens, ad bellum proficiſci compellitur; armis priùs inſtructus ab Vulcano, Thetidis rogatu, impenetrabilibus. Ad Trojam Hectorem Priami filium interfecit; 12. ipſeque viciſſim à Paride ex inſidiis, occaſione Polyxenæ interfectus eſt, 13. cujus interitum Nymphæ omnes ac Muſæ fleviſſe dicuntur. 14.

Erat Polyxena Priami Trojanorum Regis filia, decore excellenti virgo. 15. Hanc in Trojæ mœnibus, Achilles fortè vidit & amavit, ſibique optavit uxorem; annuit Priamus, conveniunt in Apollinis templum, inituri fœdus, irrepit clam Paris frater Hectoris, occultat ſe ponè ſimulacrum Apollinis, Achillemque nihil tale ſuſpicantem, ſagittâ perimit, in eam pedis adactâ partem, quæ ſola vulneri erat

Ψογ. Ἀχιλ. p. 99.
Συγκ. Αἰαντ. καὶ Ἀχιλλ. p. 129
8. Gell. l. 2. c. 11.
9. Homer. Iliad. 1. n. 410. Schol. Iliad. A. n. 418. Lycoph. n. 277.
10. Apoll. l. 3. c. 12. § 8.
11. Apoll. l. 3. c. 12. §. 8. Hyg. fab. 96. Schol. Lycoph. n. 277. Homer. Iliad. T. n. 332.
12. Hyg. fab. 112.
13. Virg. Æn. l. 6 n 57. Hyg. fab. 110. 113. Serv. Æn. l. 3. n. 222.
14. Schol. Lycoph. n. 277.
15. Hyg. fab. 110. Apoll. l. 3. c. 11 § 5.

obnoxia. Captâ deinde Trojâ, Polyxenæ ſangui-
16. Hyg. fab. 110. Serv. l. 1. ne Achillis umbræ, patricidii pœnas repoſcenti, Græci parentarunt. 16.

ULYSSES.

1. Euſtath. Homer. Odyſſ. p. 704.

ULYSSES, Græcè Ο'δυσσεὺς ita dictus, ut nonnulli putant, ab ὁδὸς, via; 1. quod in ipſa via, ejus mater, iter faciens lapſa, illum pepererit, in Ithaca inſula, (unde cognominatus *Ithacus*) aut, ut quibuſdam placet, in Bœotia natus eſt, Laërte & Anticlëa parentibus. 2. Uxorem habuit Penelopen, prudentiæ juxta ac caſtimoniæ laude celeberrimam. 3. Ardente bello Trojano, ne ab chariſſima ſibi conjuge abſcedere cogeretur, inſaniam ſimulavit, junctis aratro diverſi generis animalibus, & ſalem ſulcis mandans. Verùm, ejus fraude à Palaméde detecta, qui aranti filium adhuc puerulum objecit, exploraturus, an vomere illum proſciſſurus eſſet; Ulyſſes flexo vomere cum declinaſſet, ne filium læderet, mentis compos judicatus, ad bellum ire compulſus eſt, 4. ubi egregiam navavit operam; effecitque ipſe unus potiſſimùm, ut Troja caperetur, amotis omnibus illius expugnandæ fatalibus impedimentis: Nam & Achillem, ut dixi modò, latitantem ad bellum perduxit; & ſagittas Herculis à Philoctete impetratas ad Trojam pertulit, 5. & cinerem Laomedontis, qui ſuper Scæa porta Ilii ſervabatur, abſtulit. 6. & Palladium ex eadem rapuit urbe; 7. & Rhœſo Thraciæ rege occiſo, equos ejus abduxit, priuſquam Xanthi aquam deguſtaſſent. 8. Quæ omnia in Trojæ fatis erant, ſine quibus Troja capi non poterat.

2. Hyg. fab. 97. Serv. Æn. l. 3. n. 261. 3. Hyg. fab. 256. 4. Hyg. fab 95. Serv. Æn. l. 2. n. 81. Philoſtr. Heroic. p. 683. 5. Hyg. fab. 102. 6. Serv. Æn. l. 2. n. 13. 7. Serv. Æn. l. 2. n. 166. Quint. Smyrn. l. 5. n. 353. 8. Virg. Æn. l. 1. n. 453. & ad illum. Servius.

Deinde,

Deinde, cum Ajâce, Telamonis & Heſiones filio, Græcorum, ubi diſceſſeris ab Achille, fortiſſimo, pro Achillis armis, coram judicibus contendit, qui Ulyſſis eloquentiâ victi ſecundùm illum dixere ſententiam, eique arma addixerunt: 9. Quo dedecore, in furorem verſus Ajax ferro incubuit; 10. ejus cruore in Hyacinthum florem mutato. 11.

Sub hæc, immensâ viginti annorum navigatióne, adverſa tempeſtate ſemper excluſus patriâ; primò, Polyphêmum præuſto ſtipite excæcavit. 12. Hinc in Æoliam vela faciens, ab Æolo ventos in utrem coactos obtinuit: & cùm propè teneret Ithacæ portum, ſoluto utre à ſociis, theſaurum ineſſe credentibus, reflante vento, denuò in Æoliam pulſus eſt. 13. Secundò, ſociis in belluas mutatis à Circe, ſumpto adversùs ejus veneficia, quod Mercurius miſcuerat, pharmaco, in illius ſpeluncam ſtricto enſe irruens, veneficam coëgit reſtituere ſociis priſtinam formam; atque ex ea ſibi conciliata Telegonum filium ſuſcepit. 14. Tertiò, pervaſit poſthac inferos, ex Tireſia vate ſciſciraturus, quæ ſibi eventura forent. 15. Quartò, ad inſulas Sirenum delatus, inſidioſas evitavit cantûs peſtilentis illecebras, ſociorum auribus cerâ obturatis, ipſe ad navis malum valido fune colligatus. 16. Denique laceratâ fluctibus navi, factoque naufragio, natando evaſit in portum Phæacenſium, ſolus ac nudus; ubi à Nauſicaë Alcinoi Regis filia repertus inter virgulta deliteſcens, benignè habitus; ſociis, & nave acceptis, dormiens in Ithacam deportatus eſt. 17. Excitatus autem à Pallade, ejus monitu mendici perſonam induit; 18. ſuos adit ſubulcos, apud quos Telemachum filium reperit, incognitus ducitur domum; ubi, poſt multas illatas ſibi a procis injurias, cum filio & duobus ſubulcis, quibus ſe indicaverat, ex compoſito arma capiens, procos ad unum omnes

9. Quint. Smyrn. l. 5. n. 306. Hyg. fab. 107.
10. Hyg. l. l. et fab. 242.
11. Ovid. l. Met. 13. n. 391.
12. Lucian. Dial. Mar. p. 241. Philoſtr. Heroic. p. 691.
13. Hyg. fab. 125.
14. Hyg. l. l.
15. Lucian. de Aſtrol. p. 854. Philoſtr. Heroic. p. 691.
16. Serv. Æn. 5. n. 864. Lucian. Contempſ. p. 357. Epiſt. Saturn. p. 628.
17. Lucian. de Paraſ. p. 246. Hyg. fab. 125.
18. Hyg. fab. 126.

19. Hyg. fab. 126. trucidavit, Penelopenque ſuam recepit. 19.

20. Apollod. l. 3. c. 10. §. 6. 21. Lucian. Imag. p. 13. Hyg. fab. 256. Fuit Penelope Icari filia 20. ſingularis pudicitiæ exemplar abſolutum; 21. quæ totis viginti annis, quibus Ulyſſes ejus maritus abfuit, pro mortuo vulgo habitus, nullis aut parentum precibus, aut procorum pollicitationibus adduci potuit, ut fidem diſcedenti marito datam violaret, alterique nuberet. Cùm autem, nobiliſſimi quique magno numero juvenes ejus limina aſſidui tererent, illamque ſinguli uxorem ſibi poſtularent, ſic ut tergiverſanti vim jamjam illaturi viderentur, tantùm moræ ad deliberandum impetrâvit mulier aſtuta, quantum telæ, quam in manibus habebat, abſolvendæ ſatis eſſet. At de nocte retexens, quæ de die texuerat, procos in adventum Ulyſſis diſtulit, 22. Hyg. fab. 126. 23. Cic. 4. Acad. c. 29. Eraſm. in adag. qui, ut dictum eſt, univerſos de medio ſuſtulit. 22. Hinc proverbio dicitur, *Penelopes telam retexere*, 23. pro, inanem operam ſumere, alteráque manu deſtruere, quod alterâ fuit extructum.

ORION.

PAL. Quis fuit Orionis ortus?

MYST. Dicere ſuppudet. Dicam tamen, ne quid te celem, quod me rogas, ſubturpe licet. Ex urina (ſit honos auribus) trium Deorum ferunt eſſe progenitum. Cùm enim unà iter facerent Jupiter, Neptunus, & Mercurius, nocteque oppreſſi divertiſſent in tugurium cujuſdam pauperis, cui Hireus nomen; humaniter adeò, atque etiam pro tenuitate hoſpitis ſplendidè accepti ſunt, ut optionem ei dederint quidlibet petendi. Ille, velle ſe ait vitam agere cælibem, quod conjugi promiſerat morienti, filium tamen vehementer deſiderare

I. van Vianen del. et fec.

rare. Voto tam pio Dii obſequentes, bovis, quem ille mactarat ad epulum, perfudere lotio corium, jubentque illud, ita ut erat, urinâ perfuſum obtegere terra. Decimo poſt menſe, corium, ut juſſus erat, retegit, puerumque inde natum miratur 1. quem ab ipſa re *Urionem*, 2. ſeu Orionem 3. nominavit. Hic deinde ſe Dianæ comitem adoleſcens adjunxit; cujus in illam amor, cùm modeſtiæ fines tranſiliret, 4. ſeu, ut ſcribunt aliqui, cum inſolentiùs prædicaret vires corporis, jactaretque, nullam eſſe feram, quàm non conficere facilè poſſet; Terra, tantam non ferens arrogantiam, ſcorpionem immiſit à quo necatus eſt. Illatus dein cœlo, inter ſidera locatur, 5. & tempeſtates excitare creditur tùm, cùm latet; tranquillitatem contra referre, cùm ſe prodit. Unde *nimboſus Orion* à Virgilio dicitur; 6. indeque nomen habuiſſe ſuſpicantur, quòd *ὀρίνω turbo, concito, moveo*, ſignificet.

1. Hyg. fab 195. Palæph. de Incred. c. 5. Euſtath. Odyſſ. E. p. 224. Ovid. Faſt. l. 5. n. 495. 2. Lactant. Stat. Theb. l. 7. n. 257. Iſid. l. 3. c. 70. 3. Hyg. P. A l. 2. c. 34. Ovid. 5. Faſt. n. 535. Serv. l. Æn. 1. n. 539. 4. Serv. l. l. Hyg. l l. Euſtath. Homer. Iliad. Σ. n. 1212. Palæph. l. l. 5. Euſtath. l. l. Hyg. l. l. 6. Æn. l. 1. n. 539.

OSIRIS, APIS,

ET SERAPIS.

TERNA hæc nomina, habentur vulgò Numen unum; non ergo diſtinguenda ſermone ſunt.

OSIRIS, Jove & Niobe Phorónei filia genitus, cum multos regnaſſet annos apud Argivos, Ægialo fratri ſuo regno relicto, incenſus cupiditate gloriæ, novum nomen, novaque regna quæſiturus navigavit in Ægyptum. Gente illa non tam armis victa, quam humanitate eximiiſque beneficiis, ſibi devin-

devinctâ 1. duxit uxorem Jo, Inachi filiam, quam Jupiter in vaccam olim mutaſſe, ſuperiùs diximus. Hæc in Ægyptum, intemperiis agitata cùm perveniſſet, ſuæ reddita formæ, nupſit Oſiri, & literas docuit Ægyptios; quas ob res, & ipſa, Oſiriſque, divinos honores adepti ſunt, apud populos illos immortalitate affecti. 2. Primus tamen mortalem ſe præbuit Oſiris, à Typhône fratre occiſus; 3. qui ab Iſide ſua (mutato enim nomine, *Jo*, dicta *Iſis* eſt 4.) diu quæſitus, 5. inventus tandem in arca, monumento illatus eſt, in inſula Memphi proxima, quam Styx, feralis ac luctuoſa palus efficit. 6. Quod autem ad inveſtigandum locum in quo latebat, canum ſagacitate abuſa ſit, hinc eveniſſe ajunt, ut priſco more, in Iſidis ſolemni pompa, quotannis agi ſolita, canes præirent 7. & Deum deinceps canino capite inſignem, Anubim nomine, haud vulgari religione colerent. 8. Hunc Poëtæ paſſim appellant *latratorem*, 9, *ſemideum canem* 10. itemque *Hermanubis* 11. dictus eſt, quòd illum, ob ſagacitatem, eundem eſſe cum Mercurio, nonnulli putent. Ad Oſírim, Iſidémque revenio.

Oſíridis cadavere ſepulturæ mandato, bos quidam præſtanti ſpecie, cùm apparuiſſet Ægyptiis, illum Oſírim rati, pro Deo venerati ſunt, & *Apim*, hoc eſt, eorum linguâ *bovem*, appellarunt. 12. Quia verò poſt mortem, inventum eſt illius corpus incluſum arcæ, quæ σορὸς Græcè dicitur, inde *Sorâpis*, & immutatione primæ literæ *Serâpis* dici cœptus; 13. de quibus clariùs mox & explicatiùs, ubi adnotavero, quod Plutarchus habet de Oſiride; illum ſcilicet exiſtimatum eſſe Solem, ſceptro exprimi ſolitum, in cujus apice micabat oculus; 14. ducto inde Oſiridis nomine; nam *os* apud Ægyptios *multum*, & ἶρις, *oculum* ſignificat. 15. *Oſiris* igitur, quaſi

πο-

1. Plut. Iſ. & Oſir. p. 356.
2. Euſ. Præp. Evang. l. 2. c. 1.
3. Diodor. l. 1. p. 12. Serv. Æn. l. 11. n. 286. Euſeb. l. 1.
4. Hyg. fab. 145. Serv. Georg. l. 3. n. 152.
5. Ovid. Met. l. 9. n. 692.
6. Serv. Æn. l. 6. n. 154.
7. Ælian. de anim. l. 10. c. 45.
8. Plut. Iſid. & Oſir. p. 256.
9. Virg. 8. Æn. n. 698.
10. Lucan. 8. n. 832.
11. Plut. p. 375.
12. Plut. p. 364.
13. Plut. l. 1. p. 362.
14. Plut. l. 1. p. 363. Macrob. Sat. l. 1. c. 21. Diodor. l. 1. p. 7.
15. Plut. l. 1. p. 355.

πολυόφθαλμος, multos oculos habens: quod Soli aptè convenit, qui quot radios, tot videtur habere oculos, quibus omnia luſtrat & illuſtrat. 16.

ISIS autem, quam quidam Palladem, alii Terram, Cererem alii, plerique Lunam fuiſſe ſcribunt, 17. κεραοφόρος, id eſt, cornigera effingebatur, ad Lunæ creſcentis ſimilitudinem, 18. & μελανόστολος, nigris veſtibus induta, quòd Luna luceat in tenebris, 19. ſiſtrum dexterâ, 20. ſitulam ſiniſtrâ ferens: 21. Caput vulturis pennæ coronabant, 22. nam vultur apud Ægyptios, Junoni ſacer eſt; ejus denique plumis, veſtibulorum faſtigia exornari ſolita. Illius Sacerdotes ab Iſide, dicti *Iſiaci*, ſuillis & ovillis carnibus abſtinebant, 23. neque ſalem cibis adhibebant, 24. ne caſtitatem violarent; Caput radebant; 25. papyraceis tantùm calceis utebantur, 26. & linea veſte, quia lini uſum prima Iſis docuit, 27. ex quo Linigera 28. dicta eſt. Ut etiam *Inachis*; ab Inacho patre: 29. Cum autem Iſidis nomine paſſim intelligeretur ipſa ſapientia; in ejus templi pavimento, legebantur hæc inſcripta verba. 30. Ἐγώ εἰμι πᾶν τὸ γεγονὸς, καὶ ὂν, καὶ ἐσόμενον, καὶ τὸ ἐμὸν πέπλον, οὐδεὶς τῶν θνητῶν ἀπεκάλυψεν, hoc eſt, *Ego ſum quidquid fuit, eſt, & erit; nec meum peplum mortalium quiſquam retexit.*

Iſidis hujus ope, Iphis Cretenſis puella, Lygdi & Theletuſæ filia, in marem mutata eſt, ſi credere dignum eſt, ingenioſo fabricatori fabularum. Lygdus ille peregrè proficiſcens uxori prægnanti mandat, fœminam ſi pariat, eam ut exponi curet. Quod cùm accidiſſet, nec vellet Theletuſa prolem perdere, ſimulat ſe peperiſſe marem, & habitu ſexum mentitur virilem; & Iphidis nomen imponit, mari fœminæque commune. Redux domum maritus, & conjugi credit, & filiæ, filii perſonam agenti: Quæ ſimul ac nubiles annos attigit, de illa pater agit

16. Diodor. l. 1. Euſ. Præp. Euang. l. 1. c. 9.
17. Euſ. Præp. Euang. l. 2. c. 3. l. 3. c. 11. Herod. l. 2. p. 126.
18 Herod. l. 2. p. 118.
19. Plut. l. l. p. 372. Apul. Met. l. 11. p. 258.
20. Plut. l. l. p. 376. Serv. 8. Æn. 696.
21. Serv. l. l.
22. Ælian. l. de anim. 10. c. 22.
23 Plut. ſympos. 5. c. 10. Iſid. & Oſir. p. 352.
24. Plut. Iſid & Oſir. p. 352.
25. Plut. l. l.
26. Plut. l. l.
27. Herod. l. 2. p. 116.
28. Ovid. 1. de pont. El. 1. n. 53.
29. Proper. 1. 3. 20: 2. 244.
30. Plut. p. 354.

agit matrimonio collocanda. Itaque ipſi tanquam adoleſcenti Janthe deſpondetur virgo perelegans; itur in templum ad nuptias rité celebrandas, interque eundum Iſidis opem implorat mater mirè ſollicita, & ſupplicem audiit Iſis, Iphidemque puellam in Juvenem lectiſſimum mutat. 31. Sed ad Serapin nunc Apimque veniamus.

SERAPIS, de cujus modò nomine diximus, Deus Ægyptiorum, qui tamen in Græcia, Athenis 32. præſertim, atque etiam Romæ 33. cultus eſt, à variis habitus, modò Jupiter Ammon, modò Pluto, Bacchus, Æſculapius, modò exiſtimatus Oſiris; 34. inter ea nomina locum habuiſſe dicitur, quæ Græce ἑπταγράμματα, id eſt, ſeptem litterarum, ideòque abominanda cenſebantur. 35. Hunc Deum, ſunt qui dicant fuiſſe è Ponto accerſitum, à Ptolemæo Lagi; ejuſque effigiem à Sinopenſium Rege impetraſſe, eique templum dedicaſſe magnificum Alexandriæ. 36. Illum Euſebius vocat, 37. malignorum dæmonum principem; cujus imago calathum gerebat in capite, accubante juxta animali tricipite, medium leonis, dextrum canis, lævum lupi caput habente; quos draco circumvolutus implicabat, capite redeunte ad Dei dexteram, qua formidabile monſtrum compeſcebatur. 38. Porrò in omnibus ferè templis, in quibus Serapis & Iſis colerentur, viſebatur ſimulacrum, quod admoto labris digito, ſilentium videbatur indicere; nimirum ut ſignificarent, ut Varro ſentit 39. tacendum eſſe, eos aliquando fuiſſe homines. Erat enim lege cautum, pœna capitis propoſitâ, ne quis Serâpim, hominem quandoque mortalem exſtitiſſe diceret.

APIS, de quo jam quædam ſuperiùs, fuit Argivorum Rex, inquit Auguſtinus, 40. qui navibus tranſvectus in Ægyptum, factus eſt Serâpis, omnium maximus Ægyptiorum Deus. Illo extincto, ſucceſſit

31. Ovid. l. Met. 9. n. 666.
32. Pauſ. in Attic. n. 16.
33. Publ. Victor. reg. 9.
34. Tac. l. 20 c. 84. §. 8. Plut. l. l. p. 361. 362.
35. Porph. apud. Gyrald. Synt. 6. p. 192. Heſychius.
36. Tacit. l. 20. c. 83. & 84.
37. 4. Præp. Eu. c. 23.
38. Macro. in Sat. l. 1. c. 20.
39. apud Aug. de Civ. Dei l. 18. c. 5.
40. l. l.

ceſſit in demortui locum bos ille, quem paulò ante indicavimus: ſed qualis, aut cujus formæ; Audi, quo pacto illum Plinius 41. deſcribat. 41. Lib. 8. c. 46.

Bos in Ægypto inquit, numinis vice colitur, Apin vocant: inſigne ei in dextro latere candicans macula, cornibus lunæ creſcere incipientis, nodus ſub lingua, quem cantharum appellant: (Niger ex toto corpore, ait Herodotus, 42. in fronte habens candorem figuræ quadratæ, in tergo effigiem aquilæ, & præter illum cantharum in palato, duplices in cauda pilos.) Non eſt fas, pergit Plinius, eum certos vitæ excedere annos, merſumque in ſacerdotum fonte enecant, quæſituri luctu alium, quem ſubſtituant: & donec invenerint, mœrent, deraſis etiam capitibus. Inventus deducitur Memphim à ſacerdotibus. Sunt delubra ei gemina, quæ vocant thalamos, auguria populorum. Alterum intraſſe, lætum eſt; in altero dira portendit. Reſponſa privatis dat, è manu conſulentium cibum capiendo. Germanici Cæſaris manum averſatus eſt, haud multò poſt extincti. Secretus fermè agit; cùm autem ſe proripit in cœtus, præeuntes lictores turbam ſummovent, grexque puerorum comitatur carmen honori ejus canentium. Intelligere videtur, & adorari velle. Fœmina bos ſemel ei anno oſtenditur, ſuis & ipſa inſignibus, quanquam aliis; ſemperque eodem die, & inveniri eam, & extingui tradunt. Hæc Plinius. Quibus addit Ælianus, Apin, non coïtu, ſed ex vacca fulgure afflata concipi. His nugis fidem non adhibens Cambyſes Aſſyriorum Rex, Apin enſe in femore percuſſiſſe dicitur, ut ſcilicet ſi flueret ſanguis, deprehenderetur non eſſe Deum; cujus ſacrilegii pœnas dediſſe ferunt. 43.

42. Lib. 3. p. 195.

43. Herodot. l. 1. Plut. de Iſid. & Oſir. p. 368.

APPEN-

APPENDIX.

DE DEABUS DEORUM EFFECTRICIBUS.

DEÆ illæ, Virtutes ſunt, quarum imagines in anguſtum contractas, poſtrema hæc tabella continet; quarumque præſidio, non adſcriptitii ſolum, quos contuebamur modò; ſed cæteri etiam Dii omnes, de quibus diſſeruimus hactenus, in cœlum adſcenderunt, ſupremiſque honoribus exornati ſunt. Vitia quædam (nam & vitiis dicatæ aræ) admiſta vides; quorum velut umbris ac receſſibus illuſtrius Virtutes eminent, excitaturque illarum claritas, quodam quaſi colorum repercuſſu. Utriſque fauſta alia quæpiam infauſtaque adjuncta ſunt Numina, de quibus pro inſtituta brevitate pauca.

an Vianen del. et fec.

VIRTUTES DEÆ,

Bonaque Numina.

NOn tantùm ſingulas virtutum ſpecies, ſed Virtutem quoque ipſam veteres tanquam Deam coluere. De hac primum, tum vero de illis.

VIRTUS ET HONOR.

Virtus, à *viro* ſic dicta, quòd virum virtus maximè honeſtet, 1. habita pro Dea, & culta fuit, 2. habitu matronali, ſenili quandoque ſpecie, ſaxo quadrato inſidens: cui templum M. Marcellus dedicavit, & Honoris ædem curavit adſtrui; ſic, ut per Virtutis templum ingreſſus eſſet ad ædem Honoris, 3. quo ſignificaretur, non niſi per virtutem patere aditum ad verum honorem. Huic aperto capite ſacrificabant; quòd ſplendidum quiddam ſit honos; unde viris illuſtribus & honoratis caput aperire ſolemus; Quid mirum igitur, ipſi ſi aperiatur Honori?

2. Cicer. Tuſc. 2. c. 18.
2. Aug. 4. de Civ. c. 20.
3. Liv. l. 27. c. 27. l. 29. c. 11. Cic. de nat. l. 2. c. 23.

F I D E S.

Ædem habuit Romæ, Jovi Capitolino proximam, 1. quam primus omnium Numa Pompilius conſecraſſe dicitur. 2. Sine cæde ac ſanguine ejus ſacra procurabantur, ipſiuſque Flamines albo panno caput habentes involutum, velatâ manu, itemque candido opertâ panno, rem ſacram faciebant: ut oſten-

1. Cic. de off. l. 3. c. 29.
2. Dion. Hal. l. 2. p. 133.

oſtenderent, fidem debere eſſe tectam & ſecretam. Hinc *Cana fides* à Virgilio 3. dicitur; vel propter candorem animi, à quo fides ortum habet; vel, quòd in hominibus canis eſſe ſoleat. 4. Idcirco, canis albus ejus ſymbolum fuit; quo animali nullum fidelius eſt. Atque etiam duæ junctæ manus, aut puellæ geminæ, dextram dextræ conſerentes; ſic enim *dextrâ datâ*, inquit Livius, *fidem futuræ amicitiæ ſanciebant*.

3. Virg. l. Æn. 1. n. 296.
4. Serv. in Æn. l. 1. n. 296.

S P E S.

Ædem habuit Romæ, in foro olitorio, quæ icta fulmine deflagravit. 1. Ejus effigiem, in Adriani numiſmate aureo, ait ſe vidiſſe Gyraldus; 2. in quo, fœmina erat ſtans, inſtitæ laciniam ſiniſtrâ nonnihil attollens, dextrâ in cubitum elatâ pateram præferebat, in qua repoſitum inerat veluti ciborium (poculi genus eſt) ad floris ſimilitudinem efformatum cum hac inſcriptione. SPES. P. R. Spem in fundo pyxidis, quam Pandôra tulit, remanſiſſe, ſuo loco diximus.

1. Liv. l. 21. c. 62.
2. Synt. 1. n. 30.

JUSTITIA.

Ejus effigies viſebatur, ore virgineo, acri oculorum obtutu, ſeverâ fronte, toto corporis habitu ad timorem feroci, ad dignitatem ornatiſſimo, ad majeſtatem venerando. 1. Apud Ægyptios, ſine capite fuiſſe ſcribit Alexander, 2. ſiniſtra manu exporrecta & explicata. Aſtræam Græci vocant, ut antè dictum eſt.

1. Chryſ. apud Gell. l. 14. c. 4.
2. Gen. Dier. l. 4. c. 12.

PIETAS

PIETAS.

Ei ſacellum Attilius Romæ Duumvir in eo loco dicavit, in quo mulier habitaſſe dicitur ea, quæ uberibus matrem in carcere aluit. 1. Erat illa plebeja puerpera, cujus mater ſupplicii causâ incluſa carceri; cum autem à janitore impetraſſet aditum, ſemper excuſſa, nequid inferret cibi, deprehenſa eſt uberibus ſuis alens eam. Quo miraculo matri ſalus donata eſt pietate filiæ; ambæque perpetuis alimentis publico ſumptu ſuſtentatæ, & locus ille Pietati Deæ conſecratus eſt. Exemplum eſt Græcum, huic Latino ſimile, cujuſdam fœminæ, quæ Cimona patrem ſuum jam grandævum, cuſtodiæ mancipatum, velut infantem admovit gremio, & lacte pavit. 2.

1. Plin. l. 7. c. 36.

2. Val. Max. l. 5. c. 4. extr. 1.

MISERICORDIA.

Huic Athenienſes aram erexerunt, & templum ſeu aſylum poſuerunt omnium primum. 1. Cum enim poſt Herculis mortem, ejus nepotes, ſibi metuerent ab iis, quos avus afflixerat, Athenis Aſylum, hoc eſt templum Miſericordiæ collocarunt, unde nullus poſſet abduci. 2.

1. Pauſ. in Att. p. 15.

2. Serv. in 8. Æn. n. 342.

CLEMENTIA.

Nihil de hac Dea occurrit memorabile, niſi quod Cæſaris Clementiæ templum erectum eſſe, ſcribit Plutarchus. 1.

1. In Cæſare. p. 734.

PUDICITIA.

Ædes Pudicitiæ Patritiæ fuit apud Romanos in foro boario: Plebeja verò Pudicitia ædiculam nacta eſt, Virginiæ beneficio, hac de cauſa. Virginiam Auli filiam, patritiâ familiâ natam, nuptamque plebejo, matronæ nobiles, quòd è patribus nupſiſſet, ſacris arcuerant, & templi Pudicitiæ prohibuerant aditu. Brevis altercatio inde ex iracundia muliebri in contentionem animorum exarſit. Virginia egregio facto injuriam vindicatura, in vico longo, ubi habitabat, ſacellum condidit, aramque ibi poſuit; & convocatis plebejis matronis conqueſta ſe indignè à patritiis habitam: *Hanc ego aram*, inquit, 1. *Pudicitiæ Plebejæ dedico, voſque hortor, ut quod certamen virtutis viros in hac civitate tenet, hoc pudicitiæ inter matronas ſit; detiſque operam, ut hæc ara, quàm illa, ſi quid poteſt, ſanctius & à caſtioribus coli dicatur.* Eodem fermè ritu, & hæc ara, quo illa antiquior, culta eſt, ut nulla niſi ſpectatæ pudicitiæ matrona, & quæ uni viro nupta fuiſſet, jus ſacrificandi haberet. Quin etiam, coronâ pudicitiæ donari fœminas ſolere, quæ uno fuiſſent contentæ matrimonio, 2. memoriæ proditum eſt.

1. apud Liv. l. 10. c. 23.

2. Val. Max. l. 2. c. 1. §. 3.

VERITAS.

Veritas virtutis mater, niveis induta veſtibus, 1 ſplendore conſpicua, amœnitate comis, verecundè blanda, pignus probitatis, munimentum virtutis, humanæ ſocietatis lumen & decus, 2. temporis filia vulgò dicitur, & Saturno nata; 3. quòd nimiùm,

1. Philoſt. in Heroic. p. 771.
2. Plut. de Adul. p. 49.
3. Plut. quæſt. Rom. c. 11.

rum, temporis ſucceſſu inveniatur veritas. Hanc in putei fundo delitescere, ſcribit Democritus.

MENS.

Mens à Romanis conſecrata, ut mentem bonam largiretur, 1. in Capitolio habuit aram, à M. Æmilio poſitam; 2. eidemque ædem voviſſe dicitur Attilius prætor 3. & poſtea Duumvir ad hoc creatus, dedicaſſe. 4.

1. Aug. l. de Civ. Dei 4. cap. 21. 2. Cic. 2. de Nat. c. 23. 3. Liv. 22. c. 11. 4. Liv. l. 23. c. 31.

CONCORDIA.

Ab antiquis præſertim Romanis culta eſt, 1. cui variis temporibus multas fuiſſe dedicatas ædes conſtat multorum teſtimonio. Effingebatur autem, craterem dextrâ tenens, & lævâ cornu copiæ aut ſceptrum è quo fruges videbantur erumpere. Ejus quoque ſymbolum fuere, dextræ duæ junctæ ſimul; & malum punicum. 2.

1. Liv. l. 9. c. 46. Plut in C. Grach. n. 843. Suet. in Tib. c. 20. n. 4. 2. Gyr. Synt. 1. p. 32.

PAX.

Ipſi aram olim Athenis conſecratam 1. fuiſſe ferunt, & Romæ templum habuit magnificentiſſimum foro proximum, quod Veſpaſianus ab Claudio inchoatum, exædificandum curavit; 2. quod deinde incendio Commodo imperante conſumptum eſt. 3. Exprimebatur matronæ ſpecie ſpicas præferentis, oliva, vel lauro, & aliquando roſis coronatæ. Caduceum hujus inſigne fuit.

1. Plut. in Cimon. p. 487. 2. Joſeph. B. J. 7. c. 19. Suet. Veſp. c. 9. n. 1. 3. Herod. l. 1. c. 14. §. 4.

SALUS.

Tanto fuit in honore apud Romanos habita, ut feriæ antiquis eſſent, quoties Salutem Deam nominarent. 1. Romæ fuit porta *Salutaris*, ſic dicta, quòd ædi Salutis eſſet proxima. 2. Ejus ſimulacrum, mulieris imago fuit, in throno ſedentis, dextra tenentis pateram. 3. Ara juxta eminebat, cui anguis

1. Macrob. Sat. 1. c. 16. 2. Feſtus. 3. Gyrald. Synt. 1. p. 35.

circumvolutus, caput attollebat. Fuit ibidem celebratum olim Salutis Augurium, quod intermiſ-
4. Dion. 37. p. 40. Polit. Miſc. c. 13. ſum ab Auguſto renovatum legimus. 4. Erat autem quoddam divinationis genus, quo quærebatur, concederentne ipſi Dii, ut pacem poſtularet populus; quaſi nefas eſſet, eam priùs petere, quàm petendi poteſtas fieret. Ad id dies deſtinabatur quotannis, qua die nullus exercitus ad bellum eſſet profectus, nullumque prælium commiſſum.

FELICITAS.

Et hæc etiam Dea, inquit Auguſtinus, 1. ædem
1. 4. De Civ. c. 18. accepit, aram meruit, ſacra ei congrua perſoluta ſunt. Illam repræſentabat matrona venerabilis, ſolio inſidens, dextra caduceum, ſiniſtra ingens cornu copiæ retinens. 2.

2. Gyr. Synt. 1. p. 37.

LIBERTAS.

Huic quoque templum Romani poſuerunt; 1.
1. Cic. N. D. l. 2. c. 23. quippe cui maximè ſtuderent, ab eo præſertim tempore, quo pulſis Regibus aſſeruere ſe in libertatem.
2. Pro dom. c. 41. Huic ſcribit Cicero 2. domum ſuam à Clodio conſecratam.

PECUNIA.

Deam Pecuniam invocabant, ut fierent pecunioſi; uti etiam Deum Æſculanum, ejuſque filium Argentinum, ut æream haberent, argenteamque pecuniam. 1. Idcircò autem Æſculanum Argentini
1. Aug. 4. de Civ. c. 21. patrem eſſe credebant, quòd priùs ærea pecunia in uſu eſſe cœpit, quàm argentea. *Miror autem*, ſubdit Auguſtinus, *quòd Argentinus non genuit Aurinum, quia & aurea ſubſecuta eſt.* Huic Deæ Pecuniæ, bone Deus! quam multi etiamnum hodie ſupplicant! quot vota faciunt & aras excitant, ut arcas impleat! Hos Deos, Aurum & Argentum, ſi domi habeas, inquit Menander, quidquid voles, roga;

roga; tibi omnia aderunt; ipſos habebis vel miniſtrantes Deos. 2. 1. Stob. ſerm. 89.

RISUS.

Riſu dignum eſt, quod Deo Riſui, 1. Lycurgus ſimulacrum, apud Lacedæmonios erexerit. Cui etiam Hypatenſes Theſſali, ſingulis annis, rem divinam ſumma cum lætitia faciebant. 1. Plut. in Lycurg. p. 55.

BONUS DEUS.

Apud Græcos ἀγαθὸς θεὸς templum habuit in ipſa via, quæ ducebat ad Mænalum montem, ut Pauſanias ſcribit. 1. Huic Deo, ſub cœnæ finem, poculum libabant cæteris meracius (dilutius alii dicunt) quod vocabant ἀγαθοῦ δαίμονος. 2. 1. In Arc. p. 266. 2. Gyrald. Synt. 1. p. 53.

VITIA,

malaque numina.

MAla voco illa, quæ commodis noſtris adverſantur, pariuntque ſæpè damna. A vitiis ducamus exordium, quibus templa conſecravere.

INVIDIA.

Deam eſſe Invidiam, ſeque illius operâ egere, Pallas faſſa eſt, cùm illam domi ſuæ conveniens rogavit, tabe ſua ut inficeret puellam quandam, cui Aglauros nomen erat. Ejus domicilium ita deſcribit Ovidius. 1. 1. 2. Met. n. 760.

—Domus eſt, imis in vallibus antri
Abdita, ſole carens, non ulli pervia vento;
Triſtis, & ignavi pleniſſima frigoris, & quæ
Igne vacet ſemper, caligine ſemper abundet. 2. ibid. n. 775.

Ipſam verò Invidiam ſic depingit. 2.

Pallor in ore ſedet, macies in corpore toto,
Nuſquam recta acies, livent rubigine dentes;
Pectora felle virent, lingua eſt ſuffuſa veneno,
Riſus abeſt, niſi quem viſi fecere dolores.
Nec fruitur ſomno, vigilantibus excita curis,
Sed videt ingratos, intabeſcitque videndo
Succeſſus hominum; carpitque & carpitur unà,
Suppliciumque ſuum eſt.

CONTUMELIA
ET IMPUDENTIA.

1. Cic. 2. de leg. c. 11. Theophr. 1. de L L apud Gyr. Synt. 1. p 39. 2. Gyrald. Synt. 1. p. 40. 1. Lucia. l. de non tem cred. cal. p. 341.

Utramque Athenienſes coluere; 1. & perdice deſignatam ajunt, quam impudentem admodum avem eſſe perhibent. 2.

CALUMNIA.

Calumniæ iidem Athenienſes aram poſuerunt. Eam Apelles coloribus ſic delineavit. 1. Sedet vir, oblongas patulaſque habens aures, venientem Calumniam protenſa manu invitans. Circumſtant mulieres duæ, Ignoratio & Suſpicio. Irruit ex adverſo Calumnia, compto quidem ore & ornato, ſed ardentibus oculis, vultuque ira inflammato, lævâ facem præferens accenſam, dextrâ obtorto collo rapiens adoleſcentem, ſupplices manus tendentem ad ſuperos. Præit impurus & pallidus Livor; Fraus, & inſidiarum Architecta, Calumniæ latera cingunt: Ponè ſequitur Pœnitentia pullata, veſtitu lacero, caput retro flectens, quaſi exceptura venientem lento gradu Veritatem.

FRAUS.

1. Boccat. in Gen. l. 1. c. 21.

Effingebatur humanâ facie 1. corpore reliquo ſerpentem referente, cujus cauda deſinebat in ſcorpionis aculeum; per Cocyti undas, nando fluitare ſolita, extante ſolo capite.

DISCORDIA.

Hanc ita deſcripſit Petronius Arbiter, 1. de civili bello agens inter Pompejum & Cæſarem. 1. In Sat. c. 84.

Intremuere tubæ: ac ſciſſo diſcordia crine
Extulit ad ſuperos ſtygium caput. Hujus in ore
Concretus ſanguis, contuſaque lumina flebant,
Stabant ærati ſcabra rubigine dentes;
Tabo lingua fluens, obſeſſa draconibus ora;
Atque inter toto laceratam pectore veſtem,
Sanguineâ tremulam quatiebat lampada dextrâ.

FUROR.

Nunc vinctus ac fremens, nunc ſolutis vinculis liberè debacchans ac deſæviens fingitur: vinctum ita Poëta 1. exhibet. 1. Virg. 1. Æn. n. 298.

—furor impius intùs,
Sæva ſedens ſuper arma, & centum vinctus ahenis
Poſt tergum nodis, fremit horridus ore cruento.
—2. furor abruptis ceu liber habenis 2. Petr. Arbit. l. 1.
Sanguineum laté tollit caput, oraque mille
Vulneribus confoſſa cruentâ caſſide velat.
Hæret detritus lævæ Mavortius umbo,
Innumerabilibus telis gravis. atque flagranti
Stipite dextra minax terris incendia portat.

FAMA.

Famæ dicata eſſe templa, Pauſanias 1. teſtatur. Ejus deſcriptionem elegantiſſimam Virgilius 2. habet, quam hîc recitare placet, ut te labore liberem Poëtam illum adeundi, licet teratur omnium manibus; Eſt enim digniſſima, quæ memoriæ mandetur, & literis omnium. 1. In Att. p. 15. 2. 4. Æn. n. 174.

Fama malum, quo non aliud velocius ullum;
Mobilitate viget, vireſque acquirit eundo.

Parva metu primò; mox ſeſe attollit in auras,
Ingrediturque ſolo, & caput inter nubila condit.
Illam Terra parens, ira irritata Deorum
Extremam, ut perhibent, Cœo Enceladoque ſororem
Progenuit pedibus celerem, & pernicibus alis;
Monſtrum horrendum, ingens, cui quot ſunt corpore plumæ,
Tot vigiles oculi ſubter, mirabile dictu!
Tot linguæ, totidem ora ſonant, tot ſubrigit aures.
Nocte volat cœli medio, terræque per umbram
Stridet, nec dulci declinat lumina ſomno.
Luce ſedet cuſtos, aut ſummi culmine tecti,
Turribus aut altis, & magnas territat urbes,
Tam ficti pravique tenax, quàm nuncia veri.

FORTUNA.

Cur Fortuna Dea putatur, inquit Auguſtinus, 1 quæ ſine ullo judicio venit & ad bonos & malos? quæ ita cæca eſt, paſſim in quoſlibet incurrens, ut ſuos cultores plerunque prætereat, & ſuis contemptoribus hæreat? Ut non immeritò, apud ipſam fortunam, Poëta 2. expoſtulet.

Nullum Numen adeſt, ſi ſit Prudentia, ſed te
Nos facimus Fortuna Deam, cœloque locamus.

Quis autem conſecrata ei templa, quis nomina enumeret? En tamen præcipuorum indicem.

AUREA Fortuna, 3. in cubiculis Imperatorum haberi ſolita, quæ alio nomine *Regia* dicitur, à morientis Principis, transferebatur ad ſucceſſoris palatium.

BONA, 4. culta fuit in Capitolio, *Mala* verò in Exquiliis.

BARBATA, 5. cujus ædem in regia ſua Servius Tullius habuit.

BREVIS, ſeu PARVA, 6. in eodem loco.

CÆCA; nec enim ſolùm ipſa fortuna cæca eſt, inquit Cicero, 7. ſed eos etiam plerumque

1. L. 4. de Civ. c. 18.
2. Juven. Sat. 10. n. 365.
3. Capitol. in Anton. Pio c. 12. in Anton. Phil. c. 7..
4. Plin. l. 36. c. 5. Pauſ. Bœot. p. 313.
5. Plut. in qu. 75.
6. Plut. Quæſt. Rom. 75.
7. De amic. c. 15. Phil. 13. c. 5. Aug. de civ. Dei l. 4. c. 18.
8. Ap. Gyr. Synt. 15.
9. Liv. l. 40. c. 40. l. 42. c. 10. Cic. de nat. l. 3. c. 25. Plin. l. 2. 7.

van Nianen del. et fec.

que efficit cæcos, quos complexa eſt.

CONSERVATRIX, 8. in quibuſdam Inſcriptionibus.

EQUESTRIS; 9. Cui ædem Q. Fulvius Flaccus prætor in Hiſpania vovit eo die, quo ultimùm cum Celtiberis depugnavit; cum fræna equis detrahi juſſit, ut majore vi atque impetu in hoſtes incurrerent, quare victoriam obtinuit.

FORS FORTUNA, 10. aut Fortis fortuna, colebatur ab iis, qui ſine arte aliqua vivebant.

MASCULA 11. prope Veneris templum, ædem habuit, *Virilis* item dicta.

MULIEBRIS, 12. ob liberatam urbem à matronis, Coriolani matre ac conjuge. 13. Hujus ſimulacrum cum dedicatum eſſet matronis præſentibus, bis Latinè locutum eſſe dicitur, 14. his verbis: *Rite me, matronæ dedicaſtis.* Non tamen quibuſvis matronis licebat hoc ſimulacrum tangere: ſed eis duntaxat, quæ bis non nupſiſſent. 15.

MAMMOSA, 16. ab ubertate, vel a forma.

OBSEQUENS 17. quòd mortalium votis obſequatur. Huic, ut etiam ſequentibus, templum à Servio Tullio poſitum eſt.

PRIMIGENIA, 18. quòd Urbi imperium & originem dederit.

PRIVATA, ſeu PROPRIA, 19. in palatio delubrum habuit, eâque Servius idem, ita familiariter utebatur, ut per feneſtellam in ipſius ædes deſcendere putaretur.

PRÆNESTINA, 20. apud Præneſte, templo celeberrimo, è quo certa reddebantur oracula, inſignis præ cæteris ac nominatiſſima.

REDUX, 21. cui à Domitiano ſacellum dedicatum eſt.

STATA, 22. in veteribus Inſcriptionibus nominatur.

VIRGO Fortuna, 23. ad quam puellarum togulas deferebant.

10. Liv. l. 10. c. 46. 11. Plut. de fort. Rom. p. 323. 12. Ovid. 4. Faſt. n. 145. Plut. Quæſt. Rom 75. 13. Plut. Fort. Rom. p. 318. Dion. Hal. l. 8 p. 525. 14. Aug. l. 4. c. 19. Val. Max. l. 1. c 8. §. 4. 15. Dion. Hal. l. 8. p. 526. 16 P. Vict. reg. 12. 17. Plut. fort Rom. p. 322. 18. Plut. Quæſt. Rom. 75. Fort Rom. p. 322. Liv. l. 29. c 36. 19. Plut. l. l. 20. Suet. in Domit. c. 15. §. 5. Lucan. l. 2. n. 193. Ovid. l. 6. Faſt. n 62. 21. Mart. l 2 8. 65. 1. 22. ap. Gyr. 23. Arnob.

VISCATA, ſeu VISCOSA 24. ut ab ea capiamur: quo ſenſu Seneca dixit, Viſcoſa eſſe beneficia.

FEBRIS.

Aras habuit & fanum in palatio: 1. hanc (quod etiam de cæteris Diis ac Deabus ejuſdem modi intelligendum eſt) colebant ne noceret.

PAVOR & PALLOR 1. à Tullo Hoſtilio ficti & culti; quòd commiſſo inter Romanos & Vejentes prælio, nunciatum illi eſſet, Albanos deſciſcere, palleréque & pavêre Romanos; ipſe in re trepida templum vovit Pallori & Pavori. 2.

PAUPERTAS & ARS 1. à Gadareis cultæ, quòd illa ad artes inveniendas ingenium acuat.

NECESSITAS & Violentia 1. in Acrocorintho ædem habuere, quam nefas eſſet ingredi.

TEMPESTAS, 1. ſacello donata eſt à M. Marcello, extra portam Capenam, poſtquam in Corſicam dum navigaret, atroci tempeſtate perfunctus eſt.

SILENTIUM.

Latini & Ægyptii, ſilentii Deos ac Deas coluere: Illi 1. ANGERONIAM, & TACITAM, 2. cujus ſimulacrum ore obligato & obſignato fuiſſe ajunt, & in ara Volupiæ Deæ ideò collocatum, quòd qui ſuos angores (hinc enim *Angeronia* dicta eſt) animique ſollicitudines taciti ferunt, æquoque animo; perveniant patientiæ beneficio, ad maximam voluptatem. 3.

HARPOCRATES verò ab Ægyptiis Deus ſilentii habitus poſt Oſiridis mortem, ex Iſide natus; 4. cui lentes & leguminum primitias offerebant, 5. & perſeam ſacrabant arborem, quòd ejus folia linguæ, fructûs autem cordi ſimilia ſint. 6. Effingebatur ſpecie puerili, corpore nudo, Ægyptiacâ mitrâ redimitus, in duas quaſi volucres deſinente apice, ſiniſtrâ cornu copiæ tenens, dextræ digito

labris

adv. Gent. 2 p. 91.
24. Plut. in quæſt. Rom. 75. Fort. Rom. p. 322.
1. Cic. 3. de nat. c. 25. & 2. de leg. c. 11.
1. Aug. l. 4. de Civ. Dei c. 23. Lactant. l. 1. c. 20.
2. Liv. l. 1. c. 27.
1. Arrian. ap. Gyrald. ſynt. 1. p. 58.
1. Pauſ. Corinth. p. 48.
1. Ovid. l. Faſt. 6. n. 193.
1. Macrob. Sat. l. 3. c. 9. Plin. l. 3. c. 5.
2. Plut. Num. p. 65.
3. Macrob. Sat. l. 1. c. 10.
4. Plut. Iſid. & Oſir. p. 358.
5. Plut. Iſid. & Oſir. p. 377.
6. Plut. l. 1 p. 378.

labris admoto, quaſi ſilentium indicens.

Sileo igitur; nec enim opportunior eſſe poteſt ſilendi locus, quàm cum ſilendum eſſe, Deus imperat. Non quod hujus picei pueri, (ſic Harpocratem Martianus vocat, ob colorem nigrum Ægyptiorum) non quòd, inquam, muti hujuſce Dei nutûs aut vana juſſa curem, ſed nimirùm, ut loquendi, ita tempus eſſe tacendi, Sapientis ore pronunciat, unus ille, veruſque Deus qui ſemel æternùm locutus, uno Verbo loquitur omnia. At ego, quàm multis quàm pauca dixi, quàm inania, quàm tibi moleſta, Palæophile. Neque enim ſine tua magna moleſtia, potuiſti me tamdiu, tam imperitè ac inſulsè loquentem ferre. Culpam agnoſco, præque pudore ſileo.

PAL. At non ſilebo ipſe; ſed tuam, nullo non loco ac tempore ſingularem in me humanitatem, eximiáque merita, ſuaviſſime Myſtagoge, verbis, literiſque, ſi minùs re potero, prædicabo.

INDEX.

INDEX RERUM
ET
VERBORUM.

Quæ in hoc toto volumine continentur.

ABEONA Dea. 239
Abſyrtus Medeæ frater. 254
Achelous fluvius. 251
Acheron fluvius. 205
Achilles Heros. 274
Acidalia, Venus, 92
Actæon venator. 175
Adeona Dea. 239
Ἅδης, Pluto. 208
Adonis puer. 103
Adraſtæa, Nemeſis. 163
Adſcriptitii Dii 6, 243
Æacus Judex Inferorum. 216
Ægæum mare. 256
ÆgeusTheſei pater. 255
Ægina puella. 13
Ægis, clypeus. 78
Æolus Deus. 137
Aër, Juno. 77
Æſon, pater Jaſonis. 254
Æta 253, 254
Ætas aurea. 116
Ætnæus, Vulcanus. 131
Agamemnon, Heros. 261
Aganippides, Muſæ. 160
Agenoria, Dea. 239
Aëllo Harpya. 223
Ænigma Sphingis. 225
Æthra. 255
Ageſilâus, Pluto. 208
Ajax, Heros. 277
Aius Locutius, Deus. 241
Albion. 250
Alcides, Hercules. 246
Alcithoe virgo. 57
Alcmena, Herculis mater. 13, 244
Alcimede 252
Alecto, furia. 214
Alectrio, puer. 67
Alma, Ceres, 152
Aloeus, Gigas. 219
Alcidae. 251
Amalthææ cornu. 12
Amazones, Heroinæ. 237
Ambarvalia, ſacra. 155
Ambroſia, ſacra. 55
Amica, Venus. 91
Ammon, Jupiter. 16
Amphion, muſicus. 273
Amphitrite, Dea. 192
Andromeda, virgo. 263
Angerona, Dea 240
Antæus, Gigas 250
Anthia, Juno. 73
Antigona 226

Anti-

Antiopa, Regina. 13
Aönides, muſæ. 159
Apaturia, ſacra. 55
Apaturia, Venus. 91
Apis, Bos Deus. 280. 282
Apollo, Deus. 25. Ejus Imago, 23. Genus 24. Facinora. 24. Nomina. 28. Fabulæ ſenſus. 33. Res ei ſacræ. 33
Aquila Jovis. 10
Arachne, puella. 83
Areopagus, Areopagitæ. 65
Arethuſa, Nympha. 187
Argiva, Juno. 73
Argonautæ. 254
Argos & Argus. 254
Ariadne, puella. 256
Arion, muſicus. 273
Ἄρης, Mars. 64
Ariſtæus Deus 173
Armata Venus. 91
Ἄρτεμις, Diana. 175
Aſcalaphus, bubo. 211
Aſcolia ſacra. 55
Aſtarte, Venus. 91
Aſteria, puella. 107
Aſtræa, Dea. 162
Atalanta, virgo. 97
Athamas 253
Athenæ, urbs. 79
Ἀθηνᾶ Minerva. Vide, Minerva.
Atlas, mons. 270
Atreus 222
Atropos, Parca. 213
Atys, puer. 147

B

Bacchus. 47. Ejus Imago. 47. Genus. 48. Nomina. 49. Geſta. 52. Inventa. 53. Sacra. 54
Bacchanalia. 56
Bacchus, vinum. 60
Bacchus, Moſis aut Nemrodi emblema. 57
Balius 223
Barbata Venus. 91
Battus, lapis. 45
Belides, ſorores. 221
Bellerophon, Heros. 264
Bellerophon quare dictus Chimæram occidiſſe. 225
Bellona, Dea 63
Belus, Jupiter. 16
Belus, Aſſyriorum Rex. 3
Beneficium, Deus. 241
Berecynthia, Cybele. 144
Bergion. 250
Bias, ſapiens Græciæ. 32
Biblis, puella. 40
Biformis Bacchus. 50
Bimetor Bacchus. 50
Bolina, Nympha. 27
Bona Dea. 144
Bonus Deus. 291
Bos, Apis, Deus. 283

Boves qui homines vorabant. 223
Briareus, Gigas. 219
Brimo, Diana. 179
Briſæus, Bacchus. 50
Bromius, Bacchus. 50
Bubaſtis Diana. 179
Bubo quis evaſerit. 211
Bubona, Dea. 189
Bugenes, Bacchus. 50
Bunæa, Juno. 74
Buſiris, tyrannus. 256

C

Cabiri, Sacerdotes. 148
Cacus, latro. 133:251
Cadmus, & quid ſignificet. 14
Caduceum. 44
Cæculus, Deus. 133
Cænis, puella, puer. 195
Calendaris, Juno. 74
Caliſto, Nympha. 14
Calliope, Muſa. 158
Calor vitalis. 142
Calva Venus. 92
Calumnia, Dea. 293
Camœnæ, Muſæ, à carminibus & cantu ita dictæ. 240
Camillus, Mercurius. 42
Canephoria ſacra. 55
Canes & Furiæ dictæ. 219
Canis biceps. 223
Canis triceps V. Cerberus.
Canis corpus habet Sphinx 225
Canopus, Deus 197
Capilli, Apollini ſacri. 33
Capitolinus Jupiter. 16
Capræ ventrem habet Chimæra. 225
Caprotina Juno. 74
Cardea Dea. 229
Carmenta, Dea. 162. 238
Carna Dea. 238
Caſſiope, Regina. 263
Caſtalides, Muſæ. 160
Caſtitatis ſymbolum Pallas. 85
Caſtor & Pollux. 258.
Catius, Deus. 241
Caunus, caſtus puer. 40
Celeno. 233. 252
Centauri, monſtra. 223
Centum geminus. 229
Cephalus; vir caſtus. 110
Cerberus, canis inferorum. 206. 249
Ceres, Dea. 149. Ejus Imago. 149. Ipſius explicatio. 149. Genus & Geſta. 149
Cham, Jupiter. 121
Charon, portitor Inferorum. 204
Charybdis, monſtrum. 201

Chilo, Sapiens Græciæ. 32
Chimæra, monſtrum, 224. 264
Chione, Nympha. 180
Chiron, Centaurus. 265, 266
Chirone, Diana. 179
Chloris, Dea. 183
Chryſorrhoas, fluvius. 54
Cinxia Juno. 75
Circe, venefica. 39
Claviger Janus. 125
Clauſius Janus. 127
Clementia, Dea. 287
Clio, Muſa. 158
Clotho, Parca. 213
Cluacina, Venus. 92
Climene, mater Phaëtontis. 38
Clytemneſtra, Regina. 261
Clytia, virgo. 27
Clytoria, virgo. 13
Cocytus, fluvius Inferorum. 206
Colchica expeditio. 253
Collina, Dea. 189
Coloſſus, orbis miraculum. 36
Compitalitii ludi. 310
Complices Dii. 230
Concordia, Dea. 289
Conſentes Dii. 523
Conſus, Neptunus. 193 241
Conſualia Sacra. 193
Contumelia, Dea. 292
Coronis. 220
Corporis humani membris affixi Dii. 241
Corybantes, Sacerdotes. 148
Crœſus, Rex. 32
Creon. 225. 255
Creuſa. 255
Cunia, Dea. 238
Cupido, Deus. 101
Curetes, Sacerdotes. 148
Curis, Juno. 74
Cuſtos, Jupiter. 16
Cybele, Dea. 143. Ejus Imago. 143. Nomina. 143. Sacra. 146. Sacerdotes. 147
Cyclopes, fabri Deorum. 132. 258
Cyllenius, Mercurius. 49
Cynthius, Apollo. 28.
Cypariſſus, puer. 26 168
Cypris, Venus. 92
Cytherea, Venus. ibid.
Cytheronia, Juno. 75

D

DÆdalus, faber. 40
Dæmon bonus. 50, 172
Dæmones, Genii. 233
Damnati famoſiſſimi. 217
Danaë, auro gravidata. 13. 262.

Danaides. 221
Danäus. 221
Daphne, virgo laureata. 26
Decima ex Parcis una 213
Deïanira, uxor Herculis. 252
Delius, Apollo. 28
Delphicus, Apollo. 29
Delphinius, Apollo. 28
Delphinus cœleſtis. 192
Delus, inſula. 107
Dens unus pluribus communis 224
Δέσποινα. 210
Deucalion. 269
Deverra, Dea. 236
Diana, Dea Virgo. 175
Ejus nomina. 177
Templum Epheſium. 36. 237.
Dictynna, Diana. 179
Didymæus, Apollo. 29
Dieſpiter, Jupiter. 17
Dii majorum gentium. 5
Dii minorum gentium. 229
Dii minuti. 7
Dii ſelecti. 5
Dii Semones. 7
Dindymene, Cybele. 144
Diomedes, tyrannus. 248
Dionyſius, Bacchus. 51
Διόσκουροι, Caſtor & Pollux. 259
Diræ. 214
Diſcordia, Dea. 99 293
Dithyrambus, Bacchus. 50
Dodonæus, Jupiter. 17
Domiduca, Juno. 75
Domiducus Deus. 235
Domitius, Deus. 235
Draco VII. capitibus præditus. 223
Draconis caudam habet Chimæra. 225
Draco pervigil. 253. 254
Dryades, Nymphæ. 186
Duellona, Bellona. 63

E

Echidna. 206
Echo, Nympha. 187
Educa, Dea. 238
Egæon, Gigas. 218
Egeria Juno. 75. 237
Elara. 219
Eleus & Eleleus, Bacchus. 51
Eleuſinia, ſacra. 154
Elicius, Jupiter. 17
Elyſium. 227
Empuſæ, Lamiæ. 224
Enoplia. 260
Endymion, paſtor. 178
Ennæi campi. 210
Ephialtes, 219
Epilenæa ſacra. 55
Erato, Muſa. 158
Erebus, Deus. 215
Ereſichthon monſtrum. 154
Ἐργάτις, Minerva. 83

Erichthonius. 130
Erinnys. 214
Erycina Venus. 92
Eteocles. 226
Evan, Bacchus, 51
Euchius, Bacchus. 51
Evius, Bacchus, 51
Eumenides, quæ & Furiæ. 214
Europa, puella. 14
Eurydice. 173. 273
Euryſthæus. 245
Eurytus. 252

F

Fabulæ, è ſacris hiſtoriis petitæ. 59
Fabulina, Dea. 239
Fama, Dea. 293
Faſcelis, Diana 262
Fatua, Cybele. 144
Fatum, quid ſit. 213
Fauni, Dii. 170
Febris, Dea. 296
Februa, Dea. 236
Februalis, Juno. 75
Februus, Pluto. 208
Felicitas, Dea. 290
Feretrius, Juper. 17
Feronia, Dea. 183
Feſſonia, Dea. 240
Fides Dea. 285
Flammas vomit Chimæra. 224
Flora, Dea. 182. 190
Floralia, ludi. 182
Florida Juno. 73
Eluonia Juno. 75
Forculus, Deus. 229
Fornax, Dea. 190
Fortuna, Dea; ejuſque nomina. 294. 295
Fraus, Dea. 292
Fulmen multiplex. 10
Quibus Diis, fulminis vibrandi poteſtas. 10
Fulminator, Jupiter. 17
Furiæ Deæ. 214
Furor Deus. 293

G

Galanthis, ancilla. 250
Galaxia, via lactea. 42. 246
Ganymedes, puer. 14
Gemini, aſtra. 260
Genii, Dii, 232. Figura. 233. Sacra. 233. Officium. 234
Geryon, tricorpor. 223. 249
Gigantes. 217
Glaucopis, Minerva. 84
Glaucus, Deus. 197
Gnoſſia corona. 256
Gnoſſis. 256
Gorgones, monſtra. 224
Gradivus, Mars. 65
Gragus, Jupiter. 18
Gratiæ, Deæ. 102

H

Hamadryades, Nymphæ, 186
Hammon, Jupiter. 16
Harmonia, Cadmi uxor.

xor. 15
Harpyiæ, monſtra. 223
Harpocrates, Deus ſilentii. 296
Hebe, Junonis filia. 71
Hecate, Diana. 178
Helena. 99. 259
Helice, ſydus. 14
Heliconides, Muſæ. 159
Helle. 253
Helleſpontus. 253
Hermæ, ſtatuæ. 46
Hermaphroditus. 44
Hermathenæ, ſtatuæ. 46
Hermes, Mercurius. 43
Hermonie, ſeu Harmonia. 15
Hercules. Ejus ortus. 244. Nomina. 246. Labores. 246
Heroës, Semidei. 244
Heſione, virgo. 251
Heſperides, virgines. 272
Heſperus, aſtrologus. 272
Himarmene, fatum. 213
Hippodamia. 222
Hippolite. 257
Hippolytus, caſtus adoleſcens. 258
Hippomenes, homoleo. 97
Hippona, Dea equorum. 189
Homogynus, Jupiter. 18
Honor, Deus. 285
Honorius, Deus. 241
Hoploſmia, Juno. 75
Horta, Dea. 239
Hortenſis Venus. 92
Horus, ſol. 35
Hoſpitalis, Jupiter. 21
Hoſtilina, Dea. 190
Hyacinthus, puer. 25
Hyades, ſydus. 271
Hydra. 248
Hygiæa. 266
Hylas. 251
Hypſiphile, Regina. 254
Hypermneſtra. 220

I

Iacchus, Bacchus. 51
Janus ejuſque Imago. 123. Nomina & Geſta. 124. 238
Janus, emblema prudentiæ. 128
Januis Dii præſides. 229
Japhet Neptunus. 122
Jaſon, Heros. 253
Icarus. 40
Idæa mater, Cybele. 145
Idalia, Venus. 92
Idololatriæ origo. 2
Ignis elementarius & obſcœnus. 135
Ignis ſacer. 141
Ignis, ſeu calor vitalis. 142
Imber lapidum. 250
Impudentia, Dea. 292
Index lapis. 45

Indigetes Dii. 6. 243
Inferna Juno. 210
Inferna Domina. 210
Ino, Dea. 197
Intercidona, Dea. 236
Invidia, Dea. 291
Inûs Inſidiæ. 253
Inuus, Pan. 165
Io, puella, vacca. 72. 280
Jocaſta. 225. 226
Iolaus, puer. 248
Iole puella. 252
Jonæ inſtar Hercules tres dies in ceto fuit. 251
Iphiclus. 245
Iphigenia, virgo. 261
Iphis, è puella puer. 281
Iris, Nympha. 70
Iſiaci Sacerdotes. 281
Iſis, Dea. 281
Iſmena. 226
Italia, Saturnia. 116
Ithis, puer. 68. 69
Judices inferni. 216
Juga, Juno. 75
Jugatinus Deus. 235
Juno, ejuſque imago. 70. Liberi & mores. 71. Nomina. 73
Juno Inferna. 210
Jnno, aër. 77
Juno, ſua cuique fœmina. 77
Jupiter, ejuſque Imago. 9. Genus. 11. Educatio. 11. Facinora. 12. Nomina. 16. Fabulæ ſenſus. 21
Jupiter Infernus, Stygius, Secundus, Tertius. 209
Juſtitia, Dea 268
Juventus, Dea. 239
Ixion, impudicus. 220

L

Labyrinthus 40
Lacheſis, Parca. 213
Lajus. 225
Lacinia, Juno. 76
Lacturca, Dea. 190
Lamiæ, monſtra. 224
Lampetia, virgo. 39
Laomedon. 251
Lapideus campus. 250
Lapidum imber. 250
Lapis, Jupiter. 18
Lararium. 232
Lares, Dii. 231
Lateranus, Deus. 234
Latialis, Jupiter. 18
Latium, unde dictum. 116
Latona, Dea. 24. 107. 237
Laverna, Dea furum. 240.
Leda Jovi vitiata. 13. Eſt ovipara fœmina. 259
Legifera, Ceres. 151
Lemnius, Vulcanus. 130
Lemoniades Nymphæ. 186
Lenæus, Bacchus. 51
Leonis caput & pectus ha-

habet Chimæra 225
Lethe, fluvius inferorum. 227
Levana, Dea. 138
Leucoſia, Siren. 198
Leucothoë, puella. 27
Liber, Bacchus. 52
Libera Proſerpinæ nomen. 210
Libertas, Dea. 290
Ligea, Siren. 198
Lilybæus 218
Limentinus, Deus. 229
Limniades Nymphæ. 186
Locutius Ajus, Deus. 241
Lucina, Diana. 179
Lucina & Lucelia, Juno. 76
Lucus quid. 253
Luna. 177
Lupercus, Pan. 165
Lyæus, Bacchus. 52
Lycæus, Pan. 165
Lycaon, vir-lupus. 13
Lycurgus. 57
Lynceus. 221
Lyra Apollinis. 25
Lyſius, Bacchus. 52
Lyſſa, furia. 214

M

Machâon, medicus. 266
Maïa, mater Mercurii. 50
Mammoſa Ceres. 152
Manageneta, Dea. 237
Manturna Dea. 235
Manubiæ, quid. 10
Marina Venus. 92
Mars, belli Deus. 62
Ejus Imago. 62. Genus. 64. Nomina. 64. Geſta. 66. Sacra. 69. Senſus fabulæ de ejus adulterio. 67
Marſyas, excoriatus. 27
Martius, Jupiter. 14
Mater, Cybele. 144
Matuta, Dea. 190
Mauſolæum. 36
Maximus, Opt. Jupiter. 16
Medea, venefica. 254
Meditrina, Dea. 240
Meduſa, Gorg. Regina. 224. 263
Megæra, Furia. 214
Melæna, Ceres. 150
Melanis ſeu Nigra, Venus. 93
Meleager, venator. 180
Meliæ, Nymphæ. 186
Mellona, Dea. 190
Melpomene, Muſa. 158
Memnon. 111
Mena, Dea. 236
Mens, Dea. 289
Menthe, puella. 211
Mercurius. 41. Imago & Genus. 41. Officia & facultates. 42. Geſta. 44. Furum & Mercatorum Deus. 43. 46
Meretrix, Venus. 93
Meſtra, puella. 195

Metis, Jovis uxor. 80
Midas, Rex-aſinus. 27
Migonitis, Venus. 93
Minerva, ejuſque Imago. 78, Genus. 79. Nomina 80. Sapientiæ & Caſtitatis ſymbolum. 85
Minos, Rex & Judex 216. 255
Minotaurus, monſtrum. 40
Minuti Dii. 229. 235
Miracula ſeptem orbis. 36
Miſericordia, Dea. 287
Mitra, Sol. 35
Momus, Deus. 138
Moneta, Juno. 76
Monſtra tartarea. 223
Morpheus, Deus. 216
Mors, Dea. 215
Morta ex Parcis una. 213
Moſes, in Bacchi fabula. 58
Mulciber, Vulcanus. 130
Muliebrem faciem habentia monſtra. 224. 225
Murcia, Venus. 63
Murcia, Dea. 239
Muri Babylonis. 37
Muſæ. 156, 157
Muſcarius Jupiter. 19
Muſica, Minerva. 84
Mutinus, Deus. 235
Myrmidones. 217
Myrrha, puella-arbor. 95
Myſterii nomen, unde. 154

N

Najades, Nymphæ. 186
Napææ Nymphæ. 186
Narciſſus, puer. 188
Naſcentibus Dii præſides. 238
Naſcio, Dea. 238
Nemeſis, Dea. 163
Nemrod. 57
Nephele. 253
Neptunus, Deus aquarum. 191
Nereïdes, Nymphæ. 186
Nereus, Deus. 196
Neria, Martis uxor. 64
Neſſus, Centaurus. 252
Nicephorius, Jupiter. 19
Niobe, Regina. 108
Niſus, Scyllæ pater. 200
Nixii Dii. 237
Noctua. 78. 87
Nodoſus, Deus. 109
Noë, Saturnus. 120
Nomius, Apollo. 29
Nona ex Parcis una. 223
Nox, Dea. 215
Nubigenæ. 223
Numeria, Dea. 140
Nundina, Dea. 239
Nuptiales Dii. 235
Nuptialis, Juno. 76

Nyctelius, Bacchus. 52
Nymphæ. 185
Nyſæus, Bacchus. 52

O

OCcator Deus. 186
Oceanitides, Nymphæ. 224
Oceanus, Deus. 196
Oculum unum plures una habentes. 186
Ocypete. 223
Oedipus. 222
Oeneus. 252
Olea, arbor. 33. 79
Olympius, Jupiter. 19
Omphale, Regina. 252
Operaria, Minerva. 83
Opigena, Juno. 76
Opis, ſeu Ops, Diana. 179. 238
Opitulus & Opitulator, Jupiter. 19
Ops, Cybele. 144
Optimus, Jupiter, 16
Orbona, Dea. 240
Orcus, Pluto. 208
Oreades, & Oreſtiades, Nymphæ. 186
Oreſtes. 261
Orion. 278
Orpheus. 254. 272
Oſcilla, imagunculæ. 56
Oſchophoria, ſacra. 54
Oſiris, Deus 279
Oſſilago, Dea. 238
Othus. 219

P.

PAchinus. 218
Pæan, Apollo. 29
Palæmon, Deus. 197
Pales, Dea. 181
Palilia, ſacra. 181
Palladium, ſimulacrum. 81. 87.
Pallas, ſeu Minerva. 81
Pallor, Deus. 297
Pan Deus paſtorum. 164
Pandora. 132
Paphia, Venus. 93
Parcæ. 213
Paris. 99
Parnaſſides, Muſæ. 159
Parthenope, Siren. 198
Parthenos, Pallas. 82
Juno. 76
Parturientium Dii. 237
Paſiphaë, Regina. 39
Patelina, Dea. 190
Patellarii Dii 229
Patulcius, Janus. 127
Paventia, Dea. 239
Pavor, Deus, 297
Paupertas, Dea. 297
Pax, Dea. 289
Pecunia, Dea 290
Pegaſides, Muſæ. 160
Pegaſus, equus. 263
Pelias 232. 255
Pellonia, Dea 240
Pelops. 221
Pelorus. 218
Penates, Dii magni, Patrii, Parvi. 230
Penelope. 276. 278

Pene-

Penetrale / Penetrales 230
Perfecta, Juno. 76
Periclymenus. 195
Perſeus, Heros. 262
Pertunda, Dea. 235
Peſinuntia, Cybele. 146
Petaſus, Mercurii pileus. 41
Phædra, noverca Hyppolyti. 258
Phaëton, Solis filius. 37
Phaëtuſa. 39
Phallus, Priapus. 172
Philamon, citharista. 180
Phillyra, Nympha. 267
Philomedea, Venus. 92
Philomela. 68
Phocas. 258
Phlegeton, fluvius Inferorum 206
Phlegra. 218
Phlegyas, damnatus Rex. 220
Phœbe, virgo. 39
Phœbus, Apollo. 30
Phorcus, ſeu Phorcys. 194. 224
Phryxus. 253
Pierides, Muſæ, 159
Pietas, Dea. 287
Pilumnus, Deus. 190
Pirithous. 257
Piſtor, Jupiter. 19
Plebeii Dii. 229
Pleïades, ſidus. 271. 272
Plote. 221
Pluto. 207. Nomina ejuſdem. 208
Plutus, divitiarum Deus. 209
Pluvius, Jupiter. 19
Podalyrius, Æſculapii filius. 266
Pirithous. 217
Pœna, Dea. 241
Pollux, Heros. 258
Polybius. 226
Polymnia, Muſa. 158
Polynices. 226
Polyphemus, monſtrum. 134
Portæ ſomni. 216
Polyxena, Priami filia. 275
Pomona, Dea. 184
Pomum diſcordiæ. 99
Poma aurea. 249
Populona, Juno. 76
Porthmeus 205
Portumnus. 297
Poſtverta, Dea. 237
Potamides, Nymphæ. 186
Potina, Dea. 238
Prædator, Jupiter. 19
Prægnantium Dii. 236
Præſtites, Genii. 234
Priapus, Deus. 171 235
Progne, virgo. 68
Prometheus, Heros. 267
Pronuba, Juno. 76
Propœtides, meretrices. 95
Proſa, ſeu Prorſa Dea 237

237.
Proſerpina, Dea. 189. 210
Fabulæ ſenſus 212
Protheus. 194
Prudentiæ emblema. 128
Pudicitia, Dea. 288
Pygmalion ſtatuæ amator. 95
Pylades. 261
Pylætis, Minerva. 84
Pyramides Ægypti. 37
Pyramus, amator. 95
Pyriſôus Achilles. 274
Pyrrha, uxor Deucalionis. 269
Pythius, Apollo. 30
Pytho, Dea Eloquentiæ. 89

Q

Quies, Dea. 239
Quietatis. 208
Quirinus, Jupiter. 20
Quirinus, Mars. 65
Quiris, haſta. 65

R

Rabies, Furia. 214
Rectus, Bacchus. 52
Regina, Juno. 76
Regnator, Jupiter. 20
Rhadamantus, Judex inferorum. 216
Rhamnuſia, Nemeſis. 163
Rhea, Cybele. 144
Rhodus, inſula. 35
Riſus, Deus. 291
Robigus, Deus. 189
Rumina, Dea. 238
Runcina Dea. 189
Ruſtici, in ranas mutati. 109

S

Sagittarius, ſidus. 267
Salacia, Neptuni uxor. 192
Servatores Caſtor & Pollux. 259
Salmacis Nympha. 44
Salmoneus, tyrannus. 220
Salus, Dea. 289
Sapientes ſeptem Græciæ. 31
Sapientiæ ſymbolum, Minerva. 85
Saturnus. 114. Nomen. 117. Genus & Geſta. 114
Saturnus Babylonius. 3
Satyri, Dii. 170
Scylla, puella-monſtrum. 39. 200
Scylla, virgo-volucris, 201
Seïa & Segetia Dea. 189
Selecti Dii. 5
Semele, Bacchi mater. 48
Semidei. 243
Semones Dii. 7
Sem, Pluto. 122
Sentia, Dea. 240
Serapis, Deus. 282

Servator, Jupiter. 20
Silenus, Deus. 169
Silentii Deus. 296
Sirenes, monſtra. 198
Siſyphus, in inferis. 221
Sol, Apollo. 33
Sol, Deus. 34. Ejus Genus. 34. Nomina. 35. Geſta. 35. Filii. 35. 37
Solon, Sapiens. 32
Solvizona, Diana. 237
Sol quando receſſerit. 222
Somnus, Deus. 215
Soſpita, Juno. 77
Spes, Dea. 286
Sphinx, monſtrum. 225
Stata, Dea. 240
Statilina, Dea. 239
Stator, Jupiter. 20
Sthenio, una de Gorgonibus. 224
Stelles, puer. 153
Stercutius, Deus. 189
Stimula, Dea. 239
Strenua Dea. 239
Stymphalides, aves. 248
Styx, palus inferorum. 206
Summanus, Pluto. 208
Sylvanus, Deus. 168
Sylveſtres Dii. 164
Syrinx, virgo-arundo. 167

T

TAcita, Dea. 296
Talaria, calcei Mercurii. 41
Tantalus, in inferis. 221
Tauri ignem naribus efflantes. 253. 254
Taurica, Diana. 261
Thelchines, Sacerdotes. 148
Telamon. 251
Telegonus, Ulyſſis filius. 277
Tempus, Saturnus. 122
Tereus, adulter. 68. alatus. 69
Terminales lapides, Dii. 174
Terpſichore, Muſa. 158
Terreſtres Dii. 114
Thales, Sapiens. 31
Thalia, Muſa. 158
Thamyris excæcatus. 161
Themis, Dea. 161
Theodamas. 251
Theſeus, Heros. 255
Theſmophoria, ſacra. 155
Thetis, Achillis mater. 274
Thyeſtes, & Atreus. 222
Thyoneus, Bacchus. 52
Thyrſus Bacchi haſta. 47
Tiphœus, qui & Tiphon, Gigas. 218
Tireſias, excæcatus. 86
Tiſiphone, furia. 214
Titan, ſeu Titanus. 115
Titan, Sol dictus, quod à Titane genus duceret.

Titanes gigantes. 219
Tithonus, Auroræ maritus. 111
Tityus, Gigas. 219
Tonans, Jupiter. 20
Trieterica, ſacra. 55
Triformis, Diana. 176
Trinacria. 218
Trioculus, Jupiter. 20
Triptolemus 152
Tripus Apollinis. 30
Triton. 196
Tritonia, Pallas. 82
Triumphus, Bacchus. 52
Trojani belli cauſa. 100
Tutelina, Dea. 190
Tyndaridæ, Gemini. 259
Tyndaris. 259
Tyndarus. 259
Typhon. 206

V

Vacuna, Dea. 240
VagitanusDeus. 238
Vallonia, Dea. 189
Vejovis, & Vedius, Jupiter. 20
Vellus aureum. 253
Venilia. 192
Ventorum Deus. 137
Venus. 88. Ejus Genus. 90. Geſta. 94. Nomina. 90. Fœda libido eſt. 104
Veritas Dea. 288
Verticordia, Venus. 94
Vertumnus, Deus. 184 194
Veſta, Dea. 139
Veſtales Virgines. 141
Vibilia, Dea 240
Vinum, Bacchus. 60
Virbius, Hippolytus. 258
Viriplaca, Dea. 238
Virginenſis, Dea. 235
Virgo, Pallas. 85
Virtus, Dea. 285
Vitula, Dea. 240
Ultor, Jupiter. 20
Ulyſſes. 276
Volumnus, Deus. 241
Volupia, Dea. 240
Unxia, Juno. 77
Voluſia, Dea. 189
Urania, Muſa. 159
Urſa, ſidus. 14
Vulcanus, Deus. 130
Vulcanalia feſta. 131

X

Xanthus 223
Xenius Jupiter. 20

Z

Ζεὺς Jupiter. 20
Zephyrus, 223

FINIS.

W

SPECIAL
93-B4624

THE GETTY CENTER
LIBRARY